

ОЖЕК ЛОНДОН

2

СИЯЙНА ЗОРА

ИЗДАТЕЛЬСТВО ОТЕЧЕСТВО

Джек Лондон

Сияйна зора

ЧАСТ ПЪРВА

Глава I

Тази вечер в „Тиволи“ беше тихо. Пет-шест мъже се бяха облегли на бара, който се простираше по едната страна на широкото помещение, цялото построено от дялани греди. Двама от мъжете разискваха качествата на боровия чай и лимоновия сок като лекарства против скорбут. Те спореха с подтиснат вид, често спираха и изпадаха в мрачно мълчание. Другите едва ли ги забелязваха. До отсрещната стена бяха наредени масите за хазартни игри. Масата за барбут беше празна. Единствен човек играеше на масата за „фараон“. Дори топчето на рулетката не се въртеше, а крупното стоеше до зачервената, бумтяща печка и говореше с една млада тъмноока жена с приятно лице и фигура, позната от Джуно до Форт Юкон под името Девата. Трима мъже играеха покер, но играта им беше вяла, чиповете ниски и край тях нямаше никакви наблюдатели. В танцувалния салон в задната част на заведението три двойки унило танцуваха валс под звуците на една цигулка и едно пиано.

Съркъл Сити не бе обезлюдял, нито пък парите у хората се бяха свършили. Миньорите от Музхайд крийк и другите минни находища на запад се бяха прибрали, летният добив на злато беше добър и кесиите на мъжете бяха натежали от златен прах и едри късове злато. Клондайк още не беше открит, а пък и миньорите от Юкон още не бяха научили възможностите на дълбокото копаене и на използването на огъня. През зимата никой не работеше и бяха свикнали да прекарват дългата полярна нощ в големите поселища от рода на Съркъл Сити. Времето минаваше бавно, кесиите им бяха добре напълнени, а единствените развлечения се предлагаха и кръчмите. Въпреки тона „Тиволи“ беше почти празен и Девата, застанала до печката, се прозя с отворена уста и каза на Чарли Бейтс:

– Ако до няколко минути не се случи нещо, ще отида да си легна. Какво става с този град? Да не би всички да са измрели?

Бейтс дори не се потруди да отговори, а намръщено продължи да свива цигара. Дан Макдоналд, един от първите кръчмари и комарджии по горната част на Юкон, собственик на „Тиволи“ с всичките му хазартни развлечения, прекоси унило големия салон и се присъедини към другите двама край печката.

– Да е умрял някой? – попита го Девата.

– Така изглежда – беше отговорът.

– Тогава целият град трябва да е измрял – заключи тя и отново се прозя.

Макдоналд се захили, кимна и отвори уста да каже нещо, но входната врата се отвори широко и в осветеното пространство се появи един мъж. С него нахлу струя мразовит въздух, превърна се в пара от топлината на стаята, завъртя се около колената му и продължи нататък, все по-тънка и по-тънка, за да свърши на десетина крачки от печката. Ново-дошлият свали сламената четка от пирона на вратата и изчетка снега от мокасините си и високите си вълнени навои. Той щеше да изглежда огромен, ако в същия момент към него не се бе приближил откъм бара, за да му стисне ръката, един още по огромен канадец.

– Здравсти, Дейлайт – поздрави го канадецът. – Дявол го взел, страшно се радвам, че те виждам!

– Здравсти, Луис! Кога си пристигнал? – отговори ново-дошлият. – Ела да прием по чашка и да разправиш на всички за Бон крийк. Ей, дявол да го вземе, дай да си стиснем отново ръцете! Къде е тоя, твоят съдружник? Той ми трябва.

Един друг златотърсач, също така огромен на ръст, се отдели от бара и дойде да се здрависа. Други такива великани като Хендерсън и Луис Французина – собственици на участък при Костената река, не биха се намерили в цялата област, и въпреки че бяха само с половин глава по-високи от новия гост, пред тях той се губеше напълно.

– Здравей, Олаф, точно ти ми трябваш – каза Дейлайт. – Утре е рожденият ми ден и искам да те съборя по гръб. Разбра ли? И тебе. Луис. Мога всички ВИ да съборя, ненапразно утре е рожденият ми ден. Ясно ли ви е? Да вървим да прием! Олаф, ей сега ще ти обясня всичко!

С идването на новия посетител сякаш някаква животворна струя се разля из кръчмата.

– Та това е Бърнинг Дейлайт¹! – извика Девата. Тя първа го позна, когато той застана сред стаята.

Чарли Бейтс вече не се мръщеше, а Макдоналд побърза към бара, където се бяха настанили тримата приятели. Самото присъствие на новия гост веднага развесели и оживи всички. Келнерите се засуетиха, главовете зазвучаха по-високо, разнесе се смях. Цигуларят погледна през отворената врата и каза на пианиста:

1. Бърнинг Дейлайт – Сияйна зора. – Б.пр.

– Дошъл е Бърнинг Дейлайт. – И веднага музиката се засили, а танцуващите двойки като че ли се събудиха и с увлечение се развъртяха из салона. Всички знаеха, че щом се е появил Бърнинг Дейлайт, скуката веднага ще се изпари.

Дейлайт се обърна е гръб към бара, огледа кръчмата и забеляза до печката жената, която го гледаше с радостно очакване.

– Здравей, Дево, здравей, мила! – извика той. – Привет, Чарли! Какво става с вас? Защо сте унили! Един ковчег струва само три унции! Елате насам да му пийнем, Ей, вие, покойници! Елате насам, избирайте си отрова по вкус. Всички, елате всички насам. Днешният ден е мой, цяла нощ ще гуляя! Утре навършвам тридесет години – значи, прощавай младост! А днеска здравата ще гуляем! Какво ще кажете? Приемате ли? Идвайте насам тогава, идвайте насам!

– Почакай за минутка, Дейвис! – извика той към играча на „фараон“, който беше вече станал от масата. – Хвърли картите, да видим кой ще плаща черпнята; дали аз тебе ще черпя или ти всички нас?

Той извади тежка торбичка със златен пясък и я хвърли на масата.

– Петдесет – обяви той.

Дейвис раздаде две карти. Спечели Дейлайт. Дейвис записа сумата на листче хартия, а човекът при везните отмери златен пясък за петдесет долара и го изсипа в торбичката на печелившия, В съседния салон звуците на валса замлъкнаха и трите двойки, придружени от цигуларя и пианиста, се отправиха към бара.

– Идвайте, идвайте насам! – ги посрещна Бърнинг Дейлайт. – Поръчвайте си кой, каквото иска! Тази вечер е моя! Използвайте случая, такова нещо рядко се случва. Идвайте всички, сиваши, лососини! Казвам ви, че тази вечер с моя...

– Тъжна вечер, само вълците вият! – прекъсна го Чарли Бейтс.

– Вярно, приятели – весело подхвана Дейлайт. – Тази вечер е моя, а аз съм стар вълк. Слушайте!

И той зави глухо, протяжно, както вие вълк единак, а Девата потръпна и запуши уши с тънките си пръсти. След минута тя вече се въртеше в обятията му из съседната стая, заедно с трите други двойки, а цигуларят и пианистът вдъхновено свиреха някакъв вирджински кадрил. Все по-бързо се въртяха обутите в мокасина крака и скоро всички бяха обхванати от бурно веселие. Център на веселието беше Бърнинг Дейлайт. Неговото настроение, остротите и шегите му разсяха скуката, която бе царувала в кръчмата до неговото идване.

Като че ли и самият въздух се промени, зарази се от

изключителната му жизненост. Посетителите, които идваха от улицата, веднага усещаха нещо извънредно, а в отговор на въпросите им келнерите кимаха към съседната стая и многозначително казваха: „Бърнинг Дейлайт празнува.“ Мъжете влизаха, оставаха и не даваха покой на барманите. Комарджиите се раздвижиха и скоро масите бяха вече пълни, а тракането на чиповете и бръмченето на рулетката монотонно и властно се надигаха над смесцията от груби мъжки гласове, ругатни и силен смях.

Малко хора познаваха Елам Харниш под друго име освен Бърнинг Дейлайт, името, което му бе дадено отдавна, в дните на първите заселници, заради навика му сутрин да измъква приятелите си изпод одеялата с натякването, че зората вече сияе. Сред пионерите на дивата и далечна арктическа област, където всички бяха пионери, той беше признат за един от най-старите.

Хора като Ал Майо и Джек Маккуесчън бяха дошли по-отдавна; но те бяха дошли от изток през Скалистите планини от местата около Хъдзъновия залив. Той бе един от първите, които минаха през проходите Чилкут и Чилкет. Преди дванадесет години, през пролетта на 1883, едва осемнадесетгодишен, той бе прекосил Чилкут с петима другари. Есента беше преминал обратно прохода само с един от тях. Четиримата бяха загинали при нещастни случаи сред огромната, студена и непозната пустош. И оттогава в течение на дванадесет години Елам Харниш продължаваше да търси злато сред сенките на Полярия кръг.

Никой не бе търсил така упорито и издръжливо. Той беше отрасъл заедно със самата страна. Не познаваше други земи. Цивилизацията беше за него като сън от някакъв предишен живот. Пионерски поселища като Форти Майл и Съркъл Сити му се струваха столици. Не само че бе отрасъл със самата страна, но колкото и примитивна да беше, той бе помогнал за изграждането и. Беше участвал в създаването на историята и географията и тези, които дойдоха след него, писаха за неговите преходи и нанасяха на карти пътеките, направени от неговите стъпки.

Героите обикновено не величаят другите герои; но сред обитателите на тази млада страна, въпреки че беше млад, Дейлайт бе считан за старши. По време той бе дошъл преди тях. По подвизи нямаше равен на себе си. По издръжливост признаваха, че би могъл да умори и най здравите. Освен това считаха го за храбър, справедлив и честен.

Във всички страни, където животът не се цени скъпо и се смята за хазартна игра, на която безгрижно се играе, мъжете почти автоматично търсят забавление и отмора в хазарта. По Юкон те залагаха живота си за

злато и тези, които успяваха да измъкнат златото от земята, играеха с него помежду си на комар. Елам Харниш не беше изключение. Беше мъжествен и инстинктът му да участва в играта на живота беше твърде силен. Неговата среда бе определила под каква форма да участва в тази игра. Той беше роден в една ферма сред Айова, а баща му бе емигрирал в Източен Орегон, страна на миньори, в която беше протекло детството на Елам. Той познаваше само големите рискове и големите залози. Дързостта и издръжливостта играеха известна роля в играта, но картите се раздаваха от великия бог – късмета. Честната работа за сигурни, но малки доходи не влизаше в сметките. Истинският мъж играеше на едро. Той винаги рискуваше всичко и ако не получиеше всичко, значи, беше загубил. Така в течение на дванадесет години Елам Харниш губеше. Вярно е, че миналото лято бе измъкнал двадесет хиляди долара от Музхайд крийк и това, което бе останало под земята в участъка му, струваше други двадесет хиляди. Но както сам той се изразяваше, това значеше само да си получиш обратно собствената миза. Беше заложил дванадесет години от живота си, а за такъв залог и четиридесет хиляди бяха твърде малка печалба – цената на една чашка и един танц в „Тиволи“, прекарването на зимата в Съркъл Сити и снабдяването с всичко необходимо за следващата година.

Хората на Юкон бяха променили старата поговорка и сега тя гласеше: „Мъчно дошло, лесно отишло“.

След като свърши танца, Елам Харниш покани всички в кръчмата да пият отново. Една чаша струваше един долар, златото вървеше по шестнадесет долара унция²; в кръчмата имаше тридесет души, които приеха поканата, и след всеки танц Елам черпеше всички посетители. Това беше неговата нощ и никому не беше позволено да плаща за каквото и да било. Сам Елам Харниш пиеше умерено. Уискито не значеше нищо за него. Беше твърде жизнерадостен и здрав, с нормално тяло и нормален разум, така че нямаше наклонност да робува на алкохола. Беше прекарвал с месеци по пътеките и реките, без да пие нещо по-силно от кафе, а веднъж в течение на цяла година не бе пил дори и кафе. Но той обичаше близостта на хората и тъй като единственото развлечение по Юкон беше кръчмата, по този начин той изразяваше благоразположението си. Така правеха мъжете по време на детството му из миньорските поселища на запад. Намираше, че това е най-подходящият начин да се прояви сред обществото. Друг начин не познаваше.

2. Една унция е 26,3 грама. – Б.пр.

Външността му беше представителна, въпреки че дрехите му бяха като на другите мъже в „Тиволи“. Краката му бяха обути в меки, кафяви мокасини от еленова кожа, изпъстрена с индийска везба от мъниста. Панталоните му бяха работни, а палтото ушито от одеяло. Отстрани висяха дълбоки кожени ръкавици с един пръст, подплатени с вълна. По юконски обичай те бяха свързани с кожена ремъчка, която висеше зад врата му. На главата си имаше кожен калпак, чиито наушници бяха дигнати, а връзките им свободно висяха. Слабото му леко издължено лице, с малко хлътнали бузи, изглеждаше почти като лице на индианец. Загорялата кожа и черните очи засилваха това впечатление, въпреки че и загарът на кожата, и самите очи издаваха белия човек. Изглеждаше по-стар от тридесетте си години, но понеже беше гладко избръснат и нямаше бръчки, изражението му все пак беше момчешко. Представата за позряла възраст идваше от други, трудно забележими следи. От по-дълбоките преживявания на човека, от това, което беше изтърпял и преживял, а то бе много повече от опита на обикновените хора. Беше живял първобитен и напрегнат живот и нещо от този живот припламваше в очите, таеше се в гласа, постоянно трептеше на устните.

Самите му устни бяха тънки и се затваряха плътно над равните му бели зъби. Но твърдостта им се смекчаваше от леката извивка нагоре в ъглите на устата. Тази извивка придаваше доброта на изражението му, също както малките бръчици в ъглите на очите му придаваха веселост. Тези черти смекчаваха суровия му вид, който в противен случай би бил жесток и груб. Носът му беше тънък, с правилни ноздри, деликатен и по размери подходеше на лицето; а пък високото му, макар и тясно чело беше чудесно заоблено и симетрично. На индианската му външност подходеше и косата – съвсем права и черна, с блясък, който издаваше само добро здраве.

– Бърнинг Дейлайт сияе и на свещ – засмя се Дан Макдоналд, когато откъм танцуващите се чува възклицания и смях.

– Само той може така да прави, а, Луис? – каза Олаф Хендерсън.

– Да, по дяволите! Наистина само той! – каза Луис Французина. – Това момче е златно...

– А когато при второто пришествие всемогъщият бог промива душата на Дейлайт – прекъсна го Макдоналд, – той ще трябва да сипе и малко чакъл в коритото за промиване!...

– Тази беше добра! – измърмори Олаф Хендерсън и погледна с дълбоко възхищение кръчмаря.

– Много добра! – потвърди Луис Французина. – Мисля, че можем

да му пийнем по този случай, а?

Глава II

Беше два часа през нощта, когато танцуващите поискаха да хапнат по нещичко и прекъснаха за половин час танците. И точно в този момент Джек Кърнс предложи да се играе на покер. Джек Кърнс беше едър мъж с груби черти, който заедно с Бетълс се опита несполучливо да основе лагер по горното течение на Койокук, далече зад Полярния кръг. След това Кърнс се върна при старите лагери във Форти Майл и Сиксти Майл и смени насоката на своите усилия. Той си поръча от Щатите малък гатер и един речен параход. Параходът в момента се превозваше от индианци с шейни и кучета през прохода Чилкут и щеше да се спусне до Юкон в началото на лятото, след стопяването на леда. По-късно, през лятото, когато Берингово море и устието на Юкон щяха да се изчистят напълно от лед, параходът, сглобен в Сент Майкъл, щеше да тръгне нагоре по Юкон, натоварен догоре с провизии.

Джек Кърнс предложи да се играе покер. Луис Французина, Дан Макдоналд и Хел Кембъл (който бе намерил доста злато по Музхайд) не танцуваха, защото нямаше достатъчно момичета за всички и бяха склонни да приемат предложението. Тъкмо търсеха пети човек, когато Бърнинг Дейлайт излезе от задната стая под ръка с Девата и всички танцуващи го последваха. Играчите на покер го поканиха и той тръгна към масата им в ъгъла.

– Искаш ли да играеш? – каза Кембъл. – Как е късметът ти?

– Тази вечер късметът ми работи – отговори разгорещено Дейлайт и в същото време усети как Девата предупредително стисна ръката му. Искаше и се да танцува с него. – Късметът ми работи, но предпочитам да танцувам. Не ми се ще да ви взема парите!

Никой не настоя. Сметнаха отказа му за окончателен, а Девата притискаше ръката му, за да го отдалечи и да го накара да последват тези, които бяха тръгнали да търсят нещо за ядене. Но точно тогава той промени решението си. Не че не му се танцуваше, нито пък искаше да я обиди; но постоянният натиск върху ръката му възбунтува мъжкото у него. Той си помисли, че не може да позволи на никоя жена да го командва. Въпреки че беше харесван от жените, те не значеха много за него. Бяха играчки, забавление, част от почивката сред голямата игра на живота. Той слагаше жените на едно равнище с уискито и хазарта, а от

наблюдение бе открил, че е много по-лесно да се откъснеш от пиенето и картите, отколкото от жена, след като си се замотал здравата с нея.

Беше роб на себе си, което беше естествено при неговия здрав егоизъм, но се бунтуваше винаги, когато ставаше дума да бъде роб на някой друг. Тогава или буйстваше, или изпаднаше в паника. Сладкото робство на любовта беше неразбираемо за него. Мъжете, които бе видял да се влюбват, му се струваха налудничави, а лудостта беше за него нещо недостойно за изучаване. Другарството с мъже беше съвсем различно от любовта към жените. В другарството нямаше робуване. То беше делова връзка, честна сделка между хора, които не се преследват един друг, а делят рисковете сред равнините, реките и планините в търсене на богатство и живот. Мъжете и жените се преследваха едни други и или едните, или другите трябваше да се преклонят пред чуждата воля. Другарството беше нещо различно. В него нямаше робуване; и въпреки че той, силният човек, по-силен от всяка представа за силен човек, даваше много повече, отколкото получаваше, той даваше не защото беше задължен да даде, а просто от щедрост раздаваше с пълни шепи плодовете на труда си и героичните си усилия. Да носи с дни багажа на гърба си през върхлитайте от бури проходи или през пълни с комари блата, да носи два пъти повече от другаря си, не беше нито задължение, нито несправедливост. Всеки върши каквото може. В това се състои деловитата същност на отношенията. Вярно е, че някои мъже са по-силни от другите; но щом всеки полага всички усилия, сделката е почтена, деловият дух е спазен и всеки получава, каквото му се полага.

Но с жените не беше така. Жените даваха малко, а искаха всичко. Жените имаха връзки на престилките си и бяха склонни да завържат с тях всеки мъж, който ги погледне два пъти. Ето например Девата – развика се, когато влезе, и беше страшно доволна, че я покани да танцуват. Един танц беше съвсем на място, но понеже танцува два пъти, три пъти и още много пъти с нея, когато го поканиха да вземе участие в покера, тя стисна ръката му. Това бяха досадните връзки на престилката, първото от многото неща, на които би го принудила, ако той отстъпи. Не че не беше хубава жена, не, беше и здрава, и красива и танцуваше превъзходно, но беше жена, изпълнена с чисто женското желание да го стегне във връзките на престилката си, да му завърже краката и ръцете и да му сложи собствения си знак. По-добре покер. Още повече, че обичаше покера не по-малко от танците.

Той се опря само с тежестта си на нейното дърпане и каза:

– Нещо ми се ще да ви поразмърдам!

Отново усети дръпване за ръката. Тя се мъчеше да го овърже във връзките на престилката си. За част от секундата той се превърна в дивак, в него се надигна страх и желание за убийство. За това неизмеримо малко време той се превърна в изплашен тигър, обзет от ярост и ужас, след като е подушил капана. Ако беше, само дивак, той или щеше да избяга, или щеше да скочи отгоре ѝ и да я унищожи. Но в същия миг в него се прояви дисциплината, натрупана в течение на много поколения, благодарение на която човек бе станал обществено животно, макар и не свършено. Тактът и любезността победиха, той се усмихна с очи в очите на Девата и каза:

– Върви и намери нещо за хапване! Аз не съм гладен. По-късно пак ще танцуваме. Нощта едва започва. Върви, мила!

Пусна рамото ѝ и игриво я побутна, като в същото време се извърна към играчите на покер.

– Ако играете на свободен реланс, ще се включа и аз.

– Релансът е в размер на пода – каза Джек Керне.

– Не, напълно свободен!

Играчите се спогледаха един друг и Кърнс съобщи:

– Добре, напълно свободен!

Елам Харниш седна на свободния стол и започна да вади торбичката си със злато. Девата се понацупи за миг, след това последва другите танцьори.

– Ще ти донеса един сандвич, Дейлайт – извика тя през рамо.

Той кимна. Тя му се усмихваше опрощавашо. Беше успял да избегне връзките на престилката и, без да нарани жестоко нейните чувства.

– Хайде да играем с писани маркери – предложи той. – Чиповете само затрупват масата... Ако сте съгласни?

– Нямам нищо против – отговори Хел Кембъл. – Чиповете ще бъдат по петстотин.

– Моите също – отговори Харниш, а другите също определиха стойността на собствените си маркери. Луис французина, най-скромнен от всички, оцени своите по сто долара всеки.

По това време в Аляска нямаше нито мошеници, нито професионални картоиграчи. Играеше се честно и мъжете си имаха доверие един на друг. Думата на един мъж струваше колкото златото в кесията му. Маркерът беше плосък, продълговат бронзов чип, който струваше може би един цент. Но когато играчът заложеше маркера в играта и обявеше, че струва петстотин долара, той биваше приет на стойност петстотин долара. Който и да го спечелеше, знаеше, че човекът, който го е

заложил, ще си го вземе обратно срещу златен прах за петстотин долара, претеглен на везните. Тъй като маркерите бяха с различни цветове, не беше никак трудно да се познае чии са. В тези ранни дни по Юкон никой даже и не помисляше да играе със злато на масата. Човек отговаряше за загубите си в с всичко, което притежаваше, независимо къде се намират имуществата му и какъв е техният характер.

Харниш тегли карта и на него се падна да раздава. Това беше добро предзнаменование и докато бъркаше картите той викна на барманите да приготвят напитки за всички посетители на кръчмата. Той даде първата карта на Дан Макдоналд, който бе седнал от лявата му страна, и викна:

– Наблегнете до земята всички, малемути, хъски и сиваши! Напрегнете се и стъпвайте здраво! Стегнете мускули! Теглете с цялата си тежест хамутите, та да си скъсате жилите! Хууп ла! Йоу! Тръгваме за Хелън Брекфъст! И ще ви кажа направо, че ще има стръмни баири и здраво тичане тази нощ, преди да стигнем до хубавицата. И някой ще се поочука... здравата.

След като веднъж бе почнала, играта беше тиха и почти нямаше разговори, макар че около играчите цареше невъобразим шум. Елам Харниш беше запалил искрата. Все повече и повече златотърсачи влизаха и оставаха в „Тиволи“. Когато Бърнинг Дейлайт започваше да се весели, никой не искаше да бъде настрана. Дансингът беше пълен. Поради недостига на жени много от мъжете завързваха на ръката си носна кърпа и танцуваха вместо дами с другите мъже. Всички маси за хазартни игри бяха препълнени; гласовете на мъжете, които говореха, опрени на дългия бар и струпани около печката, се съпровождаха от постоянното тракане на чиповете и острия, ту надигащ се, ту спадащ шум на рулетката. Всичкият необходим материал за една разгулна юконска вечер беше налице и се размесваше.

При покера нямаше големи удари и щастието се усмихваше ту на един, ту на друг. Затова играта се водеше на високи ставки, с ниски карти и игрите бяха къси. Един флош на Луис Французина му донесе под от пет хиляди срещу тройките на Кембъл и Кърнс. Един под от осемстотин бе спечелен при сваляне на картите от чифт седмици. А веднъж Харниш плати на Кърнс две хиляди долара и го хвана в блъф. Когато Кърнс свали картите си, имаше флош манке, а картите на Харниш показваха, че той бе имал куража да плати на чифт десетки.

Но в три часа сутринта стана голямата „среща“. За такъв момент в покера понякога се чака със седмици. Новината се разнесе из „Тиволи“. Зрителите затаиха дъх. Мъжете, които бяха настрана, млъкнаха и се

приближиха до масата. Играчите по другите маси изоставиха своите игри, дансингът опустя, така че накрая всички застанаха в кръг на петшест реда около масата за покер. Високото наддаване бе започнало, преди да се теглят карти, и продължаваше, без някой да има намерение да го прекъсва скоро. Кърнс беше раздал картите и Луис Французина бе отворил с един маркер – в неговия случай сто долара. Кембъл само плати, но Елам Харниш, който беше след него, хвърли петстотин долара, като каза на Макдоналд, че го пуска да влезе много евтино.

Макдоналд погледна отново картите си и сложи маркери за хиляда. След като размишлява дълго над картите си, Кърнс накрая влезе. След подобни размишления Луис Французина трябваше да плати още деветстотин долара, за да остане в играта. За да остане и да тегли карти, Кембъл също трябваше да плати деветстотин, обаче за обща изненада той не само ги плати, но вдигна още хиляда.

– Най-после всички поехте по нанагорнището! – забеляза Харниш, като плати хиляда и петстотинте, и на свой ред добави нови хиляда. – Красавицата ни чака на върха, внимавайте да не окъсате хамутите!

– И аз съм се запътил към тази дама! – каза Макдоналд, плати двете хиляди и допълнително дигна хиляда.

По това време играчите се постреснаха и вече не се съмняваха, че настъпва срещата на големите карти. Чергите на лицата им не издаваха нищо, но всички несъзнателно бяха започнали да изпитват напрежение. Всеки се мъчеше да изглежда съвсем естествено и естественият вид на всеки беше различен. Хел Кембъл показваше присъщата му съсредоточеност. Луис Французина проявяваше заинтересованост. Макдоналд запазваше добродушната си усмивка, въпреки че сега тя изглеждаше леко пресилена. Кърнс беше хладнокръвен и затворен, а Елам Харниш, както винаги, се шегуваше и смееше. На пода имаше вече единадесет хиляди долара и маркерите бяха натрупани в средата на масата.

– Нямам вече маркери – оплака се Кърнс. – Нека почнем да пишем полици!

– Радвам се, че оставаш – беше сърдечният отговор на Макдоналд.

– Още не съм платил. Дал съм вече хиляда. Колко трябва още?

– За да надникнеш вътре, ще ти струва три хиляди, но никои няма да те спре, ако речеш да дигаш.

– Да дигам ли? Дявол да го вземе, нямам такова намерение! Може би мислиш, че и на мене са ми дошли сервираны силни карти! – Кърнс погледна картите си. – Но ще ти кажа какво ще направя, Мак. Имам някакво предчувствие и само ще платя тези три хиляди!

Той написа сумата на парче хартия, подписа се и я постави в средата на масата.

Всички съсредоточиха погледите си върху Луис Французина. Той размърда картите си няколко пъти нервно, след това възкликна: „По дявола! Нямам никакво предчувствие!“ – и със съжаление ги хвърли сред чистените карти.

В следващия момент стотината чифта очи се преместиха върху Кембъл.

– Няма да те дигам, Джек – каза той и се задоволи да плати двете хиляди.

Погледите се преместиха към Харниш, който написа нещо на парче хартия и го бутна напред.

– Ще ви покажа, че тук не е нито неделно училище, нито благотворително дружество – каза той. – Плащам ти, Джек, и дигам с още хиляда. Да чуем твоето серви. Мак! Пак ти отворих работа!

– Мене работата ми понася, затова ще дигна още хиляда! – отвърна Макдоналд. – Още ли имаш същото предчувствие. Джек?

– Не ме напуска! – Кърнс дълго разглежда картите си. – И ще играя според него, само че трябва да знаете какво ми е финансовото положение! Имам парахода „Бела“ – струва двадесет хиляди, нито сантим помалко. В лагера Сиксти Майл имам стоки по лавиците за пет хиляди. И вие знаете, че съм поръчал един гатер, който е на път. Вече е при езеро-то Линдемман и салът се строи. Мога ли да продължавам на кредит?

– Плащай; разбира се, че можеш! – беше отговорът на Дейлайт. – И щом става дума за това, може да спомена между другото, че имам двадесет хиляди в касата на Мак и още двадесет хиляди в парцела на Муз-хайд. Ти знаеш мястото, Кембъл. Струва ли толкова?

– Разбира се, че струва, Дейлайт.

– Колко трябва да се плати? – попита Кърнс.

– Две хиляди.

– Сигурно ще те дигнем още, ако влезеш – предупреди го Дейлайт.

– Предчувствието ми е много силно – каза Кърнс, като прибави към растящия куп полицата си за две хиляди. – Усещам го как ми лази по гърба, надолу-нагоре.

– Нямам никакви предчувствия, но картите ми са доста добри – съобщиха Кембъл и бутна своята полица; – само че не са за дигане.

– Моите пък са добри. – Дейлайт спря и написа нещо. – Плащам тези хиляда и добавям нови хиляда!

Застанала зад гърба му, Девата направи в този миг нещо, което и

най-добрият приятел на един мъж няма правото да направи. Пресегна се през рамото на Дейлайт, взе картите му и ги разгледа, като в същото време ги прикриваше близо до гърдите си. Тя видя три дами и чифт осмици, но никой не разбра какво е видяла. Докато разглеждаше картите, очите на играчите се бяха вперили в лицето и, но то не издаде нищо. Чертите ѝ като че ли бяха изсечени от лед, защото изражението на лицето и беше съвсем същото, преди да разгледа картите, докато ги разглеждаше и след това. Нито един мускул не трепна; нито пък се забеляза някакво разширение на ноздрите, нито пък светлината в очите и се промени. Тя остави картите на масата и погледите бавно се отдръпнаха от лицето ѝ, без да са разбрали каквото и да било.

Макдоналд добродушно се усмихна:

– Плащам ти, Дейлайт, и този път дигам с две хиляди. Какво става с предчувствието, Джек?

– Все още пълзи, Мак. Ти този път ме хвана, но предчувствието ми ме задължава да продължа. Плащам три хиляди. Имам и друго предчувствие. Дейлайт също ще плати.

– Разбира се, че ще плати – съгласи се Дейлайт, след като Кембъл беше хвърлил картите си. – Елам си знае работата и играе, както му е редът. Плащам последните две хиляди и да се раздадат картите!

Картите се раздадоха при мъртва тишина, нарушавана само от тихите гласове на тримата играчи. На пода имаше вече тридесет и четири хиляди долара и играта по всяка вероятност бе още в началото. За голямо учудване на Девата Дейлайт запази трите дами, хвърли двете осмици и поиска две карти. Този път дори и тя не посмя да погледне какво е получил. Тя знаеше докъде се простира самообладанието ѝ. А и той самият не погледна. Двете нови карти лежах с лице надолу върху масата, на мястото, където му ги бяха раздали.

– Карти? – попита Кърнс Макдоналд.

– Имам си достатъчно – отговори Макдоналд.

– Ако искаш, можеш да теглиш още, нали знаеш? – предупреди го Кърнс.

– Не, тези ми стигат!

Сам Кърнс тегли две карти, но не ги погледна. Харниш остави картите си да лежат на масата.

– Никога не се навирам между зъбите на „серви“ – каза той бавно и погледна към кръчмаря. – Започвай ти, Мак! Аз съм парол.

Макдоналд грижливо прегледа картите си, за да е съвсем сигурен, че не е станало нещо с тях, написа една цифра на листче хартия, бутна

го към пода и каза само:

– Пет хиляди.

Кърнс, върху когото се бяха съсредоточили всички погледи, погледна двете карти, които му бяха дали, преброи другите три, за да разсее всякакво съмнение, че има по-голям брой карти, и написа нещо на парче хартия.

– Плащам ти, Мак! – каза той. – И ще дигна още една малка хилядарка, за да не изгоня Дейлайт!

Погледите се прехвърлиха на Дейлайт. Той също прегледа картите си и ги преброи.

– Плащам шестте хиляди и дигам още пет... Аз пък ще се опитам да те изгоня, Джек!

– И аз дигам още пет хиляди, за да помогна да изгоним Джек! – каза Макдоналд на свой ред.

Гласът му беше леко пресипнал и напрегнат, а когато спря да говори, ъгълчето на устата му леко потрепна.

Кърнс беше блед и докато пишеше плицата, ръцете му трепереха. Но гласът му не се беше променил.

– Нови пет хиляди от мене! – каза той.

Сега Дейлайт стана център на вниманието. Газените лампи хвърляха отблясъци по изпотеното му чело.

Загорелите бузи бяха потъмнели още повече от прилив на кръв. Черните очи блестяха, а ноздрите се бяха разширили и потрепваха. Те бяха широки ноздри и показваха произхода му от дивите прадеди, оживели благодарение на големите си дробове и широкия проход за чист въздух.

Да, за разлика от Макдоналд, неговият глас беше останал твърд както винаги, а за разлика от Кърнс ръката му не трепна, когато започна да пише.

– Само плащам десет хиляди – каза той. – Не че ме е страх от тебе, Мак, но ме безпокои предчувствието на Джек.

– Въпреки това ще дигна още пет хиляди – каза Макдоналд. – Преди да теглим, имах най-добрата карта и мисля, че все още е така!

– Изглежда, че предчувствието след тегленето е по-добро от предчувствието преди тегленето! – забеляза Кърнс. – Просто се смятам задължен да дигна, пък и нещо ми казва „дигай, Джек, дигай“, и така добавям нови пет хиляди.

Дейлайт се облегна на стола си, загледа се в лампите и за смята на глас:

– Дал съм девет хиляди, преди да се теглят карти, след това платих и дигнах общо единадесет хиляди; това прави с новите десет тридесет хиляди. Мога само да дам и тези десет хиляди. – Той се наведе напред и погледна Кърнс. – Плащам ти и десетте хиляди!

– Можеш да дигаш, ако искаш – отвърна Кърнс. – Кучетата ти струват пет хиляди.

– Нито едно куче. Можете да спечелите всички ми златен пясък и целия ми парцел, но нито едно от кучетата. Само плащам!

Макдоналд дълго обмисля. Всички затаиха дъх. Лицата на зрителите останаха напрегнати. Дори никой не премести тежестта на тялото си от единия крак на другия. Настъпи благоговейна тишина. Чуваше се само бумтенето на огромната печка и отвън, заглушено от стените, виенето на кучето. Такива големи суми не се разиграваха всяка вечер по Юкон, а и това беше рекорд в историята на страната. Кръчмарят накрая проговори:

– Ако някой друг спечели, ще трябва да ипотекирам „Тиволи“.

Двамата играчи кимнаха в знак на съгласие.

– Тогава и аз плащам.

Макдоналд прибави бележка за пет хиляди.

Никой не поиска пода и никой не каза какви карти има. Едновременно и мълчаливо те отвориха картите си на масата, а зрителите се надигнаха на пръсти и протегнаха вратове. Дейлайт имаше четири дами с ас; Макдоналд четири валета с ас; Кърнс – четири попа с тройка. Кърнс протегна треперещата си ръка напред и със загребващо движение придърпа пода към себе си.

Дейлайт взе аса от картите си, подхвърли го до аса на Макдоналд и каза:

– Това ми даваше кураж през цялото време. Мак. Знаех си, че само попове могат да ме бият, а ето че той ги събрал!

– Ти какво имаше? – попита той с интерес, като се обърна към Кембъл.

– Кент флош манке, отворен от двата края! Хубава карта за началото на играта!

– Разбира се! Би могъл да направиш кента, флош или кент флош.

– Така мислех и аз – тъжно отговори Кембъл. – Шест хиляди дадох, преди да се откажа.

– Де да бяхте теглили всички карти! – засмя се Дейлайт. – Тогава нямаше да ми дойде четвъртата дама. Сега ми остава да поема пощата на Били Роулинс и да тръгвам за Днеа. Колко е плячката. Джек?

Кърнс се опита да пресметне пода, но беше твърде развълнуван. Дейлайт го претегли към себе си през масата, раздели със сигурни ръце маркерите от полиците и с ясно съзнание събра сумата.

– Сто двадесет и седем хиляди – съобщи той. – Сега можеш да продадеш всичко, Джек, и да се отправиш дома!

Печелившият се усмихна и кимна с глава, но изглежда, че не можеше да говори.

– Бих почерпил по чаша – каза Макдоналд, – само че заведението вече не е мое.

– Твое е – отговори Кърнс, като най-напред овлажни с език устните си. – Полицата ти е безсрочна. А пиенето е от мен.

– Казвайте всички кой каква отрова иска – печелившият плаша! – извика високо Дейлайт на всички около себе си, после стана от стола и хвана Девата за ръка. – Хайде, танцьорите, елате да танцуваме. Нощта е млада, а на сутринта ме чака баирът на Хелън Брекфъст и пощата. Хей, Роулинс, ела тук – наемам се по оня същия договор и тръгвам в девет часа сутринта за солената вода, разбираш ли? Хайде, идвайте всички! Къде е цигуларят?

Глава III

Това беше нощта на Дейлайт. Той бе център на веселбата; веселието му бе неукротимо и заразително. Той беше навсякъде и по този начин увеличаваше възбудата. Колкото и голяма лудория да намислеше, всички я подхващаха, с изключение на понапилите се, които си пееха неразбрано настрана. Въпреки това нямаше никакви скандали, защото се знаеше по Юкон, че когато Бърнинг Дейлайт се весели, гневът и злото са забранени. През неговите нощи на веселие мъжете не смееха да се карат. В миналото се бяха случвали подобни работи и тогава мъжете разбираха какво е истински гняв и биваха укротени от Бърнинг Дейлайт, така както само той можеше да укротява мъже. През неговите нощи мъжете трябваше да бъдат щастливи и да се смеят или да си вървят в къщи.

Дейлайт беше неуморим. Между танците плати на Кърнс двадесетте хиляди в златен прах и му прехвърли участъка си в Музхайд. По същия начин той уреди поемането на пощата от Били Роулинс и се подготви за тръгване. Изпрати някого да издири Кама, неговия водач на кучета – индианец от племето тананау, изоставил дом и племе в служба на

белите пришълци. Висок, строен и мускулест, Кама влезе в „Тиволи“, облечен в кожи, най-добрият представител на своята първобитна раса, сам той все още първобитен. Докато Дейлайт му даваше нареждания, индианецът не обърна никакво внимание на шума, който веселящите се дигаха около него.

– Хм! – каза Кама, като изброяваше на пръсти поръченията. – Да взема онези писма от Роулинс. Да ги натоваря на шейната. Храна до Селкирк – мислиш ли, че ще има достатъчно храна за кучетата в Селкирк?

– Достатъчно храна за кучетата, Кама.

– Хм! Да докарам шейната тука в девет часа. Да донеса късите ски. Да не донасям палатка. Може ли да взема постилка. Малка постилка?

– Без постилка – отговори решително Дейлайт.

– Хм! Много студено.

– Ще пътуваме с малко багаж, разбираш ли? Ще носим много писма натам, много писма обратно. Ти си силен мъж. Няма значение, много студ, много път.

– Разбира се, няма значение – промърмори с примирение Кама. – Нека е много студено, пет пари не давам. Ще съм готов в девет часа.

Той се обърна на пети – беше обут в мокасини – и излезе, невъзмутим, подобен на сфинкс, без да поздравява, нито пък да приема поздравления, без да поглежда наляво или надясно. Девата отведе Дейлайт в един ъгъл.

– Виж какво, Дейлайт – каза тя тихо, – ти си разорен.

– Напълно.

– Имам осем хиляди в касата на Мак... – започна тя.

Но Дейлайт я прекъсна. Връзките на престилката ѝ го застрашаваха и той се отдръпна като неопитомен жребец.

– Няма никакво значение – каза той. – Беден доход на света, беден ще си отида, а и през по-голямата част от времето тука съм бил беден. Хайде да танцуваме този валс.

– Слушай – настояваше тя. – Моите пари си седят така, безцелно. Мога да ти ги дам назаем – ще ми дадеш дял, като намериш някой златоносен парнел – прибави тя бързо, като забеляза тревогата по лицето му.

– Досега не съм вземал пари назаем за такава цел – беше отговорът. – Сам се оправям и когато намеря златоносен парцел, цялата печалба е моя. Не, благодаря, мила. Много съм ти задължен. Ще си набавя средства, като закарам и върна пощата.

– Дейлайт! – промълви тя в нежен протест.

С внезапен, добре изигран изблик на веселие, той я дръпна към дансинга и докато се въртяха под звуците на валса, тя размишляваше за желязното сърце на човека, който я държеше в ръцете си и не се поддаваше на нейните уловки.

В шест часа на другата сутрин, налян с уиски, без да бъде пиян, той стоеше на бара и си мереше силите с другите мъже, навеждайки ръцете им. Това ставаше, като двама мъже заставаха един срещу друг на някой ъгъл, десните им лакти се опираха на бара, десните им ръце се сплитаха и всеки се мъчеше да свали ръката на другия. Един след друг се изреждаха мъжете срещу него, но нито един от тях не можа да свали ръката му, нито даже Олаф Хендерсън и Луис Французина, които се провалиха въпреки огромния си ръст. Когато заявиха, че това е някакъв трик, заучена мускулна хватка, той ги предизвика на друго състезание.

– Слушайте! – извика той. – Две неща ще направя: първо, ще премеря кесията си; второ, ще я заложа и ще се хвана на бас, че след като повдигнете от пода толкова торби брашно, колкото можете, аз ще сложа още две торби и ще вдигна цялата камара.

– Дявол да го вземе! Приемам! – изрева Луис Французина над одобрителните възгласи на тълпата.

– Чакай! – извика Олаф Хендерсън. – Да не би да съм по-слаб от тебе, Луис. Поемам половината облог.

Сложиха на везните кесията на Дейлайт и установиха, че в нея има златен пясък точно за четиристотин долара – Луис и Олаф поделиха облога помежду си. От склада на Макдоналд донесоха петдесетфунтови³ торби с брашно. Опитаха си силата най-напред някои от другите мъже. Те се разкрачваха върху два стола, а торбите с брашно завързваха заедно и оставяха долу между столовете. По този начин много от мъжете успяха да вдигнат по четири – петстотин фунта, а някои успяха да вдигнат дори шестстотин. След това двамата гиганти опитаха направо от седемстотин. Луис Французина след това прибави още една торба и повдигна от пода седемстотин и петдесет фунта. Олаф повтори това постижение, но и двамата не успяха да повдигнат осемстотин. Те повтаряха опитите един след друг, докато челата им се покриха с пот, а ставите им започнаха да пукат от налягането. И двамата успяха да помръднат тежестта и да я поместят, но не можеха да я откъснат от пода.

– По дяволите! Дейлайт, този път направи голяма грешка! – каза

3. Един фунт – 453,6 грама. – Б.пр.

Луис Французина, като се изправи и слезе от столовете. – Трябва да си от желязо, за да вдигнеш такова нещо. Това не са още десет, а още цели сто фунта, приятелю!

Развързаха торбите, но когато прибавиха още две торби, Кърнс се намеси.

– Още една торба само!

– Две! – извика някой. – Басът беше за две.

– Те не можаха да вдигнат последната торба – протестира Кърнс. –

Вдигнаха само седемстотин и петдесет.

Но Дейлайт величествено махна с ръка и сложи край на спора.

– Каква полза има да се безпокоите за това? Какво е една торба? Ако не мога да повдигна три в повече, няма да мога и две! Сложете ги!

Той застана върху столовете, приклепна и наведе надолу рамене, докато ръцете му хванаха въжето. Помести леко краката си, напрегна мускулите си само за опит, след това отново се отпусна, като се стремеше да нагласи идеално всички лостове на тялото си.

Луис Французина, който скептично наблюдаваше, извика:

– Дърпай като дявол, Дейлайт! Дърпай като дявол!

Мускулите на Дейлайт се напрегнаха за втори път, сега вече сериозно; цялата енергия на прекрасното му тяло бавно се вля в тях и огромната купчина от деветстотин фунта, едва забележимо, плавно и без подскачане се повдигна от пода и се заклати между краката му като махало, назад – напред.

Олаф Хендерсън шумно въздъхна. Девата, която несъзнателно беше напрегнала мускулите си до болка, сега се отпусна. А Луис Французина измърмори почтително:

– Поздравления, мосю Дейлайт! Аз съм бебе! Ти си мъж!

Дейлайт пусна товара си, скочи на пода и се отправи към бара.

– Отмервай! – извика той и хвърли кесията си на мерача, който отсипа в нея златен прах за четиристотин долара от кесииите на двамата загубили.

– Ставайте всички! – продължи Дейлайт. – Казвайте кой каква отрова иска! Печелившият плаща!

– Тази нощ е моя! – викаше той десет минути по-късно. – Аз съм вълк-единак и съм видял тридесет зими. Това е рожденият ми ден, единственият ми ден в годината, и мога да поваля по гръб всеки мъж! Хайде, идвайте! Ще ви натръшкам всички в снега! Хайде идвайте, жалки новаци и стари вълци, идвайте да ви кръстя!

Цялата банда се проточи през вратите, всички с изключение на

барманите и пещите излязоха навън. През главата на Макдоналд премина някаква мимолетна мисъл да спаси собственото си достойнство и той се приближи с протегнатата ръка към Дейлайт.

– Какво? Ти ли си пръв? – засмя се Дейлайт и хвана ръката на другия сякаш за поздрав.

– Не, не! – бързо опроверга той. – Само поздравления за рождения ти ден. Разбира се, ти можеш да ме събориш в снега. Какъв шанс имам срещу човек, който вдига деветстотин фунта?

Макдоналд тежеше сто и осемдесет фунта, а Дейлайт го беше хванал само за ръката; въпреки това с едно внезапно дръпване той го отлепи от земята и го захвърли с лице надолу в снега. Бързо и последователно той хващаше най-близките до него мъже и събори още половин дузина. Съпротивата беше безполезна. Те се разхвърчаха наляво и надясно, като падаха смешно и безопасно в мекия сняг. Под бледата светлина на звездите скоро стана трудно да се различат съборените от тези, които чакаха реда си, и тон започна да опипва гърбовете и рамената им, за да разбере оваляни ли са в сняг.

– Кръстен ли си вече? – стана редовният му въпрос, когато протягаше страшните си ръце към някого.

Няколко дузини лежах в дълга редица на снега, а много други коленичиха с подигравателна тържественост, поръсваха главите си със сняг и твърдяха, че обредът е извършен. Но петима стояха прави, в отделна група – това бяха пионери, ловци от дивия запад, готови да се противопоставят на всекиго дори и на рождения му ден.

Въпреки че бяха минали през най-сурова школа, въпреки че бяха ветерани от много страшни битки, мъже яки и издръжливи, на тях им липсваше този съвършен мозък и тази съгласуваност на мускулите, които имаше Дейлайт. Това не беше нещо сложно и не беше негова заслуга. Беше роден с този дар. Нервите му предаваха сигналите си по-бързо от техните; процесите на съзнанието му и волевите действия, с които те завършваха, бяха по-бързи от техните; самите му мускули по силата на някакъв странен химически процес се подчиняваха по-бързо от техните на волевите сигнали. Така беше създаден. Мускулите му бяха като силен взрив. Лостовете на тялото му действаха като стоманените челюсти на капан. И освен всичко това той притежаваше и тази свръхсила, която се пада на едно човешко същество сред милиони други, сила, която не се измерва по големина, а по степен – върховно органично превъзходство, скрито в материята на самите мускули. Той можеше толкова бързо да се напругне, че преди още противникът да разбере и да започне да се

съпротивлява, целта на напрегането беше вече постигната. От друга страна, той толкова бързо усещаше напрегането, насочено срещу него, че веднага се съпротивляваше и го отбягваше или пък светкавично упражняваше контранатиск.

– Няма смисъл да стоите! – обърна се Дейлайт към чакащата група. – Можете направо да клекнете и да се покръстите. Всеки от вас би могъл да ме събори през другите дни на годината, но на моя рожден ден искам всички да знаете, че съм най-силният. Не е ли на Пат Ханрахан тази муцуна, дето е светнала от желание за бой? Хайде, Пат!

Пат Ханрахан, шампион по бокс с голи юмруци и специалист по побоищата, пристъпи напред. Двамата мъже се вчепкаха и преди да направи каквото и да е усилие, ирландецът се намери притиснат в безмилостна хватка – единичен Нелсън, – след което бе заровен надолу с главата в снега. Джо Хайнс, бивш дървар, се строполи с такава сила, като че ли беше паднал от втория етаж на къща; съборен бил с хватка през бедрото, преди още да е готов, така уверяваше той. Всичко това не беше никак изтощително за Дейлайт. Той не се напругаше дълго. Всъщност не губеше почти никакво време. В даден момент тялото му избухваше внезапно и с ужасна сила, а в следващия се отпускаше. Така например Док Уотсън, сивобрадият мъж с желязно тяло, вдъхващ ужас на побойниците, беше съборен за част от секундата тъкмо преди сам да нападне. Докато Уотсън се готвеше за скок, Дейлайт се нахвърли върху него, и то така внезапно, че го събори назад в снега. Като взе поука от това, Олаф Хендерсън се опита да изненада Дейлайт и се хвърли върху него отстрани, докато той се беше навел с протегнатата ръка да помогне на Док Уотсън да се изправи. Дейлайт се отпусна на четири крака, подлагайки страната си на Олаф. Олаф, който бе взел инерция, се препъна в неочакваното препятствие, полетя над него и падна надалеч. Преди да може да стане, Дейлайт го беше вече обърнал по гръб, търкаше лицето и ушите му със сняг и пълнеше врата му с шепи.

– Аз не съм по-слаб от тебе, Дейлайт – избоботи Олаф, докато ставаше на крака, – но ей богу, никога не съм виждал такава яка хватка!

Луис Французина, последен от петимата, видя достатъчно, за да е по-предпазлив. Преди да се вкопчи, той цяла минута обикаля и прави измамни движения; цяла минута след това те се напругаха и клатушкаха, без някой от двамата да спечели преимущество. Точно когато борбата започна да става интересна. Дейлайт направи едно от светкавичните си движения, с което промени напрежението в различните части на тялото си и в същото време мускулите избухнаха в страхотен напън. Луис

Французина продължи да отстоява, докато огромното му туловище започна да пращи, а след това бавно се поддаде на напъна, назад и надолу.

– Печелившият плаща! – извика Дейлайт, скочи на крака и ги поведо обратно към „Тиволи“. – Идвайте всички насам! Това е пътят към отровното гнездо!

Наредиха се покрай дългия бар, на места по двама-трима един зад друг и заизтупаха мокасините си; температурата навън беше петдесет градуса под нулата. Бетълс, един от най-известните със смелостта и подвизите си стари пионери, прекъсна пиянското си изпълнение на „Сасафрас руг“ и се заклати към Дейлайт, за да го поздрави. Но насред път той се почувствува задължен да държи реч и извиси глас с ораторски патос:

– Нека ви кажа, хора, че с голяма гордост наричам Дейлайт мой приятел. От по-рано още сме пътували заедно и мога да ви кажа, че той е чисто злато, осемнадесет карата от главата до петите, неговата мръсна кожа! Беше хлапак, когато дойде най-напред по тези места. На неговите години вашите уста са миришели още на мляко. А той никога не е бил дете. Родил се е голям мъж. А в онези дни, слушайте какво ви казвам, мъжът трябваше да бъде истински мъж. Тогава нямаше женствена цивилизация като сега! – Бетълс спря и прегърна Дейлайт през врата с истинска мечешка прегръдка. – Когато в добрите стари времена ти и аз драпахме с кучетата по Юкон, от небето не валеше супа и нямаше пунктове за безплатна храна. Лагерен огън палехме там, където убивахме дивеча, и повечето време живеехме от следите на съомгата и от заешки коремни – прав ли съм?

Смехът, който посрещна този израз, накара Бетълс да освободи Дейлайт от мечешката си прегръдка и свирепо да се обърне към тълпата.

– Смейте се, мръсни новаци, смейте се! Но аз ще ви кажа в очите, най-добрият от вас не е достоен да завърже връзките на мокасините му. Не съм ли прав, Кембъл? Не съм ли прав, Мак? Дейлайт е от старата гвардия, един от истинските опитни, стари пионери. По онова време нямаше параходи, нямаше търговски пунктове и ние, смелчаците, трябваше да живеем от заешките следи и коремите на съомгата.

Бетълс се огледа тържествуващо. Сред аплодисментите, които последваха, се чуха викове – искаха Дейлайт да държи реч. Той даде знак, че е съгласен. Донесоха стол и му помогнаха да се качи. Той не беше по-трезвен от тълпата, над която се възправи – дива тълпа, в груби дрехи, с мокасини или непромокаеми ескимоски обувки от моржова кожа, с ръкавици, които висяха по вратовете, и калпаци с рошави наушници,

вирнати нагоре като крилатите шлемове на викингите. Черните очи на Дейлайт блестяха, а червенината от изпития алкохол нахлуваше под бронза на загорелите му бузи и ги правеше още по-тъмни. Беше посрещнат с бурни възгласи, от които в очите му се появи съмнителна влага, макар че много от възгласите бяха нечленоразделни и нетрезви. Но откак свят светува, мъжете са живели по този начин, гуляли са, били са се и са се напивали, независимо дали са били в тъмни пещери или край лагерни огньове, в дворците на императорския Рим или в скалистите крепости на грабливи барони, в хотелите-небостъргачи от ново време или в долнопробните кръчми на моряшките квартали. Такива бяха тези мъже, строители на империя в арктическата нощ, самохвалци, пияни и шумни, взели отпуска от сивата реалност на своя героичен труд, за да прекарат няколко лудешки мига. Това бяха съвременните герои и те по нищо не се отличаваха от героите в стари времена.

– Добре, момчета, само че не знам какво да кажа – започна неуверено Дейлайт, като се опитваше да овладее замъгленото си съзнание. – Ще ви разкажа една история. По-рано имах съдружник в Джуно. Той беше от Северна Каролина и съм я чул от него. Това станало там, по неговите места, в планината, и то по време на една сватба. Събрало се цялото семейство и всички приятели. Свещеникът вече завършвал церемонията и казал: „Тези, които господ е съединил, нека никога да не разедини!“ – „Отче! – рекъл младоженецът – искам да си изясним смисъла на това изречение. Искам женитбата да е правилно извършена!“ Когато се разнесъл димът, младоженката се огледала наоколо и видяла свещеника убит, младоженца убит, един от братята убит, двама чичовци убити и петима от гостите – също убити. Тя тежко въздъхнала и каза: „Всичките ми намерения отидоха по дяволите заради тези нови, самозареждащи се пистолети!“ И аз ще ви кажа на всички – прибави Дейлайт, когато бурният смях утихна, – че тези четири попа на Джек Кърнс наистина пратиша по дяволите всичките ми намерения. Разорен съм напълно и хващам пътя за Днеа...

– Бягаш ли? – извика някой.

За момент по лицето на Дейлайт се изписа гневна гримаса, но в следващия миг доброто му настроение се върна отново.

– Знаем, че питате само за да си правите шеги – каза той с усмивка. – Не бягам, разбира се.

– Закълни се, Дейлайт – извика същият глас.

– Ще се закълна. Дойдох за пръв път през Чилкут в осемдесет и трета. Пресякох прохода в една снежна виелица само с една парцалива

риза и купа брашно. Същата зима се запасих с храна в Джуно и напролет минах още веднъж през прохода. Гладът пак ме изгони. На следващата пролет дойдох отново и се заклек, че няма да се махна, преди да спечеля пари. Добре, още не съм спечелил и ето че съм тук! А сега не мисля да бягам. Откарвам пощата и веднага се връщам. В Днеа няма дори да преспя. Ще запраша към Чилкут веднага, щом сменя кучетата и взема пощата и малко храна. Така че още веднъж се заклеввам в опашката на дявола и в главата на Йоан Кръстител, че няма да тръгна за външния свят, докато не спечеля пари. И казвам ви на всички тук, че печалбата ще бъде огромна, цяла грамада!

– Какво наричаш ти огромна печалба? – попита Бетълс изотдолу, обвил с обич ръце около краката на Дейлайт.

– Да, какво? Какво наричаш огромна печалба? – извикаха и други.

Дейлайт се поизправи и за миг размисли.

– Четири-пет милиона – каза той бавно и вдигна ръка за тишина, тъй като думите му бяха посрещнати с подигравателни викове. – Ще бъда съвсем назадничав и ще смъкна до най-ниската граница – един милион. Няма да напусна страната за унция по-малко!

Това твърдение беше отново посрещнато с взрив от подигравки. Целият златен добив по Юкон до този момент беше под пет милиона, пък и никой никога не бе успял да спечели сто хиляди долара, а камо ли милион!

– Слушайте какво ви казвам. Видяхте тази нощ, че Джек Кърнс имаше предчувствие. Преди да се теглят картите, го биехме. Трите му възливи попа не вършеха работа. Но той просто е знаел, че му идва още един поп – такова е било предчувствието му, – и го получи. Казвам ви, че и аз имам предчувствие. Голям удар се готви по Юкон и времето му е почти дошло. Не говоря за мизерните находки от рода на Музхайд и Бърч крийк. Говоря за нещо като бомба, нещо истинско, от което ще ви настръхнат косите. Казвам ви, че то се носи из въздуха и дяволите се готвят за него. Никой не може да го спре, ударът ще дойде нагоре по реката. Ако искате да ме намерите занапред, там ще търсите следи от мокасините ми – някъде около реките Стюард, Индианската и Клондайк. Когато се върна с пощата, ще се отправя натам толкова бързо, че няма да можете да откриете и огньовете, които ще паля по пътя. Ударът идва, приятели, злато ще блика от корените на всяка тревичка, ще се вадят по сто долара от едно пресяване и страшна глутница ще нахлуе от външния свят – най-малко петдесет хиляди души! Когато се открие златото, всички ще мислите, че самият ад пристига тука!

Той вдигна чаша до устните си.

– Пия за ваше щастие и се надявам, че всички ще участвате в големия удар.

Той пи, слезе от стола и попадна отново в мечешката прегръдка на Бетълс.

– Ако бях на твое място, Дейлайт, нямаше да тръгна днес! – посъветва го Джо Хайнс, след като беше погледнал спиртния термометър отвън. – Голям студ ни чака. Сега е петдесет градуса под нулата и продължава да спада. По-добре ще е да почакаш, докато омекне.

Дейлайт се изсмя, изсмяха се и старите пионери около него.

– Подхожда ви на вас, новациите – извика Бетълс, – да се плашите от малко мраз. Съвсем не познавате Дейлайт, щом мислите, че студът може да го спре.

– Ако пътува в този студ, ще му замръзнат дробовете – каза някой.

– Ще замръзнат такива пикльовци като вас! Слушай, Хайнс, ти си по тези места само от три години. Още не си привикнал. Аз съм виждал Дейлайт да изминава петдесет мили на ден по Койокук, когато термометърът се е пукал при шестдесет градуса.

Хайнс печално поклати глава.

– Точно на такива им замръзват дробовете – плачевно каза той. – Ако Дейлайт тръгне, преди да се оправи времето, никога няма да стигне... и пътува без палатка и постилки.

– До Днеа са хиляда мили – обади се Бетълс, като ве качи на стола, хвана се с ръка за врата на Дейлайт и така закрепил залитащото си тяло. – Хиляда мили са, казвам аз, и по-голямата част от пътя не е отъпкан, но аз се хващам на бас с всеки новак, на каквото иска, че Дейлайт ще стигне в Днеа за трийсет дена.

– Това е средно по трийсет и три мили на ден – предупреди Док Уотсън, – а и аз самият знам какво е да пътуваш. Някоя виелица в Чилкут може да го спре за цяла седмица.

– Пфу! – отвърна Бетълс. – Дейлайт ще измине вторите хиляда мили назад пак за трийсет дена; тука имам петстотин долара, за които се хващам на бас, и по дяволите всички виелици!

За да подсили думите си, той извади торбичка злато, прилична на салам, и я удари в бара. Док Уотсън удари своята торбичка до тази на Бетълс.

– Чакайте! – извика Дейлайт. – Бетълс е прав и аз искам да участвам в тази работа. Басирам се на петстотин долара, че след шейсет дена ще спрем пред „Тиволи“ с пощата от Днеа.

Чуха се скептични възгласи и десетина мъже измъкнаха торбичките си. Джек Кърнс се приближи и привлече вниманието на Дейлайт.

– Приемам баса, Дейлайт! – извика той. – Две към едно, че не можеш да го направиш дори за седемдесет и пет дена!

– Не искам милостиня, Джек! – беше отговорът. – Залагаме по равното и срокът е шейсет дни.

– Седемдесет и пет дена и две към едно, че не можеш – настоя Кърнс. – Фифти Майл няма да е замръзнала и ледът край брега ще е лош!

– Това, което си спечелил от мене на карти, си е твое – продължи Дейлайт. – И по дяволите, Джек, няма нужда да ми го връщаш по този начин. Няма да се басирам с тебе. Опитваш се да ми дадеш пари. Но ще ти кажа едно нещо, Джек, имам друго предчувствие. Тези дни ще си ги спечеля обратно. Почакайте всички, докато изскочи голямата находка нагоре по реката. Тогава ние двамата ще седнем на истинска мъжка игра – истински свободен реланс. Съгласен ли си?

Стиснаха си ръцете.

– Разбира се, че ще успее – прошепна Кърнс на ухото на Бетълс. – Ето петстотин долара за това, че Дейлайт ще се върне за шейсет дена – прибави той високо.

Били Роулинс прие облога и Бетълс възторжено прегърна Кърнс.

– Бог ми е свидетел, ще приема този бас – каза Олаф Хендерсън, като помъкна Дейлайт настрана от Бетълс и Кърнс.

– Печелившият плаща! – извика Дейлайт и двамата се басираха. – Сигурен съм, че ще спечеля, а шейсет дена е дълго време между две пинета, така че плащам сега. Казвайте кой какво пие, кучета! Казвайте кой какво пие!

Бетълс, с чаша уиски в ръка, се покачи обратно на стола и като се полюшваше напред – назад, изпя единствената песен, която знаеше:

Ах, тия вечни даскали,
те пак са се натряскали,
за сока от Сасафрас всичко пее!
Дори светците в рая, изпадат в омая,
щом някой питието им налее!

Тълпата зарева припева:

Дори светците в рая изпадат в омая,
щом някой питието им налее!

Някой отвори външната врата. Навътре се процеди неясна сива светлина.

– Дейлайт. Дейлайт⁴! – викна някой предупредително.

Дейлайт не спря по пътя към вратата; само смъкна наушниците на калпака си. Кама стоеше вън до дългата тясна шейна, шестнадесет инча широка, седем и половина фута дълга, дъсченото и дъно повдигнато на шест инча над плъзгачите със стоманени шини. Отгоре, привързани с ремъци от еленова кожа, бяха натоварени леките брезентови чували с пощата, храната и необходимите принадлежности за кучетата и хората. Пред нея, наредени едно зад друго, лежаха пет кучета, пелите покрити със скреж. Те бяха от породата хъски, подбрани по цвят и ръст, всичките извънредно едри и съвсем сиви. От свирепите им челюсти до рунтавите опашки те си приличаха като грахови зърна и имаха вид на същински вълни. Бяха вълци, опитомени наистина, но вълци по вид и качества. Върху товара на шейната, вмъкнати под ремъците и готови за употреба, имаше два чифта снегоходки.

Бетълс посочи една постелка от кожи на северни зайци, чийто край се подаваше от една торба.

– Това е креватът му – каза той. – Шест заешки кожи. Най-топлото нещо, под което изобщо е спал, но проклет да съм, ако такова нещо може да ме стопли; а и аз мога доста да издържам. Дейлайт е пещ, в която гори огън от ада, такъв е той!

– Не ми се ще да съм на мястото на този индианец – забеляза Док Уотсън.

– Ще го умори, сигурно ще го умори – възторжено каза Бетълс. – Знаем. Пътувал съм с Дейлайт. Този човек никога в живота си не се е уморявал. Не знае какво значи умора. Виждал съм го да пътува цял ден с мокри чорапи при четиридесет и пет градуса под нулата. Никой нормален човек не е способен на такова пешо.

Докато се водеше този разговор Дейлайт се сбогуваше с тези, които се трупаха около него. Девата искаше да го целуне и въпреки че беше леко замаян от уискито, той успя да се измъкне, без да се обвързва с „връзките на престилката“. Той целуна Девата, но със същото чувство целуна и другите три жени. Надяна дългите си ръкавици, вдигна кучетата на крака и зае мястото си при пръта за управляване на шейната.

– Тръгвайте, хубавци! – викна той. Животните веднага наблегнаха с цялата си тежест на гръдните хамути, приклегнаха към снега и забиха

4. Дневна светлина, виделина. – Б.е.р.

нокти в него. Те нетърпеливо скимтяха и преди още шейната да бе изминала десетина метра, Дейлайт и Кама вече тичаха, за да не изостанат назад. И така, тичайки, мъжете и кучетата се спуснаха по брега надолу към замръзналото легло на Юкон, и потънаха в сивата светлина.

Глава IV

По реката, където пътеката беше отъпкана и снегоходките бяха необходими, кучетата вземаха средно по шест мили на час. За да не изостанат, двамата мъже бяха принудени да тичат. Дейлайт и Кама редовно се сменяха на пръта за управление, защото беше трудно да се управлява летящата шейна и да се тича пред нея. Смененият оставаше зад шейната, като от време на време скачаше на нея, за да си почине.

Работата беше много тежка, но увеличаше.

Летяха, преминаваха дълги разстояния, като използваша докрай възможностите на отъпканата пътека. По-късно щяха да стигнат до неутъпкания път, където три мили на час щяха да бъдат добро постижение. Тогава нямаше да има возене, почиване и тичане. Управляването щеше да бъде по-лесната работа и човек щеше да се връща при пръта, за да почине, след като е изкарал наряда си отпред и със снегоходките е направил пъртина за кучетата. Такава работа съвсем не увеличаше... Очакваха ги места, където няколко мили подред щяха да се потят, за да преодолеят хаотично струпвания от лед и щяха да бъдат доволни, ако изминават две мили в час. Щеше да има неизбежно и лоши струпвания, къси наистина, но толкова лоши, че само със страхотни усилия можеше да се вземе една миля на час.

Кама и Дейлайт не разговаряха. Естеството на работата им беше такова, че не позволяваше излишни разговори, пък и не бе присъщо на характера им да разговарят, докато работят. В редки случаи, когато биваше необходимо, те се обръщаха един към друг с едносрични думи, а Кама по-често се задоволяваше с изръмжавания. Понякога някое от кучетата изскимтяваше или ръмжеше, но общо взето, впрягът беше мълчалив. Чуваше се само остро, нестройно стъргане на стоманените плъзгачи по твърдата повърхност и скърцането на натоварената шейна.

Дейлайт като че ли бе преминал през стена – от бръмченето и шума на „Тиволи“ в друг свят, свят на тишина и неподвижност. Нищо не помръдваше. Юкон спеше под трифутова⁵ завивка от лед. Никакъв вятър не

5. 1 фут = 30,48 см. – Б.е.р.

полюхваше. Не мърдаше дори сокът в сърцевината на смърчовете, които покриваха двата бряга на реката. Дърветата, отрупани с толкова сняг, че клоните им всеки миг можеха да се скършат, стояха вкаменени. Най-малкото потреперване би отгърсило снега от тях, но снегът си стоеше. Сред тържественото спокойствие шейната беше единствената точка на живот и движение, а остро свистене на плъзгачите и само подчертаваше тишината, сред която се движеше.

Това беше мъртъв свят, нещо повече, сив свят. Времето беше студено и ясно; в атмосферата нямаше нито влага, нито мъгла, нито изпарения; въпреки това небето беше сиво. Защото, въпреки че по небето нямаше облаци, които да помрачават блясъка на деня, нямаше и слънце, което да му даде блясък. Далече на юг слънцето редовно се изкачваше към зенита, но кълбовидната форма на земята му пречеше да освети замръзалия Юкон. Юкон лежеше в нощна сянка и самият ден всъщност беше продължителен полумрак. В дванадесет без петнадесет слънцето показва горния си край над хоризонта – там, където един широк завои на реката откриваше просторен изглед към юг. Но то не се издигна перпендикулярно. Издигаше се по наклон, така че към дванадесет се показва цялото над хоризонта. Слънцето беше слабо и бледо. Лъчите му не топлеха и човек можеше да гледа право в пълния му кръг, без да го заболят очите. Едва-що показало се, то започна да се спуска по наклон зад хоризонта и в дванадесет и четвърт земята отново хвърли сянката си над севера.

Мъжете и кучетата продължаваха да тичат. Дейлайт и Кама имаха стомаси на диваци. Те можеха да ядат нередовно – по време и количество, – като понякога се натъпкваха здравата, а друг път минаваха дълги разстояния, без изобщо да ядат. А колкото до кучетата, те ядяха веднъж на ден и рядко получаваха повече от фунт сушена риба на глава. Бяха страшно гладни, но в чудесно физическо състояние. Също като у вълците, далечните им прадеди, техният храносмилателен процес беше крайно икономичен и усъвършенствен. Никаква загуба не се допускаше. И най-малкото парченце, което изяждаха, се превръщаше в енергия. Кама и Дейлайт бяха като тях. Произлезли от поколения, които издържаха много, и те самите издържаха много. Тяхната система беше проста, елементарна. Малко храна ги снабдяваше с огромно количество енергия. Нищо не се губеше. Един цивилизован човек, който прекарва времето си зад бюрото, би отслабнал и залянял от тази диета, която поддържаше Кама и Дейлайт във великолепно физическо състояние. За разлика от човека зад бюрото, те знаеха какво е да си постоянно гладен, така че да

можеш да ядеш по всяко време. Апетитът им бе винаги изострен и те лакомо поглъщаха, каквото намереха, без никога да страдат от лошо храносмилане.

Към три часа следобед продължителният полумрак се разтопи в нощта. Появиха се звездите, много близки, ярки и бляскави и на тяхната светлина кучетата и хората продължаваха пътя си. Бяха неуморими. И това не беше никакъв рекорден преход за един-единствен ден, а първият от шестдесет подобни дни. Въпреки че Дейлайт беше прекарал нощта без сън, в танцуване и пиене, това, изглежда, не му се отразяваше. За това имаше две обяснения: първо – изключителната му жизненост и, второ – обстоятелството, че такива нощи бяха рядкост в живота му. Ако пак вземем за пример нашия човек зад бюрото – неговите физически способности биха били нарушени повече от чаша кафе преди лягане, отколкото физическите способности на Дейлайт след цяла нощ пианство и възбуда.

Дейлайт пътуваше без часовник. Той усещаше хода на времето и го изчисляваше почти несъзнателно. Когато реши, че приближава шест часът, той започна да се оглежда за удобно място за лагеруване. При един завой пътеката се прехвърляше през реката. Тъй като не бяха намерили подходящо място, те продължиха към отсрещния бряг, отдалечен на около една миля. Но посред пътя попаднаха на ледени канари, които им отнеха цял час упорит труд. Накрая Дейлайт зърна това, което търсеше – едно изсъхнало дърво близо до брега. Изкачиха шейната на брега. Кама изръмжа от задоволство и те започнаха да устройват лагера си.

Разпределението на труда беше превъзходно. Всеки знаеше какво трябва да прави. С едната брадва Дейлайт започна да сече сухия бор. С една снегоходка и другата брадва Кама разчисти двата фута сняг, които покриваха леда на Юкон, насече запас от лед за готвене. С парче суха брястова кора подпалиха огъня и Дейлайт се зае с готвенето, а индианецът разтвори шейната и раздаде на кучетата дажбите им сушена риба. Торбите с храна закачи високо по дърветата, извън досега на подскачащите хъски. След това отсече един млад смърч и окастри клоните му. Близо до огъня отъпка размекнатия сняг и покри отъпканото място с окастрените клони. Върху тази постилка хвърли своята торба и торбата на Дейлайт. В тях имаше сухи чорапи, бельо и завивките им. За разлика от Дейлайт обаче Кама носеше две завивки от заешка кожа.

Те продължаваха упорито да работят, не говореха, не губеха време. Всеки правеше, каквото беше необходимо, без дори да помисли да остави на другия и най-малката работа, която му паднеше под ръка. Така

Кама видя, че трябва още лед, отиде и донесе, а Дейлайт намести една от снегоходките, бутната от едно куче. Докато се вареше кафето, докато се сушеше беконът и се замесваха питките, Дейлайт намери време да сложи на огъня голяма тенджера с боб. Кама се върна, седна накрая на смърчовите клони и докато си почиваше, се зае да поправя хамути.

– Струва ми се, че Скукъм и Буга ще се сбият – забеляза Кама, като седнаха да ядат.

– Наблюдавай ги – отговори Дейлайт.

И това беше единственият разговор през време на яденето. По едно време Кама измърмори някаква ругатня, скочи и с една горяща цепеница в ръка разпръсна купчината борещи се кучета. Дейлайт – между зальците си – слагаше парчета лед в тенекиената тенджера, където те се превръщаха във вода. Когато свършиха да ядат, Кама стъкна отново огъня, насече дърва за сутринта и се върна върху смърчовите клони да поправя хамути. Дейлайт отрязва няколко дебели резена бекон и ги пусна в тенджерата с врящия боб. Въпреки големия студ мокасините на двамата мъже бяха мокри; ето защо когато вече нямаше нужда да се напуска оазиса от смърчови клони, те свалиха мокасините си и ги окачиха на къси пръчки пред огъня да съхнат, като от време на време ги обръщаха. Най-после бобът увря, Дейлайт изсипа част от него в една брашнена торба, фут и половина дълга и три инча⁶ в диаметър. След това я остави на снега да замръзне. Остатъкът от боба беше оставен в тенджерата за закуска.

Минаваше девет часът и те бяха готови да си лягат. Ежбите и свадите между кучетата бяха спрели отдавна и уморените животни се бяха свили в снега, заврели глави в краката и покрити от големите рунтави вълчи опашки. Кама разстла кожените постелки и запали лула. Дейлайт сви цигара в амбалажна хартия и двамата поведоха втория си разговор за тази вечер.

– Сигурно сме минали близо шестдесет мили – каза Дейлайт.

– Тъх, сигурно! – каза Кама.

Те се увиха в постилките прави, като вместо парките⁷, които бяха носили през целия ден, всеки от тях навлече по един вълнен жакет. Запаха бързо, почти в същия миг, в който затвориха очи. Звездите трептяха и играеха в мразовития въздух, а цветните лъчи на Северното сияние приличаха на огромни прожектори.

6. 1 инч = 2,54 см. – Б.е.р.

7. Парка (алеутски) – памучна или вълнена дреха с качулка, свободна в кръста, прилична на анорак. – Б.р.

Дейлайт се събуди в мрачината и вдигна Кама. Следващият ден бе започнал, въпреки че Северното сияние все още проблясваше. Закуската се състоеше от претоплени питки, претоплен фасул, пържена сланина и кафе. Кучетата не получиха нищо, макар че гледаха завистливо отдалече, седнали на снега, с опашки около лапите. Сегиз-тогиз повдигаха с неспокойно движение предните си лапи, като че студът бодеше краката им. Беше страшно студено, най-малко петдесет градуса под нулата и когато Кама впрягаше кучетата с голи ръце, на няколко пъти трябваше да отива при огъня да стопля безчувствените краища на пръстите си. Дватамата натовариха заедно шейната и привързаха товара. Стоплиха за последен път ръцете си, надянаха ръкавици и подкараха кучетата надолу по брега и из пътя по реката. Според Дейлайт беше около седем часът; но звездите все така ярко трептяха, а над тях все още потръпваха слабите лъчи на зеленикавото Северно сияние.

Два часа по-късно изведнъж стана тъмно – толкова тъмно, че те се придържаха към пътя по инстинкт; Дейлайт разбра, че неговата преценка за времето е била права. Това беше тъмнината преди изгрев, която никъде и никога не е така плътна, както през зимата е Аляска. Сивата светлина се промъкна през мрака, отначало бавно, крадливо, незабележимо, така че те почти с изненада забелязаха неясната следа на пътеката. След това вече различиха най-близкото до тях куче, а сетне цялата върволица тичащи кучета и снега от двете страни. После близкият бряг се показва за миг и изчезна, показва се втори път и остана. След няколко мига отдалеченият на около миля друг бряг неусетно се появи и вече можеше да се види цялата замръзнала река напред и назад, а наляво – простиращата се на далеч верига от остро изсечени, покрити със сняг планини. Това беше всичко. Слънцето не се появи. Сивата светлина остана сива.

Веднъж през деня един рис прескочи леко пътеката, под самия нос на кучето-водач и изчезна в побелялата гора. Първобитните инстинкти на кучетата се събудиха. Те нададоха ловния вой на глутницата, налегнаха на нашийниците си и свърнаха настрана след него. Дейлайт извика „Хоуа!“ , пребори се с пръта за управление и успя да преобърне шейната в мекия сняг. Кучетата се отказаха, шейната бе изправена и пет минути по-късно те отново летяха по утъпканата пътека. Рисът беше единственият признак на живот, който видяха в течение на два дена, а и той, носейки се леко-леко, бе изчезнал веднага, та им се стори по-скоро като привидение.

В дванадесет часа, когато слънцето надникна над кълбестата земя,

те спряха и накладоха малък огън върху снега. Дейлайт отсече с брадвата парчета от замръзналия на суджук фасул. Тези парчета, размразени и стоплени в тигана, съставляваха обедата им. Кафе не пиха. Той смяташе, че не бива да се хаби дневната светлина за подобен лукс. Кучетата престанаха да се боричкат помежду си и завистливо ги гледаха. Те получаваха дажбата си риба само вечер, през останалото време работеха.

Студът продължаваше. Само хора от желязо можеха да пътуват при такива ниски температури, но Кама и Дейлайт бяха отбрани представители на своите раси. Кама знаеше, че другият е по-добър, така че още отначало самият той е обречен на поражение. От това усилията и готовността му не намаляха ни в най-малка степен, но поражението идваше от товара, който той носеше в съзнанието си. Кама боготвореше Дейлайт. Твърд, неразговорчив, горд с физическите си възможности, той откри същите тези качества у своя спътник. Ето един мъж, който го превъзхождаше в сериозните неща, човек-бог, съвсем близо до него, и Кама не можеше да не го боготвори – въпреки че не се издаваше. Нищо чудно, че расата на белите побеждава, мислеше той, щом като отхранва такива мъже. Какви възможности може да има един индианец срещу такава упорита, издръжлива раса? Дори индианците не пътуват при такава ниска температура, макар че притежават мъдростта на хиляди поколения; а ето го тука този Дейлайт от изнежените южни страни, по-корав от самите индианци, който се смее над страховете им и пътува по десет-дванадесет часа на ден. И този Дейлайт мисли, че ще може да поддържа средна скорост от тридесетина мили дневно в течение на шейсет дена! Почакай, нека да падне нов сняг или да стигнем до неутъпкан път, или да налетим на слабия крайбрежен лед, опасващ незамръзнали води.

Междувременно Кама поддържаше темпото, без да мърмори и без да клинчи. Петдесет и пет градуса под нулата е много студено. След като водата замръзва на нула, петдесет и пет под нулата не са малко. Може да се получи известна идея за това, като си представим подобна температура в обратна посока. Петдесет и пет градуса над нулата представлява извънредно горещ ден, а при това такава температура е само половината от разликата. Удвоете я и ще добиете известна слаба представа за студа, в който пътуваха Кама и Дейлайт от мрак до мрак и през самия мрак.

Въпреки честите разтърквания, кожата по бузите на Кама премръзна, месото почерня и започна да боли. Измръзнаха също краищата на белите му дробове – опасна работа и главна причина, поради която човек не бива напразно да се насилва при петдесет и пет градуса под

нулата. Но Кама нито веднъж не се оплака, а Дейлайт беше горещ като фурна и под шестте фунта заешки кожи му беше толкова топло, колкото на другия под дванадесет фунта.

На следващата нощ изминали още петдесет мили, те лагеруваха близо до границата между Аляска и Северозападна Канада. Останалото пътуване, с изключение на последния къс преход до Дайей, щеше да бъде през канадска територия. Ако не завалеше пресен сняг, при отгъпан път Дейлайт смяташе да стигне лагера Форти Майл на четвъртата нощ. Така каза и на Кама, но на третия ден температурата започна да се вдига и те разбраха, че снегът не е далече; защото по Юкон трябва да се стопли, за да завали сняг. През този ден те попаднаха на хаотични камари от лед по протежение на десетина мили и хиляда пъти вдигаха на ръце натоварената шейна, за да я пренасят над огромните буци, и отново я спущаха. Тука кучетата бяха почти излишни; и те, и мъжете бяха крайно изморени от лошия път. Тази вечер те препускаха един час повече, но успяха да наваксат само част от загубеното време.

На сутринта, когато се събудиха, намериха върху завивките си десет инча сняг. Кучетата бяха заровени под снега и не искаха да напускат удобните си убежища. Този нов сняг означаваше трудно напредване. Плъзгачите на шейната не вървяха добре по него, а освен това единият от мъжете трябваше непрекъснато да върви пред кучетата и да им прави пъртина със снегоходките, за да не потъват. Този сняг беше твърд, ситен и сух. Приличаше по-скоро на захар. Ако ритнеш в него, разпръскваше се със съскащ шум, също като пясък. Между частичките му нямаше никакво сцепление и не можеше да се прави на снежни топки. Не беше съставен от снежинки, а от кристали – малки кристалчета с геометрични форми. Всъщност не беше сняг, а скреж.

Времето беше топло, едва тридесет градуса под нулата, та двамата мъже, с дигнати наушници и свалени ръкавици се потяха здравата, докато работеха. Те не успяха да стигнат Форти Майл⁸ тази вечер и когато минаха през лагера на следния ден, Дейлайт се спря само за да вземе пощата и малко допълнителна храна. Следобед на другия ден направиха лагер при устието на река Клондайк. От Форти Майл дотам не бяха срещнали жива душа и сами си бяха проправяли нов път. Тази зима никой преди тях не бе пътувал по реката на юг от Форти Майл, пък и твърде възможно беше през цялата зима те да бъдеха единствените. В тези дни Юкон беше съвсем безлюден. Между реката Клондайк и морето при

8. Форти Майл – Четиридесета миля – Б. е. ред.

Дайей се простираха шестстотин мили девствена местност, покрита със сняг, и по цялото това разстояние имаше само две места, където Дейлайт би могъл да очаква среща с хора. И двете бяха изолирани търговски постове – Сиксти Майл⁹ и Форт Селкирк. През лятото можеха да се срещнат индийци при устията на Стюард и Хуайт, при Големия и Малкия Салмън и по езерото Льо Барж; но през зимата, както той добре знаеше, индианците щяха да са по следите на еленовите стада и да ги преследват нагоре към планините.

Тази нощ спряха на лагер при устието на Клондайк; след като приключиха вечерната работа, Дейлайт не легна. Ако с него беше някой бял, Дейлайт би казал, че предчувствието му работи. Но сега той само завърза снегоходките си, остави кучетата да се гушат в снега, а Кама да диша тежко под заешките си кожи и се изкачи на платото над високия бряг. Но смърчовете бяха много нагъсто, та пречеха на погледа, затова той си проправи път през платото и се изкачи по стръмните поли на планината. Оттук можеше да види как от изток Клондайк се влива под прав ъгъл в Юкон, който пък правеше величествен завой откъм юг. Наляво и надолу по течението, към планината Музхайд, огромното бяло петно, чието име носеше реката¹⁰ се открояваше ясно на звездната светлина. Лейтенант Шуотка¹¹ я беше кръстил, но той, Дейлайт, пръв бе видял реката, много преди този предприемчив изследовател да мине Чилкут и да се спусне със сал по Юкон.

Дейлайт едва обърна внимание на планината. Вниманието му беше съсредоточено върху самото просторно плато, заобиколено отвсякъде с дълбоки води, удобни за пристанища.

– Напълно подходяща местност за град – измърмори той. – Има място за четиридесет хиляди души. Необходима е само голяма златна находка. – Той помисли известно време. – Десет долара от корито ще са достатъчни, за да причинят най-бясното нахлуване, което познава Аляска. И ако не стане тука, ще стане някъде наоколо. Никак няма да е зле по целия път нагоре човек да се оглежда за удобни места за селища.

Той остана още известно време, вираше се в прекрасната равнина и виждаше сцената, която би последвала подобно нахлуване. Във въображението си той строеше дъскорезниците, големите търговски магазини, кръчмите, танцувалните салони, дългите улици с бараки за златотърсачите. По тези улици виждаше хиляди мъже да вървят нагоре-надолу, а

9. Сиксти Майл – Шестдесета миля – Б. е. ред.

10. Става дума за областта Юкон. – Б.р.

11. Фредерик Шуотка (1849–1892) – американски арктически изследовател.

пред магазините – тежки товарни шейни с дълги върволици кучета, запретнати в тях. Виждаше също тежки товарни шейни да вървят по главната улица и да се отправят нагоре по замръзвания Клондайк към въображаемото място, където трябваше да се намират находищата.

Той се изсмя и прогони видението от очите си, спусна се в ниското, прекоси платото и стигна до лагера. Пет минути по-късно, след като се беше увил в кожената завивка, той отвори очи и се надигна, учуден, че още не е заспал. Погледна към заспалия до него индианец, към жарта на гаснещия огън, нататък към петте кучета, покрили муцуни с вълчите си опашки, и към четирите снегоходки, които стояха забодени в снега.

– Това предчувствие здраво ме държи! – измърмори Дейлайт. Мисълта ми се върна към играта на покер. – Четири попа! – захили се той. – Това беше предчувствие!

Сетне легна отново, загъна края на завивката около врата си и над наушниците, затвори очи и този път заспа.

Глава V

В Сиксти Майл те се снабдиха отново с храна, прибавиха няколко фунта писма към товара си и продължиха решително напред. От Форти Майл нататък пътят им беше неутъпкан и такъв път трябваше да очакват чак до Дайей. Дейлайт издържаше чудесно, но убийственото темпо започваше да се отразява на Кама. Гордостта не му позволяваше да говори, но резултатът от настинката на дробовете по време на големия студ не можеше да се скрие. Засегнатите от студа белодробни тъкани бяха микроскопични, но сега започваха да се лющят и предизвикваха суха, честа кашлица. Всяко по-голямо напрежение докарваше закашляне, по време на което той като че ли се намираше в припадък. Очите му се наливаха с кръв и изпъкваха, а по бузите му потичаха сълзи. Димът от пържен бекон го докарваше до половинчасов припадък, затова, когато Дейлайт готвеше, Кама винаги заставаше така, че да избягва дима. Те продължаваха да вървят ден след ден, безкрай по мекия, неутъпкан сняг. Работата беше тежка, еднообразна, лишена от радостта и възбудата, с които бе съпроводено летенето по утъпканата повърхност. Ту единият отпред, ту другият, те бавно, упорито напредваха. Трябваше да се газират цял ярд пухкав пресен сняг и изплетената като паяжина снегоходка потъваше под тежестта на човека десет-петнадесет инча в меката маса. Работата със снегоходките при такива условия, изисква да се използват и

други мускули, не само тези, които се употребяват при ходене. Кракът не може с едно-единствено движение да се повдигне и да отиде напред за следващата стъпка. Първо трябва да се вдигне отвесно нагоре. Когато снегоходката хлътне в снега, носът и се намира пред отвесна снежна стена, висока дванадесет инча. Ако кракът се изнесе, макар и съвсем малко напред, докато се вдига нагоре, носът на снегоходката се връзва в стената и се забива надолу, докато задната и част опре в крака. Така че всеки път, преди да започне движението от коляното напред, всеки крак трябва да се вдига дванадесет инча право нагоре.

По тази отчасти отгъпкана повърхност следваха кучетата, човекът при пръта за управление и шейната. Въпреки че полагаха неимоверен труд, не можеха да изминат повече от три мили на час. Това означаваше, че им бяха нужни повече часове и Дейлайт, за да се подсигури против непредвидени пречки, пътуваше по дванадесет часа. Тъй като три часа отиваха за направата на лагер вечер, за сготвяне на фасула, за закуска и вдигане на лагера сутрин и за хапване малко фасул по обед, оставаха още девет часа за сън и възстановяване на силите и както кучетата, така и хората не губеха ни минутка от тях.

В Селкирк, търговският пункт близо до река Пели, Дейлайт предложи на Кама да остане да си почине и да се присъедини към него на връщане от Дайей. Един заблудил се индианец от езерото Льо Барж бе изявил желание да заеме мястото му; но Кама беше упорит. Той изръмжа недоволно и това бе всичко. Дейлайт обаче смени кучетата, като остави своя изтощен впряг да отпочине за обратния път, а той продължи с шест нови кучета.

Когато пристигнаха в Селкирк, бяха пътували до десет часа вечерта, а в шест часа на другата сутрин продължиха по следващия етап, една пустош от близо петстотин мили, които се простираха между Селкирк и Дайей. Пак стана студено, но студено или топло – все едно, защото пътят беше неутъпкан. Когато термометърът спадна до четиридесет и пет под нулата, стана още по-трудно да се пътува, защото при такава ниска температура твърдите снежни кристали съвсем заприличваха на пясък и оказваха по-голямо съпротивление на плъзгачите. Кучетата трябваше да дърпат по-силно, отколкото на същия сняг при двадесет или тридесет градуса под нулата. Дейлайт увеличи пътуването до тринадесет часа на ден. Той ревниво пазеше спечелената преднина, защото знаеше, че му предстоят трудни преходи.

Още не беше дошла средата на зимата и буйната река Фифти Майл¹² оправда предвижданията му. На много места тя не бе

замръзнала, а по двата и бряга имаше несигурен лед. На много места, където водата биеше в стръмните брегове, не можеше да се образува крайбрежен лед. Те правеха завой след завой и се въртяха и заобикаляха, като ту пресичаха реката, ту се връщаха на отсамния бряг; понякога правеха пет-шест опита, преди да намерят път през някое много лошо място. Ледът трябваше да се опитва и или Дейлайт, или Кама вървяха напред със снегоходки на краката и с дълги пръти в ръка, които носеха напреки. Ако пропаднеха, можеха да се задържат за пръта, който се препречваше на дупката, пробита от тялото им. И на двамата се случи да пропаднат по няколко пъти. При четиридесет и пет градуса под нулата човек, мокър до кръста, неминуемо ще премръзне, ако рече да пътува; ето защо всяко потъване значеше забавяне. Веднага щом биваше спасен, измокреният започваше да тича нагоре-надолу, за да поддържа кръвообращението си, докато сухият му спътник наклаждаше огън. При това положение той се преобличаше, а мокрите дрехи биваха изсушаващи за следващия неприятен случай.

Още по-лошо беше, че това опасно пътуване по реката не можеше да става на тъмно и работният им ден се ограничаваше в шестте часа полумрак. Всеки миг беше скъпоценен и те се бореха да не загубят нито секунда. Затова, щом видеха първите признаци на новия си ден, двамата вдигаха лагера, натоварваха шейната, запрягаха кучетата и чакаха, наведени над огъня. Не спираха и за да хапнат на обед. При това положение те всеки ден изоставяха много от разписанието си и губеха спечелената преднина. Имаше дни, когато минаваха по петнадесет мили, а други само по дванадесет. А при един изключително лош отрязък от пътя за два дни минаха девет мили, понеже бяха принудени на три пъти да обръщат гръб на реката и да пренасят шейната и товара през планините.

На края оставиха страшната река Фифти Майл и излязоха на езерото Льо Барж. Тук нямаше замръзнала вода, нито струпан лед. Цели тридесет мили снегът се разстиляше като на длан; но затова пък беше дълбок цели три фута и мек като брашно. Можеха да вземат най-много по три мили на час, но Дейлайт отпразнува прекосяването на Фифти Майл с по-дълъг преход. В единадесет часа сутринта излязоха на единия край на езерото. В три часа следобед, когато падаше полярната нощ, той зърна другия му край, а когато се появиха първите звезди, се ориентира. В осем часа вечерта оставиха зад себе си езерото и навлязоха в устието на река Луис. Тук направиха половинчасова почивка, докато съдвчат

няколко парчета замръзнал фасул и раздадат допълнителна дажба риба на кучетата. После продължиха нагоре по реката до един часа през нощта, когато устройха редовния си лагер.

Този ден бяха пътували шестнадесет часа и кучетата бяха толкова уморени, че даже нямаха сили да се сбият или дори ръмжат едно срещу друго, а Кама беше куцал забележимо през последните няколко мили; въпреки това на сутринта Дейлайт тръгна в шест часа. В единадесет беше в подножието на Хуайт Хорс, а нощта го свари на лагер над Бокс Каньон. Той беше оставил зад себе си последния лош, речен преход и пред него стояха върволицата езера.

Темпото не намаля. Вървяха усилено по дванадесет часа на ден – шест в полумрак и шест в тъмнина. Три часа отиваха за готвене, поправка на хамутите, правене и разтуряне на лагера, а през останалите девет часа хората и кучетата спяха като трупове. Желязната сила на Кама се прекърши. Страшното напрежение го подяждаше ден след ден. Ден след ден той изразходваше все повече и повече останалите в него сили. Движенията му станаха по-бавни, мускулите му загубиха гъвкавостта си, а накуцването му стана постоянно. Въпреки това той стоически продължаваше да работи, без да клинчи, без нито веднъж да се оплаче. Лицето на Дейлайт беше изтъняло и той се чувствуваше уморен. Изглеждаше уморен; и въпреки това успяваше някак с чудесния механизъм на тялото си да върви напред, вечно напред, безжалостно напред. Кама никога не го бе боготворил повече, отколкото в тези последни дни, по време на прехода им на юг, когато линеещият индианец го наблюдаваше постоянно напред, да бърза напред с упорита издръжливост, каквато не бе виждал, нито пък бе сънувал, че може да има у човешко същество.

Дойде време, когато Кама вече не можеше да води и да отъпква пътя и когато остави Дейлайт да се занимава през целия ден с тежката работа по отъпкването. Това беше доказателство, че е крайно изтощен. Едно след друго те прекосиха върволицата езера от Марш до Линдемани и започнаха изкачването на Чилкутския проход. Редно беше Дейлайт вечерта да спре на лагер преди последната стръмнина на прохода; но той продължи, премина го и се спусна до Шийп Кемп, а зад него се разбесня снежна буря, която би го забавила с двадесет и четири часа.

Това последно свръхнапрежение довърши Кама напълно. На сутринта той не можеше да върви. Когато го събудиха в пет часа, той се надигна с усилие, изстена и падна назад. Дейлайт сам вдигна лагера, впрегна кучетата и когато беше готов за тръгване, уви безпомощния индианец в трите кожени завивки и го завърза върху шейната. Темпото им

беше добро; това бе последният преход; и той гонеше кучетата надолу през каньона Дайей по отъпкания път, който водеше до поста Дайей. Кама стенеше върху шейната, Дейлайт подскачаше около пръта за управление, за да не попадне под плъзгачите на летящата шейна, и без да намалява темпото, те пристигнаха в Дайей край морето.

Верен на обещанията си. Дейлайт не спря. Един час беше достатъчен, за да се натовари обратната поща и храна на шейната, да се впрегнат нови кучета и да се наеме друг индианец. Кама не проговори. От момента на пристигането им до момента, в който Дейлайт, готов за път, застана до него, за да се сбогува. Стиснаха си ръцете.

– Ще го убиеш, този проклет индианец! – каза Кама. – Разбираш ли, Дейлайт? Ще го убиеш.

– Все ще изтрае до Пели – захили се Дейлайт.

Кама поклати глава със съмнение и се обърна с гръб към него, за да му каже сбогом по този начин.

Дейлайт мина през Чилкут същия ден, като се спусна на тъмно, сред виелищата, петстотин фута надолу до езерото Картер и спря там на лагер. Този път лагерът беше „студен“, далеч над гората; Дейлайт не бе обременил шейната си с дърва за горене. През нощта падна три фуга сняг и ги покри, а в тъмната утрин, когато се отровиха от снега, индианецът се опита да избяга. Беше вкусил достатъчно от това пътуване и не желаше да продължава с тоя луд човек, какъвто според него беше Дейлайт. Но Дейлайт по доста груб начин го убеди да остане и те продължиха през езерото Дийп, езерото Лонг и се спуснаха до равнината на езерото Линдеман.

На връщане се движеха все със същото бясно темпо, а индианецът не издържаше така добре, както Кама. Той също нито веднъж не се оплака. Нито пък се опита отново да избяга. Продължаваше да работи и полагаше всички усилия, но у него все повече се затвърдяваше решението в бъдеще никога да си няма работа с Дейлайт. Дните се сливаха един с друг, полумракът се заменяше с мрак, след студеното време идваха снеговалежи и след снеговалежите пак студено време, и тъй в течение на дълги часове милите се трупаха зад тях.

Но на Фифти Майл им се случи нещастие. Когато прекосяваха един леден мост, кучетата пропаднаха и бяха завлечени под леда. Връзките, които съединяваха впряга с последното куче, се скъсаха и впрягът изчезна. Остана само последното куче и Дейлайт впрегна в шейната индианеца и себе си. Но за такава работа един човек не може да замести дори едно куче, а двамата мъже се опитваха да свършат работа за пет кучета.

В края на първия час Дейлайт започна да облекчава товара. Хвърлиха храната за кучетата и запасната брадва. На следващия ден, поради голямото напрежение, кучето си скъса сухожилие и осакатя непоправимо. Дейлайт го застреля и изостави шейната. Той взе на гърба си сто и шестдесет фунта храна и поща и сложи сто двадесет и пет фунта на гърба на индианеца. Дейлайт просто безсъвместно изоставяше най-необходими неща. Индиецът остана потресен, като видя, че той задържа и последния фунт от ненужната поща – докато фасулът, чашите, бутилките, чиниите и запасните дрехи бяха изхвърлени. Запазена бе по една завивка на човек, една брадва, една тенекиена кана и оскъден запас от бекон и брашно. При нужда беконът можеше да се яде суров, а брашното, забъркано в топла вода, би дало сили на двамата мъже да продължат. Изоставиха даже пушката и патроните.

По този начин те изминаха двестата мили до Селкирк. Дейлайт пътуваше до късно и тръгваше рано, часовете, които преди отиваха за правенето на лагер и грижи за кучетата, сега биваха използвани за пътуване. Нощем те клечаха край някои малък огън, увити в постилките, пиеха блудкава брашнена супа и размразяваха над огъня парчета бекон, нанизани на края на някоя пръчка; в утринната тъмнина ставаха, без да проговорят нито дума, мятаха багажа на гърба си, нагласяха каишките и тръгваха. Последните мили до Селкирк Дейлайт караше пред себе си индианеца, който с хлътнали бузи и страдалчески поглед приличаше на собствената си сянка и ако бе оставен на себе си, би легнал мъртъв на земята или пък би хвърлил пощата, която носеше.

В Селкирк запретнаха стария впряг, отпочинал и в много добро състояние. Същия ден Дейлайт продължи. Той сменяше мястото си на пръта за управление с индианеца от Лъо Барж, който бе изказал желание да го придружи на отиване. Дейлайт беше закъснял с два дена според собственото си разписание, а снеговалежите и неутъпканият път не му позволиха да навакса загубеното чак до Форти Майл. Тук обаче времето стана благоприятно. Очакваше се продължителна студена вълна и Дейлайт, разчитайки на това, пое риска да намали храната за хората и кучетата. Хората във Форти Майл клатеха недоверчиво глави и го питаха какво ще прави, ако снегът продължи да вали.

– Студеното време непременно трябва да дойде – се засмя той и потегли на път.

Тази зима вече няколко шейни бяха минали насам и натам между Форти Майл и Съркъл Сити, така че пътят беше добре отъпкан. Студеното време дойде и се задържа, а Съркъл Сити беше само на двеста

мили. Индиецът от Льо Барж беше млад, не знаеше границата на собствените си сили и бе изпълнен с гордост. Той радостно прие темпото на Дейлайт и отначало дори си мислеше, че ще издържи повече от белия. Първите сто мили го наблюдаваше, за да открие признаци на умора, и се учуди, че не ги вижда. При вторите сто мили забеляза такива признаци у себе си, но стисна зъби и не изостана. А Дейлайт летеше напред, все напред, като ту тичаше край пръта за управление, ту си почиваше върху летящата шейна. Последният ден, по-ясен и по-студен от когато и да било, им даде идеални условия за пътуване и те изминаха седемдесет мили. Беше десет часът през нощта, когато изкачиха брега и полетяха по главната улица на Съркъл Сити, а младият индианец, въпреки че беше негов ред да се вози, скочи и затича зад шейната. Това бе проява на законна гордост – макар че вече бе открил границата на силите си и сега я превишаваше, той продължи бодро да тича.

Глава VI

Тълпата беше изпълнила „Тиволи“ – старата тълпа, която бе пристъвала преди два месеца на заминаването на Дейлайт; защото това беше нощта на шестдесетия ден и както винаги мненията дали Дейлайт ще стигне навреме, или не бяха разделени. В десет часа все още обзалагаха, въпреки че при всеки нов бас залогът против успеха му се увеличаваше. Дълбоко в сърцето си Девата вярваше, че няма да успее, но въпреки това се обзаложи с Чарли Бейтс на двадесет унции срещу четиридесет, че Дейлайт ще пристигне преди полунощ.

Тя първа чу лая на кучетата.

– Слушайте! – извика тя. – Дейлайт иде!

Всички се втурнаха към входа; но когато двойните врати се отвори-ха широко, тълпата се отдръпна назад. Чу се нетърпеливото скимтене на кучетата, плясък от камшик и окуражителното подвикване на Дейлайт, а уморените животни надминаха себе си, като помъкнаха шейната по дървения под. Те се втурнаха вътре, заедно с тях се втурна и бялата пара на студа и докато опъваха хамутите, над нея се виждаха само главите и гърбовете им, сякаш плуваха в река. Дейлайт се появи зад тях, на пръта, скрит до колената от фъртуната, през която газеше.

Беше си все същият Дейлайт – отслабнал, изморен, но в същото време черните му очи святкаха и блестяха по-ярко от когато и да било. Памучната му парка падаше до коленете му и с вдигнатата качулка му

придаваше вид на монах. Замърсена и опърлена от лагерния огън и пушек дрехата сама разказваше историята на пътуването. Двумесечна брада покриваше лицето му; по време на продължителния бяг през последните седемдесет мили дъхът му се бе превърнал в ледени висулки, които се бяха сплели с брадата.

Появяването му беше театрално, мелодраматично; и той го знаеше. Това беше неговият живот, той го живееше, както на него му харесва. Сред своите си хора той беше велик човек, герой на Арктика. Беше горд от това и за него бе върховен момент след последния преход от двеста мили да влезе в заведението с кучетата, шейната, пощата, индианеца и всичко друго. Беше извършил още едно геройство, което щеше да бъде разтръбено по Юкон заедно с неговото име – той, Дейлайт, царят между пътешествениците и водачите на шейни.

Когато отекнаха приветствените викове и очите му огледаха и последната позната подробност на „Тиволи“, той остана изненадан. Всичко си беше на мястото – дългият бар и редиците бутилки, масите за игра, голямата печка, момчето при везните за теглене на злато, музикантите, мъжете и жените, Девата, Селия, Нели, Дон Макдоналд, Бетълс, Били Роулинс, Олаф Хендерсън, Док Уотсън. Всичко беше така, както го бе оставил, и сякаш денят, в който бе заминал, още не беше завършил. Шестдесетте дни пътуване през бялата пустош изведнъж се свиха и престанаха да съществуват във времето. Превърнаха се в миг, в нещо случайно. Той се бе втурнал в него през стената на млчанието и очевидно в следващия миг се бе втурнал обратно през стената, сред шума и бъркотията на „Тиволи“.

Трябваше да погледне шейната и брезентовите пощенски чували, за да се убеди в реалността на тези шестдесет дни и двете хиляди мили по леда. Като насън раздруса ръцете, които му подаваха. Беше обзет от огромен възторг. Животът беше прекрасен. Той ги обичаше всичките. Заля го чувство на човечност и другарство. Всички тези хора бяха от неговия род. Това беше нещо неизмеримо, величествено. Почувствува, че сърцето му се разтапя и му се дощя да стисне ръцете на всички наведнъж, да ги притисне всичките в мощна прегръдка до гърдите си.

Той пое дълбоко въздух и извика:

– Печелившият плаща, а печелившият съм аз, нали? Скачайте всички вие, малемути и сиваши, и казвайте каква отрова ще пиете! Ето ви пощата от Дайей, направо от морето. Всичко е редовно! Развържете каишите и джапайте вътре!

Десетина чифта ръце се заеха да развържат товара, а в това време

младият индианец от Льо Барж, който се бе навел да върши същото, изведнъж се изправи неуверено. В очите му се изписа голяма изненада. Той диво се огледа наоколо, защото с него ставаше нещо съвсем ново. Беше покосен от неочаквана слабост. Потрепери от немощ, коленете му се подкосиха, той бавно се смъкна надолу, падна върху шейната и с внезапен пристъп мрак покри съзнанието му.

– Изтощение – каза Дейлайт. – Някой от вас да го отведе и да го сложи в леглото. Добър индианец излезе.

– Дейлайт е прав – заключи Док Уотсън в следващия миг. – Човекът е напълно изтощен!

Погрижиха се за пощата, кучетата отведоха и нахраниха, а когато се облегнаха на дългия бар, за да пият, да приказват и да си приберат дълговете, Бетълс запя песента за корените от Сасафрас.

Няколко минутки по-късно Дейлайт се въртеше по дансинга с Девата. Беше сменил парката си с кожената шапка и палтото от одеяло, беше изул замръзналите си мокасини и танцуваше по чорапи. След като се бе намокрил до коленете късно следобед, бе продължил да тича, без да се преобува, та сега дългите му калци бяха отрупани с лед до коленете. От топлината в стаята ледът почна да се топи и да се отделя на висулки. Когато краката му се въртяха, парчетата се чукаха едно о друго и от време на време някои от тях падаха шумно на земята, а другите танцьори се подхлъзваха по тях. Но всички прощаваха на Дейлайт. Той беше един от малкото, които създадоха закона в тази далечна страна, които определиха етичните норми и чието държане беше мерило за доброто и злото – и той стоеше над закона. Беше един от малкото привилегировани смъртни, които не могат да извършат нещо лошо. Каквото и да направеше, трябваше да е добро, независимо дали на другите им беше позволено да правят същото, или не. Разбира се, подобни смъртни се радват на такава привилегия, защото почти винаги и неизменно вършат добри неща и ги правят по-добре от другите хора. Така че Дейлайт, стар герой в тази млада страна и в същото време по-млад от повечето от тях, действаше по своему, като мъж над мъжете, като мъж, който е величествено мъж и само мъж. Нищо чудно в такъв случай, че докато танцуваха танц след танц, Девата се отпусна в ръцете му с наболяло сърце, защото знаеше, че в нея той намира само добър приятел и превъзходен партньор в танца. Тя се бе поболяла от любов по него, а той танцуваше с нея, както би танцувал с всяка друга жена, както би танцувал с някой мъж, който, за да се превърне в дама, си е завързал носна кърпа на ръката.

Дейлайт танцува с един такъв мъж тази вечер. Сред пионерите

надиграването между двама мъже винаги е било мерило за издръжливост; и когато Бен Дейвис, крупното на фаро, с шарена кърпа на ръката, хвана Дейлайт да играят вирджински рил¹³, започна истинска веселба. Всички се отдръпнаха, за да наблюдават. Двамата мъже се въртяха, въртяха постоянно в една посока. Разчу се и сред голямата стая и барът и игралните маси опустяха. Всеки искаше да види и всички се наблъскаха в танцувалната. Музикантите не спираха да свирят, а танцьорите не спираха да играят. Дейвис беше опитен в този номер и бе надигравал не един силен мъж по Юкон. Но след няколко минути стана ясно, че той, а не Дейлайт, ще се предаде.

Те се повъртяха още малко, а след това Дейлайт внезапно спря, пусна партньора си, отдръпна се и сам залитна и размаха безцелно ръце, сякаш искаше да се подпре на въздуха. Дейвис със замаяна усмивка на лицето се наклони настрана, обърна се, мъчейки се да запази равновесие, и се просна по корем на пода.

Дейлайт все още се въртеше, спъваше се и ловеше въздуха с ръце, но въпреки това хвана най-близкото момиче и се втурна в нов валс. Отново бе извършил нещо голямо. Уморен от двете хиляди мили, които бе пропътувал по леда, и седемдесетте мили, изминати през същия ден, той беше надиграл един отпочинал мъж, и то не кой да е, а Бен Дейвис.

Дейлайт обичаше върховете и въпреки че в изминатия кратък жизнен път имаше малко върхове, той се бе старал винаги да се изкачи на най-високия. Широкият свят не познаваше името му, но то бе известно надлъж и нашир сред огромната безмълвна северна пустош, знаеха го индийци, бели и ескимоси – от Берингово море до Проходите, от изворите на най-далечните реки до тундрата край бреговете на Поинт Бароу. У него бе твърде силно желанието да побеждава независимо дали се бори с природните стихии, с хората или пък с щастието при игра на комар. Животът и всичко в него беше комар. А той беше комарджия до дъното на душата си. Рискът и късметът бяха за него като водата и въздуха. Разбира се, че не разчиташе винаги сляпо на тях, защото използваше разума си, умението и силата си; но зад всичко стоеше Щастието, вечното Щастие, което понякога се обръщаше против собствените си поддръжници и смачкваше мъдрите, а в същото време благославяше глупците. Щастието, което всички хора търсеха и мечтаеха да покорят. Така беше и с него. Дълбоко в жизнените му процеси шепнеше царственият глас на Живота и настойчиво го съветваше, че би могъл да постигне повече от

13. Американски народен танц. – Б.пр.

другите мъже, да спечели там, където те губеха, да постигне успех там, където те загиваха. Това беше нагонът на живота, здрав и силен, незабелезвач крехкото и загнилото, упоен от върховно самодоволство, лудо егоистичен, омаян от собствения си величествен оптимизъм.

И непрекъснато, било като далечен шепот, било като ясен тръбен зов, до него достигаше вестта, че някога някъде, по какъвто и да е начин той ще намери щастието, ще стане негов господар, ще го върже и ще го направи свое притежание. Когато играеше покер, нещо му шепнеше, че ще му дойдат четири аса или кент флош роял. Когато търсеше злато, същият глас му нашепваше за злато в корените на тревата, злато на скалната основа и злато надолу в скалите. В най-тежките моменти по пътя, по реката, или когато страдаше от глад, нещо му казваше, че други мъже биха могли да умрат, но че той ще се измъкне победоносно. Това беше прастарата лъжа на Живота, който залъгваше сам себе си, вярваше, че е безсмъртен и неразрушим, че може да постигне повече от другите и да печели, колкото си иска.

И така, като сменяше от време на време посоката на въртене, Дейлайт с помощта на валса се справи от замайването и поведе към бара. Надигна се обаче общ протест. Не можеше повече да се приема неговият девиз, че само печелившият плаща. Това беше противно на обичаите и на здравия разум и въпреки че се правеше от добри приятелски чувства, трябваше да се спре именно заради тези добри приятелски чувства. По право на Бен Дейвис се падаше да черпи, Бен Дейвис трябваше да плати черпнията. Нещо повече, всичко, което Дейлайт бе черпил досега, трябваше да бъде за сметка на „Тиволи“, защото, щом той започваше да гуляе, кръчмата се пълнеше с клиенти. Всичко това бе казано от Бетълс и макар речта му да беше кратка и пълна с жаргон, тя бе единогодушно аплодирана.

Дейлайт се захили, отдръпна се към масата на рулетката и купи су-ма жълти чипове. След десет минути на везните претеглиха злато за две хиляди долара и го пресипаха в неговата торбичка, но златото не се побра в нея, та взеха още една. Щастие, пращинка щастие, но лично негово. Възторгът му нямаше граници. Живееше и нощта му принадлежеше. Обърна се към доброжелателните си противници.

– Сега вече наистина печелившият плаща – каза той.

И те се предадоха. Никой не можеше да устои на Дейлайт, когато възсядаше живота и го пришпорваше.

В един часа сутринта той видя Илайджа Дейвис да подкарва към вратата Хенри Фин и Джо Хайнс, дървосекача. Дейлайт се намеси.

– Къде? – попита той, като се мъчеше да ги замъкне към бара.

– В кревата – отговори Илайджа Дейвис. Той беше от Ню Ингленд, дъвчеше тютюн и бе единственият смел дух в семейството си, който дочу зова на запада, долитащ над тучните пасища и горите на планината Дезърт, и му се отзова.

– Налага се – прибави извинително Джо Хайнс. – Сутринта ще пътуваме.

Дейлайт ги задържа:

– Къде ще вървите? Какво сте се разбързали?

– Не сме се разбързали – обясни Илайджа. – Просто ще проверим твоето предчувствие и ще видим какво има нагоре по реката. Не искаш ли да дойдеш с нас?

– Искам, разбира се – потвърди Дейлайт.

Но въпросът бе зададен на шега и Илайджа не обърна внимание на отговора.

– Ще опитаме по Стюарт – продължи той. – Ал Майо ми каза, че първия път, когато слязъл по Стюарт, видял доста обещаващи наноси и ние ще ги пробваме, докато е замръзнала реката. Слушай, Дейлайт, и ми запомни думите, идва времето, когато зимното копане ще стане мода. Един ден ще има хора, които ще се смеят на нашето лятно ровене и крепене на дупките.

По онова време по Юкон не можеше и дума да става за търсене на злато през зимата. Земята беше замръзнала от мъха и тревата до скалния пласт, а замръзналият чакъл, твърд като гранит, не отстъпваше пред копача и лопатата. Лятото мъжете чакаха слънцето да размрази земята и копаеха. Това бе времето за работа. През зимата извозваха провизии, ходеха на лов за елени, а след това през тъмните месеци убиваха времето си в големите централни селища, като Съркъл Саги и Форти Майл.

– Вярно, зимното копане ще си пробие път – съгласи се Дейлайт. – Почакай само да се открие някой богат залеж нагоре по реката. Тогава всички ще видите нов начин на търсене. Какво пречи да се кладе огън, да се пробиват шахти и да се копят галерии по скалния пласт? Не ще има нужда да се крепи. Замръзналата глина и чакълът ще държат дотогава, докато всички дяволи са замръзнали и опашките им са станали на сладолед. Та какво, в такива дни ще си струва да се работи на сто фута дълбочина. Разбира се, че ще дойда с вас, Илайджа.

Илайджа се засмя, подбра двамата си другари и пак понечи да се отпрати към вратата.

– Чакай! – извика Дейлайт. – Не се шегувам.

Тримата мъже изведнъж се обърнаха към него, а по лицата им се изписа изненада, задоволство и неверие.

– Хей, будалкаш ни? – каза Фин, другият дървесекач, спокоен, улегнал мъж от Уисконсин.

– Моята шейна и кучетата са на разположение – отговори Дейлайт.
– Значи, ще имаме два впряга и ще разделим товара на две: само че известно време ще трябва всички да пътуваме по-бавничко, защото кучетата наистина са уморени.

Тримата мъже ликуваха, но все още не вярваха напълно.

– Слушай, Дейлайт! – викна Джо Хайнс. – Не ни будалкай. Ние сме сериозни хора. Ще дойдеш ли?

Дейлайт протегна ръка и раздруса техните.

– Тогава по-добре ще е да лягаш! – посъветва го Илайджа. – Тръгваме в шест, а четири часа съм съвсем не са много.

– Да отложим с един ден и го оставим да си почине? – предложи Фин.

Гордостта на Дейлайт бе засегната.

– Няма нужда – извика той. – Всички тръгваме в шест. Кога искате да ви събудя? Пет? Добре, ще ви вдигна всичките.

– Добре е да поспиш малко – посъветва го Илайджа загрижено. – Не можеш вечно да издържаш.

Дейлайт беше изморен, страшно изморен. Дори неговото желязно тяло признаваше умора. И последният мускул плачеше за легло и почивка, ужасяваше се при мисълта за ново напрежение и нов път. Целият този физически протест нахлу в мозъка му като бунтовна пълна. Но подълбоко се беше загнездил дръзкият, надменен Живот, неговият живец, който шепнеше да се върши подвиг след подвиг, да покаже силата си пред силата на другите. Това беше просто животът, нашепващ отколешните си лъжи. В съюз с него, с цялото си нахалство и надутост, беше уискито.

– Да не би да ме вземате за сукалче? – попита Дейлайт. – Какво пък, от два месеца не съм сложил капка в устата си, не съм танцувал, не съм срещал жива душа. Вървете всички да спите! Ще ви викна в пет.

През останалата част от нощта той танцува все така по чорапи, а в пет часа сутринта заудря силно по вратата на новите си съдружници, призовавайки ги с думите, от които идваше и прякора му:

– Зората сияе, щастливци от река Стюарт! Зората сияе! Зората сияе! Зората сияе!

Глава VII

Сега пътят беше по-лек, по-добре отъпкан. А и те не носеха срочни пощенски пратки. Разстоянието, което изминаваха дневно, беше по-късо, а и по-малко време пътуваха на ден. При превоза на пощата Дейлайт изтощи трима индийци, но сегашните му спътници знаеха, че не трябва да бъдат изтощени, когато стигнат Стюарт, затова наложиха по-бавно темпо. По време на това по-леко пътуване, при което спътниците му въпреки всичко се уморяваха, Дейлайт се съвзе и си почина. Направиха двудневен престой във Форти Майл заради кучетата, а в Сиксти Майл оставиха на търговеца на кучета кучетата на Дейлайт. За разлика от него след ужасния преход от Селкирк до Съркъл Сити кучетата не можаха да се съвземат по обратния път. Така че четиримата мъже тръгнаха от Сиксти Майл с нов впряг кучета за шейната па Дейлайт. Следната нощ се разположиха на лагер при групата островчета в устието на Стюарт. Дейлайт говореше за места на бъдещи градове и въпреки че другите му се смееха, той наби колчета по целия лабиринт от високи, обрасли с дървета острови, за да си запази периметри.

– Представете си, че голямата находка се намери по Стюарт – упорстваше той. – Може би всички ще участвате, а може би не. Аз обаче сигурно ще участвам. Добре ще е да си помислите и да се присъедините към мене.

Но те бяха непреклонни.

– И ти си като Харпър и Джо Ладю – каза Джо Хайнс – Те непрекъснато се занимават с тая работа. Знаете ли онази, голямата равнина точно под Клондайк и Музхайд? Инспекторът във Форти Майл ми каза, че са си запазили периметри преди по-малко от месец. Градски парцели на Харпър и Ладю. Ха! Ха! Ха!

Илайджа и Фин се присъединиха към смеха му; но Дейлайт остана сериозен.

– Нали ви казах! – извика той. – Предчувствието ми работи! Нещо се носи във въздуха, казвам ви! За какво ще си запазват периметри, ако нямат предчувствие? Ех, защо аз не съм ги запазил.

Съжалението в гласа му предизвика нов изблик на смях.

– Смейте се! Смейте се! Там ви е грешката на всички, вие мислите, че само със златотърсачество се забогатява. Но нека ви кажа, че когато направят голямото откритие, всички вие ще чоплите по повърхността и дяволски малко ще изкарате. Смейте се, когато има живак в коритото, и

смятате, че златният прах е създаден нарочно от бога, за да заблуждава глупците и новациите. Само злато на буци търсите, такива сте вие, а не можете да изкопчите от земята и половината от онова, което е в нея; а и което изкопчите, губите го наполовина, докато промивате! Но големия удар ще направят онези, които запазят периметри за строежи, организират търговски компании, основат банки...

Взрив от смях заглуши тези думи. Банки в Аляска! Човек можеше да се пръсне само при мисълта за това.

– Да, и които създадат фондови борси...

Те отново се запревиха от смях. Джо Хайнс се претърколи на постелката си, като се държеше за корема.

– А след тях ще дойдат големите акули и ще закупят цели реки, из които вие сте ровили като кокошки, лятото ще прилагат хидравлични методи, а зимата ще размразяват с пара...

Размразяване с пара! Това вече надхвърляше всяка граница. Дейлайт наистина надмина себе си като смешник. Размразяване с пара – когато още не бяха опитали дори обикновен огън. Какви въздушни кули!

– Смейте се, дявол да ви вземе, смейте се! Още не сте прогледнали. Приличате ми на куп малки, мяукащи котета. Казвам ви, че ако находката бъде по Клондайк, Харпър и Ладю ще станат милионери. А ако бъде по Стюарт, гледайте само как ще процъфти градът на Елам Харниш. Тогава ще се въртите наоколо с тъжни мутри... Нищо де – омекна той, – аз ще ви помагам с по малко средства, храна, с едно-друго!...

Дейлайт имаше въображение. Културата му беше ограничена, но каквото виждаше, виждаше го голямо. Мисленето му беше стройно, въображението му практично и никога не мечтаеше напразно. Рисувайки си обзетия от трескава дейност град сред покритата със сняг и гора пустош, той предвиждаше най-напред голямата златна находка, която би направила възможен подобен град, а след това очите му търсеха места за пристани на речните параходи, за дъскорезници, складове и всичко необходимо за един далечен, северен златотърсачески град. Но това от своя страна беше само декор за нещо по-голямо – преживяването, играта на темперамента. Улиците и постройките, човешките и стопанските отношения в града на неговите мечти бяха пълни с възможности. Това беше нещо като огромна маса за игра на покер. Релансът стигаше нагоре до небето, от едната страна – до Юга, от другата – до Полярното сияние. Играта щеше да бъде голяма, по-голяма, отколкото можеше да си я представи кой да е обитател на Юкон, а той, Бърнинг Дейлайт, да се погрижи да участва в нея. Междувременно, освен собственото му

предчувствие, нямаше никакви признаци, че всичко това ще стане.

Също както би заложил и последната си унция злато на някоя добра карта при игра на покер, така залагаше живота и усилията си на предчувствието, че бъдещето крие в ръкава си голяма златна находка по горното течение на реката. Така той и неговите трима спътници пъхтяха нагоре по замръзналата гръд на Стюарт с кучета, шейни и снегоходки, пъхтяха през бялата пустош, където безбрежната тишина никога не е била нарушавана от човешки гласове, удар на брадва или изстрел. Самите се движеха през огромната замръзнала пустиня, дребни като пращинки земни същества, пролазваха определеното число мили на ден, топяха лед, за да имат вода за пиене, нощем лагеруваха в снега, техните кучетавълци се струпваха на космати, покрити със скреж купчини, а до шейните стърчаха забити в снега осемте снегоходки.

Не видяха нито следа от жив човек, въпреки че веднъж се натъкнаха на една примитивна лодка, скрита край реката. Който я бе скрил, не бе я потърсил вече; те се позачудиха и продължиха нататък. Друг път попаднаха на място, където е имало индианско поселище, но индианците ги нямаше; сигурно бяха по горното течение на Стюарт, подир еленовите стада. Двеста мили нагоре от Юкон те се натъкнаха на наноси и Илайджа реши, че са същите, за които му бе говорил Ал Майо. Направиха постоянен лагер, хранителните припаси вдигнаха нависоко, за да не ги докопат кучетата, и започнаха работа по наносите, като си пробиваха път към чакъла през пласт от лед.

Започна тежък и еднообразен живот. Свършили закуската, те почваха работа при първата сива светлина; когато падаше нощта, сготвяха по нещо и свършваха другите работи из лагера, пушеха и бъбреха известно време, след това се завиваха в кожените постелки и заспиваха, а над тях пламтеше Полярното сияние и звездите трепкаха и играеха в големия студ. И храната им беше еднообразна: квасени питки, бекон, фасул, а понякога и някоя гозба от ориз със сухи сливи. С прясно месо не успяха да се сдобият. Около тях нямаше никакъв живот. В редки случаи попадаха на следите на някой северен заек или хермелин; но общо изглеждаше, че всичко живо е напуснало местността. Това не ги учудваше, защото опитът ги бе научил, че ако някога минеш през местност, която гъмжи от дивеч, след една, две или три години на същото място може да не намериш никакъв дивеч.

По насипите откриха злато, но беше малко, та не си струваше да се копае. Веднъж, докато бе на лов за елени на петдесет мили от лагера, Илайджа опита чакъла на един големичък поток и откри добри

признаци. Те впрегнаха кучетата и с малко товар отидоха с шейните до това място. Тук, може би за първи път в историята на Юкон, беше направен опит да се използва огън при копаенето на шахта. Заслугата за това беше на Дейлайт. След като разчистиха мъха и тревата, накладоха огън от сухи смърчови дърва. За шест часа огънят размрази пръстта на дълбочина осем инча. Кирките им потъваха в нея до дръжките и след като я изхвърлиха, накладоха нов огън. Възбудени от успеха на този опит, те работеха от рано до късно. След шест фута замръзнала пръст опряха в също така замръзнал чакъл. При него напредваха по-бавно. Но те се научиха по-добре да поддържат огъня и скоро започнаха да размразяват по пет-шест инча на запалване. В чакъла имаше злато на прах, но след два фута отново се появи пръст. На седемнадесет фута пак се натъкнаха на тънък пласт чакъл и в него имаше злато на зърна; от няколкото пробни корита изкараха злато за по шест до осем долара. За щастие този пласт чакъл беше тънък – едва един инч. Под него имаше пак пръст, примесена с корени от стари дървета и кости на забравени чудовища. Но те вече бяха намерили злато – злато на зърна; и какво вероятно от това голямото находище да бъде открито точно тука върху скалния пласт? Щяха да допрат до него, дори и да беше на четиридесет фута дълбочина. Те се разделиха на две смени и работеха денонощно на две шахти, а из въздуха се виеше непрекъснато димът на огньовете им.

По това време привършиха фасула и Илайджа бе изпратен до главния лагер да донесе още храна. Сам Илайджа беше един от старите закалени пионери. Отиването и връщането правеха към сто мили и той обеща да се върне на третия ден – един ден пътуване без багаж, два дена на връщане с храната. Но той се върна на втория ден през нощта. Току-що си бяха легнали, когато го чува да идва.

– Какво става дявол да го вземе? – попита Хенри Фин, когато празната шейна влезе в осветения кръг и Хенри забеляза, че дългото сериозно лице на Илайджа се беше удължило и станало още по-сериозно.

Джо Хайнс хвърли дърва в огъня и тримата мъже, загърнати в кожените завивки, се сгушиха по-близо до топлото. Веждите и бакенбардите на Илайджа бяха отрупани с лед и с кожените си дрехи той приличаше на карикатура на Дядо Мраз.

– Спомняте ли си оня големия смърч, дето крепеше ъгъла на скривалището откъм реката? – започна Илайджа.

Той накратко разправи за нещастиято. Голямото дърво, въпреки че изглеждаше здраво и обещаващо да стои изправено още векове, е било загнило някъде отвътре. Изглежда, че корените му не са се държали

здраво за земята. Допълнителната тежест на снега и скривалището му бяха дошли твърде много; нарушило се бе равновесието, което така дълго го беше крепило; дървото се беше наклонило и паднало на земята; разрушило бе скривалището и на свой ред беше нарушило равновесието, поддържано от четиримата мъже и единадесетте кучета. Запасът им от храна бе изчезнал. Волверините¹⁴ проникнали в разбитото скривалище и каквото не изядли, разнесли.

– Изядли са без остатък бекона, сливите, захарта и храната за кучетата – докладва Илайджа – и да пукна, ако не са проявили чувалите и разнесли брашното, фасула и ориза от Дан до Биршеба. Намерих празни чували, отвлечени на четвърт миля.

Доста дълго време никой не проговори. Да загубиш храната си сред арктическата зима, в местност, напусната от дивеча, беше страшна катастрофа. Те не бяха обхванати от паника, а гледаха опасността право в очите и размисляха. Джо Хайнс заговори пръв.

– Можем да пресеем снега за фасул и ориз... въпреки че от ориза едва ли бяха останали повече от осем-девет фунта.

– Някой ще трябва да вземе един от впряговете и да тръгне за Сиксти Майл – каза Дейлайт след него.

– Аз ще отида – каза Фин.

Поразмислиха още известно време.

– А как ще изхраним другия впряг и трима мъже, докато той се върне? – попита Хайнс.

– Само един изход има – прибави Илайджа. – Ще трябва да вземеш другия впряг, Джо, и да тръгнеш нагоре по Стюарт, докато намериш индианците. Тогава ще се върнеш с товар месо. Ще се върнеш доста преди Хенри да дойде от Сиксти Майл, а докато те няма, само Дейлайт и аз ще трябва да се храним – ние ще ядем по-малко.

– На сутринта всички тръгваме за скривалището и ще пресеем снега да намерим, каквато храна е останала! – Дейлайт легна по гръб, докато говореше, загърна се, в кожената завивка и прибави: – По-добре лягайте, за да тръгнем рано. Вие двамата ще можете да закарате кучетата дотам. Илайджа и аз ще мръднем наоколо, да видим не можем ли подплаши някой елен по пътя!

14. Волверин – вид лакомец. – Б.пр.

Глава VIII

Не губиха време. Хайнс и Фин с кучетата, които вече бяха на намалени дажби, изгубиха два дена, за да се спуснат. По обед на третия ден дойде Илайджа и съобщи, че няма и следа от елени. Същата нощ пристигна и Дейлайт с подобна вест. Веднага след това мъжете започнаха грижливо да пресяват снега около скривалището. Задачата не беше лека, защото намериха бобени зърна на цели сто ярда от скривалището. Всички работиха още един цял ден. Резултатът беше плачевен, но четиримата показаха на какво са способни при разпределението на няколкото фунта храна, която бяха намерили.

Въпреки че беше много малък, лъвският пай беше оставен на Дейлайт и Илайджа. Мъжете, които потегляха с кучетата, единият нагоре по Стюарт, а другият надолу, щяха по-скоро да намерят храна. Дватамата, които оставаха, трябваше да издържат, докато другите се завърнат. Нещо друго, кучетата щяха да получават по няколко унции фасул на ден и щяха да пътуват по-бавно, но пък хората, които пътуваха с тях, ако закъсаха, можеха да изядат самите кучета. А хората, които оставаха, нямаше да имат кучета. По тази причина Дейлайт и Илайджа поемаха по-големия риск. Не можеха и не искаха да не го сторят.

Дните вървяха и зимата започна незабележимо да преминава в северна пролет, която идва като внезапна гръмотевица. Предстоеше пролетта на 1896. Всеки ден слънцето изгряваше все по на изток, оставаше по-дълго на небето и залязваше все по на запад. Март мина и започна април. Дейлайт и Илайджа, отслабнали и гладни, се чудеха какво е станало с двамата им другари. Дори и да се допуснеше, че са срещнали всички възможни препятствия, и да се прибавеше още време за всеки случай, те пак отдавна трябваше да са се зърнали. Нямаше съмнение, че им се беше случило нещастие. Те предвидили възможността за нещастен случай с единия и това бе главната причина да се изпратят двамата, и то в различни посоки. Но да се случи нещастие и с двамата – това беше окончателен удар. Междувременно Дейлайт и Илайджа запазваха все още искрица надежда. Те продължаваха бедното си съществуване. Разтопяването не беше започнало още, така че те можеха да събират снега около разбитото скривалище и да го топят в тенджери, кофи и корита за промиване на злато. Като го оставяха да преседи малко и изливаха водата, в дъното на съдовете оставаше тънка утайка. Това беше брашно, пръснато в безкрайно малки количества сред хиляди кубически ярда

сняг. В утайката понякога се намира и чаени листа, кафе, парчета земя и сламки. Но колкото по-надалеч от мястото на скривалището работеха, толкова по-малко следи от брашно имаше и утайката ставаше все по-малко.

Илайджа беше по-стар и по-скоро изнемогна, така че се наложи почти през цялото време да лежи завит в кожата си. Някоя случайно появила се катеричка продължаваше живота им. Дейлайт трябваше да ловува сам, а това не беше лесна работа. Той не смееше да рискува напразно нито един от тридесетте патрона, които им оставиха; и тъй като пушката му беше едрокалибрена, беше принуден да цели малките животни в главата. Те се явяваха много нарядко и минаваха дни наред, без да види нито една. Като забележеше някоя катеричка, вземаше безкрайни предпазни мерки. Дебнеше я с часове. По десетина пъти се прицелваше в животното и се въздържаше да натисне спусъка, защото ръцете му трепереха от слабост. Въздържаността му беше желязна. Той беше господар на себе си. Стреляше само когато бе абсолютно сигурен. Независимо колко силни болки от глад изпитваше и колко силно бе желанието му да хване това туптящо, бърбещо вързопче живот, той отказваше да поеме и най-малкия риск да не го улучи. Той, роденият комарджия, играеше голяма игра. Залог беше животът му, карти – патроните, а той играеше, както можеше да играе само някой голям играч, с безкрайно внимание, с безкрайна предпазливост, с много разум. В резултат никога не пропускаше. Всеки изстрел значеше катеричка и въпреки че понякога минаваха по цели дни между два изстрела, той никога не промени методите си за водене на играта.

Нищо не се губеше напразно от катеричките. Дори кожата биваха сварявани на чорба, а костите – начуквани на парчета, които можеха да се дъвчат и гълтат.

Дейлайт ровеше из снега и понякога намираще северни боровинки. В най-добрия случай северните боровинки представляват семе и вода, обвити от твърда люспа; а пък плодовете, които той намери, бяха от предишната година, сухи и сбръчкани, а хранителните им качества се приближаваха към нулата. Едва ли беше по-добра и кората от млади дръвчета, която варяха цял час и гълтаха след усилено дъвчене.

Наближи краят на април и над страната се разстла пролетта. Дните се удължиха. Снегът започна да се разтапя под топлината на слънцето, изпод снега се подадоха малки вадички. Топлият вятър духа двадесет и четири часа и снежната покривка намалая с цял фут. Късно следобед топящият се сняг замръзваше отново и повърхността му се превръщаше в

лед, издържащ тежестта на човек. Малки, бели като сняг птици се появиха откъм юг, повъртяха се един ден и продължиха пътешествието си на север. Веднъж високо във въздуха ято диви патици прелетяха в клинообразна форма и надавайки остри кръсъщи, отидоха на север, за да търсят преждевременно открити води. А долу край реката се разпъпиха няколко върби-джуджета. Сдъвкани, младите пъпки, изглежда, притежаваха стимулиращи хранителни вещества. Илайджа се обнадежди, въпреки че отпадна отново, когато Дейлайт не успя да намери други върби.

Сокът потече по дърветата и всеки ден шепотът на невидимите вадички се усилваше – замръзналата страха се възвръщаше към живот. Но реката все още беше в ледени окови. Зимата ги беше изковавала в течение за дълги месеци и сега не можеха да бъдат строшени за един ден дори и от гръмотевичната пролет. Дойде май и от пукнатините на скалите и изгнилите пънове изпълзяха изостанали от миналата година големи, но безвредни комари. Щурците започнаха да пеят, още гъски и патици прелитаха по небето. Но реката все още не се размразяваше. На десети май ледът по Стюарт се откъсна от бреговете с гръм и трясък и се повдигна цял ярд нагоре. Но не тръгна по течението. Най-напред трябваше да се размрази долният Юкон, под устието на Стюарт. Дотогава ледът по Стюарт щеше само да се надига все по-високо от придошлите води под него. А не се знаеше кога ще се размрази Юкон.

На две хиляди мили оттук тя се вливаше в Берингово море и положението в Берингово море щеше да реши кога Юкон ще може да се освободи от милионите тонове лед, задръстили гръдта ѝ.

На дванадесети май двамата мъже тръгнаха надолу по заледената река, като носеха завивките си, една кофа, една брадва и скъпоценната пушка. Планът им беше да стигнат до скритата лодка, която бяха видели, така че, щом се размръзнеше реката, да могат да я спуснат в нея и да се оставят на течението да ги завлече до Сиксти Майл. Понеже бяха изтощени и нямаше какво да ядат, пътуваха бавно и трудно. Илайджа започна да пада и да не може да се изправя. Дейлайт изразходваше от собствената си сила, за да го повдига на крака, след което по-възрастният човек продължаваше да залита като автомат напред, докато не се спънеше и паднеше отново.

В деня, в който трябваше да се доберат до лодката, Илайджа грохна окончателно. Когато Дейлайт го повдигна, той падна отново. Дейлайт се опита да върви с него и да го подкрепя, но и той беше така слаб, че двамата паднаха. Той замъкна Илайджа до брега, направи набързо лагер и тръгна да търси катерички. Сега и той започна да пада. Първата

катеричка откри чак вечерта, но преди да може да даде сигурен изстрел, се мръкна. С животинско търпение той изчака следващия ден и в първия час на деня катеричката беше негова.

По-голямата част даде на Илайджа, като запази за себе си по-жилавите части и костите. Но такава е химията на живота, че това малко същество, тази подвижна трошица плът, изядена от хората, вля в тяхната плът сили да се движат. Катеричката не можеше вече да се катери по боровете, да скача от клон на клон или да бърбори по главозамайващите върхове. Ала същата енергия, с която бе вършила тези неща, се вля в изтощените мускули и отслабнала воля на мъжете и ги накара да се раздвигат – не, раздвижи ги, – за да изминат със залитане няколко мили, които ги отделяха от скритата лодка; там те паднаха един до друг и дълго време лежах, без да мръднат.

Въпреки че за някой здрав човек не би било трудно да смъкне лодката на земята, Дейлайт употреби часове за това. И ден след ден, в течение на още часове, той се мъкнеше лежешком около нея, за да запушва с мъх отворените цепнатини. Но когато и тази работа бе свършена, реката все още беше скована. Ледът се бе надигнал няколко ярда нагоре, но още не тръгваше по течението. Оставаше да се спусне лодката във водата, когато реката дадеше възможност за това. Дейлайт напразно залиташе и се препъваше из мокрия от топенето сняг или по твърдата му кора – нощем снегът все още замръзваше, – за да търси някоя катеричка, мъчеше се да си достави още малко енергия от това пухкаво, скокливо, сприваво и бърливо животинче, та да може да прехвърли лодката през билото на крайбрежния лед и да я хлъзне надолу във водата.

Реката се отприщи едва на двадесети май. Придвижването надолу започна в пет часа сутринта; дните бяха вече достатъчно дълги и Дейлайт се надигна и започна да наблюдава движението на ледовете. Илайджа беше прекалено изтощен, за да се интересува от тази гледка. Макар че беше в съзнание, той лежеше неподвижно, докато ледът се носеше покрай тях. Големи блокове се блъскаха в брега, изкореняваха дървета, къртеха стотици тонове пръст. Земята около тях трепереше и се тресеше от ударите на тези страхотни сблъсквания. След час движението спря. Някъде надолу се беше задръстило. Реката тогава започна да се надига и да повдига леда, докато той надвиши брега. Отгоре прииждаше все повече вода и нови милиони тонове лед прибавяха тежестта си към струпаните камари. Натискът стана неимоверен. Грамadni ледени блокове се притискаха и някои от тях хвъркваха във въздуха, като семки от пъпеш, които някое дете притиска между палеца и показалеца си, а край

бреговете израстваха стени от лед. Когато реката се отдръсти, грохотът от чегъртането и чупенето се удвои. Движението продължи още час. Реката бърже спадна. Но ледената стена по брега и долу до водата остана.

Последните блокове отминаха и за пръв път от шест месеца Дейлайт видя течаща вода. Той знаеше, че ледът от горното течение на Стюарт още не се бе смъкнал, че лежи задръстен някъде нагоре и всеки момент може да се освободи и да слезе надолу; но положението беше толкова отчаяно, че не можеше да се чака повече. Илайджа беше така съсипан, че можеше всеки момент да свърши. Колкото до него самия, той не беше сигурен, че са останали достатъчно сили в неговите изтощени мускули, за да спусне лодката във водата. Трябваше да поеме риска. Ако рече да чака второто отвличане на ледовете, Илайджа сигурно щеше да умре, а по всяка вероятност и той самият. Ако успее да спусне лодката, ако изпревари второто свличане на ледовете, ако не го застигнат ледовете от горното течение на Юкон, ако щастието му благоприятства във всички тези съществени подробности и в много други по-дребни, те щяха да стигнат до Сиксти Майл и да се спасят, ако – отново ако – той има достатъчно сила да закара лодката до брега при Сиксти Майл и не отмени селището.

Той се хвана на работа. Ледената стена се издигаше на пет фута над равнището, на което беше лодката. Зае се да търси най-доброто място за спускане във водата и откри един леден блок, дълъг петнадесет фута, който се издигаше под наклон от реката към върха на стената. Разстоянието до блока бе дващестина фута и в течение на един час Дейлайт успя да закара лодката дотам. От усилието му се повръщаше и от време на време му се струваше, че ослепява, защото не можеше да вижда, пред очите му се мерзелееха цветни кръгове, по-мъчителни от диамантен прах, сърцето му се бе качило в гърлото и го задушаваше. Илайджа не проявяваше никакъв интерес, нито помръдваше, нито пък отваряше очи; Дейлайт се бореше сам. Накрая, като падна на колене от изтощение, той успя да закрепил лодката на върха на стената. Лазейки на четири крака, той намести в лодката своята завивка от заешки кожи, пушката и кофата. За брадвата не си направи труд. Това значеше да лази още двадесет фута до нея и обратно, а той добре знаеше, че ако се яви нужда от брадвата, няма да може да си послужи с нея.

Пренасянето на Илайджа се оказа по-тежка задача, отколкото бе предполагал. Като си почиваше на всеки няколко инча, тон го примъкна по земята и по един нащърбен леден блок чак до лодката. Но не можа да го качи в нея. Беше много по-трудно да се повдигне отпуснатото тяло на

Илайджа, отколкото равна по големина тежест, но не така отпусната. Дейлайт не успя да го повдигне, защото тялото се огъна в средата като полупразен чувал жито. Той се качи в лодката и на празно се опита да изтегли вътре своя приятел. Едва успя да издигне главата и раменете на Илайджа над ръба на лодката. Когато го отпусна, за да подхване тялото по – отдолу, Илайджа се огъна веднага в средата и се смъкна на леда.

Отчаян, Дейлайт промени тактиката си. Удари другия по лицето.

– Боже мой, та ти не си мъж! – извика той. – На ти! Дявол да те вземе! На ти!

При всяка ругатня той го удряше по бузите, носа, устата, мъчеше се чрез болка да възвърне отлитащата душа и воля на човека. Очите трепнаха и се отвориха.

– Слушай сега! – извика пресипнало той. – Когато опра главата ти на ръба на лодката, задръж се! Чуваш ли ме! Задръж се! Ако щеш, хахапи я със зъби, но само се задръж!

Очите трепнаха и се затвориха, но Дейлайт знаеше, че Илайджа разбра думите му. После отново повдигна главата и раменете на безпомощния човек до ръба на лодката.

– Задръж се, дявол да те вземе! Захапи я! – извика той и го прихвана по-отдолу.

Едната изнемощяла ръка се изплъзна от ръба, пръстите на другата се отпуснаха, но Илайджа се подчини и се задържа със зъби. Когато бе повдигнат, той се засмъква по лице навътре и грапавото дърво му издра кожата по носа, устните и брадата; той продължи да се смъква надолу с лицето до дъното на лодката, докато отпуснатият му кръст се огъна на ръба и краката му увиснаха навън. Но това бяха само краката и Дейлайт ги бутна вътре. Дишайки тежко, той обърна Илайджа по гръб и го покри с кожените постелки.

Оставаше последната задача – да се спусне лодката във водата. Това беше най-трудната работа, защото по необходимост той бе принуден да натовари приятеля си назад от центъра на лодката. Това означаваше върховно напрежение при вдигането. Дейлайт се напрегна и започна. Сигурно нещо се бе скъсало в него, защото, макар че не разбра какво става, онова, което съзнанието му възприе след това, беше, че лежи сгънат по корем през кърмата на лодката. По всичко личеше, че за първи път в живота си е припаднал. Нещо повече, струваше му се, че е свършен, че не може вече да направи нито едно движение, и че, което бе най-странно, всичко му е напълно безразлично. Врълхлетяха го съвсем ясни, просто осезаеми видения и мисли, остри като стоманени игли.

Той, който цял живот беше гледал живота разголен, никога преди това не беше виждал толкова много от голотата на живота. За първи път изпита съмнение в собствената си величава личност. За миг животът се смути и забрави да лъже. В края на краищата и той беше дребен земен червей, също като другите земни червеи, като катеричката, която беше излял, като другите мъже, които бе виждал да пропадат и умират, като Джо Хайнс и Хенри Фин – вече пропаднали и сигурно мъртви, като Илайджа, който лежеше в дъното на лодката с ожуленото си лице, сляп и глух за всичко. От мястото, където се беше проснал, Дейлайт можеше да вижда до завоя нагоре по реката, откъдето рано или късно щяха да се зададат следващите плаващи ледове. И като гледаше така, струваше му се, че вижда през миналото във времето, когато по тази земя не е имало нито бели, нито индийци, и виждаше все същата река Стюарт, зима след зима да се сковава в лед и пролет след пролет да разбива леда и да потича свободно. А после надзърна и в безграничното бъдеще, когато и последното човешко поколение щеше да е изчезнало от лицето на Аляска, когато и той също щеше да е изчезнал, и пак виждаше как реката, вечно същата, замръзваща и размразяваща се, продължава да тече.

Животът беше мошеник и лъжец. Той мамеше всички същества. Беше измамил и него, Бърнинг Дейлайт, едно от най-значителните му и най-весели творения. Той беше нищо – просто купчина плът, нерви и усещания, която лазеше в калта да търси злато, мечтаеше, стремеше се към него и играеше на комар, която отминаваше и изчезваше. Само мъртвите неща оставаха, нещата, които не бяха плът, нерви и усещания – пясъкът, калта и чакълът, платата, планините, самата река, която замръзваше и се размразяваше година след година. Щом всичко е свършено, играта не си струва. Заровете са подправени. Тези, които умират, а всички умират. Кой печели тогава? Не печели и животът – великият измамник, вечно цъфтящото гробище, непрекъснато погребално шествие.

За миг той се върна към непосредственото настояще и забеляза, че реката все още тече свободно и че една птица, кацнала върху носа на лодката, го наблюдава най-нахално. След това пак се унесе и се върна към размишленията си.

Не можеше да се избегне краят на играта. Обречен беше да я напусне. И тогава какво? Той взе да обмисля отново и отново този въпрос.

Обикновената религия не бе докоснала Дейлайт. Досега бе живял според някаква негова си религия, беше честен и почтен спрямо другите хора и не се бе впускал в празни метафизични разсъждения за бъдещия живот. Със смъртта всичко свършваше. Винаги бе вярвал в това, без да

изпитва страх. И в този момент, когато лодката стоеше неподвижна на петнадесет фута над реката, защото сам той припаднаше от слабост и беше останал без капчица сила, Дейлайт все още вярваше, че всичко свършва със смъртта и все още не се плашеше от нея. Възгледите му почиваха на твърде обикновени и здрави основи, за да бъдат отхвърлени от първия или последния гърч на уплашения от смъртта живот.

Беше виждал да умират хора и животни и сега сред виденията му нахлуха десетки подобни мъртъвци. Видя ги отново, както ги бе виждал на времето, но те не го стреснаха. Какво от това? Бяха умрели, и то отдавна. Нямаше за какво да се тревожат. Те не лежаха по корем на ръба на лодката и не чакаха да умрат. Смъртта беше лесна – по-лесна, отколкото си я беше представял; и сега, когато тя беше близко, мисълта за нея му доставяше задоволство.

Представи му се ново видение. Той видя трескавия град на мечтите си – златната столица на Севера, кацнала над Юкон върху висок бряг, простряла се надалеч в равнината. Видя наредени край брега три редици речни параходи, видя да работят дъскорезниците и дълги впрягове кучета с двойни шейни зад тях да взят продукти към залежите. И видя понататък игралните, банките, борсите и всички чипове, маркери, случаи и възможности на огромната хазартна игра, каквато никога никога не бе виждал. Мръсна работа е наистина, помисли си той, да ти работи предчувствието и да приближава големият удар, а ти да не вземаш участие във всичко това. Животът потрепна и се размърда при тази мисъл и още веднъж взе да нашепва древните си лъжи.

Дейлайт се претърколи от лодката, седна на снега и се облегна на нея. Искеше да участва в големия удар. А защо пък не? Някъде в неговите изтощени мускули все още имаше достатъчно сила, само да може да я събере наведнъж, за да повдигне лодката и да я спусне във водата. Съвсем неуместно му се натрапи мисълта да купи от Харпър и Джо Ладю дял от техния периметър на Клондайк. Сигурно щяха евтино да продадат една трета. Така, ако находката се случеше по Стюарт, той щеше да е добре със своя периметър; ако ли пък се случеше по Клондайк, пак нямаше да е зле.

Междувременно той събираше сили. Просна се по цялата си дължина на леда с лице надолу; лежа така и си почива половин час. След това стана, оправя се от заслепяващия блясък на леда и подхвана лодката. Той знаеше точно в какво състояние се намира. Ако първият му напън не успее, другите напъни съвсем нямаше да успеят. Трябва да напрегне всичките си сили за първия напън, и то така да ги напрегне, че да не

остане нито за други опити.

Той се напъна здраво и се напъна не само с тяло, а и с душа и в това усилие се изразходваше телесно и душевно. Лодката се надигна. Мислеше, че ще припадне, но продължи да я повдига. Усети, че лодката подаде и започна да се плъзга надолу. С последните остатъци от сила той се хвърли в нея и се строполи на кълбо върху краката на Илайджа. Не можеше да направи дори опит да се надигне и докато лежеше, усети, че лодката се спуска във водата. По върховете на дърветата разбра, че тя се върти. Силен удар и хвърчащи парченца лед му подсказаха, че се е ударила в брега. Десетина пъти тя се превъртя и удря, а след това леко и свободно заплува.

Дейлайт се свести и реши, че е спал. Но слънцето личеше, че са минали няколко часа. Беше рано следобед. Той се примъкна до кърмата и седна. Лодката плаваше по талвега. Обраслите с дървета брегове и блестящият крайбрежен лед се плъзгаха край нея. Близко до него плуваше огромен изкоренен бор. Някаква прищявка на течението закара лодката до него. Дейлайт пропълзя напред и закачи въжето на лодката за един корен. Дървото газеше по-дълбоко и плаваше по-бързо, та когато лодката тръгна след него, въжето се опъна. След това Дейлайт хвърли последен, замаян поглед наоколо, видя бреговете да подскочат и да се люлеят, а слънцето да се клати като махало по небето, зави се с постелката от заешки кожи, легна на дъното и заспа.

Когато се събуди, беше тъмна нощ. Лежеше по гръб и виждаше блестящите звезди. Чуваше се тихото бълбукане на придошлата вода. Рязък тласък му даде да разбере, че по-бързо плуващият бор бе изправил отклонилата се лодка. Някакво заблудено парче лед се удари в лодката и зачегърта по борда. Добре де, идващите нови ледове още не са ни настигнали, помисли си той, затвори очи и отново заспа.

Когато пак отвори очи, беше светъл ден. Слънцето показваше пладне. Един поглед към далечните брегове го увери, че се носят по могъщия Юкон. Сиксти Майл не можеше да е далече. Дейлайт се чувствуваше страшно слаб. Примъкна се на кърмата и седна отгоре с пушката до себе си. Движенията му бяха бавни, треперливи и несигурни, задъхваше се и му се виеше свят. Той дълго се вглежда в Илайджа, но не видя дали диша, или не, а пък беше толкова надалеч, че не можеше да се занимава с това.

Той отново изпадна в съзерцание, но виденията му често биваха прекъсвани от празни промеждутъци, през които нито спеше, нито беше в безсъзнание, нито пък усещаше каквото и да било. Струваше му се, че

някакви зъбци се забиват в мозъка му. Така, на пресекулки, той размисляше върху положението. Беше все още жив и по всяка вероятност щеше да бъде спасен, но как стана така, че не лежеше мъртъв, увиснал на лодката върху ледения блок? Тогава си спомни последното върховно усилие, което бе направил. Но защо го беше направил? Не беше от страх пред смъртта. Не се бе уплашил, това бе ясно. Тогава си спомни за предчувствието и за небивалата находка, в която вярваше, и разбра, че го бе пришпорило желанието му да вземе участие в голямата игра. И отново защо? Какво от това, че щеше да спечели един милион? Щеше да умре по същия начин, както и онези, които никога не печелеха повече от насъщния хляб. Тогава отново защо? Но празните промеждутъци в мислите му зачестиха и той се предаде на приятната умора, която го обземаше.

Изведнъж се събуди. Нещо му бе пошепнало, че трябва да се събуди. Ненадейно видя Сиксти Майл на не повече от стотина фута. Течението ги беше докарало току пред прага на селището. Но същото това течение сега ги отвлечаше покрай него, надолу сред пустошта по долното течение на реката. Не се виждаше никой. Ако не беше видял да се издига дим от комина на една кухня, можеше да помисли, че няма жива душа. Той се опита да извика, но откри, че не му е останал глас. В гърлото му, ту съскаше, ту стържеше някакъв неземеен гърлен грак. Той потърси опипом пушката, дигна я до рамото си и натисна спусъка. Ритането от изстрела разтърси тялото му и хиляди ужасни болки го пронизаха. Пушката падна на коленете му и той не успя да я вдигне отново до рамото си. Знаеше, че трябва да бърза, а усещаше, че му прилошава, затова натисна спусъка на пушката така, както си беше. Този път тя ритна настрани и падна през борда. Но тъкмо преди да го обхване мракът, той видя да се отваря кухненската врата и една жена да поглежда навън от голямата дървена къща, която танцуваше фантастичен танц сред дърветата.

Глава IX

Десет дни по-късно Харпър и Джо Ладю пристигнаха в Сиксти Майл, а Дейлайт, все още малко изтощен, но достатъчно силен, за да се подчини на предчувствието си, размени една трета от своя периметър край Стюарт срещу една трета от техния край Клондайк. Те имаха вяра в местата по този край и Харпър тръгна надолу по реката със сал, натоварен с провизии, за да основе малък пост при устието на Клондайк.

– Защо не опиташ Индианската река, Дейлайт? – го посъветва Харпър на раздяла. – Там горе има цяла мрежа от ручей и пресъхнали корита и там някъде златото просто плаче да бъде намерено. Такова е моето предчувствие. Предстои големият удар и той няма да е много далеч от Индианската река.

– А и това място гъмжи от елени – прибави Джо – Боб Хендерсън е някъде там вече три години, къдне се, че ще стават велики работи, храни се само с еленово месо и търси злато като луд.

Дейлайт реши да „пробва“ Индианската река, както се изразяваше той; но не можа да убеди Илайджа да го придружи. Гладът беше смазал духа на Илайджа и той се страхуваше да не се случи пак нещо подобно.

– Не мога да се отделя от храната – обясняваше той. – Знам, че е ужасно глупаво, но съм безсилен. Със зор ставам от масата дори когато знам, че съм се натъкнал до пукване и нямам място за един залък повече. Отивам в Съркъл и ще живея в някой склад, докато се излекувам.

Дейлайт се мота още няколко дена, докато събере сили и да подготви бедната си екипировка. Беше решил да тръгне с малко багаж, като носи осемдесет и пет фунтова раница на гърба, а петте си кучета да натовари по индианската система – тридесет фунта багаж на куче. Като разчиташе на това, което Ладю му беше казал, той смяташе да последва примера на Боб Хендерсън и да живее само с месо. Когато лодката на Джек Кърнс, натоварена на езерото Линдеман с гатера за дъскорезницата, пристигна в Сиксти Майл, Дейлайт качи багажа си и кучетата на борда, даде заявлението си за периметъра на Илайджа с молба да го подаде от негово име и същия ден слезе при устието на Индианската река. На четиридесет мили нагоре по реката откри Кварцовия поток, който му бяха описали, и намери следи от търсенията на Боб Хендерсън; същото стана и при Австралийския поток, на тридесет мили по-нагоре. Седмиците отминаваха, но Дейлайт не можа да срещне другия човек. Той обаче намери много елени и месната диета се отрази чудесно и на него, и на кучетата му. На десетина места по повърхността той проми злато, което си „плащаше труда“, но не даваше повече от „надница“, а пък богато разпръснатото злато на прах сред пръстта и чакъла на няколко ручей го убеди повече от всякога, че тука някъде чакаше да бъде открито злато в големи количества, Той често обръщаше очи към веригата хълмове на север и се чудеше дали златото не идва от тях. Накрая той се изкачи по ручей Доминиън до изворите му, пресече водораздела и се спусна по притока на Клондайк, който по-късно щеше да бъде наречен Хънкеровия ручей. Ако беше заобиколил големия връх на водораздела отляво,

щеше да слезе по ручей Златното дъно, наречен така от Боб Хендерсън и щеше да намери Боб. Той вадеше първото злато, което си „плащаше труда“ и което изобщо е било промито по Клондайк. Но Дейлайт продължи надолу по Хънкеровия ручей и по-нататък до летния риболовен лагер на индианците от Юкон.

Тук той прокара един ден заедно с Кармак, бял, женен за индианка, и с неговия зет индианец – Скукъм Джим, купи една лодка и с кучетата на борда се смъкна по Юкон до Форти Майл. Август беше към края си, дните ставаха все по-къси и зимата приближаваше. Той все още вярваше непоколебимо в предчувствието си, че в тая местност ще бъде открита голяма находка и плановите му бяха да събере четири-пет души, а ако това не беше възможно, да вземе поне един съдружник и да се изкачи нагоре по реката, преди замръзването и, за да търси злато през зимата. Но хората във Форти Майл нямаха вяра. За тях местата на запад бяха достатъчно добри.

Точно тогава Кармак, зет му Скукъм Джим и един друг индианец – Кълтъс Чарли, пристигнаха във Форти Майл с кану, отидоха право при комисаря по златото, направиха заявки за три парцела и заявка за находка по ручей Бонанза. След това, същата вечер, в кръчмата „Сауърдоу“ те показаха златен пясък на скептично настроената тълпа. Мъжете се хилеха и клатеха глави. Бяха виждали и преди това подобни открития. Това явно беше хитрост на Харпър и Джо Ладю, за да се опитат да привлекат златотърсачите близо до тяхното място и търговския им пост. А и кой беше Кармак? Бял, женен за индианка! Де се е чуло бял, женен за индианка, да е открил някога нещо? А и какво беше ручейт Бонанза? Обикновено пасище за елени; вливаше се в Клондайк малко над устието му, а старите пионери го знаеха под името Заешкият ручей. Ако Дейлайт или Боб Хендерсън бяха направили заявката и бяха показали злато, щяха да повярват, че има нещо.

Но Кармак, белият женен за индианка! И Скукъм Джим! И Кълтъс Чарли! Не, не, как да им повярват?

Дейлайт също беше недоверчив, макар да бе убеден, че по тия места има злато. Нали само преди няколко дена бе видял Кармак да се разтакава с индианците си, без дори да помисли да търси злато? Но тази нощ в единадесет часа, когато седеше на леглото си и развързваше мокасините си, в главата му се мярна една мисъл. Той си сложи палтото и шапката и се върна в „Сауърдоу“. Кармак беше още там и показваше едрите зърна злато, което блестеше в очите на невярващата тълпа. Дейлайт се настани до него и изпразни торбичката му върху една тенекиена

подложка. След това доста дълго изучава съдържанието и. После върху друго тенеке изсипа от собствената си торбичка няколко унции злато от Съркъл Сити и от Форти Майл. Отново се впусна в дълго, задълбочено изучаване и сравнение. Накрая прибра собственото си злато, върна златото на Кармак и вдигна ръка, за да въдвори тишина.

– Момчета, искам да ви кажа нещо! – подзе той. – Наистина е станало голямото откритие по горното течение на реката. И ви казвам на всички, ясно и разбрано, че това е то. Никога по-рано в тази страна не е имало злато, подобно на това. Това злато е ново. В него има повече сребро. Всички можете да го видите по цвета. Кармак е намерил голяма находка. Кой има достатъчно вяра да дойде с мене?

Доброволци нямаше. Вместо това се чуха подигравки и смях.

– Може би имаш градски парцели там горе – подхвърли някой.

– Разбира се, че имам – беше отговорът – и една трета от мястото на Харпър и Ладю. И вече виждам как за ъгловите си места ще вземам много повече, отколкото вие изобщо сте изкарали с кокошото си ровене по потока Бърч.

– Добре, добре – намеси се успокоително някой си Кърли Парсън. – Тебе те знаем, че си съвсем честен. Но и ти като всеки друг можеш да се подведеш по играта на тия скитници. Питам те направо: кога Кармак е търсил това злато? Ти сам каза, че до оня ден си лежал в лагера и ловил риба с роднините си сиваши!

– Дейлайт е казал истината, прекъсна го развълнувано Кармак. – И аз казвам истината, самата света истина! Не съм търсил злато. Даже и на ум не ми идваше. Но когато Дейлайт си замина, същия ден на един сал с провизии се домъкна Боб Хендерсън. Идваше от Сиксти Майл и правеше сметка да се върне нагоре по Индианската река и да пренесе храната през вододела между Кварцовия ручей и Златното дъно...

– Къде, по дяволите, е това Златно дъно? – попита Кърли Парсън.

– Там, над Бонанза, по-рано се казваше Заешкият ручей – продължи белият, женен за индианка. – Приток е на един голям ручей, който се влива в Клондайк. По този път се изкачих и аз, но се върнах, прекосих вододела, продължих по билото няколко мили и се спуснах на Бонанза. „Ела с мене, Кармак, и си маркирай парцели – ми казва Боб Хендерсън. – Този път намерих голяма находка на Златното дъно. Вече изкарах четиридесет и пет унции.“ И аз отидох с него, Скукъм Джим и Кълтъс Чарли също дойдоха. И ние всички си маркирахме парцели по Златното дъно. Аз се върнах към Бонанза, като се надявах да намеря някой елен. Долу, на Бонанза, опряхме и си сготвихме храна. Аз легнах да спя, а

Скуъм Джим взел, че се опитал да търси злато. Той гледал как прави това Хендерсън, разбирате ли? Отива направо под един бряст, пълни първото корито с пръст и промива самородно злато за повече от долар. Тогава ме събужда и аз се хващам на работа. При първия опит изкарах два и половина. Тогава нарекох ручей Бонанза, маркирах находката, сетне дойдохме тука и я записахме.

Той се огледа наоколо с надеждата да види някакъв признак, че са повярвали, но видя само недоверие, изписано по лицата на заобикалящите го; Дейлайт беше единственото изключение; той бе изучавал изражението му, докато Кармак разправяше историята.

– Колко ти плащат Харпър и Ладю, за да разправяш тия врели-некипели? – попита някой.

– Те нищо не знаят за това – отговори Кармак. – Казвам ви, това е самата света истина. За един час промих три унции.

– А ето ви и златото – каза Дейлайт. – Слушайте всички, момчета, никога преди това не е имало такова злато! Погледнете цвета му!

– Малко по-тъмно – каза Кърли Парсън. – По всяка вероятност Кармак е носил в същата торбичка два-три сребърни долара. Освен това, ако има нещо вярно, защо Боб Хендерсън не е запитал насам и той да регистрира парцели?

– Той е горе по Златното дъно – обясни Кармак. – Ние се натъкнахме на находката, когато се връщахме.

Наградата му беше изблик смях.

– Кой ще ни стане съдружник, да тръгнем утре с лодка за тази там Бонанза? – попита Дейлайт. Никой не пожела.

– Тогава кой ще се наеме при мене на работа – плащам в брой предварително, – за да извозим хиляда фунта храна?

Кърли Парсън и някой си Пат Монахан приеха, а Дейлайт с обичайната си бързина им плати предварително и уреди закупуването на провизии, макар че, за да направи всичко това, изпразни торбичката си за злато. Той вече излизаше от „Сауърдоу“, но от вратата изведнъж се обърна назад към бара.

– И други предчувствия ли имаш? – го запитаха.

– Имам, разбира се – отговори той. – Нагоре по Клондайк тази зима брашното сигурно ще струва, колкото можеш да платиш за него. Кой ще ми даде пари назаем?

В същия момент цяла дузина от мъжете, които бяха отказали да отидат с него, за да гонят тоя, що духа, се струпаха около него и му предложиха торбичките си, пълни със злато.

– Колко брашно искаш? – попита склададжията от Търговската компания на Аляска.

– Около два тона.

Никой не отдръпна предлаганата торбичка, но всички избухнаха в гръмогласен смях.

– Какво ще правиш с два тона? – попита склададжията.

– Синко – отговори Дейлайт, – ти си отскоро в тази страна и не познаваш всичките и завои. Ще открия фабрика за кисело зеле и ще произвеждам лекарство против пърхот.

Той сключи сума заеми, след което нае още шест души и им плати, за да закарат брашното с други три лодки. Торбичката му за злато отново се изпразни, той беше здравата заборчлял.

Кърли Парсън отчаяно наведе глава над бара.

– Не мога да разбера – изстена той – какво ще го правиш, толкова много?

– Ще ти отговоря просто като две и две четири. – Дейлайт вдигна един пръст и започна да изброява. – Първо предчувствие: голяма находка. Второ предчувствие: Кармак е открил голямата находка. Третото предчувствие изобщо не е предчувствие. То е сигурна работа. Ако първото и второто са верни, тогава цената на брашното ще се качи до небето. Щом действам съгласно първото и второто предчувствие, просто трябва да направя тази сигурна сделка, която е номер три. Изляза ли прав, тази зима брашното ще струва колкото златото. Ще ви кажа нещо, момчета – когато имате предчувствие, съобразявайте се докрай с него. За какво е щастието, ако не го възседнете? А когато го възседнете, карайте като дяволи! С години съм из тази страна и само чаках вярното предчувствие. Ето го и него! Ще се възползувам от случая, това е всичко. Лека нощ на всички ви, лека нощ!

Глава X

Хората все още не вярваха в находката. Когато Дейлайт пристигна при устието на Клондайк с тежкия си товар брашно, той намери огромната равнина все така празна и безлюдна. Долу, покрай реката, вождът Исаак и неговите индийци се бяха разположили на лагер до рамките, на които сушаха рибата. Там лагеруваха и няколко стари пионери. Понеже бяха свършили лятната си работа по ручея Тен Майл, те се бяха спуснали по Юкон на път за Съркъл Сити. Но в Сиксти Майл бяха научили за

находката и бяха спрели да огледат мястото. Когато Дейлайт стовари брашното, те тъкмо се бяха върнали при лодката си и думите им не бяха обнадеждаващи.

– Проклето пасбище за елени! – започна някой си Лонг Джим Харни и прекъсна, за да духне в тенекиеното си канче с чай. – Не се оплитай в тая работа, Дейлайт! Мръсно мошеничество! Всичко е нагласено така, като че ли наистина има находка. Зад цялата работа са Харпър и Ладю, а Кармак е подставено лице. Чул ли е някой да се копае по пасбище, което се простира на половин миля между скалите и бог знае колко е дълбоко до скалния пласт!

Дейлайт кимна съчувствено с глава и се замисли за известно време.

– Опитайте ли се да промиете по нещичко? – попита накрая той.

– Какво да промиваме, по дяволите! – беше възмутеният отговор. – Да не мислиш, че съм се родил вчера! Само един новак би си губил времето по това пасбище, за да пълни коритото! Мене не можеш ме хвана на такава въдица! За мене един поглед е достатъчен. Утре сутрин тръгваме за Съркъл Сити. Никога не съм имал доверие в тая местност. Изворите на Хапана са достатъчно добри за мене и слушай ми думата, когато открийт голямата находка, ще я открийт по долното течение на реката. Ей тоя там, Джони, маркира парцели няколко мили под кармаковата находка, но какво разбира той?

Джони имаше засрамен вид.

– Направих го на шега! – обясни той. – Готов съм да продам парцела за един фунт тютюн!

– Ще направим сделката – каза бързо Дейлайт. – Но да не се разпискате, ако измъкна от нея двадесет тридесет хиляди!

Джони се захили весело.

– Давай тютюна! – каза той.

– Де да бях маркирал и аз до него! – измърмори печално Лонг Джим.

– Още не е късно – отвърна Дейлайт.

– Но дотам и обратно са двацет мили път.

– Утре, щом се кача нагоре, ще маркирам за тебе – предложи Дейлайт. – Тогава ще направиш също като Джони. Ще си вземеш парите от Тим Логан. Той е барман в „Сауърдоу“ и ще ми заеме толкова. Тогава регистрирай парцела на твое име, сетне ми го прехвърли и дай книгата на Тим!

– Нека и аз – намеси се третият стар пионер.

И за три фунта тютюн за дъвчене Дейлайт закупи наведнъж три

парцела по петстотин фута по Бонанза. Той все още можеше да запише нов парцел на собственото си име, тъй като другите бяха само прехвърляния.

– Трябва да се признае, че не скъпиш много тютюна си – захили се Лонг Джим. – Да нямаш някъде фабрика?

– Не, но имам предчувствие – беше отговорът – и трябва да ви кажа, че е страшно изгодно човек да се води по него, когато три парцела струват три фунта тютюн!

Но един час по-късно Джо Ладю пристигна в неговия лагер направо от Бонанза. Отначало той бе безразличен към находката на Кармак, после започна да се колебае, а накрая предложи сто долара на Дейлайт за дела му в неговия периметър.

– В брой ли? – попита Дейлайт.

– Разбира се, ето ти!

Казвайки това, Ладю извади торбичката си за злато. Дейлайт я повдигна разсеяно, и също така разсеяно развърза вървите и изсипа малко златен прах на дланта си. Той не беше виждал злато с по-тъмен цвят с изключение на златото на Кармак. Дейлайт изсипа праха обратно, завърза торбичката и я върна на Ладю.

– Предполагам, че на тебе ти трябва повече, отколкото на мене – каза Дейлайт.

– Не, имам, колкото искаш! – увери го другият.

– Откъде си го взел?

Докато задаваше въпроса, Дейлайт беше въплъщение на невинността, а Ладю прие въпроса стоически, като индианец. Въпреки това за един кратък миг двамата се погледнаха в очите и в този миг нещо невидимо като че ли се излъчи от цялото тяло и духа на Джо Ладю. На Дейлайт му се стори, че доловил това излъчване, усети някаква тайна в намеренията, които се криеха зад очите на другия.

– Вие познавате по-добре от мене ручея – продължи Дейлайт. – Щом моят дял от периметъра струва според вас сто долара, понеже знаете нещо, той ще струва толкова и за мене, независимо дали го знам, или не!

– Ще ти дам триста – предложи отчаяно Ладю.

– Логиката си остава същата! Няма значение какво знам аз, делът струва за мен толкова, колкото ти си съгласен да платиш.

Тогаво Джо Ладю направо се издаде. Той отведе Дейлайт настрана от лагера и хората и му повери някои неща.

– Това е то – каза той в заключение. – Не съм го промивал дори.

Изкарах го, всичко това в торбичката, вчера, от скалите. Казвам ти, можеш просто да го изгърсваш от корените на тревата! А какво има върху скалния пласт, долу на дъното на ручея, не се знае. Но находката е голяма, казвам ти, голяма! Пази го в тайна и виж какво можеш да намериш! Пръснато на различни места, но няма да бъде изненадан, ако някои от парцелите дадат по петдесет хиляди. Единствената неприятност е, че е пръснато.

Мина месец, а по Бонанза всичко беше спокойно. Няколко души бяха маркирали парцели; но повечето от тях, след като направиха заявките, отидоха въз Форти Майл или Съркъл Сити. Малцината, които имаха достатъчно вяра, за да останат, се заеха да строят къщи от трупи за идващата зима. Кармак и неговите роднини индийци си правеха коритото за промиване и си докарваха вода. Работата вървеше бавно, защото трябваше да приготвят дъските на ръка от дърветата в близката гора. Но по-надолу по Бонанза имаше четирима мъже, които бяха слезли от горното течение на реката: Дан Макджилвари, Дейв Маккей, Дейв Едуарс и Хар Уо. Те бяха тиха група, не търсеха и не поверяваха тайни и се държаха настрана. Но Дейлайт, който бе изкарал злато от скалите в участъка на Кармак и бе изгърсил самородно злато от корените на тревата, който бе промивал на стотици други места, надолу и нагоре по цялата река, и не бе намерил нищо, беше любопитен да знае какво има в скалния пласт долу. Той бе забелязал четиримата тихи мъже да дълбаят шахта близо до потока и бе чул шума на бичкията им, като режеха дъски за коритата за промиване. Не чака да го поканят и се изгърси на първото им промиване. След като един от тях греба пет часа с лопата, Дейлайт видя да вадят тринадесет и половина унции злато. Беше злато на зърна с различна големина, от главичка на карфица до дванадесет доларова монета, и то направо от скалния пласт. Този ден падна първият сняг и арктическата зима настъпи; но Дейлайт не забелязваше бледо сивата тъга на умиращото, краткотрайно лято. Той виждаше мечтите си да се осъществяват и в голямата равнина отново се издигна неговият златен град. Беше намерено злато на скалния пласт. Това беше най-важното – това беше откритието на Кармак. Дейлайт маркира един участък на свое име до трите, които бе закупил срещу тютюн за дъвчене. Така той стана собственик на блок, дълъг две хиляди фута и разположен на ширина от хребет до хребет.

Тази нощ, когато се завърна в лагера си при устието на Клондайк, той намери в него Кама, индианец, когото бе оставил в Дайей. Кама пътуваше с кану и носеше последната поща за годината. Той имаше около

двеста долара в златен прах, който Дейлайт веднага взе назаем. В замяна се уговориха Дейлайт да му маркира участък, който той щеше да регистрира на минаване през Форти Майл. На следващата сутрин Кама замина и отнесе със себе си няколко писма от Дейлайт до всички стари пионери надолу по реката, в които ги подканяше да дойдат веднага и да си регистрират парцели. Кама носеше и други подобни писма, които другите златотърсачи по Бонанза му бяха дали.

– Ще падне такова бясно тичане, каквото никога не е имало! – каза си Дейлайт и се опитваше да си представи как възбуденото население на Форти Майл и Съркъл Сити се хвърля в лодките и се надпреварва стотици мили нагоре по Юкон; защото знаеше, че неговата дума щеше да бъде приета без съмнения.

С пристигането на първите Бонанза се събуди, а след това започна маратонско надбягване между лъжата и истината, и колкото и бърза да беше лъжата, хората винаги биваха настигани и надминавани от истината. Когато някой, който се съмняваше, че Кармак е извадил два и половина долара от една промивка, изкарваше сам два и половина, той лъжеше и казваше, че е изкарал една унция. Но дълго преди лъжата да се е разпространила, вече изкарваха не по една, а по пет унции. За тях казваха, че са десет унции; но когато напълнеха коритото с пръст, за да докажат лъжата, промиваха дванадесет унции. И така вървеше. Продължаваха храбро да лъжат, но истината продължаваше да ги надминава.

Един декемврийски ден Дейлайт напълни едно корито от скалния пласт в собствения си парцел и го занесе в колибата си. Там гореше огън, който му позволяваше да държи незамръзнала вода в един брезентов мях. Той клекна над меха и започна да промива. Коритото изглеждаше пълно само с пръст и чакъл. Като му придаде въртеливо движение, по-леките и груби частици изтекоха през ръба. От време на време той вадеше пълни шепи чакъл. Съдържанието на коритото намаляваше. Когато остана пласт само върху дъното, той направи внезапно, рязко движение и изля водата, за да го изпразни и види какво става. Цялото дъно лъсна сякаш покрито с масло. Щом калната вода се изля, блесна жълтото злато. Това беше злато – злато на прах, злато на зрънца, бучки, едри бучки. Дейлайт беше съвсем сам. Остави коритото на земята и дълго мисли. След това довърши промиването и претегли добива на везните си. При курс шестнадесет долара за унция в коритото имаше злато за седемстотин и няколко долара. Това надхвърляше дори неговите мечти. Най-смелите му предвиждания не надминаваха двадесет или тридесет хиляди за отделен участък; но тука имаше участъци, които струваха

най-малко по половин милион, макар че находките бяха пръснати.

Той не се върна да работи в шахтата този ден, нито следващия, нито по-следващия. Дейлайт се облече, сложи ръкавиците си, надяна на гърба си малко лек багаж, между който и завивката от заешки кожи, и тръгна да скита в продължение на много дни по ручей и вододели. Той разучи цялата съседна територия. Имаше право да маркира по един участък на всеки поток, но беше предпазлив и не се хвърляше на всеки участък. Маркира парцел само на Хънкър. По Бонанза всичко беше маркирано, от устието до изворите, а и най-малкото поточе, вада или ручейче, което се вливаше в нея, беше също така маркирано. Малко надежда имаше в тези странични поточета. Там бяха маркирали участъци стотици златотърсачи, които не бяха успели да сварят да маркират по Бонанза. Между тези потоци най-популярен беше Адамс, а най-малко обръщаха внимание на Елдорадо, който се вливаше в Бонанза точно над участъка на Кармак. Дори на Дейлайт Елдорадо не вдъхваше надежда, но той все още се подчиняваше на предчувствието си, та купи половината от един участък по него за половин торба брашно. Един месец по-късно плати за съседния участък осемстотин долара. Три месеца след това, като разширяваше владението си, плати за трети участък четиридесет хиляди; и въпреки че засега това беше скрито в бъдещето, на Дейлайт му бе писано не след дълго да плати сто и петдесет хиляди за един четвърти участък по потока, който най-малко се харесваше.

Междувременно от деня, когато изкара седемстотин долара от една-единствено корито, поседя клекнал над него и дълго мисли, той никога вече не подхвана лопата или кирка. Вечерта, след тази щастлива промивка, той каза на Джо Ладю:

– Джо, никога вече няма да работя тежка работа! Оттук нататък започвам да работя с ума си! Ще отглеждам злато. Златото ражда злато, само да знаеш как да го отглеждаш и да намериш малко за семе. Щом видях тези седемстотин долара на дъното в коритото, разбрах, че най-после имам семе.

– Къде ще го посееш? – попита Джо Ладю.

А Дейлайт махна с ръка и определено посочи цялата околност и потоците, които лежеха зад вододелите.

– Тука е то! – каза той. – Само ме гледайте какво ще правя! Тука има милиони за този, който може да ги види. А аз ги видях, милионите, в този следобед, когато седемстотинте долара ми се захлиха от дъното на коритото и изчуруликаха: „Охо, ето го и Дейлайт, най-после идва!“

Глава XI

Герой на Юкон в дните преди откритието на Кармак, Бърнинг Дейлайт стана сега герой на откритието. Историята за неговото предчувствие и как се е вслушал в него се разправяше навсякъде из страната. Той наистина беше надминал всяка граница на смелост, защото дори петима от най-щастливите заедно не притежаваха толкова ценни парцели. Нещо повече, той продължаваше да се вслушва в предчувствието си със същата смелост. Мъдрите клатеха глави и предсказваха, че ще загуби и последната си спечелена унция. Той спекулира, сякаш цялата страна е от злато, казваха те, но по този начин никога не може да се спечели.

От друга страна признаваха, че неговите участъци струват милиони, а най-запалените твърдяха, че всеки, който се обзаложил против Дейлайт, е глупак. Зад забележителната му щедрост и нехайното пренебрежение към парите се криеха здравият практицизъм, въображението, проницателността и дързостта на големия картоиграч. Той предвиждаше неща, които не бе виждал никога със собствените си очи, и играеше, за да спечели много или да загуби всичко.

– Твърде много злато има по Бонанза, за да е някаква случайна находка – казваше той. – Сигурно идва от някоя жила на друго място и ще изскочи и по други потоци. Дръжте под око Индианската река! Потоците от другата страна на водораздела при Клондайк крият същата възможност за злато, както и потоците от тази страна.

И той подкрепи това си мнение, като снабди с храна пет-шест групи златотърсачи и ги изпрати през големия хребет към Индианската река. Други мъже, които нямаха късмет да регистрират собствени участъци, той настави на работа по участъците си на Бонанза. И им плащаше добре – шестнадесет долара на ден за осемчасова смяна, като поддържаха три смени. Дейлайт имаше храна за началото, а когато, току – преди да замръзне реката, пристигна „Бела“, натоварена с провизии, той размени с Джек Кърнс едно място за склад срещу хранителни продукти, които стигнаха за всичките му хора през зимата на 1896-та. А тази зима, когато настана глад и брашното се продаваше по два долара фунта, той продължи да държи по три смени и на четирите си участъка по Бонанза. Другите притежатели на мини плащаха по петнадесет долара надница на хората си, но той пръв бе наел работници и от началото им плащаше по унция на ден. Затова неговите хора бяха все подобрани и не само че печелеха по-висока надница, но даваха и по-голяма печалба.

В началото на зимата, след замръзването, той се хвърли в едно от най-лудите си приключения. Стотици златотърсачи, които бяха нахлули и успели да вземат участъци по другите потоци, но не и по Бонанза, си бяха слезли недоволни надолу по реката, във Форти Майл и Съркъл Сити. Дейлайт ипотекира в Търговската компания на Аляска един от парцелите си на Бонанза и пхна акредитива в кесията си. След това впрягна кучетата и се спусна надолу по леда с темпо, каквото само той можеше да издържа. Този път постави рекорд – един индианец на отиване, друг индианец на връщане и четири впряга кучета. А във Форти Майл и Съркъл Сити закупуваше участъци на дузини. Много от тях щяха да се окажат без никаква стойност, но няколко само щяха да донесат много по-големи изненади от кой да е участък по Бонанза. Той купуваше наляво и надясно, като плащаше понякога петдесет долара, а друг път пет хиляди. Такава висока цена плати в кръчмата „Тиволи“. Участъкът беше по горното течение на Елдорадо. Когато сделката бе сключена, Джейкъб Уилкинс, стар пионер, току-що завърнал се след оглед на еленовото пасище, стана и напусна стаята с думите:

– Дейлайт, познавам те от седем години и досега винаги съм мислил, че имаш здрав разум. А сега просто се оставяш да те ограбват. Точно така е – грабят те! Пет хиляди за участък на това проклето еленово пасище е измама. Не мога да стоя в стаята и да гледам как те мамят!

– Казвам ти, Уилкинс – отговори Дейлайт, – откритието на Кармак е толкова голямо, че никой от нас не може още да разбере цялото му значение. Това е като лотария. Всеки участък, който купувам, е билет. А бъдете уверени, че ще има огромни печалби!

Джейкъб Уилкинс, застанал на вратата, подсмъркна недоверчиво.

– Да предположим, Уилкинс – продължи Дейлайт, – да предположим, че всички знаете, че ще вали супа. Какво ще направите? Ще си купите лъжици, разбира се. Ето, аз си купувам лъжици. Горе по Клондайк ще вали супа, а тези, които са с вилици, ще има да подсмърчат.

Но в тоя момент Уилкинс затръшна вратата след себе си и Дейлайт млъкна, за да приключи покупката на участъка.

Когато се върна в Доусън, той остана верен на думата си да не докосва мотика и лопата, но въпреки това работеше повече от когато и да било. Беше заложил хиляда жезла в огъня, та не оставаше ни минутка свободен. Твърде скъпо струваше да наеме свои представители, затова той бе принуден да пътува често до различните участъци и да решава на място кои да се изоставят и кои да се задържат. Преди да дойде в Аляска, на младини, той бе работил като миньор в кварцова мина и затова

сега мечтаеше да намери главната жила. Той знаеше, че пещърливите участъци, сред които имаше пръснато злато, бяха ефимерни, докато кварцовите си струваха трудът, и в течение на месеци двадесет души, наети от него, непрекъснато търсеха. Главната жила не бе открита и след години той изчисли, че търсенето и му е струвало петдесет хиляди долара.

Но той играеше на едро. Разходите му бяха големи, но печалбите – още по-големи. Той вземаше дялове от общите участъци, купуваше половин части, делеше с хората, на които отпускате средства и регистрираше собствени участъци. Неговите кучета бяха в готовност денонощно. Дейлайт притежаваше най-добрите впрягове, така че, когато почваше нашествието към някоя нова находка, той беше начело, през най-дългите и най-студени нощи, и винаги неговият огън светваше край първата находка. По един или друг начин (да не говорим за многото безплодни ручеи) той се сдоби с парцели по такива ценни потоци като Сулфър, Доминиън, Екселсис, Сиваш, Кристо, Архамбра и Дулитъл. Хилядите, които пръскаше, се връщаха в десетки хиляди. Хората от Форти Майл разправяха историята с двата тона брашно и изчисляваха, че му е донесло от половин до един милион. Един факт се знаеше без никакво съмнение – че половината част от първия участък на Елдорадо, купен от него за половин чувал брашно, струваше петстотин хиляди. От друга страна се разправяше, че когато танцьорката Фрида пристигнала през проходите с кану сред плуващия лед по Юкон и предложила хиляда долара за десет чувала брашно, но нямало кой да ѝ продаде, той и изпратил брашното като подарък, без дори да я види. Десет чувала били изпратени по същия начин на самотния католически свещеник, който бе основал първата болница.

Щедростта му беше невероятна. Някои я наричаха безумна. По време, когато благодарение на предчувствието си той получаваше по половин милион за половин чувал, беше просто безумие да се дават цели двадесет чувала на една танцьорка и на един свещеник. Но такъв беше характерът му. Парите бяха само чипове. Него го интересуваше играта. Притежанието на милиони не го промени с изключение на това, че играеше още по-встрастено. С изключение на редки случаи винаги бе бил умерен в пиенето, но сега, когато имаше средства и по всяко време можеше да си достави неограничени количества напитки, той пиеше още по-малко. Най-решителната промяна в живота му бе, че вече не си готвеше сам, освен когато беше на път. В дървената му колиба живееше един болнав златотърсач и му готвеше. Но храната беше същата: бекон,

фасул, брашно, сливи, сушени плодове и ориз. Той все още се обличаше както и преди: дочен комбинезон, калцуни, мокасини, фланелена риза, кожен калпак и палто от одеяло. Не започна да пуши пури, които струваха най-малко от половин до един долар парчето. Задоволяваше се със същия тютюн „Бил Дънхил“ и цигарите с амбалажна хартия, които си свиваше сам. Вярно е, че държеше кучета и плащаше огромни цени за тях. Но те не бяха лукс, а нещо необходимо за работата му. Нужна му беше бързина при пътуванията. И по същата причина нае готвач. Твърде зает беше, за да си готви сам. Няма смисъл, когато играеш на милиони, да губиш време за палене на огън и топлене на вода.

През тази зима на 1896 година Доусън бързо се разрасна. Върху Дейлайт се сипеха пари от продажбата на градски места. Той бързо ги влагаше там, където щяха да му донесат още повече печалби. Всъщност играеше опасна игра – така наречената „пирамида“, и никой не може да си представи нещо по-опасно от това в подобно сборище на златотърсачи. Но той играеше с широко отворени очи.

– Чакайте само новината за тази находка да се разнесе навън – казваше той на старите си приятели в кръчмата „Музхайд“. – Новината няма да се разнесе по-рано от идната пролет. Тогава ще има три нашествия. Летният наплив на хора, които ще пристигнат с лек багаж; есенният – на хора, снабдени е всичко необходимо; и пролетният наплив на следващата година от петдесет хиляди. Няма да можете да се разминете от новаци. Да започнем с летния и есенния наплив през 1897-а. Какво смятате да правите по този случай?

– А ти какво смяташ да правиш? – попита го един приятел.

– Нищо – отвърна той. – Смятам, че вече съм направил, каквото трябва. Пратил съм десетина бригади нагоре по Юкон да секат трупи. След размразяването ще видите саловете им да се свличат по реката. Къщи! Идната есен сигурно ще струват повече от златото! Дървен материал! Ще дигне много високи цени. През проходите карат две дъскорезници за мене. Ще пристигнат веднага, щом се размръзнат езерата. И ако някой от вас мисли, че ще му трябва дървен материал, да сключим договор още отсега – триста долара за хиляда небелени!

Добрите ъглови места се продаваха тази зима от десет до тридесет хиляди долара. Дейлайт изпрати вест по пътищата и проходите до тези, които идваха, да се спускат със салове от трупи и благодарение на това през лятото на 1897-а неговите дъскорезници работеха денонощно на три смени и имаше още останали трупи за строеж на къщи. Тези примитивни дървени къщи се продаваха заедно с мястото от хиляда до

няколко хиляди долара. Двуетажните постройки от трупи в търговската част на града му донасяха от четиридесет до петдесет хиляди долара едната. Този нов капитал незабавно биваше вложен в други спекулации. Той преобръщаше непрекъснато златото и сякаш всичко, до което се докоснеше, се превръщаше в злато.

Първата зима, след находката на Кармак, научи Дейлайт на много неща. Въпреки разсипническата си природа той имаше чувство за мярка. Наблюдаваше разсипничеството на новите милионери и не можеше да го разбере. Да хвърлиш на вятъра предварителния си залог, беше в реда на нещата и напълно съобразно с неговата природа и възгледи. Така бе направил оная нощ в Съркъл Сити, когато загуби на покер петдесет хиляди – всичко, което притежаваше. Но той бе гледал на тези петдесет хиляди само като на предварителен залог. Когато ставаше дума за милиони, работата беше друга. Такова богатство е истински залог и не трябва да се пилее, тъй както пияните милионери, загубили всяко чувство за мярка в буквалния смисъл на думата, го пилееха от кожените си кесии по пода на кръчмите. Например Макмън, който само за пиене бе направил за една нощ сметка от тридесет и осем хиляди долара; или Джими Грубияна, който в продължение на четири месеца изхарчи четиристотин хиляди долара в разгулен живот, а след това една мартенска нощ падна пиян в снега и умря от премръзване; или Бил, който, след като бе пропилял стойността на три ценни парцела в необуздан разврат, взе назаем три хиляди долара, за да напусне страната, но понеже любовницата му, която го бе зарязала, обичаше яйца, за да и отмъсти, той закупи с тези пари всички яйца на пазара в Доусън – по двадесет и четири долара дузината – и побърза да нахрани с тях кучетата.

Шампанското се продаваше от четиридесет до петдесет долара бутилката, а консерва стриди струваше петнадесет долара. Дейлайт не си позволяваше подобни луксове. Нямахше нищо против да почерпи цялата кръчма с по чашка уиски за петдесет цента, но дълбоко в собствената му необикновена природа имаше някакво чувство за мярка и пресметливост, което се бунтуваше против безсмислието да се платят петнадесет долара за консерва стриди. От друга страна, той харчеше повече пари, за да помага на закъсалите, отколкото и най-буйните от новоизлюпените милионери харчеха за разгулен живот. Отец Джъдж от болницата би могъл да разправи за много по-големи дарения след първите десет торби брашно. А старите пионери, които отиваха при Дейлайт, винаги получаваха помощ според нуждите си. Но да дадеш петдесет долара за литър пенливо шампанско! Това беше немислимо.

Въпреки това той все още уреждаше по някоя от своите разгулни нощи. Но сега го вършеше по други причини. Най-напред, защото очакваха от него да го направи – защото такъв бе обичаят му едно време. И, второ, защото можеше да си го позволи. Но този вид забавления вече не му се нравеха много. У него по новому се бе развил вкусът към силата, към мощта. Това бе новата му страст. Въпреки че беше най-богатият златотърсач в Аляска, той искаше да стане още по-богат. Беше се включил в голямата игра и тя му харесваше повече от която и да било друга. Неговата роля в играта беше отчасти творческа. Той създаваше нещо. Една друга черта от характера му го караше винаги да изпитва повече удоволствие, наблюдавайки работата на двете си дъскорезници и големите салове от трупи, които след дълго плуване по реката излизаха на брега при големия водовъртеж край Музхайд, отколкото от някой участък по Елдорадо, на стойност един милион долара. Златото дори на везните в края на краищата е само абстракция. То представлява нещата и действията. Но дъскорезниците бяха самите неща, конкретни и осезаеми, и то бяха неща, които създават други неща. Те бяха осъществени мечти, ясна и неоспорима действителност, а не фантастични паяжини.

С лятното нахлуване от външния свят дойдоха специални кореспонденти на големите вестници и списания. В дълги колони те писаха обстойно за Дейлайт; така че за света Дейлайт стана най-значителната фигура в Аляска. Разбира се, след няколко месеца вниманието на света бе насочено към Испанската война и него го забравиха напълно; но в самия Клондайк Дейлайт продължаваше да бъде най-важната фигура. Когато минаваше по улиците на Доусън, всички обръщаха глави след него, а по кръчмите новациите го наблюдаваха със страхопочитание и докато не се изгубеше, не сваляха очи от него. Той не само беше най-богатият човек, но беше и Бърнинг Дейлайт, пионерът, човекът, който още при откриването на тази млада страна бе преминал през Чилкут и се бе спуснал надолу по Юкон, за да се срещне с по-възрастните исполини Ал Майо и Джек Маккуесчън! Бърнинг Дейлайт, героят на множество бурни приключения, човекът, който стигна през дивата тундра до окованата в лед китоловна флота в Арктическият океан, който закара пощата от Съркъл Сити до морето и обратно за шестдесет дни, който през зимата на деветдесет и първа спаси цялото племе танана от гибел – накъсо, човекът, който разпалваше въображението на новациите повече, отколкото биха го разпалили десет други мъже, събрани заедно.

Той притежаваше фаталната способност да си прави реклама, без да иска. Всичко, което вършеше, макар че можеше да е съвсем

случайно, се отразяваше във въображението на хората като изключително. Последните му подвизи биваха винаги в устата на всички, независимо дали е бил пръв при бясната надпревара към Дениш Крийк, дали е убил най-голямата сива мечка горе към потока Сълфър, или пък е спечелил състезанието с единично кану по случай рождения ден на кралицата, след като представителят на старите пионери не се явил и насила накарал Дейлайт да участва. Така една вечер в „Музхорн“ той се счепка с Джек Кърнс и двамата седнаха на отдавна обещания реванш на покер. Единствената граница, която определиха, беше времето – осем часа сутринта; при свършването на играта печалбата на Дейлайт възлизаше на двеста и тридесет хиляди долара. За Джек Кърнс, който беше вече няколко пъти милионер, тази загуба не беше от значение. Но цялото общество беше възбудено от високите залози, а дузината кореспонденти, които се намираха там, изпратиха до вестниците си сензационни статии.

Глава XII

През цялата първа зима, независимо от многото си източници на приходи, Дейлайт винаги се нуждаеше от пари за постоянно нарастващите си финансови операции. Златоносният чакъл, който размразяваха долу в шахтите, замръзваше още щом го извадеха на повърхността. Ето защо златото в парцелите му, на стойност няколко милиона, беше недостъпно. Той не можеше да го използва преди връщането на слънцето, което да размрази земята и да разтопи речните ледове. А когато това стана, той откри, че има свръхзапаси злато, депозирани в двете новообработвани банки; и веднага бе обсаден от хора и групи, които му предлагат да внесе капитали в техните предприятия.

Но той предпочиташе сам да играе играта и влизаше в комбинации само когато ставаше дума за обща отбрана или общо нападение. Така, въпреки че сам бе плащал най-високите надници, той се присъедини към Дружеството на минопритежателите, ръководи борбата и успешно сподави растящото недоволство на надничарите. Времената се бяха променили. Старите дни си бяха отишли завинаги. Настъпила бе нова ера и Дейлайт – богатият притежател на мини, беше солидарен с интересите на своята класа. Вярно, че за да спаси старите пионери, които работеха при него, от палката на обединилите се собственици, той ги произведе бригадир на групите новаци; но за Дейлайт това беше въпрос, решен от сърцето, а не от разума. Сърцето му не можеше да забрави старите

дни, докато разумът играеше икономическата игра, съобразно с най-новите и най-практични методи.

Но с изключение на такива общи експлоататорски сдружения той отказваше да се свърже с играта на когото и да било. Играеше сам на едро и се нуждаеше от всичките си пари, за да подкрепя собствената си игра. Особено много го интересува новообразуваната фондова борса. Никога преди това не бе виждал подобен институт, но веднага разбра преимуществата му и побърза да ги използва. Преди всичко това беше хазарт и често, без това да е необходимо за осъществяването на собствените му кроежи, той размътваше водата на борсата, както сам казваше, просто за забавление.

– Много по-възбуждащо е от фараон¹⁵ – каза той един ден, след като бе държал цяла седмица в треска спекулантите в Доусън, понеже ту покачваше, ту снижаваше, и накрая със сполучлив удар прибра сумата, която за всеки друг би била цяло богатство.

Други мъже, след като спечелеха, се отправяха на юг за Щатите, да си починат след жестоката арктическа битка за печалба. Но запитваха ли Дейлайт кога смята да заминава, той винаги се засмиваше и отговаряше, че би заминал, след като си изиграе играта докрай. Прибавяше също, че е глупак оня, който напусне играта, точно когато са му раздали хубави карти.

Хилядите новаци, които боготворяха Дейлайт като герой, твърдяха, че той изобщо не познава страх. Но Бетълс, Дан Макдоналд и някои други стари пионери споменаваха нещо за жени, клатеха глави и се подсилваха. И те бяха прави. Той винаги се бе боял от жените, още от времето, когато бе на седемнадесет години и „Кралица Ана“ от Джуно го задиряше и го правеше за смях. Всъщност той никога не бе познавал жените. Беше роден в миньорски лагер, където те бяха тайнствена рядкост; нямаше сестри, а майка му бе умряла отдавна, така че никога не бе имал допир с жени. Вярно, че след като бе избягал от „Кралица Ана“, той срещна някои жени по Юкон и завърза познанства с пионерките, минали през проходите по следите на мъжете, които направиха първите търсения. Но страхът, който агнето изпитва при вида на вълк, не беше нищо в сравнение с неговия страх от жените. Мъжката му гордост го заставяше да ходи с тях и външно го вършеше; но жените бяха за него затворена книга и винаги предпочиташе игра на карти пред тяхната близост.

15. Игра на карти. – Б.р.

А сега, когато го кичеха с титлите „царя на Клондайк“, „царя на Елдорато“, „царя на Бонанза“, „Барона на дърводобива“ и „Принца на златотърсачите“ и с най-гордата титла – „Баща на старите пионери“, той беше още по-напласен от жените. Ден след ден в страната нахлуваха все повече жени и както никога досега протягаха ръце към него. Независимо дали обядваше в къщата на комисаря по златото, дали черпеше всички в някоя кръчма, или даваше интервю пред репортерката на нюйоркския „Сън“, всички представителки на нежния пол протягаха ръце към него.

Имаше едно изключение само и това беше Фреда – танцьорката, на която бе дал брашно. Тя беше единствената жена, с която се чувствуваха спокоен, защото никога не протягаше ръце към него. И въпреки това точно от нея щеше да му дойде едва ли не най-голямата уплаха. Това стана през есента на 1897 г. Връщаше се от един светкавичен оглед на Хендерсън, приток на Юкон, който се вливаше в нея точно под Стюарт. Зимата бе дошла изведнъж и той с големи трудности, сред гъста, ледена каша пропътува седемдесет мили надолу по Юкон в малка, крехка лодка. Придържайки се близо до крайбрежния лед, той профуча през задръстеното от ледове устие на Клондайк точно навреме, за да види как един човек възбудено подскача на брега и сочи към водата. Веднага след това видя облеченото в кожи тяло на една жена да потъва с главата надолу сред ледената каша. Течението бе разчистило пътя, така че за няколко секунди той успя да закара лодката до мястото на нещастieto, да хване жената за рамото и внимателно да я изтегли в лодката. Беше Фреда. И всичко би могло да се размине съвсем безболезнено за него, но когато я свестиха, тя го погледна със светналите си разгневени, сини очи и го попита: „Защо? Защо го направихте?“

Това го разтревожи. През следващите нощи вместо да заспива веднага, както бе свикнал, той лежеше буден, виждаше като насън лицето ѝ, гневния поглед на сините ѝ очи и повтаряше наизуст думите и. Нямаше съмнение, че бяха искрени. Упрекът беше истински. Казаха беше това, което мислеше. А той все пак беше озадачен.

Когато я срещна следващия път, тя се отвърна гневно и презрително от него. И все пак дойде да му се извини и намекна, без да каже нищо повече, че някога, далече оттук, един мъж убил у нея желанието за живот. Думите и бяха искрени, но несвързани, и всичко, което можа да разбере, беше, че това се е случило преди години. Разбра също, че е обичал този мъж.

Това беше то – любов. От нея идваха неприятностите. Тя беше по-

ужасна от глада и студа. Сами по себе си жените бяха приятни и красиви; но ето, че идваше това, което наричат любов и те цели изгаряха в нея, тя ги правеше толкова чужди на разума, че човек никога не знаеше какво ще направят в следващия миг. Тази Фреда беше чудесна жена, с хубаво тяло, красива и съвсем не глупава; но при нея бе дошла любовта, беше я накарала да намрази света и така настоятелно я бе помъкнала към Клондайк и самоубийството, че тя намрази човека, който и спаси живота.

Досега той бе избягнал любовта, тъй както бе избягнал и едрата шарка; но тя го дебнеше, не по-малко заразителна от шарка и с много по-тежки последици. Любовта караше мъжете и жените да вършат такива ужасни и неразумни неща. Приличаше на „делириум тременс“¹⁶, само че беше по-лошо. И ако той, Дейлайт, я прихванеше, можеше да я изкара също така тежко, както и всички други. Това беше лудост, чиста лудост и при това заразителна. Най-малко петима младежи бяха луди по Фреда. Всичките искаха да се оженят за нея. Тя пък на свой ред беше луда по някакъв друг мъж, на другия край на света, и не желаше да има нищо общо с тях.

Девата обаче стана причина за най-голямата му уплаха в живота. Една сутрин я намериха мъртва в колибата и. Беше се убила с изстрел в главата, без да остави никакво писмо, никакво обяснение. Тогава хората започнаха да говорят. Някакъв шегобиец, изразявайки гласно общественото мнение, бе казал, че „Дейлайт ѝ дошъл твърде много“. Беше се самоубила заради него. Всички го знаеха и всички го говореха. Кореспондентите описаха случая и Бърнинг Дейлайт, „царят на Клондайк“, още веднъж се появи като сензация по неделните приложения на вестниците в Съединените щати. Девата бе започнала почтен живот, се казваше в дописките, и това беше вярно. В Доусън тя никога не бе влизала в танцуваден салон. Когато пристигна от Съркъл Сити, започна да си изкарва прехраната с пране. След това си купи шевна машина и правеше на мъжете парки, кожени калпаци и ръкавици от еленова кожа. После постъпи като чиновничка в Първа юконска банка. Всичко това, а и още много други неща се знаеха и говореха. Всички обаче бяха съгласни, че Дейлайт, макар да бе станал причина за преждевременната и смърт, нямаше никаква вина в случая.

Дейлайт знаеше, че всичко е вярно и това беше най-лошото. Щеше винаги да помни последната вечер, в която я видя. Тогава нищо не му

16. Умствено разстройство, причинено от продължителна употреба на алкохол. – Б. пр.

направи впечатление, но когато се обърнесе назад сега, и най-малката подробност оттогава го преследваше. В светлината на трагичното събитие сега можеше да разбере всичко – спокойствието ѝ, ясната ѝ увереност, сякаш всички неприятни проблеми в живота бяха изличени за нея и вече не съществуваха, и нежният, мил, почти майчински отенък във всичко, което бе казала и направила. Спомняше си начина, по който го бе погледнала, как се бе смяла, когато ѝ разправи за погрешната маркировка, която Майки Донан бе направил в дерето в Скукъм. Смехът ѝ бе лек, весел и в същото време бе загубил някогашната си плътност. Тя не беше нито тъжна, нито потисната. Напротив, беше тъй явно доволна, изпълнена със спокойствие. Беше го измамила, а той, глупакът, бе повярвал. Тази нощ дори бе помислил, че чувствата ѝ към него са преминали и се бе зарадвал от тази мисъл. И дори си беше представил колко хубаво щеше да бъде бъдещото им приятелство, освободено от тази объркраща любов.

А пък когато застана на вратата с калпак в ръка и каза „лека нощ“, тя се наведе над ръката му и я целуна. Тогава от това му стана смешно и стеснително. Беше се почувствувал като глупак, но сега, когато се оглеждаше назад и отново чувствуваше допира на устните и до ръката си, потръпваше. Тя се е прощавала навеки, а той не е разбирал нищо! В самия този момент, пък и през цялата вечер, хладнокръвно и определено тя е била решила да умре. Ако бе знаел само! Ако бе знал какво е намислила, въпреки че не бе заразен от болестта, той щеше да се ожени за нея. Но той съзнаваше, че гордостта и нямаше да и позволи да приеме сватбата като подаяние. В края на краищата нищо не би могло да я спаси. Любовната болест я бе налетяла и още от началото тя е била обречена да умре от нея.

Единственият ѝ шанс е бил и той да се зарази от същата болест. Но той не се бе заразил. А ако би се заразил, щеше да бъде най-вероятното или от Фреда, или от някоя друга жена. Ето например Дартуърти, човекът, който бе завършил колеж и бе взел участие на Бонанза. Всички знаеха, че Берта, дъщерята на стария Дулитъл, е лудо влюбена в него. А пък когато дойде време той да се увлече, нима от толкова много гении трябваше да попадне на жената на полковник Уолтстоун, големия минен специалист на фирмата „Гугънхаймър“. В резултат се появиха три случая на лудост: Дартуърти продаде мината си за една десета от стойността и; бедната жена жертвува доброто си име и общественото си положение, за да избягат двамата с лодка надолу по Юкон; а полковник Уолтстоун, побеснял, тръгна с друга лодка след тях, готов да извърши

убийство. Цялата трагична история се понесе надолу по мътния Юкон, мина през Форти Майл и Съркъл Сити, за да се загуби в неизследваните простори отвъд тях. Това беше любовта. Тя разстройваше живота на мъжете и жените, водеше ги към разруха и смърт, обръщаше с главата надолу всичко разумно, караше почтени жени да изневеряват или да се самоубиват, а мъже, които винаги са били честни и надеждни, превръщаше в негодни и убийци.

За пръв път в живота си Дейлайт загуби увереност. Беше здравата изплашен и не го криеше. Жените бяха ужасни същества и бацилите на любовта просто гъмжаха около тях. А и те самите бяха толкова дръзки и безстрашни. Те не се бяха уплашили от това, което се случи с Девата. По-съблазнителни от всякога, протягаха ръце към него. Необикновено силен, красив, добросърдечен, току-що минал тридесетте години, дори без богатството си, взет като обикновен мъж, той беше съблазън за повечето нормални жени. Но когато към естествените му превъзходни качества се прибавеха романтиката около името му и огромното му богатство, буквално всяка срещната неомъжена жена го оглеждаше с възхитени очи, да не говорим за множеството съпруги, които вършеха същото. Това би могло да разглези други мъже и да им завърти главите; но при него само го изплаши още повече. Той започна да отказва поканите в къщи, където имаше жени, и посещаваше само ергенски квартири и кръчмата „Музхорн“, в която нямаше танцуваден салон.

Глава XIII

Шест хиляди златотърсачи прекараха в Доусън зимата на 1897. Работата по златните находища не спираше. Отвън идваха сведения, че сто хиляди чакат пролетта зад проходите. Един зимен следобед Дейлайт, застанал на високите тераси между хълмовете Френч и Скукъм, доби още по-широка представа за нещата. Под него лежеше най-богатата част на Елдорадо, а нагоре и надолу по Бонанза можеше да вижда по протежение на няколко мили. Пред него се изпречи картина на безжалостно опустошение. По хълмовете дърветата бяха изсечени чак до билото, а оголелите склонове бяха така надупчени и изтърбушени, че дори снежната покривка не можеше да скрие белезите. Под него, във всички посоки се виждаха колибите на златотърсачите. Но не се виждаха много хора. Доловете бяха изпълнени с дим, който затъмняваше още повече и без това сивия ден. Димът се вдигаше от хиляди дупки в снега, където,

дълбоко, чак до скалната основа, сред замръзналата пръст и чакъл, се влачеха, драскаха и копаеха хората и вечно кладяха нови огньове, за да победят сковаващия студ. На места, където нови смени започваха работата огньовете светеха с червени пламъци, човешки фигури се измъкваха от дупките, изчезваха в тях или пък се качваха на платформи от поокастрени дървета и с чекръци вадеха размразения чакъл на повърхността, където той незабавно замръзваше. Останките от пролетната работа бяха разхвърлени навсякъде – купчини от корита за промиване, части от водосточни корита, огромни водни колела – всичките отпадъци на армията мъже, полудели за злато.

– Това е чисто безумие! – измърмори на глас Дейлайт.

Той огледа оголените хълмове и разбра колко много дървен материал е бил изхабен. От високата си наблюдателна точка той си даде точна сметка за страшната бъркотия от трескавата работа на хората. Имаше някаква огромна неразбория. Всеки работеше за себе си и се получаваха хаос. В това находище, което беше най-богатото, за да се изкопаят два долара, трябваше да се изразходва един, а на всеки долар, изкопан по техния трескав, немислен начин, друг долар безнадежно оставаше в земята. След една година повечето парцели щяха да бъдат изтощени, а изкопаното злато щеше да се равнява на това, което е останало неизползувано.

Тук има нужда от организация – реши той и бързото му въображение си представи цялото Елдорадо, от устието до изворите, от хребет до хребет в ръцете на едно-единствено, способно ръководство. Дори размразяването с пара, което досега никой не бе опитал, но което неизбежно щеше да дойде, не можеше да се смята за основно разрешение на въпроса. Трябваше склоновете на долината и терасите да се обработят хидравлично и след това по дъното на потока да се пуснат драги, така както бе чувал, че правят в Калифорния.

Ето къде имаше възможност за още един голям удар. Той се бе чудил какви точно причини са накарали „Гугънхемър“ и големите английски концерни да изпратят тука високо заплатените си специалисти. Това е било намерението им. Затова му бяха предлагали да закупят изтощените парцели и купищата използвана вече руда. Те не съжаляваха, че дребните притежатели на мини ще изкопчат, каквото могат, защото в остатъците щеше да има милиони.

И гледайки надолу към този задимен ад на тежък, неплодоносен труд, Дейлайт набеляза новата си игра, в която „Гугънхемър“ и подобните му щяха да бъдат принудени да се съобразяват с него. Но заедно с

удоволствието от новите планове у него се промъкна и умората. Беше уморен от дългите години, прекарани в Арктика, и любопитен да види външния свят – огромния свят, за който бе чувал да приказват другите и който той, също като някое малко дете, съвсем не познаваше. Там, навън, имаше нови игри. Масите там бяха по-широки и нямаше причини той да не седне на тях и да не вземе участие с милионите си. Така че този следобед на Скукъм Хил той реши да изиграе най-добрия си удар в Клондайк и да замине за външния свят.

За това обаче му трябваше време. Той постави доверени агенти да работят по петите на големите експерти и там, където те започваха да купуват, той също купуваше. Винаги, когато се опитваха да закупят нацяло някое изтощено дърво, на пътя им се изпречваше Дейлайт, тъй като той притежаваше цели блокове парцели или пък парцелите му бяха така хитро разпръснати, че правеха плановете им на пух и прах.

– Моята игра е ясна и никой не ви пречи да спечелите. Прав ли съм? – им каза веднъж той по време на едно разгорещено съвещание.

Последваха битки, примирия, компромиси, победи и поражения. В 1898 г. по Клондайк живееха вече шестдесет хиляди души и щастието на всички тях, както и работата им, се люшкеше в зависимост от битките, които водеше Дейлайт. Вкусът му към едрата игра все повече не му даваше мира. Ето че се беше вече вцепкал с големия тръст „Гугънхемър“ и печелеше, печелеше жестоко. Може би най-жестоката битка стана за „Офир“, най-бедното от еленовите пасища, чиято оскъдна на метал пръст бе ценна само заради огромното си количество. Притежанието на един блок от седем парцела в самия център му даде възможност да държи здраво на своето и те можаха да се споразумеят. Експертите на „Гугънхемър“ заключиха, че проектът е твърде голям, за да може той да се справи с него, и когато му представиха ултиматум – или да изкупи всичко, или да продаде своя блок, – той закупи всички техни парцели.

Планът беше негов, но за изпълнението му повика способни инженери от Щатите. Той построи резервоар в началото на река Ринкабили, на осемдесет мили от „Офир“, и водата потече по огромни дървени корита. Изчислени за около три милиона, резервоарът и водопроводът струваха близо четири. Но той не се задоволи само с това. Нареди да построят електростанции и мините му бяха не само осветени, но и работеха с електричество. Някои от старите пионери, напечелили повече, отколкото бяха сънували, клатеха недоверчиво глави, предупреждаваха го, че ще се разори и отказваха да вложат пари в такова рисковано

предприятие. Но Дейлайт се засмя и продаде остатъка от градските си места. Продаде ги точно навреме, когато треската за злато беше достигнала върха си. Той предказа на старите си приятели в кръчмата „Музхорн“, че след пет години без пари да раздаваш градските места в Доусън, няма да има кой да ги вземе, а колибите ще се секат на дърва за горене. Те му се изсмяха и го увериха, че главната златоносна жила ще бъде открита дотогава. Но той отиде още по-далече и когато нуждата му от дървен материал бе задоволена, продаде и дъскорезниците си. По същия начин започна да се отървава от парцелите си, пръснати по различни дерета и без да става нужда да прибегва до ничия помощ, завърши водопровода, построи другите, внесе необходимите машини и направи лесен достъп до златото в „Офир“. Той, човекът, който преди пет години бе прекосил вододела откъм Индианската река и пътувал из мълчаливата пустош, натоварил кучетата си по индиански, сам той живял по индиански, хранил се изключително с еленово месо, сега чуваше прегракналите свирки да призовават стотиците негови работници на работа и ги наблюдаваше как се трудят под бялата светлина на прожекторите.

Но след като осъществи проекта си, той беше готов да замине. И когато пусна слуха, „Гугънхемър“ се втурна в надпревара с английските концерни и една нова френска компания да наддава за „Офир“ и всичките му приспособления. „Гугънхемър“ наддаде най-много и от цената, която плати, на Дейлайт остана един милион чиста печалба. Носеше се слух, че Дейлайт има между двадесет и тридесет милиона. Но само той познаваше точно състоянието си и след като продаде и последния парцел и прибра всички печалби от масите, видя, че слушайки щастливото си предчувствие, е спечелил малко повече от единадесет милиона.

Заминаването му бе записано в историята на Юкон наред с другите му велики подвизи. Всички жители на Юкон бяха негови гости; Доусън бе мястото на празника. В тази последна нощ само неговият златен прах имаше стойност. Пиенето не се купуваше. Всички кръчми бяха отворени, бяха наети извънредни бармани и напитките се раздаваха безплатно. Всеки, който би отказал гостоприемството и би настоял да плати, щеше да се натъкне на юмуруците поне на десетина души. Най-зелените младоци се надигаха да защитят името на Дейлайт от подобна обида. Дейлайт минаваше навсякъде с обути в мокасини крака, преизпълнен с добродушие и другарски чувства, издаваше воя на вълк – единак, твърдеше, че тази нощ е негова, навеждаше надолу ръцете на мъжете по кръчмите, показваше силата си, а лицето му бе зачервено от пиенето и черните му очи блестяха както винаги. Беше облечен в работни панталони и палто,

ушити от одеяло, наушниците му висяха, а дълбоките ръкавици се люлееха на връвта, увиснала през рамената му. Но този път той не хвърляше на вятъра нито предварителния си залог, нито главния залог, а само един чип от играта, в която бе събрал толкова много чипове, че дори нямаше да почувствува липсата му.

Тази разгулна нощ затъмни всичко, което Доусън бе виждал някога. Дейлайт искаше тя да се запомни и го постигна. Голяма част от населението на Доусън тази вечер се напи. Есента беше в разгара си и въпреки че Юкон все още не беше замръзнала, термометърът показваше тридесет градуса под нулата и продължаваше да пада. Ето защо беше необходимо да се организират групи от спасители, които да патрулират по улиците и да събират падналите пияници, за които един час сън в снега би бил фатален. Дейлайт, комуто бе хрумнало да напие хиляди хора, сам даде идеята за спасителните групи. Той искаше Доусън да прекара една разгулна нощ, но чувствайки дълбоко в себе си отговорност за хората, се погрижи да няма нещастни случаи. И също както някога той издаде закон – тази нощ не трябва да има кавги и побоища и с нарушителите ще се разправя лично той. Но не се наложи да се разправя с никого. Стотици верни последователи се погрижиха смутителите да бъдат овъргалани в снега и пратени в леглото. В големия свят, когато умре някой голям индустриален магнат, всички машини, които приживе са били под негово разпореждане, спират за минута. Но в Клондайк отпътуването на юконския герой предизвика такава весела скръб, че всички машини спряха не за минута, а за двадесет и четири часа. Преустанови работа дори голямото предприятие „Офир“ с хилядата си надничари. На следващия ден никой не се яви на работа, пък и никой не бе годен за работа.

На другата сутрин призори Доусън се сбогува с Дейлайт. Хилядите хора, които се бяха наредили по брега, носеха ръкавици, а наушниците им бяха спуснати и завързани. Температурата беше тридесет и пет градуса под нулата, крайбрежният лед наддебеляваше, а по Юкон се носеше ледена каша. От палубата на „Сиатъл“ Дейлайт махаше с ръка и викаше за сбогом. Когато бяха прибрани въжетата и параходчето се устреми по течението, тези, които бяха по-близо, видяха, че в очите на Дейлайт се промъкна влага. За него това беше в известен смисъл напускане на родината, защото Арктическата област бе единствената страна, която познаваше добре. Той смъкна калпака си и го размахаше.

– Сбогом на всички! – извика той. – Сбогом на всички!

ЧАСТ ВТОРА

Глава I

В Сан Франциско Дейлайт не се яви сред ореол от слава. Бяха забравили не само него, но и Клондайк. Светът се интересуваше от други неща и подвизите в Аляска, също както и Испанската война бяха вече стари истории. Много неща се бяха случили оттогава. Интересни неща ставаха всеки ден, а мястото за сензации във вестниците бе ограничено. Но той се зарадва, че не му обърнаха внимание. В Аляска той беше важна личност в играта, а това, че човек като него с единадесет милиона и подобна биография минаваше незабелязано, показваше само колко по-голяма е текущата игра.

Той отседна в хотела „Сейнт Франсиз“, бе интервюиран от младите репортерчета, които обикаляха хотелите, и на другия ден вестниците поместиха кратки бележки за него. Дейлайт се захили на себе си и започна да се оглежда наоколо, за да се запознае с новия ред на съществата и предметите. Той беше много недодялан и много самоуверен. Освен здравата опора, която намираше в единадесетте си милиона, той имаше огромна вяра в себе си. Нищо не можеше да го обърка, проявите, културата и мощта наоколо не му правеха впечатление. Това беше просто нова, неизследвана област и той трябваше да научи как да живее в деня, какви са знаците и пътеките, къде са кладенците, богатият лов, лошите места в равнината и реките, които трябва да се избягват. Както винаги странеше от жените. Той беше все още твърде напласен, за да се доближи до замайващите, блестящи същества, които неговите милиони правеха достъпни. Те го оглеждаха и въздишаха по него, а той прикриваше страха си и даваше вид, че смело се движи сред тях. Но не само богатството му ги привличаше. Дейлайт беше ярко изразен мъж, и то необикновен мъж. Още млад, едва тридесет и шест годишен, подчертано красив, страшно силен, напращял от мъжественост, със свободна стъпка, добита не по паважите, с черни очи, които намекваха за огромни пространства, не уморени от ограничената перспектива в града – той привличаше много капризни и любопитни женски погледи. Дейлайт ги виждаше, усмихваше се в себе си, хладнокръвно ги посрещаше като опасности – и това бе за него по-голямо постижение, отколкото ако тези опасности бяха глад, студ или наводнение.

Той бе дошъл в Щатите, за да участва в играта на мъжете, не на жените; а още не беше изучил мъжете. Сториха му се слаби – физически слаби; отгатваше, че в сделките си са достатъчно твърди, но твърдостта им беше скрита зад мекушава и податлива външност. Стори му се, че у тях има нещо котешко. Срещаше ги по клубовете и се чудеше доколко бяха истински приятелските чувства, които показваха един към друг, и с каква ли бързина биха показали ноктите си, за да започнат да се дерат и разкъсват. „В това е работата – си повтаряше той, – какво ще направят, когато играта се започне?“ Той изпитваше необяснимо недоверие към тях. „Наистина са ловки“ – беше тайната му преценка; а от случайно дочути клюки той разбра, че тази преценка е добре основана. От друга страна, от тях се излъчваше атмосфера на мъжественост и честна игра, която е неделима от мъжествеността. Те може да се дерат и разкъсват в битката – което е съвсем естествено; но той имаше чувството, че се дерат и разкъсват съобразно някакво правило. Такова бе общото му впечатление от тях – то не изключваше сигурната възможност помежду им да има и известен процент мошеници.

Дейлайт прекара няколко месеца в Сан Франциско, като изучаваше правилата на играта и се подготвяше сам да участва в нея. Дори взимаше частни уроци по английски и успя да се отърси от най-лошите си навици в говора, въпреки че, когато биваше възбуден, се връщаше към „какво ми дрънкаш!“, „та на мене ли тия“ и други подобни изрази. Научи се да яде, да се облича и да се държи като цивилизован човек; но въпреки всичко това, вътрешно не се промени. Не проявяваше излишна почтителност и никога не се колебаеше да потъпче грубо някое установено правило, ако то се препречеше на пътя му и ако достатъчно силно го бяха предизвикали. Също така, за разлика от другите по-слаби мъже, които идваха от диви и далечни места, той не прояви почит към различните тенекиени идоли, почитани от цивилизованите човешки племена. Беше виждал идоли и по-рано, та знаеше точно какво представляват.

Когато му омръзна да бъде прост зрител, той замина за Невада, където златната треска беше в разгара си – за да си опита ръката, както каза сам той. Това опитване на борсата на Тонопах трая десет дни, през които със своя страхотен, бесен начин на спекулиране притисна до стената по-умерените спекуланти, и приключи играта с чиста печалба от половин милион. След това облиза устни и се върна в хотела си в Сан Франциско. Услади му се и жаждата да се включи в играта се засили.

Името му отново стана сензация. Отново Бърнинг Дейлайт се появи с големи букви в заглавията на вестниците. Беше обсаден от репортери.

Бяха претърсени старите броеве на списанията и вестниците и романтичният Елам Харниш, „Покорителят на мразовете“, „Царят на Клондайк“, „Бащата на старите пионери“, наред с препечените филии и другата храна се появи на масата за закуска в милиони американски домове. Беше принуден да се включи в играта, преди да е дошло избраното от него време. На брега на неговите единадесет милиона изплуваха финансисти, предприемачи и целият боклук от търгашеското море. За да се отбранява успешно, той бе принуден да отвори кантора. Беше ги стреснал и накарал да го забележат и сега, щат не щат, те му раздаваха карти и го приканваха да играе. Добре, той щеше да играе; и щеше да им покаже как се играе, напук на самонадеяните пророчества, че бързо ще бъде притиснат – пророчества, придружени от описания на селския му начин на игра и дивия му груб вид.

Отначало се занимаваше с дребни неща – „да печели време“, както сам обясни на Холдсуърти, с когото се бе сприятелил в клуба „Алтапасифик“.

Сам Дейлайт беше вече член на клуба, предложил го бе Холдсуърти. Добре беше, че отначало Дейлайт играеше предпазливо, защото броят на акулите (земни акули ги наричаше той), които се въртяха около него, беше изумителен. Той лесно прозираше намеренията им и дори се учудваше как толкова много от тях намират достатъчно жертви, за да продължават дейността си. Те бяха толкова съмнителни и мошеничествата им толкова прозрачни, че не можеше да разбере как изобщо някой може да се хване на въдицата им.

Но скоро откри, че има акули и акули. Холдсуърти се отнасяше с него по-скоро като с брат, а не като с познат от клуба, грижеше се за него, напътстваше го и го представяше на местните финансови магнати. Семейството на Холдсуърти живееше в една прекрасна вила близо до парка Менло; Дейлайт на няколко пъти гостува там в събота и неделя и видя толкова щастлив и приятен семеен живот, какъвто изобщо не бе и сънувал. Холдсуърти умираше за цветя и отглеждаше с лудо увлечение породисти домашни птици; за Дейлайт тези му слабости бяха неизчерпаем източник на забавление и той го наблюдаваше с безобидно снизхождение. Такива приятни слабости бяха признак за здравия дух на приятеля му и още повече привлякоха Дейлайт към него. Дейлайт го преценяваше като успял бизнесмен без сериозни амбиции – човек, който твърде лесно се задоволява с малките ставки на играта, за да се впусне в голяма игра.

При едно подобно неделно посещение Холдсуърти му предложи

малка, но изгодна сделчица – фабрика за тухли в Глен Елен. Дейлайт внимателно изслуша как той описа положението. Идеята беше съвсем разумна и единственото възражение на Дейлайт бе, че цялата работа е твърде дребна и съвсем извън неговата специалност; и той се включи в предприятието само от приятелство, защото Холдсуърти му обясни, че сам той вече е вложил нещичко и въпреки че било твърде изгодно да го разшири, за тази цел би трябвало да направи жертви в други области на вложенията си. Дейлайт вложи петдесет хиляди долара, а по-късно сам обясняваше, смеейки се: „Бях измамен, разбира се, но не толкова от Холдсуърти, колкото от проклетите му пилета и плодни дръвчета!“ Но урокът бе добре дошъл за него, защото научи, че в света на сделките не можеш да имаш вяра на никого и че дори старинният закон на гостопримството има твърде малка стойност в сравнение с една нерентабилна фабрика за тухли и петдесет хиляди долара в брой. Но различните видове акули, реши той в заключение, плуват само на повърхността. В дълбочините действат почтени и солидни същества. Той реши, че хората, с които трябва да работи, са големите финансисти и вождовете в индустрията. Самата същност на огромните им сделки и предприятия ги принуждаваше да играят честно. Там нямаше място за дребни мошеничества и измамнически трикове. Можеше да се очаква, че дребните измамници биха пръснали златен пясък из някоя ялова мина и биха подхлъзнали приятелите си с някоя забатачена тухларна фабрика, но във висшите финансови среди подобни действия не си струваха трудът. Там хората бяха заети да тласкат страната напред, да организират железопътните и съобщения, да откриват нови мини и да разработват природните и богатства. Играта им по необходимост трябваше да бъде на едро и затова солидна.

– Дребните мошеничества не са за тях – заключи той.

И така Дейлайт реши да остави настрана дребните човечета от типа на Холдсуърти; и въпреки че се държеше дружелюбно с тях, с никого не се сприятели. Не че не харесваше дребните човечета от „Алтапасифик“. Те просто не му допадаха за партньори в голямата игра, която възнамеряваше да играе. Каква щеше да бъде тази голяма игра, дори сам той не знаеше. Дейлайт изчакваше. Междувременно играеше на дребно, влагайки пари в няколко мелиоративни мероприятия, и стоеше нащрек за някой по-голям удар.

Тогава дойде срещата му с Джон Даусет, прочутия Джон Даусет. Нямаше никакво съмнение, че срещата бе случайна. Дейлайт знаеше много добре, че когато беше в Лос Анжелис, той съвсем случайно

научи, че цените на тон риба в Санта Катилина се покачват и вместо да се върне направо в Сан Франциско, както беше решил, отиде на острова. Там Дейлайт срещна Джон Даусет, който бе останал да си почине няколко дена по средата на едно пътешествие из Западните щати. Даусет бе чул, разбира се, за прочутия „Цар на Клондайк“ и за неговите предполагаеми тридесет милиона и когато се запозна с него, наистина се заинтересува. Това запознанство породило известни идеи у Даусет. Но той не им даде гласност, защото предпочиташе грижливо да ги обмисли. Така той говори само на обичайни теми и се постарала да бъде приятен и да спечели приятелството на Дейлайт.

Даусет беше първият голям магнат, с когото Дейлайт се срещна лице с лице, и той остана приятно очарован от това запознанство. Даусет беше толкова мил и човечен, държеше се така демократично, на Дейлайт му бе трудно да повярва, че това е наистина самият Джон Даусет, председател на много банки, управител на застрахователни дружества, за когото казваха, че е свързан с шефовете на „Стандарт ойл“ и се знаеше, че е съдружник на „Гугънхемър“. А и видът му отговаряше на славата, която се носеше за него.

Физически той отговаряше на всичко, което Дейлайт знаеше, за него. Въпреки шестдесетте си години и снежнобялата коса, ръкостискането му бе здраво, той не показваше никакви признаци на умора, вървеше с бърза и отривиста стъпка, а всичките му движения бяха точни и решителни. Цветът на кожата му беше здраво розов, а тънката, ясно очертана устна можеше сърдечно да се смее на добрата шега. Имаше честни, сини, съвсем светлосиви очи, с които изпод рунтави сиви вежда гледаше проникателно и прямо лицето на събеседника си. Всичко у него говореше за дисциплиниран и уравновесен разум, чиято дейност поразил Дейлайт със сигурността си. Този човек знаеше и никога не украсяваше познанията си с глупавите дантели на чувствата. Беше явно, че е свикнал да командва и всяка негова дума и жест бяха властни. Наред с тези му качества у него имаше разбиране и такт, така че Дейлайт лесно успя да забележи всички отлики между него и дребния човечец от типа на Холдсуърти. Дейлайт познаваше и произхода му, знаеше за прадедите му, едни от първите заселници в Америка, за неговите собствени военни заслуги, бе чувал за Джон Даусет, негов баща, една от финансовите крепости в борбата на Севера против Юга, за комодор¹⁷ Даусет от войната в 1812, за революционната слава на генерал Даусет и за онзи пръв Даусет,

17. Военноморски чин в Щатите, премахнат през 1899 г.

който е притежавал земя и негри в първите дни на Ню Ингленд.

– Това е истински човек – каза по-късно той на един познат в пушалнята на „Алтапасифик“. – Казвам ви, Гелън, останах много изненадан. Винаги съм предполагал, че големите хора трябва да са такива, но трябваше да видя Даусет, за да се уверя. Той е един от тези, които създават нещата. Личи му. Такива са един на хиляда, точно така е. Човек, с когото си струва да се свържеш. Няма ограничения в играта му и можеш да се обзаложиш, че играе напълно честно. Сигурно може да загуби или да спечели пет-шест милиона, без да му трепне окото.

Гелън пушеше пурата си и при завършването на тази тирада любопитно погледна към Дейлайт. Но Дейлайт поръчваше коктейли, та не забеляза любопитния поглед.

– Предполагам, че ще се включите в някоя сделка с него – подметна Гелън.

– И на ум не ми минава. Наздраве! Просто обяснявах, че съм разбрал как големите хора вършат големи неща. Знаете ли, като видях за колко много неща има познания, засрамах се от себе си. И въпреки това мога да му дам аванс, ако става дума да се кара кучешки впряг в шейна! – добави Дейлайт, след като замислено мълча известно време. – И вярвам, че съм малко по-добър от него на покер и в откриването на парцели със злато, и може би в надбягване с кану. И струва ми се, че имам повече възможности да науча играта, която той цял живот е играл, отколкото той да научи играта, която аз съм играл горе, на Север.

Глава II

Скоро след тези събития Дейлайт отиде в Ню Йорк. Причината беше едно писмо от Джон Даусет – обикновено писмо от няколко реда на пишеща машина. Но докато го четеше, Дейлайт се развълнува. Спомни си какво вълнение го бе обзело, когато беше петнадесетгодишен голобрад младеж, и в Темпас Бът Том Голсуърти – професионалният картоиграр, по липса на четвърти му каза:

– Сядай, малкият, и вземай картите!

Същото вълнение го обзе и сега. Деловитите, написани на машина изречения, му се струваха изпълнени със загадки. „Нашият мистър Хаусън ще ви посети в хотела. Можете да му имате доверие. Нас не трябва да ни виждат заедно. Ще разберете, след като говорим.“ Дейлайт дълго изучава думите на писмото. Това беше то. Дойде ред на голямата игра и

по всичко изглеждаше, че го канят да седне и да вземе картите. Иначе нямаше никакво основание един човек така безусловно да покани друг човек да прекоси континента.

Те се срещнаха – благодарение на „нашия“ мистър Хауисън – в една великолепна вила на Хъдсън. Съгласно нарежданията, Дейлайт пристигна в един частен автомобил, който бе изпратен да го вземе. Той не знаеше чия е колата, както не знаеше и чия е къщата с обширния, пълен с дървета и морави парк. Даусет беше вече там заедно с един друг човек, когото Дейлайт позна, преди още да го представят. Беше самият Натаниел Летън. Той беше виждал много пъти снимката му по вестници и списания и бе чел за положението му сред финансовия свят и за построения от него университет в Даратона. Въпреки че Дейлайт остана учуден от липсата на прилика между него и Даусет, направи му впечатление, че Летън също е властен човек. С изключение на чистотата – която, изглежда, бе проникнала и в мозъка на костите му – Натаниел Летън се различаваше от Даусет по всичко останало. Слаб до изтощение, той оставяше впечатление на човек, изпълнен със студен пламък, някакъв тайнствен химически пламък, който под ледената външност излъчва могъщата топлина на хиляди слънца. Това чувство идваше от големите му сиви, трескаво светещи очи. Лицето му с призрачна, матова, мъртвешки бяла кожа бе толкова слабо, че приличаше на смъртник. Косата му беше рядка, стоманеносива и въпреки петдесетте си години той изглеждаше много по-стар от Даусет. Независимо от това Натаниел Летън притежаваше огромна сила – Дейлайт ясно го виждаше. Това беше аскет с изтощено лице, който живее в невъзмутимо спокойствие – разтопена планета под покривката на вечен лед. Но преди всичко Дейлайт бе изумен от съвършената, почти страшна чистота на Летън. В него нямаше никаква мръсотия. Като че ли беше пречистен през огън. Дейлайт имаше чувството, че ругатнята на някой обикновен човек би оскърбила слуха му като богоухулство.

Един лакей, който се движеше като добре смазана машина, им сервира напитки. Всъщност Натаниел Летън пи само минерална вода, Даусет уиски със сода, а Дейлайт – коктейл. Въпреки че Дейлайт беше нащрек срещу възможната реакция, изглежда, че никой не забеляза необичновеното му желание да пие мартини в полунощ; защото той отдавна бе научил, че за мартини си има строго определено време и място за пиене. Но той обичаше мартини и понеже беше естествен човек, го пиеше, когато му беше приятно. Другите винаги забелязваха този му особен навик, но не стана така с Даусет и Летън.

„Окото няма да им мигне дори да бях поискал чаша сярна киселина!“ – помисли си Дейлайт.

Докато пиеха, пристигна Леон Гугънхемър и си поръча уиски. Дейлайт любопитно го огледа. Той беше един от голямото семейство Гугънхемър; един от по-младите членове, но все пак един от групата, с която той се бе счепкал там в далечния Север. Пък и Леон Гугънхемър не пропусна да припомни старата история. Той поздрави Дейлайт за смелостта му:

– Отзвукът от историята с „Офир“ стигна и до нас, мистър Дейлайт... хм, мистър Харниш, и трябва да кажа, че тогава добре ни подредихте!

Отзвук! Изразът направи впечатление на Дейлайт – до тях беше стигнал отзвук от битката, в която той бе вложил цялата си сила и силата на милионите си в Клондайк! Изглежда, че Гугънхемъровци бяха на твърде голяма висота, щом като за тях битка с такива размери беше само някаква схватка, чийто отзвук те бяха благоволили да чуят.

„Изглежда, тука наистина играят много на едро“ – заключи Дейлайт и в същото време изпита гордост, че щяха да го канят да вземе участие в страшно голямата игра, която играеха те. В момента той искрено съжали, че слуховете за неговите милиони не бяха верни и че те не бяха тридесет, а само единадесет. В това отношение щеше да бъде открит с тях; щеше да им каже точно колко чипа може да купи.

Леон Гугънхемър беше млад и дебел. Нямаше нито ден повече от тридесет години, а лицето му с изключение на подпухналите торбички под очите беше гладко и лишено от бръчки, като на малко момченце. Той също правеше впечатление с чистотата си. Розовото му, добре обръснато лице говореше за добро здраве и прекрасно физическо състояние. При тази кожа дори дебелината и заобленият му корем бяха съвсем нормални. Той беше роден със склонност към надобеляване, това бе всичко.

Разговорът скоро се насочи към работата, но най-напред Гугънхемър трябваше да си каже думата по предстоящите международни яхтни състезания и да ги осведоми за своята разкошна моторна яхта „Електра“, чиито поставени напоследък мотори били вече остарели. Да усет изложи плана си, от време на време другите двама му помагаша с някоя забележка, а Дейлайт непрекъснато задаваше въпроси. Каквито и да бяха проектите им, той нямаше да се включи в тях със затворени очи. И те убедително изложиха пред очите му практическите си планове.

– Никой няма да се сети, че сте с нас – каза Гугънхемър, когато

изложението беше вече към края си и хубавите му еврейски очи светнаха възбудено. – Ще мислят, че нападате сам, по пиратски!

– Мисля, че разбирате, мистър Харниш, колко необходимо е нашето съдружие да се пази в тайна – предупреди го със сериозен тон Натаниел Летън.

Дейлайт кимна с глава.

– И разбирате също – продължи Летън, – че резултатите ще бъдат само добри. Цялата работа е законна и справедлива и единствените, които ще пострадат, са самите борсови спекуланти. Това не е опит да се разстрои пазарът. Както сам виждате, вие ще повишите цените на акциите. Честният вложител ще спечели от това.

– Точно в това се състои работата – каза Даусет. – Нуждата от мед на пазара се увеличава непрекъснато. Както ви доказах, предприятието „Уорд Вали Копър“, което произвежда фактически една четвърт от световната мед, е толкова голямо, че дори и ние самите не знаем точната му стойност. Ние сме подготвили всичко. Имаме много капитал, но въпреки това се нуждаем от още. Освен това твърде много акции на „Уорд Вали“ са навън и това пречи на сегашните ни планове. Така с един курсум ще убием два заека...

– И аз съм курсумът – намеси се с усмивка Дейлайт.

– Да, точно така. Не само че ще повдигнете цените на акциите на „Уорд Вали“, но в същото време ще ги изкупите. Това ще бъде неоценимо преимущество за нас, а същевременно и вие, и ние ще получим добра печалба. И както изтъкна мистър Летън, сделката е законна и почтена. На осемнадесети ще се съберат директорите и вместо обикновените дивиденди ще бъдат обявени двойни дивиденди.

– И кой ще загуби от това? – възбудено извика Леон Гугънхемър.

– Ще загубят спекулантите – обясни Натаниел Летън, – играчите, утайката на Уол Стрийт, разбирате, нали? Истинските вложители няма да бъдат засегнати. Нещо повече, за хиляден път ще разберат, че могат да имат доверие в акциите на „Уорд Вали“. А с тяхното доверие ние ще можем да осъществим широките планове, които изложихме пред вас.

– Ще тръгнат най-различни слухове – Даусет предупреди Дейлайт. – Но нека те не ви плашат. Ние сами може би ще пуснем някои от тях. Ясно разбирате как и защо. Но слуховете не трябва да ви тревожат. Вие сте просветен във всичко. Вашата работа е да купувате, да купувате и да продължавате да купувате докрай, докато директорите съобщават за удвоените дивиденди. Акциите на „Уорд Вали“ толкова ще се покачат след това, че ще е невъзможно да се купуват.

– Това, което искаме – поде Летън и спря многозначително, за да пийне от минералната си вода, – това, което искаме, е да изтеглим от ръцете на публиката голямо количество акции от „Уорд Вали“. Можем твърде лесно да го направим, като изплашим притежателите им, понижавайки цените на акциите. По този начин би ви излязло по-евтино. Но ние сме абсолютни господари на положението и сме достатъчно почтени, за да купуваме акциите при повишаване на цените. Не че сме филантропи, но се нуждаем от подкрепата на вложителите за осъществяване на нашите големи планове. Пък и всъщност няма нищо да загубим. В момента, в който се разбере резултатът от съвещанието на директорите, акциите на „Уорд Вали“ ще се покачат главоломно. В добавка извън законната транзакция ще смъкнем доста солидна сума от гърба на спекуланти, които продават, преди да са купили, очаквайки понижение. Но това е нещо случайно, нали разбирате, и в известен смисъл е неизбежно и не бива да ни смущава. Ще загубят най-отчаяните спекуланти и по такъв начин ще си получат заслуженото.

– Нещо друго, мистър Харниш – каза Гугънхемър, – ако надхвърлите средствата, които имате на разположение, или сумата, която бихте искали да вложите в тази работа, веднага ни се обадете. Запомнете, че ние сме зад вас.

– Да, ние сме зад вас – повтори Даусет.

Натаниел Летън кимна утвърдително.

– А що се отнася до удвоените дивиденди на осемнадесети... – Джон Даусет откъсна един лист от бележника си и си сложи очилата. – Позволете ми да ви покажа изчисленията. Ето виждате...

И той се впусна в дълги технически и исторически обяснения за печалбите и дивидентите на „Уорд Вали“ от деня на основаването му.

Цялото съвещание трая не повече от час и през това време Дейлайт имаше чувството, че е достигнал най-високия от върховете на живота. Тези хора играеха на едро. Те бяха представители на финансовата мощ. Той знаеше наистина, че не принадлежаха към най-високите кръгове. Не можеха да се сравняват с моргановци и харимановци. Въпреки това те бяха в допир с тези гиганти и сами бяха гиганти, само че по-малки. Отношението им към него му се понрави. Посрещнаха го с уважение и не се държаха покровителствено. Уважението им беше като към равен и Дейлайт бе поласкан, защото той знаеше много добре, че по опит и богатство те стояха много над него.

– Здравата ще разгърсим тълпата спекуланти – заяви тържествуващо Леон Гугънхемър, докато ставаха. – И вие сте човекът, който ще го

стори, мистър Харниш. Всички ще помислят, че сте сам, а техните ножици са насочени да стрижат точно такива новаци като вас.

– Положително ще се заблудят – съгласи се Летън. Сивите му очи бляскаха сред богатите гънки на огромния шал, с който увиваше врата си чак до ушите. – Мозъците им работят по шаблон. Неочаквано някоя нова комбинация, някой неизвестен фактор, нов вариант – всичко това разваля стереотипните им сметки. А за тях вие ще бъдете всичко това, взето заедно, мистър Харниш. И повтарям, те са спекуланти и заслужават това, което ще им се случи. Те спъват и пречат на всяко законно начинание. Не можете да си представите какви неприятности причиняват на хора като нас! С търгашеската си тактика понякога нарушават и най-разумните планове и провалят най-стабилните предприятия.

Даусет и младият Гугънхемър отпътуваха в един автомобил, а Летън тръгна сам в друг. На Дейлайт силно подейства и сцената на заминаването, макар че съзнанието му беше все още почти изцяло заето със събитията от изминалия час. Трите машини като страшни нощни чудовища стояха в насипаното с чакъл подножие на широките стълби под неосветения портал. Нощта беше тъмна и светлините на автомобилите остро прорязваха мрака, сякаш ножове режиха твърда материя. Раболепният лакей – духът – автомат на къщата, която не принадлежеше на нито един от тримата – им помогна да се облекат и застана на стълбището като изваяна статуя. Фигурите на облечените в кожени шуби шофьори се виждаха смътно отпред в колите. Също като пришпорени жребци колите се втурваха една след друга в тъмнината, вземаха завоя на алеята и изчезваха.

Колата на Дейлайт беше последна и поглеждайки навън, той можа да зърне неосветената къща, която се извишаваше в мрака като огромна планина. Чия ли е? Чудеше се той. Как се бе случило така, че я използваха за тайното си съвещание? Дали лакеят няма да проговори? Или пък шофьорите? Дали и те бяха доверени лица като „нашия“ мистър Хаусън? Загадка? Цялата тази история беше съвсем загадъчна. А ръка за ръка със загадката вървеше силата. Той се облегна назад и всмукна дим от цигарата си. Големи работи щяха да стават. Картите бяха вече разбъркани за игра на едро и той щеше да участва в играта. Спомни си за покера с Джек Кърнс и се засмя на глас. По онова време залагаше с хиляди на една карта; но сега залагаше милиони. И той предвкушаваше удоволствието от объркването, което непременно щеше да настъпи на осемнадесети след съобщението за удвоените дивиденди, между хората, чакащи да острижат него – него – Бърнинг Дейлайт.

Глава III

Въпреки че беше близо два часът сутринта, когато се върна в хотела, репортерите го чакаха, за да го интервюират. На следващата сутрин дойдоха още повече репортери. Така при пристигането си в Ню Йорк той бе посрещнат с много шум. Колоритната му фигура още веднъж се разходи по печатните страници под ритъма на там-тамите и дивашките викове. „Царят на Клондайк“, „Героят на Арктика“, „Северният милионер“ с тридесетте си милиона долара бе дошъл в Ню Йорк. Защо бе дошъл? За да разори жителите на Ню Йорк, както бе разорил хората в Топонах, Невада? Уол Стрийт щеше да направи по-добре да бъде нащрек, защото дивакът от Клондайк току-що бе дошъл в града. А може би Уол Стрийт щеше него да разори? Уол Стрийт бе разорил много диваци досега; подобна ли щеше да бъде съдбата и на Дейлайт? Дейлайт се усмихваше на себе си и даваше двусмислени интервюта. Това помагаше на играта и той отново се усмихваше, когато си мислеше, че хората от Уол Стрийт ще трябва да изядат още доста хляб, преди да могат да го разорят.

Очакваха да почне да спекулира и когато някой взе ха купува в големи количества от акциите на „Уорд Вали“ веднага решиха, че зад тази операция стои Дейлайт. Плъзнаха финансови клюки. Ясно, че пак се е счепкал за Гугънхемъровци. Историята с „Офир“ отново излезе на сцената и бе надута до такива размери, че дори и Дейлайт не можеше да я познае. Но и това беше вода в неговата мелница. Борсовите спекуланти бяха явно подведени. Той всеки ден купуваше все повече акции, а продавачи имаше толкова много, че цената им се дигаше съвсем бавно.

– Тази игра е много по-вълнуваща от покера – си шепнеше радостно Дейлайт, като виждаше каква суматоха бе създад.

Вестниците изказваха всевъзможни догадки и пророчества, а по титите на Дейлайт вървеше цял батальон репортери. Неговите интервюта бяха бисери. Щом откри с каква охота вестниците използват неговите разговорни изрази, като „та на мене ли тия“, „бетон работа“ и др., той започна да наблюдава на тях, да си спомня и употребява подобни изрази, специалитет на други пионери, и дори да измисля нови.

Седмицата преди осемнадесети, който се падаше в четвъртък, беше крайно вълнуваща за Дейлайт. Той не само играеше комар, както никога преди, но и играеше на най-голямата маса в света, и то с такива големи залози, че даже и най-закоравелите играчи на масата се стреснаха.

Въпреки голямото предлагане неговото непрекъснато купуване причини покачване на акциите „Уорд Вали“ и колкото повече приближаваше четвъртък, толкова повече неспокойство го растеше. Щеше да има крах. Колко акции на „Уорд Вали“ ще закупи този картоиграч от Клондайк? Колко може да купи? Какво правят хората от „Уорд Вали“ в това време? Дейлайт прие със задоволство появилите се интервюта с неговите хора, техния спокоен и невъзмутим тон. Леон Гугънхемър беше на мнение, че по всяка вероятност този северен Крез греша. А Джон Даусет обясняваше, че съвсем не ги е грижа, пък и нямали нищо против. Въпреки че не знаели нищо за намеренията му, в едно били сигурни – той покачва акциите на „Уорд Вали“. А те нямали нищо против. Каквото и да му се случи, какъвто и да бъде завършекът на тази луда спекулация, всичко в „Уорд Вали“ било наред, предприятието било стабилно и щяло да остане стабилно като скалата на Гибралтар. Не, моля, те нямали акции „Уорд Вали“ за продаване. Това съвършено изкуствено повдигане на акциите щяло скоро да отmine и ръководството на „Уорд Вали“ нямало никакво намерение да нарушава нормалната си дейност заради ненормалното положение на борсата. „Това е чист хазарт от началото до край – бяха думите на Натаниел Летън, – и ние нямаме нищо общо с него, ни то пък ще го вземем под внимание.“

През това време Дейлайт се среща тайно няколко пъти със своите съдружници – веднъж с Леон Гугънхемър, веднъж с Джон Даусет и два пъти с мистър Хаусън. Всъщност разговорите им се състояха само от поздравления по негов адрес; защото, както го осведомяваха, всичко се развиваше благополучно.

Но във вторник сутринта до ушите на Дейлайт достигна един обезпокоителен слух, „Уол Стрийт Джърнъл“ писа, основавайки се на сведения, получени от сигурни източници, че при срещата си в четвъртък директорите на „Уорд Вали“, вместо да обявят обичайните дивиденди, ще поискат от акционерите да платят разликата до номиналната стойност на акциите. Това беше първото предупреждение, което получи Дейлайт. Той с ужас разбра, че ако този слух е верен, той е разорен. И у него се загнезди мисълта, че цялата тази огромна борсова операция бе извършена само с негови пари. Даусет, Гугънхемър и Летън не рискуваха нищо. За кратко време той изпадна в паника и това бе достатъчно, за да си припомни Холдсуърти и фабриката за тухли; това го накара да отмени всички нареждания за покупки на акции и да се втурне към телефона.

– Няма нищо такова, всичко е само слух – отговори в слушалката гърленият глас на Леон Гугънхемър.

– Както знаете – каза Натаниел Летън, – аз съм един от директорите и щеше да ми бъде известно, ако имаше нещо подобно.

А Джон Даусет му каза:

– Бях ви предупредил, че ще има много такива слухове. Разбира се, няма и капка истина в него! Давам ви честната си дума на джентълмен.

Искрено засрамен от временната си паника, Дейлайт отново се зае за работа. Спирането на покупките от негова страна бе превърнало борбата в лудница и тези, които разчитаха понижение, упражняваха натиск навсякъде. Акциите на „Уорд Вали“, понеже бяха най-високо, първи почувстваха удара и започнаха да спадат. Дейлайт спокойно нареди да се удвоят покупките за негова сметка. Във вторник, сряда и четвъртък сутринта той продължи да купува, а акциите „Уорд Вали“ победоносно се дигнаха още по-високо. Все още се намираха продавачи и той продължаваше да купува, въпреки че, ако се вземеше пред вид срокът на сделките, той многократно бе превишил възможностите си за плащане. Но какво от това? В този ден ще обявят двойните дивиденди, се успокояваше той. Срокът ще бъде в ущърб на тези, които продават, преди да са купили, очаквайки понижение. Те ще го молят за отстъпки.

Но ето, че удари гръм. Слухът излезе верен – ръководството на „Уорд Вали“ поиска разликата до номиналната стойност. Дейлайт се предаде. Той провери още веднъж съобщението и напусна борбата. Спекулантите, очакващи понижение, бяха в настъпление и не само акциите на „Уорд Вали“, но и всички други акции спадаха. Дейлайт дори не се потруди да разбере дали акциите „Уорд Вали“ са спрели, или продължават да падат. Докато Уол Стрийт бе изпаднал в паника, Дейлайт, без да е зашеметен или дори объркан, се оттегли от бойното поле, за да обмисли положението. След кратка конференция с посредниците си, той тръгна към хотела, като по пътя купи вечерните вестници и прегледа заглавията. Бърнинг Дейлайт разорен; Дейлайт си получи заслуженото: още един западен авантюрист не успя да намери пари наготово – прочете Дейлайт. Когато се прибра в хотела, едно по-късно издание съобщи за самоубийството на някакъв млад човек, последвал играта на Дейлайт.

– Защо, по дяволите, му е потрябвало да се самоубива? – измърмори Дейлайт.

Той се прибра в стаята си, поръча картини, събу обувките си и седна, за да премисли всичко. След половин час стана да изпие коктейла и когато топлината на алкохола се разля в тялото му, чертите му се отпуснаха и той бавно се захла. Смееше се над себе си.

– Обраха ме, няма що! – измърмори той.

След това усмивката се стопи и лицето му стана мрачно и сериозно. Като не се смятат вложенията му в няколкото мелиоративни проекта на Запад (които все още изискваха доста допълнителни вложения), той беше напълно разорен. Но още по-голям удар бе нанесен на гордостта му. Колко лесно го изиграха! Измамиха го и не можеше да го докаже черно на бяло. Най-простият селянин дори би поискал някакъв документ, а той се бе задоволил с джентълменско споразумение, и при това устно. Джентълменско споразумение! Той плю презрително. В ушите му прозвучаха думите на Джон Даусет точно както ги бе чул в телефонната слушалка: „Давам ви честната си дума на джентълмен.“ Подли крадци и мошеници – ето какви бяха и го измамиха. Вестниците бяха прави. Беше дошъл в Ню Йорк, за да бъде разорен, и господата Даусет, Летън и Гугънхемър се погрижиха за това. Той беше малка рибка и те си играха цели десет дена с него – достатъчно време, за да го напатат заедно с единадесетте му милиона. През цялото време му бяха продавали акции на Уорд Вали, а сега ги изкупуваха обратно на безценица, преди пазарът да се е стабилизирал. По всяка вероятност със своята част от печалбата Натаниел Летън щеше да построи още няколко здания за университета под негово покровителство. Леон Гугънхемър щеше да купи нови машини за яхтата си или пък цяла флота яхти. Но не можеше да проумее какво ще направи Даусет със своята печалба – може би да основе още нови банки!

Дейлайт дълго време остана да пие и пред очите му мина като на филм неговият живот в Аляска; той отново изживя тежките години, в течение, на които се бе борил, за да спечели единадесетте си милиона. За известно време го обзе желание да извърши убийство и в ума му започнаха да се мяркат безумни планове за кървава разправа с измамниците. Онзи младеж, вместо да се самоубива, трябваше да направи точно това. Да ги подгони с pistolет. Дейлайт отключи кожената си чанта и извади от кобура големия автоматичен pistolет – колт 44. Той махна предпазителя с палец и изкара патроните навън. Сетне зареди отново пълнителя, вмъкна един патрон в патронника и постави предпазителя. Сложи pistolета в страничния джоб на самото си, поръча още един martini и отново седна.

Той продължи да размишлява още един час, но повече не се усмихна. По лицето му се показаха бръчките, издълбани от северния мраз, и те разказваха за високите му постижения и страдания, за дългите, безкрайни пътешествия, за мрачния, обрасъл с храсти бряг на Пойнт Бароу, за ледените задръствания по Юкон, за битките с хора и животни, за

мъките на глада, за ада от жилещи комари по Койокук, за непосилния труд с кирка и лопата, за белезите от каишите на раницата за дните, през които ядеше само месо наравно с кучетата, и за цялата дълга върволица на двадесет години, изпълнени с труд, пот и лишения.

В десет часа той стана и порови в телефонния указател. След това се обу, взе такси и изчезна в нощта. Два пъти смени таксито и накрая спря пред едно частно детективско бюро. Щедро заплати в аванс, сам избра шестте души, които му бяха необходими, и им даде нареждания. Досега никой не им бе плащал толкова добре за такава лека задача; на всеки, освен редовните такси, той даде и по една петстотиндоларова банкнота с обещанието за още една в случай на успех. Той беше убеден, че по някое време на другия ден, ако не и по-рано, неговите трима мълчаливи съдружници ще се съберат. Към всеки от тях бяха прикрепени по двама детективи. Той искаше да научи само мястото и времето.

– Не се спирайте пред нищо, момчета – бяха последните му инструкции. – Трябва на всяка цена да имам тези сведения. Аз ще се погрижа за вас, каквото и да се случи, каквото и да направите!

На връщане той пак сменява такситата; в хотела се качи в стаята си и като изпи още един коктейл за „лека нощ“, си легна и заспа. На сутринта се облече, избърсна се, нареди да му донесат закуска и вестници в стаята и зачака. Но не пи нищо. Към девет часа телефонът започна да звъни и първите сведения започнаха да пристигат. Натаниел Летън бе взел влака в Таритаун. Джон Даусет пътуваше с подземната железница. Леон Гугънхемър още не се бе размърдал, но си беше в къщи. Дейлайт разстла пред себе си карта на града и заследи придвижванията на тримата мъже, докато се събраха заедно. Натаниел Летън беше в кабинета си, в зданието на Мючуъл-Солендър. Втори пристигна Гугънхемър. Даусет беше все още в кантората си. Но в единадесет часа дойде вест, че и той се е присъединил към останалите, а няколко минути по-късно Дейлайт, с такси, бързаше към зданието на Мючуъл-Солендър.

Глава IV

Когато вратата се отвори, Натаниел Летън говореше нещо, но веднага спря и заедно с двамата си гости се вгледа с прикрито безпокойство в Бърнинг Дейлайт, който влезе в стаята. Дейлайт неволно подчертаваше свободната, люлееща се походка на пътешественик от Севера. Всъщност струваше му се, че се намира наистина сред дивата северна

пустош.

– Здравсти, джентълмени, здрасти! – каза той, като се направи, че не забелязва неестествената тишина, с която бе посрещната неговата поява. Той се здрависа с всички поред, минавайки от един към друг и така здраво стискайки ръцете им, че Натаниел Летън не издържа и направи гримаса. Дейлайт се отпусна с уморен вид в едно масивно кресло и мързеливо се изтегна Той безгрижно пусна до себе си на земята кожената чанта, с която бе дошъл.

– Божичко, доста се поизморих! – въздъхна той. – Добре ги обрахме. Беше наистина ловко. А аз разбрах красотата на играта чак накрая. Трябвало просто да ги нокаутираш и да ги измъкнеш. И как само се хванаха на въдицата!

Простодушието на неговото мързеливо, западно произношение ги успокои. Не беше чак толкова страшен. Макар че беше успял да влезе в кабинета на Летън въпреки неговите нареждания, той не даваше признаци, че възнамерява да прави скандали или да прилага сила.

– Какво – запита Дейлайт весело, – нямате ли някоя добра дума за съдружника си? Или сте онемели пред неговите делови качества?

Гърлото на Летън издаде някакъв глух звук. Даусет седеше спокойно и чакаше, а Гугънхемър едва проговори.

– Вие просто отворихте вратите на ада – каза той.

– Вярно, нали! – гордо заяви Дейлайт. – И добре ги измавихме! Никога не съм предполагал, че ще е толкова лесно! Бях страшно изненадан.

– А сега – продължи той, за да не стане неудобно мълчанието – можем да си прегледаме сметките. Следобед заминавам на запад с тоя страшно бърз влак „Двадесети век“! – Той привлече към себе си кожената чанта, бръкна в нея с две ръце. – И не забравяйте, момчета, че когато ви се прииска отново да разтърсите Уол Стрийт, трябва само да ми кажете две думи! Ще дойда веднага, и то с удоволствие.

Той измъкна ръце с цял куп кочани, чекови книжки и разписки от борсови посредници. Сложи ги върху голямата маса, бръкна отново, събра няколкото останали книжа и ги прибави към купа. След това извади от джоба си лист хартия, погледна го и зачете на глас:

– Десет милиона, двадесет и седем хиляди, четиридесет и два долара и шестдесет и осем цента – ето това са разходите ми! Сумата, разбира се, трябва да се отдели от печалбата, преди да почнем да делим. Дайте да видим вашите сметки. Трябва доста да сме събрали!

Тримата съдружници смаяно се спогледаха. Този човек или беше

по-голям глупак, отколкото си го представяха, или играеше някаква игра, която не можеха да отгатнат.

Натаниел Летън навлажни устните си и проговори:

– Ще са необходими още няколко часа, мистър Харниш, докато бъдат готови окончателните сметки. В момента над тях работи мистър Хаусън. Ние, хм... както казвате, печалбата не беше малка! Какво бихте рекли, ако отидем да обядваме заедно и да си поприказваме по-подробно. Ще накарам чиновниците да работят и през обедната почивка, тъй че ще имате достатъчно време да хванете влака!

Даусет и Гугънхемър въздъхнаха с почти явно облекчение. Атмосферата се проясняваше. Беше много неприятно да си затворен в една стая с този мускулест, приличен на индианец човек, когото бяха обрнали. Още по-неприятно беше, когато си спомняха многото му бурни прояви на сила. Да можеше само Летън да отвлече вниманието му, докато успеят да се измъкнат през вратата на кабинета, навън, където можеха да разчитат на полицията, всичко щеше да бъде наред! По всичко личеше, че Дейлайт все още не е разбрал измамата.

– Много се радвам да чуя това – каза той. – Не ми се иска да изпусна влака и съм много горд, джентълмени, че ме включихте в сделката! Толкова съм доволен, че не намирам думи да изразя чувствата си. Но наистина съм твърде любопитен и страшно ми се иска по-скоро да узная колко мислите, че е печалбата ни, мистър Летън. Не можете ли да ми кажете горе-долу?

В краткия промеждутък двамата съдружници почувстваха зова за помощ, който Натаниел Летън отправи към тях, без да ги погледне. Даусет беше замесен от по-друго тесто и започна да разбира, че „Царят на Клондайк“ си играе с тях. Но другите двама все още не можеха да се отърсят от очарованието на детската му невинност.

– Много, хм... трудно е! – започна Леон Гугънхемър. – Разбирате ли, курсът на акциите Уорд Вали е все още твърде нестабилен, така че, хм...

– Не може нищо да се изчисли предварително! – добави Летън.

– Кажете приблизително – настоя Дейлайт, – няма значение, че ще се яви милион повече или по-малко! Като направят сметката, ще се види точно. Толкова съм любопитен, че чак ме сърби. Какво бихте казали?

– Защо да продължаваме тази игра? – запита ненадейно и студено Даусет. – Нека се разберем веднага, още тука! Мистър Харниш има погрешни представи и би трябвало да го осведоим по-точно. В тази игра...

Но Дейлайт го прекъсна. Беше играл твърде много покер, та познаваше и оценяваше правилно психологическия фактор в играта. И за да доведе сегашната игра до желаната от него развръзка, той прекъсна Даусет.

– Като говорим за игри – каза той, – спомням си един покер, който гледах веднъж в Рено, Невада. Играта съвсем не беше почтена. Всички участници бяха мошеници. Но присъстваше и един новак – там ги наричат „късороги“! Той застава зад този, който дава картите, и го вижда, че си нарежда четири аса отдолу на тестето. Новакът е възмутен. Приближава се до играча, който стои от другата страна. „Слушай – шепне му той, – видях, че този, който дава, си реди четири аса отдолу.“ – „Добре де, какво от това?“ – пита играчът. – „Искам да те предупредя! – казва новакът. – Разбираш ли, видях го, че си дава четири аса.“ – „Слушай, приятелю – отговаря играчът. – По-добре ще е да се разкараш оттук. Тая игра не ти е ясна. Ще си дава естествено, нали е негов ред да дава?“

Вицът бе посрещнат с кух и принуден смях, но Дейлайт се престори, че не го забелязва.

– Предполагам, че вашият виц има някакъв скрит смисъл – каза нагъртено Даусет.

Дейлайт невинно го погледна и не отговори. Обърна се сърдечно към Натаниел Летън.

– Хайде – рече той. – Кажете приблизително какво печелим! Както казах и преди, един милион повече или по-малко няма значение, още повече че печалбата трябва да е огромна!

До това време Летън бе добил смелост от държането на Даусет и отговори бързо и решително:

– Страхувам се, че се лъжете, мистър Харниш. Няма какво да делим с вас. И ви моля да се държите спокойно, да не се вълнувате! Иначе ще натисна този звънец и...

Без да се вълнува, Дейлайт изглеждаше съвсем замаян. Той потърси разсеяно кибрит в джоба си, запали една клечка и видя, че няма цигара. Тримата мъже го наблюдаваха, наежени като котки. Бяха изплюли камъчето и знаеха, че ги чакат няколко твърде неприятни минути.

– Моля ви да повторите още веднъж! – каза Дейлайт. – Струпа ми се, че не разбрах добре. Казахте...

Той очакваше с мъчително напрежение думите на Летън.

– Казах, мистър Харниш, че сте се излъгали, това е всичко. Спекулирали сте на борсата и сте загазили здравата. Но нито Уорд Вали, нито аз, нито моите съдружници ви дължим нещо.

Дейлайт посочи към купа разписки и кочани на масата.

– Това тук представлява десет милиона, двадесет и седем хиляди, четиридесет и два долара и шестдесет и осем цента суха пара. Те нищо ли не струват за вас?

Летън се усмихна и вдигна рамене.

Дейлайт погледна към Даусет и промърмори:

– Изглежда, че моят виц в края на краищата е имал някакъв скрит смисъл. – Той се засмя болезнено. – Ваш ред беше да давате и хубаво си наредихте картите. Добре, не протестирам. Аз съм също като играча в онзи покер. Ваш ред беше да давате и сте имали право да си дадете най-добрите карти. И добре ги изиграхте, обрахте ме до голо!

Той смаяно погледна купчината на масата.

– Всичко това не струва дори и хартията, на която е написано. Дявол да го вземе, добре редите картите, стига да ви падне случай! Ваш ред беше да давате и добре ме обрахте. Но мъж, който протестира, когато друг дава картите, не е мъж. А сега раздаването мина, картите са на масата и играта е изиграна, но... ръката му бръкна бързо във вътрешния джоб на самото и измъкна големия автоматичен колт.

– Както казах, миналото раздаване свърши. Сега е мой ред да давам и ще видим дали мога да си дам четири аса!

– Махни си ръката оттам, изсъхнала мумия! – извика остро той.

Ръката на Натаниел Летън, която се промъкваше към бутона на бюрото, внезапно спря.

– Сменяй мястото! – изкомандува Дейлайт. – Сядай на онзи стол, пор мръсен! Скачай, дявол да те вземе, или ще изкарам толкова течност от тебе, че хората ще помислят баща ти за пожарен кран, а майка ти – за градинарска лейка! Премести стола си до неговия, Гугънхемър! А, ти, Даусет, стой на мястото си, докато ви обясня предимствата на този пистолет! Зареден е с куршуми за едър дивеч и може да стреля осем пъти. И тръгне ли веднъж, не можеш го спря. Смятам предварителните забележки за приключени и сега започвам да давам картите. Запомнете, че не съм правил никакви възражения, когато вие раздавахте. Положихте всички усилия – добре! Но сега аз давам картите и ми се полага да опитам, каквото мога. Първо, всички ме познавате! Аз съм Бърнинг Дейлайт – знаете го, нали? Не ме е страх нито от бога, нито от дявола, нито от смъртта! Ето ги моите четири аса и те са достатъчни да бият вашите карти! Погледнете този жив скелет! Летън, тебе те е страх да умреш! Толкова си уплашен, че чак костите ти тракат! А вижте Онзи дебел евреин! Страх божи го тресе при вида на този жалък пистолет! Пожълтял

е като презрял лимон! Тебе Даусет не те е страх! Не ти трепва окоото дори. Това, защото си силен в аритметиката. Тебе не те безпокои моето раздаване, Седиш си там, събираш две и две и знаеш с положителност, че си ми в ръцете. Познаваш ме и ти е известно, че не се боя от нищо. Броиш на ум парите си и разбираш, че не си струва да умреш, щом можеш да се измъкнеш.

– С радост ще ви видя на бесилката! – отговори Даусет.

– Няма да я бъде. Ти си първият, когото ще надупча веднага щом започне веселбата. Вярно, че ще ме обесят, но няма да си жив да го видиш! Вие всички ще умрете още тук, а пък аз ще умра със съответното законно протакане – ясно ли е? Над мършите ви ще расте трева и няма да видите кога ще ме обесят, а аз дълго време ще се наслаждавам, че сте ме изпреварили в гроба!

Дейлайт млъкна.

– Нали няма да ни убие? – попита Летън с чудноват писклив глас.

Дейлайт поклати глава.

– Твърде скъпо ще ми излезе! Не си струва. Предпочитам да си върна чиповете. Чини ми се, че и вие ще предпочитате да ми върнете чиповете, вместо да отидете в моргата.

Последва дълга тишина.

– Аз раздадох картите. Ваш ред е да играете. Можете да си помислите, но искам да ви предупредя: ако вратата се отвори и някой от вас, подлещи мръсни, даде да се разбере, че тук става нещо, започвам да стрелям без предупреждение. От стаята ще излезете само с краката напред!

Последва дълго, тричасово заседание. Решаващият фактор не беше pistolетът на Дейлайт, а увереността, че ще го употреби. В това бяха убедени не само тримата, но и самият Дейлайт. Беше твърдо решил, ако не му върнат парите, да ги убие и тримата. Да се съберат набързо десет милиона в банкноти, беше изключително трудна работа и се наложи много досадно чакане. Мистър Хаусън и главният счетоводител бяха викани десетина пъти в стаята. В тези случаи pistolетът лежеше в скута на Дейлайт, небрежно покрит с вестник, а той си свиваше от своите цигари в амбалажна хартия. Най-после всичко беше готово. Един от чиновниците донесе куфара от чакащата кола. Дейлайт натъпка и последната пачка банкноти и го затвори. На вратата се спря, за да направи няколко последни забележки.

– Има още няколко неща, които искам да ви кажа. Когато изляза от тук, ще имате свобода на действие, но искам да ви предупредя какво не

бива да правите. Най-напред хич и не помисляйте да искате арестуването ми, ясно ли е? Тези пари са мои и не съм ви ги откраднал. Ако се разбере как сте ме измамили и как съм ви го върнал, ще ви се смеят на вас, и то здравата! А за вас е вредно да ви се смеят. Освен това, ако се опитате отново да ми вземете парите, които си върнах, и наредите да ме арестуват, ще ви намеря и ще ви пречукам. Такива страхливи, мършави котки като вас не могат да одерат Бърнинг Дейлайт! Ако решите да спечелите – ще загубите, и със сигурност мога да ви предскажа, че ще има няколко неочаквани погребения в това градче. Погледнете ме в очите и ще разберете, че няма шега. Тези кочани и разписки на масата са ваши. Бъдете щастливи!

Когато вратата се затвори, Натаниел Летън се хвърли към телефона, но Даусет го спря.

– Какво смятате да правите? – попита Даусет.

– Ще съобща на полицията! Това е чист обир. Няма да се примиря! Казвам ви, че няма да се примиря!

Даусет се усмихна кисело и бутна слабия финансист обратно в креслото му.

– Ще поговорим по тази работа! – каза той и Гугънхемър се оказа негов горещ привърженик.

Никога нищо не се разбра за тази история. Тримата съдружници запазиха пълна тайна. А и Дейлайт никога не откри тайната, въпреки че същия следобед в салона на експреса „Двадесети век“, събут и проснал крака върху стола, той дълго и от сърце се смя. Нюйоркчани много си блъскаха главите над тази загадка; така и не успяха да намерят смислено обяснение. По всички правила на играта Дейлайт трябваше да е разорен, но се знаеше, че се бе появил веднага след това в Сан Франциско с ненакърнен капитал. Това бе доказано от огромните сделки, в които се включи веднага след това. Например случаят с „Панама Мейл“, където с тежестта на парите си и борческия си дух той измъкна контрола от ръцете на Шефтли и след два месеца продаде контролния пакет акции на Харимановци, както се носеше слух, с огромна печалба.

Глава V

След връщането на Дейлайт в Сан Франциско славата му още повече порасна. Но в известен смисъл тя не беше за завиждаме. Хората се страхуваха от него. Знаеха го като безмилостен боец, жесток като тигър.

Играеше неумолимо, жестоко и никои не можеше да предвиди къде и как ще бъде нанесен следващият му удар. Използваше нашироко изненадата. Избираше винаги неочаквани варианти; беше дошъл наскоро от дивия север и умът му не работеше по стереотипни схеми – затова имаше необикновената възможност да измисля нови трикове и стратегически ходове. Веднъж спечелил преимущество, той безмилостно довършваше жертвата си. „Безпощаден като червенокож“, казваха за него и това беше самата истина.

От друга страна, той беше известен като „почтен“. Неговата дума беше толкова надеждна, колкото и подписът му, въпреки че сам той не приемаше нищо на вяра. Винаги отбягваше предложения, основани на джентълменско споразумение, и ако някой предложеше за гаранция в сделката джентълменската си честна дума, то този човек винаги прекарваше няколко неприятни минути в разговор с Дейлайт. Всъщност Дейлайт даваше дума само когато можеше да диктува условията и на другата страна оставаше изборът или да повярва на думата му, или да остане с пръст в устата.

Дейлайт не се занимаваше с обикновени капиталовложения. Те обвързваха капиталите и намаляваха риска в играта. Него го увличаше хазарта в спекулациите, а за да може да води играта по пиратски, парите трябваше да му бъдат под ръка. Никога не ги замразяваше за по-дълго време, защото правеше непрекъснати обороти с тях, налитайки ту тук, ту там, сред финансовия океан, като истински пират. Сигурните капиталовложения, които даваха сигурен пет процента доход, не го привличаха; за него сладостта на живота се състоеше в това да рискува милиони в някоя ожесточена схватка и ако загуби, да загуби всичко, ако спечели, да спечели петдесет или сто процента! Играеше съобразно правилата, но беше безмилостен. Когато успееше да притисне някой финансист или група до стената, воплите им не го спираха. Молбите за финансова милост го оставяха безчувствен. Той беше свободен стрелец и нямаше приятелски връзки с никого сред кръга на спекулантите и финансистите. Няколкото съюза, които бе сключвал от време на време, бяха просто средство за по-бързо постигане на целта и той гледаше на съдружниците си като на хора, които биха го измамили или дори разорили, стига да им падне удобен случай. Въпреки това негово мнение той оставаше верен на съдружниците си. Но им беше верен само докато те му бяха верни. Изменяха ли му – тежко и горко им.

Търговците и финансистите по крайбрежието на Тихия океан никога нямаше да забравят урока, даден на Чарлз Клинкнър и компанията

„Калифорния енд Алтамонт тръст“. Клинкнър беше председател на компанията. В съдружие с Дейлайт те атакуваха корпорацията „Сан Хосе интърюрбан“. Мощната корпорация „Лейк пауър енд електрик лайтнинг“ ѝ се притече на помощ и сред разгара на битката Клинкнър, мислейки, че е настъпил удобният момент, се прехвърли на страната на неприятеля. Преди да приключи битката, Дейлайт загуби три милиона, но се погрижи компанията „Калифорния енд Алтамонт тръст“ да бъде окончателно погубена, а Чарлз Клинкнър арестуван за измама. Клинкнър се самоуби в килията си. Дейлайт не само загуби от „Сан Хосе интърюрбан“, но при поражението си претърпя тежки загуби и в други операции. Специалистите твърдяха, че би могъл да води преговори и да си спести голяма част от загубите. Но вместо да направи това, той напусна борбата със „Сан Хосе интърюрбан“ и „Лейк пауър“ с вид на победен и веднага след това неочаквано, като Наполеон, удари Клинкнър. Това беше последното нещо, което би минало през ума на Клинкнър, и Дейлайт го знаеше. Той знаеше също, че компанията „Калифорния енд Алтамонт тръст“ е твърде стабилна, но в момента е в затруднено положение поради спекулациите, които Клинкнър бе правил с капитала ѝ. Знаеше също така, че благодарение на същите тези спекулации след няколко месеца компанията щеше да е по-стабилна от когато и да било и че ако искаше да нанесе удар, трябваше да го нанесе незабавно „Тези пари не отидоха на вятъра“ – бе казал той по повод тежките си загуби. – Те представляват осигуровка за в бъдеще. Отсега нататък хората, които се сдружават с мене, ще премислят три пъти, преди да се опитат да ме измамат!

Причина за жестокостта му бе презрението, което изпитваше към другите участници в играта. Той беше убеден, че сред тях не можеше да се намери един на стоте напълно честен, а що се отнася до честните, те бяха обречени на загуба и фалит, защото играеха в нечестна игра – така смяташе той. Случката в Ню Йорк беше отворила очите му. Той разкъса измамните завеси на бизнеса и го видя в цялата му голота. Ето как разсъждаваше Дейлайт по отношение на обществото, индустрията и търговията:

Организираното общество е огромна, мошеническа игра. В него имаше много нещастници по наследство – мъже и жени, които не са достатъчно безпомощни, за да бъдат затворени в приюти, но и силите им едва стигат, за да секат дърва и носят вода. После идват глупаците, които се отнасят към мошеническата игра сериозно, с респект и уважение. Те са лесна плячка за другите, които ясно виждат и съзнават, че

това е огромна мошеническа игра.

Полезният труд е източник на всички богатства. Все едно дали продуктът е чувал картофи, роял или седем местен автомобил, той се появява на бял свят в резултат на извършен труд. Мошеническата игра започва при разпределението на богатата, след като трудът ги е вече произвел. Никога не бе виждал мазолестите чеда на труда да притежават автомобили или рояли. Това се обяснява с мошеническата игра. Десетки хиляди, стотици хиляди хора не спяха по цели нощи, за да измислят как да се наврат между работниците и богатата, които те произвеждат. Тези хора бяха бизнесмените. Като се измъкват между работника и създадените от него произведения, те извличат облаги за себе си. Размерът на облагите не се определя от някакво правило за равенство, а от силата и подлостта на тези хора. Във всеки отделен случай те „товарят колата до краен предел“. Дейлайт виждаше, че всички участници в играта постъпват по същия начин.

Един ден, изпаднал в добро настроение (след няколко коктейла и обилен обяд), той влезе в разговор с Джонс, момчето от асансьора. Джонс бе строен, висок кибритлия момък с гъсто обрасла глава, който правеше всичко възможно да нагруби пътниците в асансьора. Точно това привлече интереса на Дейлайт и той побърза да задоволи любопитството си. Джонс войнствено заяви, че е пролетарий и че иска да си изкарва хляба с писане. Понеже не успял да си пробие път в списанията, той отишъл в малката долина Питача, на стотина мили от Лос Анжелис. Там той смятал да работи през деня, а нощно време да пише и учи. Но железопътните компании надували таксите до последен предел. Питача била пустинна долина и произвеждала три неща само: добитък, дърва за горене и дървени въглища. За превоз на вагон добитък до Лос Анжелис взимали само осем долара. Това било така, обясни Джонс, защото добитъкът имал крака и за същите пари можел да бъде закаран от говедар до Лос Анжелис. Но дървата за горене нямали крака и железниците вземали точно двадесет и четири долара на вагон.

При тази система дървосекачът трябвало да работи здравата по дванадесет часа на ден и след приспадането на сумата за превоза от продажната цена в Лос Анжелис надницата му възлизала на долар и шестдесет цента. Джонс се опитал да изхитри в играта, превръщайки дървата си в дървени въглища. Сметките му били задоволителни. Но железопътната компания също правела сметки. Повишила таксата за превоз на вагон дървени въглища на четиридесет и два долара. След три месеца Джонс отново проверил сметките си и открил, че пак печели по долар и

шестдесет цента на ден.

– Тогава се отказах – завърши Джонс. – Цяла година скитах и си го върнах на железопътната компания. Няма да ви занимавам с разните дреболии, но през лятото прекосих планините и драснах клечка кибрит на снегозадържащите съоръжения. Този малък огън им е струвал тридесет хиляди долара. Смятам, че така изравних сметките си в долината Питача.

– Момче, не те ли е страх да правиш признания пред непознати? – попита го съвсем сериозно Дейлайт.

– Съвсем не – отвърна Джонс. – Не може да се докаже. Ако твърдите, че съм казал така, аз ще твърдя, че не съм. Никой съд няма да приеме подобно нещо за доказателство.

Дейлайт се прибра в кантората си и се замисли.

Точно така беше: да се товари колата до краен предел. Това беше основното правило на играта отгоре до долу и играта продължава, защото всяка минута се ражда по един глупчо. Ако всяка минута се раждаше по един Джонс, играта нямаше да продължи дълго. Играчите имаха късмет, че работниците не са Джонсовци. Но в играта съществуваха и други фази. Търговците на дребно, бакалите и техните подобни, откъсваха, каквото могат от продукта на работника; но всъщност търговците на едро и спекулантите обираха работниците чрез търговците на дребно и бакалите. В последна сметка самите търговци на дребно и бакалите получаваха от печалбата само обикновени надници. Те бяха само надничари на търговците на едро. Още по-нагоре се намираха финансовите магнати. Те използваха огромна и сложно разработена система, за да могат да се вмъкват в голям мащаб между стотици хиляди работници и произведените от тях материални блага. Тези хора не бяха обикновени крадци, а по-скоро комарджии. И понеже не се задоволяваха с преките си печалби, пък и по природа си бяха комарджии, те се нахвърляха един срещу друг. Тази особеност на играта наричаха висша финансова политика. Основното им занимание бе да грабят работниците, но от време на време правеха различни комбинации и грабеха един от друг насъбраната плячка. Това обясняваше защо Холдсуърти го бе измамил с петдесет хиляди долара, а Даусет, Летън и Гугънхемър го бяха измамили с десет милиона. А когато той нападна „Панама Мейл“, направи съвсем същото. В заключение той реши, че е по-добре да крадеш от крадците, отколкото от нещастните, глупави работници.

Така, без да е учил философия, Дейлайт си присвои предварително положението и призванието на свръхчовек от двадесети век. Той откри,

че с редки, почти невероятни изключения принципът „благородството задължава“ съвсем не се спазва в кръга на финансовите свръхчовеци. Един интелигентен пътешественик много сполучливо бе казал по време на речта, която държа след вечерята, дадена в негова чест в „Алтапасифик“. „Сред крадците съществува почтеност и това ги различава от почтените хора.“ Точно така беше. Тези съвременни свръхчовеци бяха просто група преуспели бандити, които имаха нахалството да проповядват на собствените си жертви една система от етични правила, която самите те не спазваха. За тях честната дума имаше стойност само когато е придружена с принуда. Не кради беше принцип, който се отнасяше само за честния работник. Те, свръхчовеците, бяха над подобни принципи. Те крадяха свободно и събратята им измерваха уважението си към тях с величината на кражбата.

Колкото повече навлизаше в играта Дейлайт, толкова по-ясно му ставаше положението. Въпреки че всеки от крадците изпитваше силно желание да окраде всеки друг крадец, самата банда бе добре организирана. На практика тя контролиреше цялата политическа машина на обществото – от местните политикани до Сената на Съединените щати. Тя издаваше закони, които и даваха право да краде. Насила прилагаше тези закони с помощта на полицията, шерифите, местните власти, редовната армия и съда. И всичко вървеше по мед и масло. Главната опасност за свръхчовека идваше от неговите събратя свръхчовеци... Огромната, глупава маса народ не влизаше в сметката. Хората от народа бяха създадени от толкова лошокачествена глина, че и най-простата измама ги заблуждаваше. Свръхчовеците дърпаха конците, а когато им омръзваше да обират работниците, започваха да се крадат един друг.

Дейлайт философстваше, но не беше философ. Никога не бе чел сериозни книги. Той беше упорит, практичен човек и нямаше никакво намерение да чете книги. Беше живял прост, непосредствен живот и не бе имал нужда от книги, за да го разбере. А сложният живот, който водеше сега, изглеждаше също така прост. Той прозираше през неговите измами и измислици и го намираще толкова елементарен, колкото и живота по Юкон. Хората бяха направени от същото тесто. Имаха същите страсти и желания. Финансовите операции бяха покер в голям мащаб. Играеха хората, които имаха средства. Работниците работеха, за да си изкарат прехраната. Дейлайт виждаше, че играта се играе по вечните правила и сам играеше в нея. Огромната безполезност на това организирано и мамено от бандите общество не го възмущаваше. Такъв бе естественият ред на нещата. Всъщност всички човешки стремежи бяха направни.

Толкова често се бе убеждавал в това.

Съдружниците му бяха умирали от глад по реката Стюарт. Стотици стари пионери не успяха да регистрират участъци по Бонанза и Елдорадо, докато много шведи и новаци сякаш бяха напипали по еленовите пасища участъци за милиони. Това беше животът, а в най-добрия случай животът беше жесток. Цивилизованите хора крадяха, защото така бяха създадени. Грабеха просто така, както котките драскаха, гладът причиняваше мъка, а измръзването – болка.

И тъй Дейлайт стана преуспял финансист. Той не участваше в маменето на работниците. Нямахме сърце за тези работи, пък и не го привличаше. Работниците се мамеха много лесно, бяха твърде глупави. Все едно да ходиш на лов за охранени, опитомени фазани в английски развъдник. За него спортът се състоеше в това, да напада преуспелите и да им отнема плячката. В това намираше и забавление, и възбуда, особено понякога, когато те дяволски се съпротивляваха. Както някога бе правил Робин Худ, Дейлайт крадеше богатите и раздаваше по малко на нуждаещите се. С благотворителност той се занимаваше по своему. Огромната маса човешки страдания нямаше никакво значение за него. Това беше част от вечния ред в обществото. Той не можеше да понася организираната благотворителност и филантропите. От друга страна, не беше съвестта му, която го караше да дава. Никому не дължеше, но не можеше и дума да става за някакъв дълг. Даренията му бяха просто спонтанна проява на щедрост: и тя беше насочена винаги към тези, които го заобикаляха. Никога не даваше за пострадалите от земетресение в Япония или пък за летни лагери на бедните от Ню Йорк. Затова пък обезпечи за цяла година Джонс, момък, който караше асансьора, за да може той да напише книга. Щом научи, че жената на келнера, който му прислужваше в хотела, страда от туберкулоза, той я изпрати в Аризона. А по-късно, когато лекарите обявиха нейния случай за безнадежден, изпрати там и мъжа и за да бъде с нея до края ѝ. По същия начин купи една юзда от конски косми, която някакъв затворник бе направил в един поправителен дом на запад. Затворникът разпространи добрата новина и скоро на Дейлайт взе да му се струва, че половината питомци на поправителния дом правят юзди специално за него. Той ги купуваше всичките и ги плащаше от двадесет до петдесет долара парчето. Бяха красиви и почтени произведения на труда и той украси с тях всички свободни места по стените на спалнята си.

Суровият живот на Юкон не бе успял да направи Дейлайт суров и коравосърдечен. За това бе необходимо обкръжението на

цивилизацията. В безопасната, дивашка игра, която водеше сега, свойственото му добродушие и неговият провлечен, западняшки говор незабележимо го напуснаха. Говорът му стана остър и нервен, а същото стана и с мислите му. В бързия ход на играта той все по-рядко намираше време да прояви добродушието си. Промяната се отрази даже и на лицето му. Чертите му станаха по-строги. Игривата извивка на устните му и неговата характерна усмивка в набръчканите ъгълчета на очите се забелязваха все по-рядко. В черните, блестящи като на индианец очи се появиха отблясъци на жестокост и брутално съзнание за мощ. Невероятната му жизненост не беше засегната и се излъчваше от цялото му същество, но тя се бе превърнала в жизненост на завоевател, който тъпче хората под себе си. Битките му с природата бяха някак безлични; битките, които водеше сега, бяха изцяло срещу мъжките представители на човешкия род; а лишенията по снежните пътеки, по реката и ужасите на студа му се отразяваха много по-слабо, отколкото горчивата ожесточеност на борбата с ближните му. Веселото му настроение се проявяваше все още от време на време, но обикновено се дължеше на коктейлите, изпити преди ядене. На север той бе пил по много, но рядко; сега пиеше по-умерено, но системно. Това стана несъзнателно, но бе предизвикано от неговото физическо и душевно състояние. Коктейлите му служеха за намаляване на напрежението. Без да обмисля и разсъждава, той чувстваше нужда да намали или преустанови напрежението от работата, дължащо се главно на дръзките му и рисковани спекулации; в течение на седмици и месеци той се убеди, че най-доброто средство за това са коктейлите. Те бяха каменна стена. Сутрин и по време на работа той никога не пиеше. Но веднага щом напуснеше кантората, започваше да издига около съзнанието си алкохолната стена. Тогава кантората изчезваше, представаше да съществува. Следобед тя се съживяваше отново за час-два, след което той я напускаше отново изграждаше алкохолната стена. Имаше, разбира се, и изключения от това правило; волята му а още беше до толкова силна, че ако му предстоеше някоя вечеря или конференция, на която трябваше да се срещне с неприятели или съдружници в сделките, за да планира или преговаря по работа, той се въздържаше от пиене. Но в момента, в който свършваше работата, той винаги си поръчваше мартини, при това двойно, за да не дава повод за приказки, караше да му го сервират във висока чаша.

Глава VI

В живота на Дейлайт се появи Диди Мейсън. Тя се появи съвсем незабелязано. Той я прие напълно равнодушно, без да я отличава от мебелировката на кантората си, от момчето в кантората – Морисън, главния доверен и единствен чиновник – и от цялата останала обстановка в работното място на свръхчовека. Ако през първите месеци от нейната работа го бяха попитали за цвета на очите и, той нямаше да може да отговори. Понеже косата ѝ бе светлокафява, в подсъзнанието му се бе създала смътната представа за brunetka. По същия начин му се струваше, че не е нито тънка, нито дебела. Нямаше никакво понятие как се облича. Не беше познавач по този въпрос, пък и не го интересуваше. Не бе забелязал нищо необикновено и смяташе, че се облича все пак някак си. За него тя беше „мис Мейсън“ и толкова, макар че като стенографка му се струваше бърза и акуратна. Но и това му впечатление беше твърде смътно, защото не бе имал допир с други стенографи и смяташе, че всички са така бързи и акуратни.

Една сутрин, подписвайки писма, той се натъкна на израза *аз бих*¹⁸. Той бързо прегледа цялата страница за да види дали има други подобни фрази, и откри доста изрази *аз ще*. *Аз бих* беше писано само на едно – единствено място и ярко се открояваше. Натисна два пъти копчето на звънеца и миг по-късно влезе Диди Мейсън.

– Аз ли съм казал така, мис Мейсън? – попита той, като протегна към нея писмото ѝ и показа опущението.

По лицето и премина сянка на досада. Беше виновна.

– Моя грешка – каза тя. – Съжалявам! Но знаете ли, това не е грешка! – прибави бързо тя.

– Защо мислите така? – я предизвика Дейлайт. – На мене ми звучи грешно.

В това време тя бе стигнала до вратата, но при тази забележка се обърна с писмото в ръка.

– Въпреки всичко, така е правилно.

– Но тогава всички „аз ще“ са неправилни – заспори той.

– Точно така – беше храбрият и отговор. – Да ги поправа ли?

18. Твърде характерна грешка, правена от много американци, които поради непознаване на граматиката заменят правилното I shall – формата за образуване на бъдеще време, първо лице, в I will – което в първо лице придава на фразата друг смисъл Тази разлика е трудно преводима, понеже е характерна само за английски език. – Б.пр.

– В понеделник бих дошъл да се занимаем със сделката. – Дейлайт повтори на висок глас изречението от писмото. Имаше важен и сериозен вид, а със слуха си напрегнато изследваше собствения си глас. Той поклати глава. – Не ми звучи правилно, мис Мейсън. Просто не ми звучи правилно. Никой не ми пише по този начин. Всички казват „аз ще“ – дори никой от образованите хора. Не е ли така?

– Да – съгласи се тя и излезе, за да поправи грешката на машината.

Така се случи този ден, че сред няколкото мъже, с които седна да обядва, имаше и един млад англичанин – минен инженер. Ако се бе случило друг път, той не би обърнал внимание на говора му, но след спречкването със стенографката си той бе поразен веднага от израза *аз бих*, който англичанинът повтори няколко пъти през обедата, и Дейлайт беше сигурен, че добре го е чул.

След обедата той заведе в едно ъгълче Макинтош, един от членовете на клуба, за когото по славата му на добър футболист знаеше, че е завършил колеж.

– Слушай, Бъни – попита го Дейлайт, – как е правилно да се каже „В понеделник бих дошъл да се занимаем със сделката“ или „В понеделник ще дойда да се занимаем със сделката“?

Бившият футболен капитан мъчително мисли цяла минута.

– Проклет да съм, ако знам! – призна си той. – Аз как го казвам?

– Аз ще, разбира се!

– Тогава обратното е вярно, можеш да си сигурен в това! Винаги съм бил слаб по граматика.

На връщане към бюрото Дейлайт се отби в една книжарница и си купи граматика; с крака върху писалището той цял час се рови из страниците и.

– Да ми отрежат главата, ако момичето не е право! – гласно заключи той накрая.

За пръв път бе поразен от обстоятелството, че неговата стенографка беше малко по-особена. Дотогава я бе приемал като женско същество и част от мебелировката на бюрото. Но след като бе доказала, че знае граматика по-добре от финансистите и колежаните, тя се превърна в определена личност. Струваше му се, че се откроява така ясно в съзнанието му, както „аз бих“ се бе открило върху напечатаната страница. Така той започна да ѝ обръща повече внимание.

Същия следобед той я изгледа, когато си отиваше, и за пръв път установи, че има хубаво тяло и се облича задоволително. Той не познаваше подробностите на женското облекло и не можа да оцени нито

хубавата ѝ блузка, нито добре ушития костюм. Забеляза общия и вид. А видът и беше добър. Нямахме нищо излишно, всичко беше на мястото си.

– Спретната и хубавичка! – беше заключението му, когато външната врата се затвори след нея.

Когато и диктуваше на следната сутрин, той реши, че прическата и му се нрави, въпреки че да го убиеха, не би могъл да я опише. Впечатлението беше приятно, това беше всичко. Тя седеше между него и прозореца и той забеляза, че косата ѝ е светлокестенява със златнобронзови оттенъци. Бледото слънце, което нахлуваше през прозореца, превръщаше бронза в малки пламъчета, твърде приятни за окото. „Странно – помисли си той. – че не съм забелязал това явление по-рано!“

По средата на писмото той стигна до същата фраза, която бе причинила спречкването предния ден. Той си припомни за борбата с граматиката и продиктува:

– По това предложение бихме се разбрали... – Мис Мейсън хвърли бърз поглед към него. Действието и бе съвсем неволно, причинено от изненадата ѝ. В следващия миг очите ѝ бяха отново сведени надолу и тя чакаше да продължи диктовката. Но в момента, когато го погледна, Дейлайт забеляза, че очите ѝ са сиви. По-късно той щеше да научи, че понякога в същите тези сиви очи проблесваха златисти светлини; но и така бе видял достатъчно, за да бъде изненадан, защото изведнъж разбра, че досега, като нещо съвсем естествено, я беше смятал за брюнетка с кафяви очи.

– В крайна сметка вие излязохте права! – призна той с глупава усмивка, съвсем неподходяща за острите индиански черти на лицето му.

Той бе отново възнаграден с бърз поглед и приветлива усмивка и този път се увери, че очите и са сиви.

– Но въпреки това не ми звучи правилно – оплака се той.

Този път тя направо се изсмя.

– Извинявайте – побърза да се оправи тя, но след това развали всичко, като прибави, – но сте толкова смешен!...

Дейлайт започна да изпитва леко неудобство, а слънцето продължаваше да пали малките пламъчета в косата ѝ.

– Съвсем не ми е до смях – каза той.

– Тъкмо за това се засмях. Но точно така е правилно според граматиката!

– Добре – въздъхна той – ...по това предложение бихме се разбрали – записахте ли го?

И диктуването продължи.

Той откри, че когато няма работа, тя чете книги и списания или се занимава с ръкоделие.

Веднъж, минавайки край бюрото ѝ, той взе един том със стихове от Киплинг и с недоумение го разлисти.

– Обичате ли да четете, мис Мейсън? – попита той, като остави книгата.

– О, да, много – отговори тя.

Друг път видя при нея една книга на Уелс – „Колелата на щастието“.

– За какво се разправя? – попита Дейлайт.

– Обикновен роман, любовна история.

Тя млъкна, но той не си отиваше и тя се почувствува задължена да продължи:

– Става дума за един продавач от Лондон, който отива в отпуска с велосипеда си и се влюбва в едно младо момиче с много по-високо обществено положение. Майка ѝ е известна писателка и така нататък. Положението е много интересно, тъжно и трагично. Искате ли да я прочетете?

– Спечелва ли я накрая? – попита Дейлайт.

– Не, точно в това е цялата работа. Той не...

– Той не я спечелва и вие сте прочели стотици страници, за да разберете това? – измърмори Дейлайт с недоумение.

Думите на Дейлайт едновременно дразнеха и забавляваха мис Мейсън.

– Но и вие с часове четете финансовите и стопанските новини! – отвърна тя.

– Да, но аз извличам нещо от тях. Това е работа и е съвсем различно. От тях аз извличам пари. Какво извличате вие от книгите?

– Мироглед, нови идеи, намирам там живота.

– Всичко това не струва и един цент суха пара.

– Но животът струва повече от сухата пара – заспори тя.

– Добре, добре – каза той с чисто мъжка снизходителност. – Щом ви доставя удоволствие, всичко е наред. Предполагам, че това е важното. А всеки си има собствен вкус.

Въпреки чувството си за превъзходство той не можеше да отрече, че мис Мейсън знаеше твърде много и за момент се почувствува като дивак, когато са изправили пред произведение на недостъпна, твърде висша култура. За Дейлайт културата нямаше стойност, но въпреки това

той бе смътно разтревожен от чувството, че културата е нещо много повече, отколкото той си въобразяваше.

Минавайки друг път покрай бюрото ѝ, той забеляза една позната книга. Книгата беше написана от клондайкския кореспондент на някакво списание и той знаеше, че в нея се намира снимката му и се говори за него. Знаеше също, че в книгата има една сензационна глава, в която се споменава за самоубийството на една жена и се казва, че „Дейлайт ѝ дошъл твърде много“.

След тази случка той повече не проговори с нея за книги. Представи си какви погрешни заключения щеше да си извади тя специално от тази глава и го заболя още повече, защото щяха да са съвсем незаслужени. Каква неправда – той, Бърнинг Дейлайт, да има репутация на донжуан и заради него да се е самоубила жена! Той се почувствува страшно нещастен и се чудеше какъв е тоя късмет, който е бутнал в ръцете на стенографката му точно тая книга измежду хиляди други. В продължение на няколко дена след това той изпитваше чувството на виновност в присъствието на мис Мейсън; и беше сигурен, че веднъж хвана нейния настойчив и любопитен поглед да го изучава що за човек е.

Той се обърна към чиновника си Морисън, който, преди да разкаже какво знае за мис Мейсън, трябваше да изкаже личното си недоволство от нея.

– По произход е от окръга Сискю. Много е приятно да работи човек с нея в кантората, разбира се, но важничи – малко е специална, разбирате ли?

– Защо смятате така? – попита Дейлайт.

– Има високо мнение за себе си и не дружи с хората, с които работи в кантората. Не иска да има нищо общо с един колега. Толкова пъти съм я канил на театър, на панаир – но нищо не може да се направи. Казва, че обичала много да спи, не можела да закъснява, пък и живеела чак в Бъркли.

Тази част от казаното задоволи напълно Дейлайт. Нямаше съмнение, че не е съвсем обикновено момиче. Но следващите думи на Морисън го нараниха.

– Но това са само превземки. Тя ходи със студенти, там е работата. Имала нужда от сън и не можела да дойде с мене на театър, но може до късно да танцува с тях. Зная сигурно, че посещава всичките им забави и тям подобни. Прекалено модна и надута ми се струва за стенографка. А си има и кон за езда. Язди по мъжки из ония там хълмове. Една неделя видях с очите си. Добре си живее и се чудя как се справя. Шестдесет и

пет долара на месец не са много. А има и болен брат.

– С родителите си ли живее? – попита Дейлайт.

– Няма родители. Чух, че били заможни. Трябва да са били наистина, защото иначе брат ѝ не би могъл да следва в Калифорнийския университет. Баща и имал голямо животновъдно стопанство, но се оплел в спекулации с мини или нещо подобно и се разорил, преди да умре. Майка и умряла отдавна. Издръжката на брат и трябва да е доста скъпа. На времето си бил здравеняк, играел футбол, увличал се по лов и екскурзии в планините. Нещастieto станало, като укротявал коне, а след това хванал ревматизъм или нещо подобно. Единият му крак е по-къс от другия и е поизсъхнал. Принуден е да ходи с патерици. Веднъж я видях с него – на ферибота. Докторите от години се занимават с него и сега мисля, че е във френската болница.

Всички тези сведения за мис Мейсън увеличиха интереса на Дейлайт към нея, но въпреки силното си желание той не можа да я опознае по-отблизо. В главата му се въртеше мисълта да я покани па обяд, но от тази му мисъл не излезе нищо, защото дълбоко у него бе залегнало кавалерството на пионера. Той знаеше, че един почтен човек, който уважава себе си, не води стенографката си на обяд. Знаеше също, че някои правят такива неща, защото дочуваше клюките в клуба, но нямаше добро мнение за подобни мъже и съжаляваше момичетата. Смяташе, че човек има по-малко права над служещите си, отколкото над обикновени познати или дори непознати. Така той би я завел на обед или на театър. Но понеже като работодател купуваше част от времето на чиновника си, той чувствуваше, че да отнема по какъвто и да е начин останалото му време, би било злоупотреба с властта, която има над него. Да направи това, бе все едно да се прояви като грубиян. Нямаше да бъде почтено. Това би значило да използва обстоятелството, че чиновникът зависи от него, що се отнася до прехраната. Чиновникът би могъл да се съгласи не защото му е приятно такова нещо, а от страх да не го разсърди.

В неговия случай да се натрапи така, би му било особено противно, защото тя беше чела и оная проклета книга за Клондайк. Кой знае какво мнение трябва да си е съставила за него – тя – едно момиче, което не искаше да има нищо общо дори с красивия, възпитан Морис! Но дълбоко зад всички тези причини лежеше неговата свенливост. Единственото нещо, от което се бе страхувал някога през живота си и от което цял живот го е било страх, беше жената. А не беше лесно да преодолее тази свенливост сега, когато усещаше първите проблисъци на нуждата от женска любов. Призракът на обвързващата женска престилка все още го

навестяваше и му помагаше да намира извинения, че не се сближава с Диди Мейсън.

Глава VII

Съдбата не му помогна да се сближи с Диди Мейсън и интересът му към нея постепенно отслабна. Това беше твърде естествено, защото той се бе увлякъл дълбоко в огромни спекулативни сделки, които с привлекателността и величината си поглъщаха без остатък цялата енергия на неговия великолепен организъм. Съсредоточаването му в играта бе толкова напрегнато, че хубавичката стенографка бавно и неусетно изчезна от неговото съзнание. Така първият лек порив към нуждата от женска любов замря. Единственото чувство, което изпитваше към Диди Мейсън, бе задоволството, че има такава добра стенографка.

А и да имаше някои останали надежди, те изчезнаха напълно в напрегнатата и ожесточена битка, в която се бе впуснал с параходните компании „Коустуайз Стийм Навигейшън“ и Хавайско-Никарагуанско-Мексиканско-Тихоокеанската компания. Беше забъркал много по-голяма каша, отколкото бе предполагал, и сам беше учуден от бързото разпространение на битката и от неочакваните и съвсем чужди интереси, които се бяха намесили в нея. Всички вестници в Сан Франциско се нахвърлиха върху него. Вярно, че една-две редакции бяха намекнали преди това за нуждите си от субсидии, но Дейлайт реши, че положението оправдава подобни разходи. До това време пресата бе била винаги приятно снизходителна към него и го използваше добродушно за създаване на сензации, но сега той трябваше да научи на какво е способна коварната и нагла, враждебно настроена преса. И най-малката подробност от живота му бе възкресена, за да послужи като основа на зловни измислици. Дейлайт бе искрено смяян от новото тълкуване на всичко, което бе сторил някога. От „героя на Аляска“ той бе превърнат в „звяра от Аляска“, лъжец, главорез и изобщо „покаварена личност“. Понеже това не ги задоволи, те започнаха да съчиняват най-гадни лъжи по негов адрес. Той никога не отговаряше на клеветите, но веднъж си каза, каквото мислеше, пред няколко репортери.

– Правете, каквото щете! – им каза той. – Бърнинг Дейлайт е виждал по-страшни работи от вашите мръсни, лъжливи хартийки! Вас, момчета, не ви обвинявам... поне не за всичко! Нищо не можете да направите. Трябва да си печелите хляба. Има твърде много жени по този

свят, които си вадят хляба по начин, подобен на вашия, защото не могат да правят нищо друго. Все някой трябва да върши и мръсната работа, защо пък да не я вършите вие? За това ви плащат, а гръбнакът ви е твърде мек за по-честни служби!

Социалистическата преса в града с радост подхваща тези думи и ги разпространи из Сан Франциско, напечатани на хиляди позиви. А журналистите, здраво засегнати, отвърнаха с единственото си средство – на караха да потече река от печатарско мастило, пълна с мръсотии и клевети. Нападките станаха още по-ожесточени. Цялата кампания се превърна в дивашка разправа. Бедната жена, която се бе самоубила, бе измъкната от гроба и повлечена по топове хартия като мъченица и жертва на свирепата жестокост на Дейлайт. Бяха публикувани солидни, подкрепени от статистически данни статии, които доказваха, че той започнал да трупа богатството си, като ограбил златоносните участъци на бедни златотърсачи, а го затвърдил, като потъпкал нечестно споразумението с Гугънхемър по сделката „Офир“. Появиха се редакционни статии, в които Дейлайт бе наречен враг на обществото, пещерен човек по обноски и култура, подбудител на опустошителни безредици в икономиката, рушител на търговското и индустриалното благоденствие на града, зловерден анархист; а една редакционна статия сериозно препоръчваше да го обесят за урок на него и подобните му и му пожелаваха някой ден голямата му кола да се обърне и да го смачка.

Но той, като голяма мечка, нападнала кошера, не обръщаше внимание на желанията и упорито продължаваше да търси меда. Скърцаше със зъби и връщаше на удара с удар. Започна нападението над две парадни компании, но след това се оказа във война с цял град, после с окръга и накрая с цялото тихоокеанско крайбрежие. Много добре, щом искаха борба, щяха да си получат заслуженото! Точно това искаше и той; та нали заради това бе напуснал Клондайк и сега чувствуваше, че е постъпил правилно, защото играеше на такава голяма маса, каквато в Юкон никога не е имало. Негов съюзник беше адвокатът Лари Хегън, млад неизвестен ирландец, чийто гений в професията никога не бе открил, преди Дейлайт да го назначи с огромна заплата и царски подаръци. Хегън притежаваше въображението и дързостта на келтските си прадеди, и то в такава степен, че Дейлайт трябваше да го възпира. Хегън имаше наполеоновски качества в областта на юриспруденцията, но беше неуравновесен, та Дейлайт му служеше за уравнишител. Оставен сам, ирландецът щеше да се провали, но направляван от Дейлайт, той тръгна по пътя на богатството и славата. Също като Наполеон и той бе лишен от лична

гражданска съвест.

Хегън водеше умело Дейлайт през плетеницата на съвременната политика, работническото движение, търговското и индустриалното законодателство. Именно Хегън, неизтощимият източник на идеи и начини за осъществяването им, отвори очите на Дейлайт, за да види несънуваните от него възможности, които можеха да бъдат използвани за водене на война в двадесети век; а Дейлайт от своя страна отхвърляше, приемаше, развиваше, планираше операциите и ги привеждаше в изпълнение. Цялото тихоокеанско крайбрежие от Пюджет-Саунд до Панама кипеше, Сан Франциско се бе надигнал против него и по всичко изглеждаше, че двете параходни компании печелят. Като че ли бавно, но сигурно принуждаваха Дейлайт да падне на колене. Тогава той нанесе удара си – по параходните компании, по Сан Франциско и по цялото тихоокеанско крайбрежие.

Отначало ударът не изглеждаше особено страшен. В Сан Франциско се откри конгресът на дружеството „Християнски стремежи“ и членовете на 927-мата секция от Профсъюза на транспортните работници отказаха да натоварят малко багаж, който принадлежеше на конгресистите. Арестуваха няколко души, няколко глави бяха строшени и багажът бе доставен на местоназначението му. Никой не отгатна, че зад тази малка разпрavia действа ловката ирландска ръка на Хегън, добила мощ чрез клондайкското злато на Бърнинг Дейлайт. Всъщност беше нещо незначително – или поне така изглеждаше. Но Профсъюзът на каруцарите поде кавгата и бе подкрепен от Федерацията на пристанищните работници. Лека-полека стачката се разшири. Готвачите и келнерите отказаха да обслужват стачкоизменниците каруцари и техните господари и по този начин и те влязоха в битката. Месарите отказаха да обработват месо за ресторанти, които не стачкуват. Собственическите сдружения обединиха усилията си, но се намериха с лице срещу четиридесет хиляди организирани работници на Сан Франциско. Обявиха стачка фурните, които снабдяваха ресторантите, и каруцарите, които извозваха хляба; те бяха последвани от млекарите, извозваните на мляко и работниците от птицефермите. Профсъюзът на строителните работници безусловно поддържаше стачкуващите. В Сан Франциско зацари хаос.

Но засега такова беше положението само в Сан Франциско. Интригите на Хегън бяха майсторски и Дейлайт разгъваше кампанията постепенно. Могъщият и бояк Профсъюз на тихоокеанските моряци отказа да обслужва кораби, натоварени от стачкоизменници. Съюзът представи ултиматум, а след това обяви стачка. Именно това бе целта на Дейлайт.

На всеки кораб, който хвърляше котва, се качваха представители на профсъюза и изпращаха моряците на брега. А заедно с моряците тръгваха огнярите, техниците, корабните готвачи и келнери. Броят на бездействиците морски съдове растеше всеки ден. Не можеха да се съставят екипажи от стачкоизменници, защото хората от моряшкия профсъюз бяха закалени в суровия живот сред океаните и когато те стачкуваха, стачкоизменниците ги чакаше кръвопролитие и смърт. Стачката се разпростря по цялото тихоокеанско крайбрежие, всички пристанища се изпълниха с бездействици кораби и морският трафик бе напълно парализиран. Минаха дни и седмици, а стачката продължаваше. Параходните компании „Коустуайз Стийм Навигейшън“ и Хавайско-Никарагуанско-Мексиканско-Тихоокеанската бяха притиснати до стената. Разноските по борбата със стачката бяха огромни, положението се влошаваше с всеки изминат ден, а в същото време те не печелеха нищо. Накрая се признаха за победени и поискаха „мир на всяка цена“. Но мирът дойде едва след като Дейлайт и съюзниците му изиграха играта си докрай, прибраха печалбите и позволиха на една солидна част от континента да започне отново работа.

През следващите години се забеляза, че няколко работнически водачи си направиха къщи и блокове с апартаменти за даване под наем и обиколиха старите, европейски страни като екскурзианти. А наскоро след стачката други водачи и неизвестни личности се появиха на политическата сцена и се докопаха до общинските управления и общинските пари. Жителите на Сан Франциско дори не подозираха до каква степен борбата на Дейлайт с параходните компании е причина за последвалата корупция в управлението на града. Но слуховете за ролята, която бе изиграл, макар и повечето като догадки, скоро се пръснаха навън и той стана прицел на хорското презрение и омраза. Сам Дейлайт никога не бе мислил, че борбата му срещу двете параходни компании ще вземе такива колосални размери.

Но той бе получил, каквото искаше. Той беше разиграл смело картите и бе спечелил, като, преди да се оттегли, бе смачкал параходните компании в праха и безмилостно, но със съвсем законни средства бе ограбил дребните вложители. Съдружниците му не се задоволиха с огромните суми, които той им изплати, и се самонаградиха с ред преимущества, които им позволиха по-късно да продължат ограбването на града. Съдружието му с банда разбойници стана причина за много разбойничества. Но съвестта му не изпитваше никакви угризения. На времето си бе чул и сега пак си припомни думите на един свещеник, който бе казал:

„...който нож вади, от нож умира“. Когато си играеш с главорезите, винаги рискуваш, но главата на Дейлайт все още си беше на мястото! А пък и беше спечелил. Всичко беше въпрос на комар и война между силните. Глупаците не влизаха в сметката. Винаги те опираха пешкира; а че беше така, той бе заключил от слабите си познания по история. Сан Франциско бе пожелал да воюва и той удовлетвори желанието му. Такава беше играта. Всички едри магнати правеха същото и при това постъпваха много по-лошо.

– Не ми говорете за морал и граждански дълг – отговори той на един настойчив репортер. – Ако утре напуснете службата си и отидете да работите в друг вестник, ще пишете, каквото ви наредят да пишете. Това ще бъде вашият морал и граждански дълг; на новата си работа ще поддържате някоя крадлива железопътна компания с... морал и граждански дълг, предполагам! Вашата цена, моето момче, е тридесет долара на седмица. За толкова се продавате. Но вестникът ви би се продал за малко повече. Платете цената му днеска и още утре ще замени подлата си политика с друга подла политика; но никога няма да се откаже да призовава към морал и изпълнение на граждански дълг! И всичко това е възможно, защото всяка минута се ражда по един глупак. Докато търпят, хората ще бъдат мамени, моето момче! А за акционерите и спекулантите е по-добре да не пискат, че са ги обрнали. Когато смъкнат някого и го разкъсват на части, те не пискат. Този път тях ги повалиха и разкъсаха, и това е всичко. Правят се на божи кравички! Момчето ми, тези същите юнаци са готови да откраднат троха хляб от гладуващите и да извадят златните пломби на мъртвеца, да! И ако случайно някой труп ги удари, надават вик до бога! От най-дребните до най-едрите всички са от един дол дренки. Вижте Захарния тръст – натъпкан с милиони, а като обикновен джебчия краде вода от Нюйоркската община и мами властите с фалшивите си кантари. Морал и граждански дълг ли? Забравете за тях!

Глава VIII

Цивилизацията не подейства на Дейлайт в положителен смисъл. Вярно, че започна да носи по-хубави дрехи, обноските му станаха малко по-добри и се научи да говори по-литературен английски. Беше постигнал забележително умение в спекулациите и в унищожаването на противниците си. Привикна също така на по-удобен живот, а в свирепите

сложни битки умът му се изостри като бръснач. Беше закоравял, и то за сметка на едновременната си искрена сърдечност. Не знаеше нищо за основните културни ценности на цивилизацията. Не знаеше, че изобщо съществуват. Беше станал злобен, груб и циничен. Могъществото му подейства, както действа па всички. Подозираше големите експлоататори, презираше стадото експлоатирани глупци и вярваше само на себе си. Това доведе до прекомерно и неестествено възвеличаване на собственото му „аз“ и унищожи уважението, дори на най-обикновеното уважение към другите, докато накрая не му остана нищо друго, освен да боготвори и се покланя само на това свое „аз“.

Физически той вече не беше човекът със стоманени мускули, който бе дошъл от Арктика. Не правеше достатъчно физически усилия, ядеше повече от необходимото и пиеше твърде много. Мускулите му започнаха да се отпускат, а неговият шивач намекна, че талията му расте. Всъщност Дейлайт пускаше корем. Физическата промяна се отрази и на лицето му. Тънкото индианско лице се превърна в лице на градски обитател. Слабите хлътнатини под изпъкналите скули се запълниха. Под очите му се забелязваха наченки на подпухнали торбички. Вратът му надебеля и ясно се виждаха първите гънки на двойната гуша. Предишният аскетичен образ, изваян от страхотните несгоди и труд, бе изчезнал, чертите му станаха по-разлети и тежки и издаваха неговия невъздържан начин на живот, грубост и жестокост.

Започна да губи дори обикновените си връзки с хората. Понеже играеше играта си самотно и презираше по-голямата част от другите хора, които участваха в играта, той не ги разбираше, не им съчувстваше и не можеше да намери нищо общо с тези, които срещаше в „Алтапасифик“. Всъщност, когато битката с параходните компании бе в разгара си и пиратското му нападение причиняваше неизчислими вреди на цялото стопанство, той бе помолен да напусне „Алтапасифик“. Това съвсем не го огорчи, защото той и без това се бе прехвърлил в клубовете от рода на „Ривърсайд“, организирани и поддържани от господарите на града. Той откри, че предпочита тези хора. Те бяха по-примитивни и прости и не се надуваха. Признаваха си, че са разбойници и участвуват в играта, за да измъкнат, каквото могат; външността им бе по-груба и дива, но поне не блестяха с мазното си лицемерие. Управата на „Алтапасифик“ бе предложила напускането му на клуба да не се разгласява, а след това по частен път съобщи на вестниците. Те вдигнаха голям шум около изгонването му, но Дейлайт само се захили и продължи да работи безшумно, като си записа в своя „черен списък“ неколцина от членовете на клуба, на

които беше съдено един ден да почувствуват тежката лапа на финансиста от Клондайк.

Личността на Дейлайт обедини всички вестници в обща атака, която продължи няколко месеца и не остави здраво място по него. И най-дребното обстоятелство в живота му бе превърнато в престъпление или порок. Общественото му заклеймяване като подло чудовище уби и последната искрица надежда да се сближи с Диди Мейсън. Той усещаше, че тя никога няма да изпита добри чувства към човек като него и след като повиши заплатата и на седемдесет и пет долара месечно, си наложи постепенно да я забрави. Новината за повишението ѝ бе съобщена чрез Морисън, по-късно тя благодари на Дейлайт и с това въпросът бе приключен.

Една събота Дейлайт се почувствува потиснат и уморен от градския живот и се поддаде на внезапната си прищявка да го напусне за малко – нещо, което по-късно щеше да се окаже твърде важно за бъдещето му. Причината беше желанието му да подиша малко чист въздух и да промени заобикалящата го обстановка. Но пред себе си той се оправда, че отива в Глен Елен, за да прегледа фабриката за тухли, с чиято покупка го бе измамил Холдсуърти.

Той прекара нощта в малкия провинциален хотел и в неделя сутринта напусна селото, възседнал един кон, който нае от месаря на Глен Елен. Фабриката беше наблизко, край долината на рекичката Сонома. Пещите вече се виждаха сред дърветата, когато Дейлайт погледна вляво и съзря в полите на планината Сонома, на половин миля от него, цяла редица обрасли с дървета хълмове. Самата планина също бе цялата обрасла с гори и се възправяше високо над тях. Дърветата по хълмовете сякаш го канеха. Напоеният със слънчева светлина сух въздух на ранното лято му действаше като вино. Съвсем несъзнателно той го вдишваше жадно. Да отиде във фабриката, не беше никак привлекателно. Беше му дошло до гуша от всичко, свързано с работата, а зелените хълмове го привличаха. Беше на кон – добър кон според него, конят му напомни за индианските кончета, които бе яздил през детството си в Източен Орегон. На времето си беше добър ездач и сега го радваше звъntenето на железния мундшук в устата на коня и скърцането на коженото седло.

Дейлайт реши най-напред да пояди за удоволствие и след това да се занимава с фабриката. Той изкачи хълма и се огледа за пряк път до полите на планината. При първата възможност се отби от селския път и навлезе в една ливада. От двете страни на коларския път се извиваше трева, висока до кръста, и той възхитено вдишваше топлото ѝ

благоухание. Пред него летяха чучулиги и отвсякъде наоколо долитаха птичи гласове. Видът на пътя подсказваше, че по него са извозвали глина за фабриката, която сега не работеше. Той успокои съвестта си с мисълта, че това е част от деловата му работа и стигна до мястото, откъдето копаеха глината – огромна рана в склона на хълма. Но там не се бави никак и отново свърна наляво. Излезе от пътя. Не се виждаше никакво жилище и промяната след градската обстановка го изпълваше със задоволство. Сега яздеше през рядка гора, прошарена с малки, изпъстрени с цветя полянки. Стигна до един извор. Легнал по корем на земята, той пи от бистрата вода, а когато се огледа наоколо, изведнъж усети красотата на света. Беше като някакво откритие; реши, че никога по-рано не я е съзнавал и че е забравил твърде много. Не можеше да се занимава със спекулации и в същото време да поддържа допир с подобни неща. Когато пое дълбоко въздух, огледа всичко наоколо и се вслуша в далечната песен на чучулигите, той се почувствува като покерджия, станал от масата, на която е прекарал цяла нощ в игра, и излязъл от задушната атмосфера, за да се наслади на свежото утро.

В подножието на хълмовете Дейлайт се натъкна на висока ограда. По вида ѝ реши, че е поне отпреди четиридесет години – направена по всяка вероятност от някой пионер, който се е отдал на земеделие, когато е свършила треската за злато. Тук гората беше много гъста, но нямаше никакви храсталаци; небето беше закрито от клоните, но под тях можеше да се язди. Намираше се в глух лес от няколко акра¹⁹, където дъбовете, манцанитата и мадроните отстъпваха на места на величествените секвои. В подножието на един стръмен хълм той се натъкна на група гигантски секвои, събрани сякаш нарочно около малко, бълбукащо изворче. Той спря коня, защото до изворчето се издигаше една дива калифорнийска лилия. Приказното цвете растеше под сянката на дърветата като под величествения свод на някоя катедрала. Растението беше най-малко осем фуга на височина и стеблото му стигаше до две трети от тая височина, стройно, тънко, зелено и без листа, а след това избухваше в дъжд от снежнобели, восъчни камбанки. От едно – единствено стъбло бяха разцъфнали стотици такива ефирно нежни цветове. Дейлайт никога през живота си не бе виждал нещо подобно. Погледът му бавно се откъсна от цветето и огледа всичко наоколо. Той свали шапка с почти религиозно преклонение. Тук беше съвсем различно. Тук нямаше място за презрение и злина. Тук всичко беше чисто, свежо и красиво, заслужаващо

19. Един акър – около 4 декара. – Б.пр.

неговото уважение. Приличаше на черква. Царуваше атмосфера на свято спокойствие. Благородни пориви се събуждаха в душата. Докато се оглеждаше наоколо, всичко това изпълни сърцето му. Но то не бе дело на разума му Просто почувствува нещата, без изобщо да размисли. По стръмния склон над изворчето растеше нискостеблена, девствена папрат, а по-нагоре се виждаше висока папрат. Тук-таме се срещаха паднали дървета, обрасли с мъх, които бавно потъваха в горската почва и се смесваха с нея. По-нататък, при едно разреждане на гората, имаше стари, възловати дъбове, от които с велено безредие висяха диво грозде и орлови нокти. Една сива катеричка подскочи по клона над Дейлайт и го загледа. Отнякъде се разнесе отчетливото чукане на кълвача. Но този звук не наруши тържествената тишина на гората. Тихите горски шумове тук бяха естествени и не нарушаваха пълната самота. Кроткото блъбукане на изворчето и стрелкането на сивите катерички само подчертаваха тишината и безбурния покой.

– Като че на милиони мили от хората! – прошепна Дейлайт.

Но погледът му постоянно се връщаше към прекрасната лилия до блъбукащото изворче.

Той спъна коня и заскита сред хълмовете. Върховете им бяха обрасли с вековни смърчове, а склоновете покрити с дъбове, мадрони и самодивски чимшир. Но царството на прекрасните секвои беше само в дълбокия каньон, който се промъкваше сред хълмовете. Той не намери път за коня и се върна при лилията до изворчето. Повед коня и с много спъвания и подхлъзвания успя да се покатери по склона. Навсякъде под краката му се разстилаше килим от папрат, навсякъде наоколо се издигаха дърветата и сплитаха клони над главата му, а сетивата му се опиваха от чиста неизмерима радост.

На билото той се намери в гъсталак от млади мадронов дървета, излезе на открито и видя пред себе си оголен склон, който се спускаше към малка долина. В първия миг блясъкът на слънцето го замая и той спря да почине, защото се беше задъхал от усилието. Едно време никога не се беше задъхвал така и мускулите му никога не се бяха изморявали толкова лесно от стръмните изкачвания. През една малка ливада в малката долина, покрита с трева до колене и сини и бели цветя, течеше малко поточе. Склонът беше обрасъл с марипоза и див зюмбюл; конят слизаше надолу внимателно и неохотно.

След като прекоси потока, Дейлайт хвана една от пътеките на стадата, прехвърли един нисък, скалист хълм и през малка горичка от обвити с дива лоза манцанитови дървета навлезе в друга малка долчинка,

където сред тучна трева ромонеше друг поток. Той извираше от един малък извор. От един храст, под носа на коня, изскочи заек, прескочи потока и изчезна сред дъбовете на отсрещния склон. Дейлайт го изгледа с възхищение и продължи да язди към края на долината. А когато стигна там, подплаши един елен с разперени рога и той като стрела прекоси ливадата, прескочи оградата и се гмурна в спасителната горичка отвъд. Дейлайт беше изпълнен с безгранично задоволство. Струваше му се, че никога не е бил толкова щастлив. Той си припомни някогашния живот в гората и с напрегнато внимание започна да се вглежда във всичко – в мъха по стволите и клоните, хмела, който на кичури висеше до дъбовете, дупката на горската мишка, водораслите по закътаните места на малкото поточе, пеперудите, които прелитаха в мрежата от светлина и сянка, сойката, която блестеше със сините си пера през просеките на гората; мъничките като орехчета птичета, които подскачаха сред храстите и подражаваха с писукането си вика на пъдпъдъците кълвача с червен качул, който спря да чука по дървото и наведе встрани глава, за да го огледа. Когато прекоси потока, той се натъкна на едва забележими следи от някогашен горски път, използван явно от миналото поколение, когато полянката е била разчистена и дъбовете по нея изсечени. Върху самия връх на една поразена от светкавица секвоя, висока шест фута. Дейлайт намери гнездо на ястреб. И за да бъде пълна картината, конят му се препъна в ято недорасли пъдпъдъци и въздухът се изпълни с пърхането на крилата им. Дейлайт спря коня, за да види как малките пъдпъдъци изчезват от погледа му и да послуша разтревожените подвиквания на възрастните пъдпъдъци, скрити из храсталака.

– Менлоу парк и всичките му вили са нищо пред това тука! – прознесе той на глас. – Ако някога ми се прииска да живея сред природата, само тук ще дойда!

Старият горски път го изведе на открито, където в червената пръст на десетина акра бяха посадени лози. Една говедарска пътека го преведе през нова горичка и надолу по склона към друго открито място.

Тука, над голям каньон, обрасъл с гори беше кацнала малка фермерска къща и гледаше към долината Сонома. Къщата с хамбара и пристройките се беше сгушила в едно ъгълче на гората, която я защищаваше от запад и север. Той реши, че пръстта в малката, равна зеленчукова градина е от ерозията на хълма. Земята беше черна и тлъста, а вода имаше много, защото видя няколко крана да текат отворени докрай.

Фабриката за тухли беше забравена. В къщата нямаше никой, но Дейлайт слезе от коня. Разходи се из зеленчуковата градина, опита

ягодите и младия грах. Разгледа овехтелия, измазан с глина хамбар, ръждясалия плуг и браната, след това сви и изпуши няколко цигари и се загледа в заниманията на няколко квачки и малките им пилета. Примами го една тясна пътека, която вървеше по стената на големия каньон, и той тръгна по нея. На места, скрита под пръстта, една водопроводна тръба, успоредно на пътеката, която според него водеше нагоре по течението до изворите на потока. Стените на каньона бяха високо няколкостотин фута, а недокоснатите дървета бяха огромни, та цялото място бе потънало в дълбока сянка. С очи премери някои смърчове, които в основата си бяха по пет-шест фута в диаметър, а някои секвой достигаха и повече. Пътеката го изведе направо при един малък бент, откъдето започваше тръбата, която поливаше зеленчуковата градина. Около потока се извисяваха брези и лаврови дървета и той трябваше да се провира между папрати, по-високи от него. Всичко беше покрито с мъх и навсякъде растяха различни видове папрат.

С изключение на бента нищо не нарушаваше естествения ред на природата и дърветата умираха само от старост или биваха повалени от зимните бури. Огромните стволоче на повалените дървета бяха покрити с мъх и бавно се разпадаха в пръстта, от която бяха израсли. Някои лежаха толкова отдавна, че вече се бяха разпаднали, но очертанията им още можеха да се видят в горската почва. Други пък бяха паднали като мостове през потока, а под едно огромно дърво пет-шест младоци, изкоренени и смачкани от падането, растяха на земята и успяваха да живеят с корени, мити от потока, и клони, протегнати нагоре, за да хванат слънчевата светлина, която се процеждаше през отвора на горския покрив. Дейлайт се върна във фермата, качи се на коня и се отдалечи към още по-дивите каньони и още по-стръмните склонове. Празничното му чувство не можеше да бъде задоволено, ако не изкачеше планината Сонома. След три часа той изскочи на билото уморен и запотен, с разкъсани дрехи и издрани от храстите ръце и лице, но с искрящи очи, пълни с възторг. Усещаше скритата радост на ученик, избягал от клас. Голямата игрална маса на Сан Франциско изглеждаше безкрайно далече. По това, което изпитваше, не беше само скрита радост. Имаше чувството, че се потапя в пречистваща баня. Тука нямаше място за гадостта, низостта и порока, които изпълваха мръсното блато на градския живот. Без да размисля дълбоко върху всичко това, той усещаше някакво пречистване и нова жизненост. Ако го бяха попитали как се чувства, щеше да отговори, че просто се забавлява; защото той сам не схващаше могъщото очарование на природата, което се разливаше из тялото и мозъка му,

сковани от градския живот – могъщо, защото идваше от далечното минало на прадедите му, живели сред природата, докато самият той беше една обвита с тънката коричка на цивилизацията.

По билото на планината Сонома нямаше къщи и когато спря на южния край на върха, той се намери съвсем сам под яркосиньото небе на Калифорния. Под краката си на юг и запад той видя да се спускат, стъпало след стъпало, гънка след гънка, все по-надолу и по-надолу, открити пасбища, пресечени от гористи каньони. Накрая те преливаха в равната като бiliarдна маса долина Петалума, нашарена с геометрично правилните фигури на обработваната богата земя. По-нататък на запад бяха изпълнени с виолетова мъгла; още по-нататък, зад последната планинска верига, се виждаше сребристият блясък на Тихия океан. Обърнал коня си, Дейлайт се огледа на запад и север, от Санта Роза до връх Санта Хелина, и на изток през долината Сонома към обраслия с дъбрава хълм, който закриваше долината Напа. По източния склон на долината Сонома, някъде по средата на една линия с малкото село Глен Елен, той забеляза един изкоп. Първата му мисъл беше, че това е отворът на някоя минна галерия, но после си спомни, че не се намира в златоносна местност, та не обърна повече внимание на разкопаното и продължи да оглежда към югоизток. Там, от другата страна на залива Сан Пабло, видя да се открояват ясно двата върха-близнаци на планината Диабло. На юг се виждаше планината Тамалпаис и да, той не се лъжеше, петдесетина мили по-нататък, там, където непрестанните ветрове на Тихия океан духаха през Златната врата, ниско над хоризонта се стелеше димът на Сан Франциско.

– Отдавна не бях виждал толкова много природни прелести наведнъж – изказа гласно мисълта си Дейлайт.

Не му се искаше да си тръгне и трябваше да мине цял час, за да може да се откъсне и да започне слизането. Нарочно си избра друг път за слизане и се добра до гористите хълмове едва късно следобед. Върху един от тях силните му очи зърнаха едно зелено петно с отънък, съвършено различен от всичката зеленина, която бе видял през деня. Дейлайт се вгледа и заключи, че зеленото петно се състои от три кипариса, а това значеше, че само човешка ръка би могла да ги посади там. Подтикнат от чисто момчешко любопитство, той реши да отиде и разбере какво е това. Хълмът беше толкова обрасъл и стръмен, че трябваше да слезе от коня и да продължи пеша, а понякога и да лази на ръце и колена и с мъка да си пробива път през гъстите храсталаци. Внезапно изскочи при кипарисите. Те бяха оградени с много стара ограда; ясно личеше, че

коловете са белени и заостряни на ръка. Вътре в оградата се виждаха два детски гроба с две надгробни дъски, също ръчна изработка, с надписи:

*Малкият ДЕЙВИД роден 1855, умрял 1859; и Малката ЛИЛИ,
родена 1853, умряла 1860*

– Бедните, мънички дечица! – прошепна Дейлайт.

Личеше, че неотдавна някой се е погрижил за гробовете. Отгоре им имаше букети от изсъхнали, диви цветя, а буквите на надписите бяха възобновени наскоро. След тази находка Дейлайт потърси някаква пътека и откри една, която слизаше по отсрещната страна. Долу заобиколи хълма, намери коня си и се отправи към фермата. От комина се издигаше дим. Скоро Дейлайт поведе разговор с един слаб, нервен млад мъж, който каза, че бил само наемател на ранчото. А колко голямо е то? Към сто и осемдесет акра, въпреки че изглеждало по-голямо. Така изглеждало, защото формата му била съвсем неправилна. Да, включвало мястото, откъдето се копаела глина, и всичките хълмове, а границата му с големия каньон била малко по-дълга от миля.

– Виждате ли – каза младият мъж, – местността тука е толкова неудобна и насечена, че когато фермерите започнали да обработват земята, те купували сгодните земища до последната им граница. Затова границите на ранчото са така неправилни и нарязани.

О, да, той и жена му успявали да си изкарват хляба без особено тежък труд. Наемът не бил твърде висок. Хилард, собственикът, разчитал на доходите от кариерата за глина. Хилард бил заможен и имал големи стопанства и лозя долу в равнината. Тухларната фабрика плащала по десет цента на кубически ярд глина. А пък останалата част на ранчото имала добра почва на места, където било разчистено, като зеленчуковата градина и лозето, докато останалата площ била много хълмиста.

– Вие не сте фермер – каза Дейлайт.

Младият човек се засмя и поклати глава:

– Не, телеграфист съм. Но решихме с жената да си вземем две години отпуска и... ето ни! Само че времето почти изтече. Тази есен, след гроздобер, се връщам в службата.

Да, лозето било единадесет акра – гроздето от винен сорт! Цените обикновено били добри. Сам отглеждал повечето от необходимите им храни. Ако бил собственик на ранчото, щял да разчисти част от склона над лозето и да посади овощни дървета. Почвата била добра. По цялото

ранчо имало много пасбища; разчистената площ била към петнадесет акра и по нея растяла прекрасна планинска трева. Сеното от нея се продавало три до пет долара по-скъпо на тон от обикновеното, твърдо сено в долината.

Докато го слушаше, Дейлайт изведнъж завидя на тоя млад човек, задето живееше сред този свят, през който той бе скитал през последните няколко часа.

– Защо пък се връщате в телеграфната служба? – попита той.

Младият човек се усмихна унесено.

– Защото тука не можем да напреднем!... – Той се замисли малко. – И защото ще ни се наложат допълнителни разходи. Наемът е малък, но все пак трябва да се плаща; пък и аз не съм съвсем здрав, та да обработвам ранчото като хората! Ако беше мое или лък ако бях здравеняк като вас, нямаше да ми трябва нищо друго. Нито пък жена ми щеше да иска нещо повече! – Унесената усмивка отново се появи на лицето му. – Виждате ли, ние сме родени сред природата и като поживеем няколко години в града, чувстваме, че сред природата ни е по-добре. Смятаме да поспечелим нещичко и тогава някой ден ще си купим парче земя и ще си останем там.

Детските гробчета? Да, той подновил надписите и ги оплевил. Това било обичай. Който живеел в ранчото, се занимавал с тази работа. Разправяло се, че в течение на години бащата и майката идвали всяко лято при гробовете. Но по едно време престанали да идват и тогава Хилард сложил началото на този обичай. Копаното на отсрещния склон? Стара мина. Никога не е давала печалба. Мъжете се захващали с нея, изоставяли я и пак се захващали, защото изгледите за добив на злато били добри. Но това било преди много години. Никога не е имало доходоносна мина в долината, макар че са търсили на много места, преди тридесет години се появило нещо като златна треска из долината.

На вратата се показа слабичка млада жена и повика мъжа си за вечеря. В първия миг Дейлайт помисли, че не ѝ е понесъл градският живот. След това забеляза лекия загар на лицето ѝ и здравия вид, който бе придобило, и реши, че тука е само за нея. Отклони поканата за вечеря и се запъти към Глен Елен, като седеше отпуснато на седлото и си тананикаше отдавна забравени песни. Спусна се надолу по неравния криволичещ път през пасбища, покрити с дъбове, горички от манцанитови дървета и широки открити ливади. Вслушваше се жадно в гласовете на пъдпъдците и веднъж се засмя високо и весело, когато една малка катеричка, крещейки сърдито, побягна по брега край пътя, хлъзна се по рохката

пръст, падна долу, после се втурна през пътя под самия нос на коня му, покатери се на един спасителен дъб и оттам продължи да се кара.

Този ден Дейлайт просто не можеше да върви по отъпканите пътища и пак сви направо към Глен Елен, но се натъкна на един каньон, който беше непроходим; зарадва се на говедарската пътека, която намери. Тя го отведе до една малка, дървена колиба. Вратата и прозорците ѝ бяха отворени и на прага лежеше котка, обкръжена от котенцата си. Изглеждаше, че няма никой в колибата. Той се спусна по пътеката, която явно пресичаше каньона. По пътя надолу среща един старец, който се изкачваше, осветен от залеза. В ръката си носеше ведро с пенливо мляко. Беше гологлав, от лицето му, обкръжено със снежнобяла коса и брада, се излъчваше задоволство от отминаващия летен ден. Дейлайт си помисли, че никога не е виждал същество, което да изглежда толкова доволно.

– Колко си годишен, дядка? – попита той.

– Осемдесет и четири – отговори старикът. – Да, господине, осемдесет и четири, а съм по-пъргав от доста други!

– Сигурно добре си се вардил – подхвърли Дейлайт.

– Ами, вятър! Никога не съм безделничил. Пресякъл съм цялата страна с чифт волове и съм се бил с индианците в петдесет и първа, а по онова време бях вече женен и имах седем деца. Тогава бях на години, колкото си ти сега, или горе-долу толкова!

– Не е ли тежко да живееш сам?

Старикът премести ведрото в другата си ръка и се замисли.

– Зависи – дълбокомислено рече той. – Никога не съм се чувствал самотен, освен когато умря жената. Има хора, дето са самотни, кога са между много народ. Аз съм от тях. Тежко и притеснено ми е, когато отида във Фриско²⁰. Но вече не ходя, не, благодаря. Тук си ми е добре. В тая долина съм от петдесет и четвърта – след испанците аз съм един от първите заселници!

Дейлайт подкара коня си и рече:

– Лека нощ, дядка. Стой си тука! По си як от младите и сигурно си погребал доста от тях!

Старикът се захили, а Дейлайт продължи пътя си, изпълнен с душевен покой, доволен от себе си и от света. По всичко личеше, че отново го беше обзело задоволството от пътуването и спането на открито, което му беше така присъщо по време на живота му по Юкон. Не можеше да

20. Фриско – говоримо название на Сан Франциско. – Б.пр.

се отърве от образа на стария пионер, който се изкачваше, осветен от залеза. Добре се държеше за своите осемдесет и четири години. Мина му през ума да последва неговия пример, но голямата игра в Сан Франциско пресече тази мисъл.

– Все пак – реши той, – когато остарея и напусна играта, ще си намеря едно такова местенце и тогава градът може да върви по дяволите!

Глава IX

Вместо да се върне в града в понеделник, Дейлайт нае коня на месаря за още един ден и пресече долината към източния склон, за да огледа мината. Този склон беше по-сух и по-скалист от местата, през които бе минал вчера, а възвишенията бяха обрасли с гъст дъбак и бе невъзможно да се мине на кон. Но по каньоните имаше чудесни дървета и между тях – много вода. Мината беше съвсем запусната, но той с удоволствие се шля половин час из околността ѝ. Беше работил по кварцови мини, преди още да отиде в Аляска, и се зарадва, че не е забравил този занаят. Историята му беше съвсем ясна: добри изгледи, които са накарали хората да започнат галерията в склона на хълма; три месеца работа и парите им са се свършили; оставили са мината и са тръгнали да припечелят по някоя пара; след това са се върнали и са почнали отново работа и златото постоянно ги е мамило все по-навътре в планината, докато след години напразни надежди са се отказали и изчезнали. По всяка вероятност вече са измрели, си помисли Дейлайт, обърна се на седлото си и погледна назад, през каньона, към купищата пръст и тъмното отверстие на галерията.

Също като предния ден, той и сега се отклоняваше по случайни пътеки и започна да се изкачва към билото. Натъкна се на някакъв коларски път, който водеше нагоре, и в продължение на няколко мили язди по него. Стигна до една малка долина, обградена от планини, където петшест бедни фермери отглеждаха грозде по стръмните склонове. По-нататък пътят рязко се издигаше нагоре. Склоновете бяха гъсто обрасли с дъбак, но в гънките на каньоните растяха огромни смърчове, див овес и цветя.

След половин час той излезе на открито под самото било. Тук-таме, където позволяваха наклонът и почвата, растяха лози. Дейлайт видя, че битката е била тежка, по всичко личеше, че природата бе спечелила нови победи – дъбравата бе нахлула в някои от разчистените места; имаше

цели парцели лозя, обрасли в бурени, изоставени и неподрязани, а старите огради напразно се мъчеха да оцелеят. Пътят свършваше при една малка фермерска къща, обградена с големи пристройки. По-нататък дъбравата запушваше пътя.

Дейлайт видя една стара жена да прехвърля тор в двора и спря до оградата.

– Добър ден, бабке! – поздрави той. – Няма ли мъже наоколо да свършат тази работа вместо тебе?

Тя се облегна на вилата, оправи полата на кръста си и приветливо го погледна. Той видя ръцете ѝ – захабени от работа и студ, по мъжки закоравели, набръчкани, с големи стави; на бос крак бе обула груби, мъжки обувца.

– Няма мъже тука – отговори тя. – А ти пък откъде си и защо си се качил чак дотук? Няма ли да поспреш? Вържи коня и ела да пиеш чаша вино.

С тромави, но твърди крачки на работник тя го поведе към най-голямата пристройка, където Дейлайт видя една ръчна преса и всичко необходимо за приготвяне на вино. Било много далече до избите в долината, па и пътят бил лош, та били принудени самите те да си го правят, обясни тя. „Те“, научи той, били тя и дъщеря и – четиридесет и няколко годишна вдовица. Било им по-лесно, преди внукът и да умре, преди да отиде да се бие с диваците във Филипините. Там бил паднал на бойното поле.

Дейлайт изпи каничка чудесен „Ризлинг“, поприказва със старата жена и после изгълта още една каничка. Да, изкарвали, колкото да не умрат от глад, двамата с мъжа и били взели тази държавна земя в 57-а година, разчистили я и оттогава я обработвали. След това мъжът и починал, а тя продължила да работи. Всъщност не си заслужавало трудът, но какво можели да направят? Щат не щат, опирали до винения тръст, а цената на виното спадала. Тя го давала на гарата, долу в долината, по двадесет и два цента галона²¹. Да отидеш и се върнеш, трябвало цял ден. И сега дъщеря ѝ била отишла надолу с товар вино.

Дейлайт знаеше, че по хотелите за по-лош „Ризлинг“ от този вземаха от долар и половина до два долара на квартал. А тя получаваше по двадесет и два цента на галон. Това бе играта. Старицата беше един от бедните глупци, и тя, и прадедите ѝ – те вършеха черната работа, прекосяваха огромни пространства с воловете си, разчистваха и обработваха

21. Един американски галон = 3.78 литра. – Б.пр.

нови земи, трудеха се без почивка всеки ден и всеки час, плащаха данъци и изпращаха синовете и внуците си да се бият и умират за знамето, което им даваше могъщата си закрила, за да могат да продават виното си по двадесет и два цента галона. В хотела „Сейнт Франсиз“ му сервираха същото вино по два долара кварта, а това правеше осем долара на галон. Така си беше.

Между старичката с нейната ръчна преса в планинската ферма и него, който си пиеше виното в хотела, се явяваше разлика от седем долара и седемдесет и осем цента. За тази цена между двама им се намесваше цяла банда от градски хитреци. Освен тях имаше цял куп други, които също смъкваха по нещо. Те го наричаха железопътен превоз, висша финансова политика, банкерство, търговия на едро, недвижимо имущество и тям подобни, но важното беше, че те ги вземаха, а на нея оставяха двадесет и двата цента. Той въздъхна вътре в себе си – това е то, всяка минута се раждаше по един глупак и никой нямаше вина за това; такава беше играта и малцина можеха да спечелят, но за глупавите беше много тежко.

– На колко години си, бабке? – попита той.

– Сега през януари ще стана седемдесет и девет.

– Здравата си работила цял живот, а?

– От седемгодишна. Докато пораснах, бях слугиня в Мичиган. После се ожених, а работата ставаше все по-трудна и по-трудна.

– А кога ще си починеш?

Тя се вгледа в него, сякаш взе въпроса му на шега, и не отговори.

– Вярваш ли в бога?

Тя кимна утвърдително.

– Тогава ще бъдеш възнаградена за всичко – успокои я той; но вътре в себе си той се чудеше какъв е тоя бог, който позволява да се раждат толкова много глупци и не спира хазартната игра, която ги ограбваше от люлката до гроба.

– Колко имаш от този „Ризлинг“?

Тя огледа бъчвите и изчисли на око.

– Малко по-малко от осемстотин галона.

Дейлайт се зачуди какво би могъл да направи с толкова много вино и премисли на кого може да го подари.

– Какво ще направиш, ако ти платят по долар на галон? – попита той.

– Ще припадна и ще умра!

– Говоря сериозно.

– Ще си сложа изкуствени зъби, ще поправа покрива и ще купя нова каруца. Тоя път разсипва каруците.

– Какво друго?

– Ще си купя ковчег.

– Добре, бабке, ще имаш и ковчег, и другите работи.

Тя го погледна недоверчиво.

– Говоря съвсем сериозно. Ето ти петдесет долара капаро. Не се грижи за разписка. Човек трябва да се пази само от богатите, защото, знаеш ли, паметта им е дяволски слаба! Ето ти адреса ми. Ще предадеш виното на гарата. А сега ми покажи пътя. Искам да се кача до билото.

Той тръгна сред дъбравата по едва видими говедарски пътеки и бавно се заизкачва, после излезе на билото и погледна надолу към долината Напа и назад към планината Сонома.

– Красива страна! – прошепна той. – Страшно красива страна!

Заобикали надясно и се запуска по говедарските пътеки, като търсеше друг път за връщане към долината Сонома; но пътеките като че нарочно изчезваха, а дъбравата се стъстяваше и дори когато успяваше да си пробие път, стигаше до твърде стръмни за коня урви и склонове и биваше принуден да се върне. Но това не го ядосваше. Забавляваше се, защото се бе хванал отново на старата игра – да се закача с природата. Късно следобед се измъкна от лабиринта и хвана една добре очертана пътека, която водеше надолу по каньона. Тука го очакваше ново приключение. Беше чул кучешки лай още преди няколко минути, а сега изведнъж по оголения склон над себе си видя да бяга голям елен. Не след дълго се показва една хрътка – прекрасно животно. Дейлайт замръзна на седлото си и ги гледа, докато изчезнаха от погледа му, а в същото време леко се задъха, сякаш и той участваше в лова. Ноздрите му се разшириха и ловният инстинкт обхвана цялото му същество заедно със спомениите от времето, преди да заживее в града.

Безводният каньон отстъпи място на друг, сред който течеше съвсем мъничко ручейче. Пътеката се превърна в горски път, който минаваше през едно равно място и излизаше на малко използван междуселски път. Наблизо нямаше ферми, нямаше и къщи. Почвата беше слаба и скалният пласт се намираще близо до повърхността или на самата повърхност. Обаче манцанитовите дървета и дъбаците се чувстваха тук добре и пътят беше гъсто обрасъл с тях от двете страни. И от един изход на този жив плет също като заек, ненадейно изскочи човек.

Човекът беше нисък, с кърпени работни дрехи, без шапка, с памучна риза, разкопчана отпред чак до кръста. Лицето му беше покрито със

златисто кафяв загар, а слънцето бе изрусило съвсем косата му. Той направи знак на Дейлайт да спре и му подаде едно писмо.

– Ако отивате в града, ще ви бъде много признателен да пуснете това писмо – каза той.

– Разбира се. – Дейлайт сложи писмото в джоба си. – Вие тук някъде ли живеете?

Но нисичкият човек не отвърна. Той беше зяпнал изненадано и вторачено Дейлайт.

– Познавам ви – каза нисичкият човек. – Вие сте Елам Харниш, вестниците ви наричат Бърнинг Дейлайт. Прав ли съм?

Дейлайт кимна.

– Но какво, за бога, търсите тука из дъбравата?

Дейлайт се захили и му отговори:

– Правя реклама за безплатен превоз по селските пътища.

– Радвам се, че написах писмото днес следобед – продължи нисичкият човек, – иначе нямаше да ви видя. Често съм виждал снимката ви във вестниците, а съм добър физиономист. Веднага ви познах. Казвам се Фъргюсън.

– Тука някъде ли живеете? – повтори въпроса си Дейлайт.

– О да. Имам една къщурка там в гората, на стотина ярда. Има хубаво изворче и малинови храсти. Елате да хвърлите един поглед. А изворчето е чудесно. Никога не сте пили такава вода! Елате да я опитате.

Дейлайт последва пеша нетърпеливия нисък човечец. Той преведе коня си през зеления тунел и излезе на едно обработено място, ако можеше да се нарече така невъобразимата смесица между работата на човека и на природата. Това беше малко кътче сред хълмовете, защитено от отвесните стени при отвора на един каньон. Тук растяха няколко високи дъба – свидетелство за по-богата почва. Това парче глъста почва се бе образувало бавно, в течение на векове, от ерозията па склоновете. Под дъбовете, почти скрита сред тях, се намираще грубата, небоядисана дървена къща. Широката и веранда със столове и хамаци приличаше на спалня под открито небе. Зорките очи на Дейлайт огледаха всичко. Обработеното място беше с неправилни граници, които следваха краищата на богатата почва и до всяко дърво, до всеки малинов храст, дори до всяко зеленчуково растение водеше вадичка вода. Напоителни вади се виждаха навсякъде, а по някои от тях течеше вода.

Фъргюсън нетърпеливо поглеждаше лицето на посетителя, за да открие признаци на одобрение.

– Какво ще кажете, а?

– Всяко от тия дяволски дървета сте го гледали като дете, пък и маникюр сте им правили! – Дейлайт се засмя, но радостта и задоволството, които светнаха в очите му, удовлетвориха нисичкия човечец.

– Какво да ви кажа, познавам всяко дърво като мой собствен син. Садил съм ги, баял съм им, хранил съм ги и ги отгледах. Елате да хвърлите един поглед на извора!

– Наистина е чудесен! – отсъди Дейлайт, когато тръгнаха обратно към къщата. Той вече бе опитал водата.

Вътрешността на къщата изненадваше. Готвеше се в малка пристроена кухня, та цялата къща представляваше просторна всекидневна. На голяма маса сред стаята, за да бъдат под ръка, бяха разхвърляни книги и списания. Всички свободни стени, от пода до тавана, бяха заети от лавици с книги. На Дейлайт му се струваше, че никога не е виждал толкова много книги, събрани на едно място. По чамовия под бяха разхвърляни кожи от диви котки, еноти, и елени.

– Сам съм ги убил и ошавил! – гордо заяви Фъргюсън.

Най-голямото украшение на стаята обаче беше една огромна камина от камъни и скали.

– И нея самичък съм я иззидал – заяви Фъргюсън – и, дявол да го вземе, добре тегли! Никога не пуска дим другаде освен в комина дори по време на силните югоизточни ветрове!

Дейлайт беше очарован от нисичкия човечец и любопитството му бе възбудено. Защо се криеше с книгите си тук в гората? Всеки можеше лесно да разбере, че не е глупак. Защо тогава? В цялата работа имаше нещо необикновено и Дейлайт прие поканата за вечеря. Той почти очакваше домакинът да е маниак по отношение на яденето и да се храни само със сурови плодове и орехи. Но на масата, докато ядяха ориз и заек, приготвен с къри (заекът бе убит от Фъргюсън), те си поговориха на тази тема и Дейлайт откри, че ниският човечец няма особени предпочитания. Той ядеше до насита всичко, което му харесва, като избягваше само такива яденета, които затрудняваха храносмилането му.

След това Дейлайт предположи, че той е побъркан на религиозна тема, но колкото и да го подпитваше в дългия разговор, който водиха за най-различни неща, не откри нищо странно или необикновено у събеседника си. Така че, след като двамата заедно измиха и избърсаха чиниите и седнаха да изпушат по цигара на спокойствие, Дейлайт го запита направо:

– Слушайте, Фъргюсън, откакто се срещнахме, все се мъча да разбера какво не ви е наред, да открия някоя разхлопана дъска, но да пукна,

ако съм успял! Какво търсите тука? Какво ви е накарало да дойдете? С какво сте си изкарвали прехраната, преди да заживеете тука? Хайде, обяснете ми.

Фъргюсън с явно удоволствие изслуша въпросите.

– Най-напред – започна той – докторите загубиха всяка надежда за мене. Предрекоха ми най-много няколко месеца живот още, и то след като прекарах доста време в санаториуми и направих две пътешествия, едното до Европа, другото до Хавай. Лекувах ме с електричество, с най-силна храна, с пости. Опитаха почти всичко върху мене. От техните сметки не можех да се видя с пари, а пък здравето ми непрекъснато се влошаваше. Имаше две причини за това: първо – родил съм се слабоват, и, второ, животът, който водех, беше неестествен – твърде много работа, отговорности и напрежение. Бях отговорен редактор на „Таймс трибюн“ ...

Дейлайт ахна на ум, защото от много години насам „Таймс трибюн“ беше най-големият и най-влиятелен вестник в Сан Франциско.

– ...а не бях достатъчно силен за напрежението. Разбира се, тялото и умът ми не можеха да издържат. Трябваше да ги поддържам с уиски, което не беше никак полезно. Животът по клубове и хотели също не беше полезен за стомаха ми, пък и за здравето ми изобщо. Това ме ядеше. Живеех не както трябва. – Фъргюсън повдигна рамене и дръпна от лулата си. – Когато докторите ме отписаха, аз си подредих работите и отписах докторите. Това беше преди петнадесет години. Като ученик в колежа през ваканциите идвах по тези места на лов и когато загазих съвсем, хвана ме носталгия да се върна сред природата. Така заряхах всичко, съвсем всичко и дойдох да живея в Лунната долина – това, знаете, е индианското име на долината Сонома. Първата година живях в бараката, след това построих къщата и писах да ми пратят книгите. Преди да дойда тук, не бях разбрал какво е щастие и какво значи да си здрав! Погледнете ме сега и посмейте да кажете, че изглеждам на четиридесет и седем години.

– Не бих ви дал повече от четиридесет – призна Дейлайт.

– А когато дойдох тук, изглеждах шейсетгодишен и това беше преди петнайсет години!

Продължиха да говорят и Дейлайт разбра, че на живота можеше да се гледа и по по-друг начин. Ето този човек, който не беше нито озлобен, нито циник, а се надсмиваше над градските жители и ги наричаше лунатици; човек, който не придаваше никаква стойност на парите и у когото страстта към власт и мощ отдавна бе умряла. А за приятелството

между градските жители той говореше съвсем недвусмислено.

– Какво направиха приятелите, с които се познавах, приятелите от разните клубове, с които години съм бил близък? Никой от тях не можеше да се оплаче от мен, а когато ги напуснах, един поне не се сети да ми драсне два реда и да попита: „Как си бе, човече? Мога ли да ти помогна с нещо?“ Няколко седмици са се питали: „Какво стана с Фъргюсън?“, а след това съм се превърнал в спомен. А всички знаеха, че разчитах само на заплатата си и че живеех винаги с аванси.

– Но какво работите сега? – попита Дейлайт. – Все ви трябва малко суха пара да си купувате дрехи и списания?

– Поработвам за седмица или месец от време на време. През зимата ора, есента бера грозде, а лете винаги се намира работа при фермерите. Нямам нужда от много, така че не се налага и да работя много. Повечето от времето си посвещавам на моето място. Бих могъл да пиша по нещо из списанията и вестниците, но предпочитам да ора и да бера грозде. Погледнете ме и ще разберете защо! Як съм като скала. Пък и обичам тази работа. Но трябва откровено да ви кажа, че трудно и се свиква. Чудесно е, когато си навикнал да береш грозде през целия ден и вечерта се прибиращ, без да си грохнал от изтощение, поуморен, но щастлив. Тази камина – с големите камъни, – когато я правих, бях още слаб, анемичен, алкохолизиран дегенерат, имах силата и храбростта на заек и някои от тези камъни едва-що не спухаха сърцето ми и не ми счупиха гръбнака. Но аз бях упорит и заставих тялото си да работи, както му е определено от природата, а не наведено над бюрото и налято с уиски... и ето че станах по-здрав, а и камината си я бива, нали?

– А сега вие ми разкажете за Клондайк и как сте преобърнали Сан Франциско с главата надолу при последните си спекулации. Страшен борец сте, знаете ли, и разпалвате въображението ми, но здравият разум ми подсказва, че и вие сте лунатик като другите. Жажда за власт! Това е страшна болест! Защо не си останяхте в Клондайк? Или защо не си разчистите сметките и не заживеете сред природата като мене? Виждате, че и аз мога да задавам въпроси. Сега вие говорете, а мене оставете да послушам малко!

Дейлайт се раздели с Фъргюсън чак в десет часа вечерта. Докато яздеше под светлината на звездите, дойде му на ум да купи ранчото от другата страна на долината. Не че беше помислил да живее там. Играта му беше в Сан Франциско. Но той бе харесал ранчото и веднага щом се върнеше в кантората си, щеше да почне преговори с Хилард. Пък и мястото, откъдето се копаеше глината, беше в границите на ранчото и това

щеше да му помогне да държи в шах Холдсуърти, ако на него някога му хрумнеше да прави глупости.

Глава X

Времето минаваше и Дейлайт продължаваше да участвува в играта. Но играта беше навлязла в нова фаза. Жаждата за власт, чиято цел беше печалбата, се беше превърнала в жажда за власт, чиято цел е отмъщението. В Сан Франциско имаше много хора, които Дейлайт беше отбелязал в черния си списък и от време на време, след някой светкавичен удар, той изтриваше някое от имената в списъка. Не искаше милост – не даваше милост. Мъжете се бояха от него и го мразеха. Никой не го обичаше с изключение на Лари Хегън, който би дал и живота си за него. Но той беше единственият човек, с когото Дейлайт имаше истинска дружба, макар че беше в много добри приятелски отношения с безпринципните политически господари, които управляваха клуба „Ривърсайд“.

От друга страна, отношението на Сан Франциско към Дейлайт се бе променило. С разбойническите си методи, той беше явна заплаха за поумерените в играта, и то толкова опасна заплаха, че те на драго сърце го оставяха на мира. Беше им внушил мъдростта на поговорката – „Не разлайвай кучетата“. Много от тези, които знаеха, че щом неговата мечка лапа се протегне, за да обере меда, ще изпаднат в опасно положение, се мъчеха да го умилостивят и да се сприятелят с него. Управата на „Алтапасифик“ негласно му предложи да възстанови членството му, но той отказа веднага. Беше „взел мерника“ на няколко от членовете на клуба и щом му се представяше удобен случай, протягаше ръка и смачкваше поредната жертва. Дори вестниците с изключение на един-два случая, когато го шантажираха, престанаха да го обиждат и пишеха за него с уважение. С една дума, гледаха на него като на сива свирепа мечка от арктическата пустош – по-добре е да и сториш път, когато я срещнеш. По времето на борбата с параходните компании, цялата глутница лаеше по него и го дразнеше, но в резултат само го накараха да се обърне и да ги удари здраво в най-жестоката битка, която познаваше Сан Франциско. Стачката на Моряшкия профсъюз и вземането на общинските власти от профсъюзните шефове и разните подкупни елементи не можеше да се забрави лесно. Гибелта на Чарлз Клинкнър и на „Калифорния енд Алтамонт тръст къмпъни“ беше предупреждение. Но този случай не се повтори, защото те вярваха, че силата им е в тяхната многобройност –

докато Дейлайт ги научи, че не е така.

Дейлайт все още се впускаше в дръзки спекулации – например пред неизбежното избухване на Руско-Японската война той под носа на опитните и могъщи магнати на параходния транспорт се намеси и почти доби монопол над морския превоз. В негова власт бяха почти всички кораби по седемте морета. Както винаги казваше на конкурентите: „Елате да си поговорим“, те идваха и според друга една негова фраза тази привилегия „им излизаше през носа“. Но сега всичките му спекулации и борби имаха само една цел. Той довери на Хегън, че един ден, когато събере достатъчно пари, ще се върне в Ню Йорк и ще „изкара ангелите“ на господата Даусет, Летън и Гугънхемър. Щеше да им покаже на какво е способен и каква грешка са направили, като са се заявили с него. Но той не се главозамайваше и знаеше, че още не е достатъчно силен да се счепка с тримата си по-раншни неприятели. Междувременно имената им оставаха в черния списък до деня на разплатата.

Диди Мейсън все още беше в кантората. Той не продължи опитите си за сближение, не бе говорил повече с нея за книги или граматика. Интересът му беше бездействен, за него тя се бе превърнала в приятен спомен за нещо, което никога не се бе случило, радост, която поради характера си никога нямаше да изпита. Но макар че интересът му бе приспан, а енергията му – изразходвана в безкрайните битки, които водеше, той познаваше всеки отблясък на косата ѝ, всяко привично движение, всяка линия на тялото и, подчертана от ушитите по поръчка рокли. На няколко пъти в шест месеца той беше увеличавал заплатата ѝ и сега тя получаваше деветдесет долара на месец. Не смееше да продължи, но се изхитри да облекчи работата ѝ. Постигна го, като задържа заместничката ѝ, когато Мейсън се върна от отпуска. Смени и кантората си, та сега двете момичета имаха отделна стая.

Погледът му внимателно преценяваше всичко, което засягаше Диди Мейсън. Отдавна бе забелязал гордата ѝ осанка. Тя не се набиваше в очи, но винаги беше налице. По държането ѝ Дейлайт реши, че тя смята тялото си достойно за гордост, нещо, което трябва да се поддържа с грижи като ценност. Той я сравняваше с помощничката ѝ, със стенографките от другите кантори и с жените, които срещаше по улиците.

– Доста е наперена – мълчаливо разсъждаваше Дейлайт. – Знае да се облича и да се носи, без да прекалява!

Колкото повече я опознаваше и колкото повече мислеше, че знае всичко за нея, толкова по-недостъпна му се струваше. Но тъй като не мислеше да прави опити за сближение, това съвсем не го огорчаваше.

Беше доволен, че е в кантората му, надяваше се, че ще остане, и това беше, кажи – речи, всичко.

Годините не се отразяваха добре на Дейлайт. Животът, който водеше, не беше никак добър за него. Дебелееше и се размекваше, а мускулите му се отпускаха, макар това да не му се искаше. Колкото повече пиеше коктейли, толкова повече биваше принуден да пие, за да добие искания резултат – преградата, която му позволяваше да се откъсне от финансовите си операции. Освен това виното не слизаше от масата му, когато се хранеше, а поглъщаше и много уиски след вечеря в клуба „Ривърсайд“. А тялото му страдаше от липса на упражнения; поради липсата на почтени човешки връзки отслабваше и неговите морални достойнства. Дейлайт никога не бе скривал нищо и сега някои от лудориите му ставаха публично достойние – вестниците забавно и смешно описваха разходките, които правеше, когато отиваше до Сан Хосе с голямата си червена кола, понякога с бясна скорост и в пиански компании.

Нямаше какво да го спаси. Религията не го бе засегнала изобщо. За тази духовна проява той казваше накратко: „Отдавна мъртва.“ Хората не го интересуваха. Според грубоватата му социология всичко беше хазартна игра. Бог беше някакво абстрактно, капризно, лудо същество, наречено *Съдба*. Как ще се родиш дори – глупак или крадец, – пак беше въпрос на шанс; Съдбата раздаваше картите и малките бебета вземаха, каквото им се паднеше. Протестите бяха напразни. Това им бяха картите и щат не щат, трябваше да играят с тях, независимо дали бяха гърбави, стройни, сакати, здрави, побъркани или умни. В играта нямаше справедливост. Картите, които по-голямата част от хората получаваха, ги поставяха в категорията на глупците; малцина имаха карти, за да станат крадци. Разиграването беше самият живот; тълпата играчи – обществото. Масата за игра беше земята; земята с буците и парчетата си, беше и залогът – от франзелите хляб до Големите червени автомобили. А накрая, щастливи или нещастни, всички умираха.

Тежко беше за глупавите, защото още от самото начало бяха обречени на загуба; но колкото по-отблизо опознаваше другата категория – на привидно щастливите, – толкова повече се убеждаваше, че няма с какво да се похвалят. Те също умираха, а краткият им живот не струваше кой знае колко. Това приличаше на борба между диви зверове; силните мачкаха слабите, а пък силните, както вече бе открил – хора от рода на Даусет, Летън и Гугънхемър, – не бяха по правило най-добрите. Той си спомни за приятелите си златотърсачи от Арктика. Те бяха от глупците, които работеха и чийто труд беше ограбван. Такава беше и

жената, която правеше вино сред хълмовете на Сонома. А пък тези хора притежаваха повече достойнства – вярност, искреност, честност – от хората, които ги ограбваха. Изглежда, че печелеха мошениците, изменниците и мерзавците. Но и те не можеха да променят нищо. Те разиграваха картите, които им бяха дадени. А съдбата, чудовищният бог-безумец, притежателят на целия вертеп, поглеждаше и се хилеше. Тя мошенически редеше картите от огромното тесте на живота.

При раздаването нямаше справедливост. Никой не питаше малките човечета, които идваха на този свят, малките безформени бебета, дали изобщо искат да играят играта. Те нямаха избор. Съдбата ги изкарваше на бял свят, удряше ги о игралната маса и им казваше: „Хайде, играйте, играйте, дявол да ви вземе!“ А малките нещастни дяволчета полагаха всички усилия. В играта някои стигаха до моторните яхти и дворците, други до лудницата или приюта за бедни. Някои играеха все с една и съща карта и през целия си живот правеха вино сред дъбравата и се надяваха накрая да спечелят малко, за да си купят изкуствена челюст и ковчег. Други напускаха играта рано, защото бяха изтеглили карти за насилствена смърт, за глад сред Севера или за ужасни, ненавистни болести. На едни картите даваха в ръцете кралства и безотговорна, незаслужена власт; на други – амбиции, несметни богатства, позор и срам или пък жени и вино.

Сам той бе изтеглил щастливи карти, въпреки че не можеше да ги види докрай. Все още нещо можеше да развали играта му. Може би лудият бог Съдба го подлъгва именно към такъв завършек. Една нещастна поредица от обстоятелства и след месец бандата крадци биха могли да танцуват боен танц около трупа му. Още днес може да го смачка трамвай или някоя реклама от улицата да падне и да му пробие главата. А можеше да го хване и някоя от болестите, едни от най-зловещите прищевки на Съдбата. Кой можеше да каже? Утре или в друг ден би могла да го нападне някоя гнойна бактерия или микроб и да го повали. Ето например доктор Баскъм, Ли Баскъм, който само преди една седмица бе стоял до него разговорчив и засмян – олицетворение на младост, сила и здраве. А за три дена умря – пневмония, отслабнало сърце и бог знае още какво, накрая бе изпаднал в агония и бе викал така, че можеше да се чуе през няколко къщи. Краят му беше ужасен и се бе запечатал дълбоко в съзнанието на Дейлайт. Кога щеше да дойде и неговият ред? Кой би могъл да каже? Междувременно не му оставаше нищо друго, освен да разиграва картите, които виждаше в ръцете си, а те бяха битка, отмъщение и коктейл. А Съдбата седеше над всичко и се хилеше.

Глава XI

Една неделя, късно следобед, Дейлайт се озова сред Пиемонтските хълмове зад Оуклънд. Както обикновено той беше в един голям автомобил, само че този път не неговият, защото бе гост на Бързоводния Бил, галеното дете на Съдбата, дошъл тука да разпилее седмото състояние, което беше измъкнал от замръзналия чакъл на Арктика. Известен разсипник, той вече водеше последното си състояние по пътя на предишните шест. Този същият Бил в първите години на Доусън бе изпил цяло море шампанско, като плащаше по петдесет долара за литър; пак той, въпреки че нямаше и една торбичка злато, бе закупил всички яйца на пазара – сто и десет дузини по двадесет и четири долара дузината – само за да обиди любовницата си, която го бе напуснала; пак той заплати като принц за наемането на специални влакове и счупи всички рекорди на бързина между Сан Франциско и Ню Йорк. И ето го още веднъж „щастливото кученце на ада“, както го наричаше Дейлайт – отново да разпилява новото си състояние със същата леснина, както и по-рано.

Компанията беше веселяшка и през целия ден се бяха забавлявали добре. Бяха обиколели залива от Сан Франциско, покрай Сан Хосе до Оуклънд. Три пъти ги бяха арестували за непозволена скорост, а третия път, когато ги спряха на пътя за Хейуордс, те взеха със себе си старшия полицай, който искаше да ги арестува. Страхувайки се да не би да е съобщено по телефона да ги арестуват по-нататък по пътя, те се отклониха по заобиколния път през хълмовете и сега приближаваха Оуклънд по един нов път и спореха шумно какво да правят с полицая.

– След десет минути ще излезем на Блер-парк! – каза един от мъжете. – Слушай, Бил, точно пред нас има кръстопът! Макар че по другия път има много врати, той ще ни изведе право в Бъркли. Тогава ще се върнем в Оуклънд от другата страна, ще се промъкнем на ферибота и вечерта ще върнем колата с шофьора пак по заобиколни пътища!

Но Бързоводния Бил не можа да разбере защо не трябва да се влезе в Оуклънд през Блер-парк и реши да направи точно така.

В следващия миг те изфучаха по един завой и пред тях се изпречи околният път, от който се бяха отказали. От вътрешната страна на вратата, възседнала кафяв кон, една млада жена се протягаше от седлото си, за да затвори вратата. Още от пръв поглед Дейлайт забеляза във фигурата и нещо познато. Точно тогава жената се изправи на седлото и с гръб към тях се отдалечи в галоп. Дейлайт веднага разпозна

характерните ѝ движения. Беше Диди Мейсън – той си спомни, че Морисън му бе разправил за нейната кобила и беше доволен, че не го видя в такава разпусната компания. Бързоводния Бил се изправи, хвана се с една ръка за предната облегалка, а другата замаха, за да привлече вниманието ѝ. Устните му се свиха, за да свирнат пронизително, нещо, с което Бил беше прочут на времето и което Дейлайт знаеше много добре. Но Дейлайт го ръгна в коляното, сграбчи го за рамото и го смъкна обратно на седалката.

– Ти май поз-з-з-наваш тази дама! – заекна Бил.

– Познавам я, разбира се – отговори Дейлайт. – Трай си!

– Поздравявам те за добрия вкус, Дейлайт! Чудесно парче! А и язди чудесно!

В това време тя се скри зад дърветата и Бързоводния Бил се върна на въпроса как да се отърват от полиция. Дейлайт се облегна назад със затворени очи и все още виждаше как Диди Мейсън галопира надолу по пътеката. Бързоводния Бил беше прав. Тя наистина можеше да язди. Седеше по мъжки и стойката и беше съвършена. Браво на Диди! Това, че имаше куража да язди, но единствения естествен и разумен начин, беше още една точка в нейна полза. Ясно, че мислеше с главата си.

Когато понеделник сутринта тя влезе при него да ѝ диктува, той я огледа с нов интерес, макар че с нищо не го издаде. Всекидневната работа мина както винаги. Но следващата неделя сам той се намери на кон по отсрещната страна на залива, сред Пиемонтските хълмове. Той дълго язди, но не можа да зърне Диди Мейсън, въпреки че мина и по околния път и отиде до Бъркли. Той мина по няколко ален, обградени с много къщи, и се чудеше в коя от тях би могла да живее Диди. Морисън отдавна му бе казал, че живее в Бъркли, а и предната неделя, късно следобед, тя се бе отправила натам – явно се е връщала в къщи.

Що се отнася до срещата с нея, денят не му донесе сполука; но не беше и съвсем безрезултатен, защото Дейлайт изпита голямо удоволствие от чистия въздух и ездата. В понеделник посредниците получиха нареждания да му намерят най-хубавия червено кафяв жребец, който може да се купи с пари. На няколко пъти през седмицата той ходи да види доста голям брой коне, опита няколко от тях, но никой не го задоволи. Едва в събота се натъкна на Боб. Още от пръв поглед Дейлайт разбра, че точно това е, което търсеше. Беше малко едър за яздене, но не и за такъв голям човек като Дейлайт. Конят беше в чудесно състояние, на слънце козината му пламтеше, а извитата му шия напомняше скъпа статуя.

– Великолепен е! – каза Дейлайт, но търговецът не беше толкова

въдоушевен. Той продаваше коня като посредник, а предишният му собственик беше настоял да се каже какъв е истинският му характер. И търговецът разказа всичко.

– Конят не е толкова лош, но е опасен. Пиперлия е и прави номера, но не е злобен. Може и да ви убие, но просто от игривост, разбирате ли, без желание да причини злина! Аз лично не бих се качил на него. А иначе е прекрасен кон! Погледнете гръдния му кош! Вижте краката му! Никакви белези. Никога не е бил раняван, но и никога не е бил обуздан. Още никой не е успял да се справи с него. Освен това е и планинар, свикнал е с планинските пътеки, защото е отрасъл на такова място. Краката му са сигурни като на коза, стига да не си науми да прави бели! Не се плаши. Не го е страх от нищо, но понякога се преструва. Чифтета не хвърля, но се изправя на задните си крака. Трябва да го яздите винаги с мартингал²². Има лошия навик съвсем безпричинно да се обръща изведнъж. Сигурно мисли, че така си прави шега с ездача. Зависи от настроението му. Някой ден ще мине двадесет мили съвсем спокойно и приятно, а на следващия още преди да тръгнете, става невъзможен. Познава автомобилите много добре, би могъл да заспи до някой от тях или да яде сено от него. Ще минат деветнайсет коли край него, без да му мигне окото, а при двайсетата може би, само защото му е дошло веселото настроение, ще хукне като някой полудив кон. С една дума, е твърде буен и пълен с изненади, за да го яздиш спокойно. Сегашният му притежател го е нарекъл Юда Искаротиотски и не е съгласен да го продаде, преди купувачът да знае всичко за него. Това е, което знам, но погледнете гривата и опашката му. Виждали ли сте някога нещо подобно? Косъмът му е тънък като косица на пеленаче.

Продавачът беше прав. Дейлайт разгледа гривата и видя, че косъмът му е по-тънък от косъма на всички коне, които бе виждал досега. А цветът на гривата беше необикновен – златисто кафяв. Докато Дейлайт рошеше гривата му с пръсти. Боб обърна глава и игриво го побутна по рамото.

– Оседлайте го, ще го изпробвам! – каза той на продавача. – Дали е свикнал с шпори? Само не слагайте английско седло. Дайте ми добро мексиканско седло и мундшук – но да не е много остър, щом обича да се изправя на задните си крака!

Дейлайт напътстваше оседлаването и сам намести мундшука, определи дължината на стремената и притегна колана под корема му.

22. Специална каишка в амуницията. – Б.пр.

Поклати глава, когато турнаха мартингала, но послуша съвета на търговеца и позволи да го сложат. А Боб в това време не им създаваше неприятности, само весело помръдваше и проявяваше нетърпеливост. Държа се прилично и през последвалата едночасова обездка, с изключение на напълно допустимите измитания и подскоци. Дейлайт беше възхитен; покупката бе веднага сключена; а Боб с пълна амуниция и разни допълнителни Принадлежности, бе изпратен през залива, за да бъде настанен в конюшните на Оуклъндската академия по езда.

Следващият ден беше неделя и Дейлайт стана рано, прекоси залива с ферибот, като взе със себе си Уолф, водача на кучешкия си впряг, единственото куче, което бе довел със себе си от Аляска. Колкото и да търсеше из Пиемонтските хълмове и по пътя с многото порти, Дейлайт не можа да зърне Диди Мейсън и кафявочервения и жребец. Но не му остана време да изпита разочарование, защото собственият му кафявочервен жребец го държеше в постоянно напрежение. Боб се оказа пълен с дяволии и упорство; измори ездача си, а и сам се измори здравата. Дейлайт събра цялото си умение да се справя с коне и всичките си познания за конете, а пък Боб от своя страна опита всички номера, които знаеше. Щом откри, че мартингалът му е хлабав, той даде цяло представление, като се изправи на задните си крака и дори показа как може да ходи само на тях. В продължение на десет минути Дейлайт напразно се мъчеше да го успокои, после слезе от седлото и затегна мартингала. Тогава Боб стана ангелски послушен. Успя напълно да измами Дейлайт. Половин час с такова добро държане възвърна доверието на Дейлайт и той яздеше ходом, с отпуснати колене, отпуснал юздата върху шията на коня и си свиваше цигара. Боб ненадейно и със светкавична бързина се извърна на задните си крака, вдигайки леко предните във въздуха. Дейлайт изпусна дясното стреме и се хвана с ръце за шията на коня; Боб се възползува от положението и хукна надолу по пътя. Дейлайт успя да се качи отново на седлото и да спре коня, като се надяваше, че няма да срещне Диди Мейсън точно сега. Когато се върнаха на същото място, Боб отново се извърна. Този път Дейлайт се задържа на седлото, но успя само да дръпне юздите, без да спре животното. Той забеляза, че Боб винаги се извърща надясно и реши да го държи направо, като го пришпори отляво. Но извърщането му бе така внезапно и бързо, че нищо не можеше да се направи.

– Добре, Боб! – обърна се той към животното, докато бършеше потта от очите си. – Признавам, че си най-бързото, проклето животно, което съм виждал. Вярвам, че за да се държиш прилично, ще трябва често

да те пришпорвам... Ах! Звяр такъв!

В момента, когато шпората го бе докоснала, левият му заден крак се бе протегнал и ритнал здравата стремето. От любопитство Дейлайт няколко пъти опита номера с шпората и всеки път копитото на Боб удряше стремето. За да се приспособи към нрава на коня, Дейлайт последва неговия пример, реши да действа с изненада, ненадейно заби и двете си шпори и го удари с камшика по корема.

– Никой не те е пляскал както трябва досега – измърмори той, когато Боб се хвърли напред, грубо прекъснат в палавата си игра.

Шпорите и камшикът се впиха пет-шест пъти в коня и Дейлайт се намести добре, за да се наслади на прекрасния, див галоп. След половин миля, като видя, че не го ръгат повече, Боб намали скоростта и затича в бърз тръс. Уолф, който бягаше отзад, започна да го настига и всичко вървеше по мед и масло.

– Ще те науча как се обръща! – му казваше Дейлайт и в тоя миг Боб пак се извърна.

Той прекъсна галопата си и заби предните си крака в земята. Дейлайт се залепи на шията му и я обхвана с две ръце. В същото време Боб се дигна на задните си крака и се извърна. Само един превъзходен ездач би могъл да се задържи на седлото и Дейлайт едва не излетя от него. Когато той успя да седне отново на седлото, Боб летеше в пълен карьер по обратния път и накара Уолф да отскочи в храстите.

– Добре, дявол да те вземе! – изръмжа Дейлайт, заби няколко пъти подред шпорите и заудря безмилостно с камшика. Щом искаш да тичаш назад, ще тичаш, докато ти призлее.

Когато след известно време Боб се опита да намали бесния си бяг, шпорите и камшикът отново влязоха в употреба както по-рано и го накараха да продължи със същото темпо. Когато накрая Дейлайт реши, че му стига толкова, той внезапно го извърна обратно и го подкара в лек тръс напред по пътя. След известно време го спря, за да види дали не се е задъхал. Като постоя една минута, Боб извърна глава и закачливо, нетърпеливо побутна ездача си по стремето, сякаш искаше да каже, че е време да тръгват.

– Брей, дявол да те вземе! – възкликна Дейлайт. – Без злоба, никаква злопаметност – и то след такъв бой! Наистина си славно конче, Боб!

Бдителността на Дейлайт отново бе приспана. За един час Боб стана образец на добър кон за езда, но след това, както винаги без предупреждение, отново започна да се извърта и да хуква. Дейлайт прекъсна опитите му с шпори и камшик и го накара за наказание да тича няколко

мили по посоката, в която се бе втурнал. Но когато го обърна и тръгна обратно, Боб започна да се преструва, че се плаши от дърветата, от кравите, от храстите, от Уолф, от собствената си сянка – накратко от всичко, колкото и невероятно да беше. Всеки път, когато Боб се плашеше, Уолф лягаше на сянка, наблюдаваше и чакаше Дейлайт да успокои коня.

Така мина денят. Между другото Боб измисли още един номер – да се преструва, че ще се извърти и да не се извърта. Това беше също така изморително, както и истинските му извърщания, защото всеки път Дейлайт се излъгваше, затягаше колене и напрягаше мускулите на цялото си тяло. А след няколко подобни опита Боб наистина се извърщаше, хващаше Дейлайт неподготвен и го караше да ляга напред с ръце около шията му. До края на деня Боб не престана да прави най-различни номера; след като бе отминал спокойно десетина автомобила по пътя за Оуклънд, ненадейно реши да се разлудее от уплаха пред някаква малка кола. А точно преди да се приберат в конюшните, той достойно завърши деня, като съчета извърщането си с изправяне на задните крака, скъса мартингала и се вдигна почти перпендикулярно. Една от каишките на стремето се скъса и Дейлайт едва не се строполи на земята.

Но той хареса коня и не се разкая за покупката. Дейлайт разбра, че Боб не е злобен, нито подъл, а само прекалено жизнен и е надарен с повече интелигентност от обикновените коне. Жизнеността и интелигентността му заедно с необикновената му закачливост го правеха с такъв нрав. За да бъде укротен, трябваше здрава ръка, умерена строгост и необходимата доза от суров бой.

– Или ти, или аз, Боб! – на няколко пъти му бе казал Дейлайт през деня.

А на коняра вечерта рече:

– Не е ли хубавец? Виждали ли сте нещо подобно? По-добър кон не съм яздил, макар че на времето съм виждал доста добри коне!

После се обърна към Боб, който бе извърнал глава и игриво го побутваше:

– Довиждане, добро конче! Ще се видим следващата неделя сутринта и си вземи цялата кошница с номера, кучи сине!

Глава XII

През седмицата Дейлайт мислеше за Боб почти колкото и за Диди; и понеже не беше зает с никакви големи сделки, мислите му бяха заети

повече с тях двамата, отколкото с работата му. Най-опасният от всички номера на Боб си оставаше внезапното му извърщане. Как да го отучи – това беше най-важното. Ами ако срещнеше Диди някъде из хълмовете и ако по някаква щастлива случайност успееше да язди заедно с нея, тогава извърщането на Боб щеше да бъде катастрофално! Съвсем не му се искаше тя да го види как прегръща шията на коня. От друга страна, нямаше да е прилично, ако я остави внезапно и се втурне назад да пришпорва и шиба Боб.

Трябваше да измисли някакъв начин, за да премахне това светкавично извърщане. Трябва да се спре животното, преди да се е извърнало. С юздите не можеше. Нито пък шпорите щяха да свършат работа. Оставаше да се опита камшикът, но как да постигне тези резултати? Тази седмица той често се унасяше, седнал на стола си в бюрото, и мечтаеше как ще възседне прекрасния кафявочервен жребец и ще се опитва да предотврати предстоящото извърщане. В подобно положение изпадна при едно съвещание с Хегън към края на седмицата. Хегън развиваше някаква нова главозамайваща идея, но долови, че Дейлайт не го слуша. Неговите очи блестяха и той също премисляше нещо.

– Открих! – извика внезапно той. – Хегън, можеш да ме поздравяш! Съвсем проста работа е! Трябва само да го ударя по носа, но да го ударя здрата!

Обясни на стреснатия Хегън за какво става дума и отново го заслуша внимателно, само че не можеше да се въздържа и от време на време се захилваше самодоволно и щастливо. Сега знаеше какво да прави. Боб винаги се извърщаше надясно. Добре. Ще сгъне жилавия камшик на две в ръката си и в момента на извърщането сгънатият камшик ще удари Боб по носа. Още не се бе родил конят, който, след като разбере номера със сгънатия камшик, ще се подложи втори път на удара.

През тази седмица в кантората си Дейлайт още по-ясно разбра, че няма никакви обществени, нито пък чисто човешки допирни точки с Диди. Положението беше такова, че той не можеше да ѝ зададе дори най-обикновения въпрос – дали ще ходи на езда следващата неделя? Да бъдеш шеф на хубаво момиче, изглежда, че беше нов вид изпитание. В хода на всекидневната работа той често я поглеждаше и на езика му се въртеше въпросът, който не можеше да ѝ зададе – ще ходите ли на езда следващата неделя? Като я гледаше, той се питаше на каква възраст е и колко любовни истории е имала досега, защото сигурно е имала някое и друго приключение с тези младоци, с които, според Морисън, тя ходеше и танцуваше. През тези шест дни между двете недели тя изпълваше

мислите му и той разбра едно нещо – че я желае. Толкова силно беше желанието му, че дори старият му страх от връзките на женската прес-тилка се разсея без остатък. Той, който цял живот бе бягал от жените, беше станал толкова смел, че беше готов да хукне след една жена. Някоя неделя, рано или късно, щеше да я срещне извън кантората и ако тогава не се сблизат, то щеше да бъде само по нейна вина.

Така Дейлайт откри още една от картите, които лудото божество му бе раздало. Той не бе и сънувал колко важна ще стане тази карта, но въпреки това реши, че е добра карта. А понякога се усъмняваше. Може би това беше някой номер на Съдбата, за да навлече на главата му позор и гибел. Ами ако Диди не иска и да чуе за него, а той продължи все повече да я обича? Целият му някогашен неопикуем ужас от любовта се съживи. Спомни си за гибелните случаи, които знаеше от миналото. Ето например Берта Дулитъл, дъщерята на стария Дулитъл, която се беше влюбила лудо в Дартуърти, богатия притежател на парцели по Бонанза; а пък Дартуърти на свой ред не обичаше Берта, а беше лудо влюбен в жената на полковник Уолтстоун и забягна с нея надолу по Юкон; а полковник Уолтстоун беше лудо влюбен в жена си и се впусна да гони бягащата двойка. Какво беше излязло от всичко това? Любовта на Берта беше нещастна и трагична, но и другите трима бяха в същото положение. Долу, под Минук, полковник Уолтстоун и Дартуърти се бяха стреляли. Дартуърти бе убит. Един куршум бе пронизал белите дробове на полковника и той така отслабна, че на следващата пролет умря от пневмония. И жената на полковника остана самичка на този свят и нямаше кого да обича.

Ами Фреда, която се бе хвърлила да се дави в ледената каша заради някакъв мъж на другия край на света и намрази Дейлайт, който се случи наблизко и я възвърна към живота. Ами Девата!... Старите спомени го изплашиха. Ако любовният бабил се загнездеше здраво в него и Диди не искаше и да знае за това, тогава положението щеше да е по-лошо, отколкото в деня, когато Даусет, Летън и Гугънхемър го бяха обрали. Ако породилите се чувства към Диди бяха по-слаби, може би страхът щеше да го накара да я забрави. Но при това положение той се утешаваше с мисълта, че някои любовни истории завършват добре. А пък и не знаеше дали съдбата не е наредила картите така, че той да спечели. Някои хора се раждаха щастливи, живееха щастливи и умираха щастливи. Може би и той беше също от тази категория, щастливо пале, което не може да загуби.

Дойде неделя и сред Пиомонтските хълмове Боб се държеше

съвсем прилично. Вярно, че от време на време подскачаше и се въртеше, но, общо взето, беше кротък като агънце. Дейлайт бе сгънал камшика на две, държеше го и очакваше с нетърпение извърщането му, само едно извърщане, но Боб се държеше съвършено, което беше също така мъчително, и отказваше да се извърне. Дейлайт не срещна Диди. Той напразно се въртя сред хълмовете, а следобеда се изкачи по стръмния склон до билото на втората верига и се спусна в долината Марага. Едващо беше слязъл в долината и дочу шум от копита. Шумът идваше отпред и се приближаваше към него. Какво ли пък, ако е Диди? Той обърна Боб обратно и започна да се връща ходом. Дейлайт реши, че ако е Диди, той е наистина късметлия, защото не можеше да я срещне при по-добри условия. Ето, че и двамата вървяха в същата посока, а с нейния тръс тя щеше да го настигне точно там, където стръмният наклон щеше да ги принуди да яздят ходом. Нямаше да има друг избор, освен да се изкачи до билото заедно с него; а когато се изкачеха, стръмното спускане щеше да ги принуди да яздят пак ходом.

Шумът се приближи, но той гледаше право пред себе си, докато не чу, че конят отзад забавя хода си. Тогава погледна през рамо. Беше наистина Диди. Веднага се познаха и тя остана изненадана. Какво по-естествено от това, той да обърне леко коня си и да я изчака, докато се изравнят; а пък после един до друг да продължат нагоре по склона? Би могъл даже да въздъхне от облекчение. Всичко стана така лесно. Размениха поздрав; ето че вървяха един до друг, в същата посока и пред тях лежаха доста мили.

Той забеляза, че Диди най-напред погледна коня и след това него.

– Какъв красавец! – извика тя, щом зърна Боб.

Той не можеше да повярва, че блесналите очи и изпълненото с възхищение лице принадлежат на младата жена, която познаваше от кантората си, на тази млада жена, която винаги ходеше със сериозен израз.

– Не знаех, че яздите! – беше една от първите й забележки. – Представях си, че сте привързан само към бързите машини!

– Отскоро започнах – отговори той. – Започнах да надебелявам, знаете ли, и трябваше да взема мерки!

Тя му хвърли един бърз страничен поглед, с който го обхвана от главата до краката, и в същото време огледа стойката му и седлото и каза:

– Но сте яздили и преди!

Явно разбираше от коне и всичко свързано с тях, си помисли Дейлайт и каза:

– Много отдавна. Смятах се за голям ездач на времето, когато бях хлапак. Живеех в Източен Орегон и се измъквах от лагера, за да яздя с добитъка и да обядвам полудиви кончета.

Така, за голямо негово облекчение, те попаднаха на обща тема. Той ѝ разправи за номерата на Боб, за внезапното му извърщане и как смята да го отучи; тя се съгласи, че към конете трябва да се прилага разумна строгост, дори и когато много ги обичаш. Ето например нейната Маб, която имаше от осем години и я бе отучила да рита по преградата на обора си. На Маб не и било никак приятно, но се била отучила.

– Доста сте яздили – каза Дейлайт.

– Наистина не мога да си спомня кога съм се качила за първи път на кон – му каза тя. – Родена съм в ранчо, знаете ли, и просто не можеха да ме държат настрана от конете. Изглежда, че обичта към конете ми е вродена. Първото си пони получих на шестгодишна възраст. На осем години вече знаех какво е да си стоял цял ден на седлото. На единадесет години татко ме заведе за пръв път на лов за елени. Без кон съм загубена. Мразя стайния живот и ако не беше Маб, сигурно щях отдавна да се поболея и умра.

– Обичате ли природата? – попита той и в същия миг за пръв път забеляза, че в очите и има и други цветове освен сивия.

– Толкова я обичам, колкото мразя града! – отговори тя. – Обаче жената не може да си припечелва хляба сред природата. Но свободна ли съм, гледам да съм сред природата – с Маб, разбира се.

Тогава тя му разправи почти целия си живот в ранчото, преди баща ѝ да умре. Дейлайт беше доволен. Ето че се сближаваха. През половината час, докато бяха заедно, разговорът нито веднъж не замря.

– Ние сме почти земляци – каза той. – Аз съм отрасъл в Източен Орегон, а това съвсем не е далече от Сискиу.

В следващия миг му идваше да си отхапе езика, защото тя веднага го попита:

– Откъде знаете, че съм от Сискиу? Сигурна съм, че никога не съм го споменавала.

– Не помня – уклончиво отговори той, – чул съм отнякъде, че сте от тия места.

В този момент Уолф се промъкна безшумно като сянка, подплаши коня ѝ и неудобният миг премина. Те започнаха да говорят за кучетата в Аляска. Но разговорът се върна пак към конете и по целия път нагоре и надолу по склона говориха само за коне.

Когато тя му говореше, той я слушаше внимателно и следеше

мисълта ѝ, но в същото време следеше и собствените си мисли и впечатления. Да язди по мъжки, беше много смело от нейна страна и в крайна сметка той не можеше да реши дали това му харесва, или не. Схващанията му за жените бяха старомодни; те се бяха оформили, докато беше млад и живееше сред дивия Запад и всички жени яздеха само настрани. Беше отрасъл с мисълта, че жените на кон не са двукраки същества. За това го смущаваше мъжката ѝ стойка на седлото. Но трябваше да признае, че въпреки всичко харесваше тази стойка.

Две други неща у нея веднага го поразиха. Първо, в очите и имаше златисти точки. Странно, че никога по-рано не ги бе забелязал. Може би осветлението в кантората не беше достатъчно или пък се явяваха само понякога. Не, всъщност това бяха цветни точки – нещо като разлята златиста светлина. Не бяха точно златни, но от всичките му познати цветове се приближаваха най-много до златисто. Съвсем не можеше да се каже, че са оттънк на жълтото. Мислите на влюбения са винаги оцветени и твърде съмнително е дали някой друг в целия свят би нарекъл „златисти“ очите на Диди. Но Дейлайт беше изпаднал в нежно сърдечно настроение и предпочиташе да мисли за тях като за златисти очи – затова те бяха златисти.

Второто беше, че е съвсем естествена. Той очакваше, че ще бъде много трудно да се сближи с младата жена. А всъщност това се оказа толкова лесно. Нищо надутото няма в маниерите ѝ – каза си той и така отдели сегашната Диди, възседнала коня, от другата Диди, която бе свикнал да вижда в кантората. Но въпреки че беше възхитен от гладкия развой на нещата и се радваше, че имаха неизчерпаем източник за разговор, все нещо го караше да бъде неспокоен. Всъщност целият им разговор беше празен и повърхностен. Той беше човек на действията и я желаше, желаше Диди Мейсън – жената; искаше тя да го обича и да бъде ги превива по собствената си воля, той и сега изпитваше желание да и се наложи. Искаше да и каже, че я обича и че на нея не и остава нищо друго, освен да се ожени за него. Но въпреки всичко не се подчини на подтика си. Жените лесно се тревожеха и опитът му да и наложи волята си можеше да обърка всичко. Той си спомни ловджийските си хитрости, дългото търпение по онова време, когато да улучи или да пропусне парче месо, беше въпрос на живот и смърт. Макар че това момиче нямаше същото значение, но все пак значеше много за него. И особено в този миг, докато яздеше до нея и се страхуваше да я поглежда твърде често, а тя – в дрехи на ездач, прилична на мъж и в същото време дълбоко женствена, усмихната, смееща се, говореща, с блеснали очи и с бузи,

зачервени от деня, прекаран на слънце и вятър.

Глава XIII

Другата неделя човекът, конят и кучето отново се зашляха из Пиемонтските хълмове. И отново Дейлайт и Диди яздиха заедно. Но този път изненадата ѝ от срещата бе примесена с подозрение; или по-скоро изненадата ѝ беше от друг вид. Срещата им предната неделя бе случайна, но в повторната му поява по обичайните за нея места се криеше нещо. Дейлайт почувствува подозрението ѝ и спомняйки си, че беше видял една голяма каменна кариера близо до Блер-парк, заяви, че има намерение да я купи. Тази мисъл дойде в главата му по асоциация със старата сделка с тухларната фабрика; добра идея, реши той, защото му даде възможност да ѝ предложи да го придружи при огледа.

Така той прекара няколко часа в нейната компания. Тя пак си беше същото естествено момиче, добродушно усмихната и смееща се, държеше се приятелски с него, говореше с неугасим възторг за коне, опитваше се да се сприятели с необщителния Уолф и изрази желание да поязди Боб, като каза, че е влюбена в него. Но Дейлайт не ѝ позволи. Боб беше пълен с опасни номера и той би го дал само на най-върлия си враг.

– Мислите, че щом съм жена, не разбирам нищо от коне! – сопна му се тя. – Доста често са ме хвърляли, така че не съм прекалено самоуверена. А не съм и глупачка. Не бих се качила на кон, който рита. Знам какво значи това. Но не ме е страх от никакви други номера. А вие сам казвате, че Боб не рита.

– Нямате представа какви номера прави! – противопостави се Дейлайт.

– Не забравяйте, че съм виждала и други коне и че на някои от тях съм се качвала! Приучих Маб да не се плаши от трамваи, локомотиви и автомобили. Когато я взех, беше полудива. Беше свикнала само да и слагат седло. Пък и нищо няма да му стане на коня ви.

Накрая въпреки опасенията си Дейлайт отстъпи и на едно безлюдно място по пътя те размениха конете си.

– Помнете, че е бърз като светкавица – предупреди я той, като ѝ помагаше да се качи на седлото.

Тя кимна, а Боб наостри уши, почувствувал чужд ездач на гърба си. Той не ѝ даде време да се опомни, извърна се и хукна в обратна посока, а Диди се намери увиснала на шията му. Дейлайт ги последва на нейния

кон и зачака. Видя я да спира коня и веднага с удар по шията и силно бодване на лявата шпора го върна по пътя, откъдето бяха дошли, почти със същата бързина.

– Бъдете готова да го ударите с камшика по носа! – извика Дейлайт.

Но Боб беше по-бърз от нея и отново се извърна, само че този път не успя да я завали позорно върху шията си. Втурването му беше по-силно, но тя го възпря до ходом и грубо го върна обратно с помощта на шпорите. В начина, по който се справяше с коня, нямаше нищо женствено; средствата ѝ бяха решителни, мъжки. Иначе Дейлайт би очаквал тя да се откаже. Но това, което видя, му разкри някои скрити качества на Диди. А ако не беше го разбрал, само един поглед в очите и стиснатите ѝ устни щеше да го убедиш в същото. Дейлайт не и даде никакъв съвет, като предвкушаше с удоволствие урока, който щеше да получи от немирния Боб. И при следващото извърщане или по-право при следващия опит за извърщане Боб си получи заслуженото, защото още по средата камшикът го плесна здраво по носа. Той беше толкова учуден и така го заболя, че предните му крака едва вдигнати, се спуснаха веднага.

– Чудесно! – възкликна Дейлайт. – Още няколко такива удара ще го научат да се държи прилично! Достатъчно умен е и ще разбере, че е загубил играта.

Боб се опита отново. Но този път не беше успял да се извърне и на четвъртината, когато камшикът го плесна по носа и го принуди да спусне крака на земята. А след това вече тя направляваше Боб без шпори и без камшик, само като го заплашваше с камшика.

Диди тържествуващо погледна Дейлайт.

– Мога ли да го поюздя сега? – попита тя.

Дейлайт кимна и тя се впусна по пътя. Той я гледа, докато се загуби зад завоя, а след като пак се появи – докато се върна при него. Добре се държи на коня, помисли си той, и наистина бе чудесна! Жена за истински мъж! Сравнени с нея, другите жени биха изглеждали недоразвити. И като си помисли човек само, че цяла седмица чука на пишещата машина! Не ѝ беше там мястото. Би трябвало да бъде съпруга на истински мъж, да не работи, да носи коприна и сатен и да е обсипана с диаманти. Такава беше неговата представа на мъж от дивия Север за любимата съпруга, да има коне, кучета и много подобни неща...

– Ще видим, мистър Бърнинг Дейлайт, какво можем да направим ние двамата по този въпрос! – прошепна той на себе си, а гласно каза:

– Добре се справяте, мис Мейсън, добре! Жена, която язди като вас, е достойна за най-хубавите коне. Не, останете си на него и ще отидем до

кариерата! – Той се захили. – Боб наистина изстена, когато го ударихте последния път. Чухте ли го? И видяхте ли как свали крака на земята – като че ли се е ударил в каменна стена. Той е достатъчно умен, за да знае, че тази стена вече винаги ще е пред него, щом започне да прави номера!

Когато се разделиха следобеда при вратичката на пътя за Бъркли, той отиде до малката горичка, откъдето скрит я гледа, докато се загуби от погледа му. Сетне се обърна, за да се върне в Оуклънд, и през главата му мина една мисъл, която го накара да се усмихне смутено и да промърмори:

– Сега трябва да устоя на думата си и да купя проклетата кариера! Иначе няма да имам извинение, когато се навъртам из тези хълмове.

Но съдбата бе определила кариерата да остане извън плановете му, защото на следващата неделя той язди сам. Този ден Диди не се показва на кафяво-червения си кон откъм Бъркли. Не се показва и следващата неделя. Дейлайт беше извън себе си от нетърпение и опасения, но в кантората се въздържаеше. Той не забеляза никаква промяна у нея и се старееше да не прояви и той нищо. Всичко вървеше по стария, еднообразен ред, но сега този ред го дразнеше и вбесяваше. Дейлайт беше много сърдит на света, който не позволяваше на човек да се държи със стенографката си като мъж към жена. Каква е ползата да си милионер, попита той един ден календара на бюрото си, когато тя излезе след края на диктовката.

Малко преди да мине третата седмица, пред Дейлайт се изпречи перспективата за още една самотна неделя и той реши да ѝ говори, пък дори и в кантората. И понеже си беше такъв по природа, пристъпи естествено и направо към целта. Тя беше свършила своята работа и събираше бележниците и моливите си, за да излезе, когато той каза:

– О, и още нещо, мис Мейсън, и надявам се, че няма да имате нищо против откровеността ми. Направихте ми впечатление на разумна жена и няма да се обидите от това, което ще ви кажа. Знаете, че сте отдавна в кантората ми – от години вече, няколко години поне; и винаги съм се отнасял откровенно и почтено към вас. Никога, както се казва, не съм си позволявал нещо. Понеже бяхте на работа в моята кантора, винаги съм бил по-внимателен, отколкото, ако не бяхте, разбирате, нали? Но въпреки това аз съм си човек. По начало съм самотник – не мислете, че с това търся съчувствие. Искам само да ви кажа колко много значеа за мене тези две разходки. Предполагам, че няма да се разсърдите, ако попитам защо последните две недели не излизахте на езда?

Той млькна и зачака. Чувствуваше се неудобно, беше му горещо и по челото му избиха малки капчици пот. Тя не отговори веднага, а той прекоси стаята и отвори по-широко прозореца.

– Аз яздох – отговори тя, – само че в друга посока!

– Но защо?... – той не успя да довърши въпроса. – Хайде, бъдете откровена с мене! – подкани я той. – Както и аз съм откровен с вас. Защо не яздохте из Пиемонтските хълмове? Търсих ви навсякъде.

– Точно за това.

Тя се усмихна и за миг го погледна право в очите, а след това наведе поглед.

– Предполагам, че разбирате, мистър Харниш.

Той унило поклати глава.

– И разбирам, и не разбирам. Съвсем не съм свикнал с градския начин на живот. Има неща, които човек не бива да прави, и те не ме засягат, щом аз нямам желание да ги правя.

– А когато имате желание? – бързо попита тя.

– Тогава ги правя. – Той стисна устни в изява на волята си, но в следващия миг допълни: – В повечето случаи ги правя. Но не мога да разбера защо не трябва да се правят неща, които са съвсем редни и не пречат на никого. Ето тези разходки например!

Известно време тя нервно си игра с молива, като че обмисляше отговора си, а той чакаше нетърпеливо.

– Тези разходки – започна тя – са нещо, което наричат нередно. Оставам на вас да размислите. Вие познавате света. Вие сте мистър Харниш, милионерът...

– Картоиграчът – прекъсна я той грубо.

Тя кимна в знак на съгласие и продължи:

– А аз съм стенографка в кантората ви...

– Вие сте хиляди пъти по-добра от мене... – опита се той да се намеси, но на свой ред бе прекъснат.

– Не става въпрос за подобни неща. Положението е съвсем просто и обикновено. Аз работя във вашата кантора. Не става въпрос какво бихме помислили вие и аз, а какво ще помислят другите. И смятам, че няма нужда да говоря повече по този въпрос. Сам знаете достатъчно!

Нейният делови тон не отговаряше на състоянието ѝ – поне така мислеше Дейлайт, като наблюдаваше развълнуваната и женственост, закръглените линии на тялото ѝ, бюста ѝ, който се вдигаше и спадаше по-бурно от друг път, и червенината, която се бе появила по бузите ѝ.

– Съжалявам, че ви подплаших и станах причина да напуснете

любимите си места за разходка.

– Не сте ме уплашили – леко кипна тя. – Не съм гимназистка! Доста време се грижа сама за себе си и никога не съм изпитвала страх. Две недели бяхме заедно и не съм се изплашила от Боб или от вас. Не е в това работата. Не се боя сама да се грижа за себе си, но обществото също иска да се занимава с мен и точно там е цялото нещастие. Какво ще каже обществото за мене и моя шеф, щом се срещаме редовно и яздим през неделите из хълмовете. Смешно е, но е така. С някой от чиновниците бих могла да се разхождам, без да правя впечатление, но с вас – не.

– Но обществото не знае и няма нужда да знае изобщо – извика той.

– Това прави цялата работа още по-лоша. Да не се чувстваш виновен и въпреки това да се криеш по черните пътища и да изпитваш чувството, че вършиш нещо нередно! По-добре би било храбро и открито, публично...

– Да обяввате с мен през седмицата – каза Дейлайт, отгатвайки насоката на недовършените и доводи.

Тя кимна.

– Не исках да кажа точно това, но и то е добро. Предпочитам да върша нередни неща открито и всички да ги знаят, отколкото да се прикривам и после да ме открият. Не си прося покана за обед – прибави тя с усмивка, – но съм сигурна, че разбирате положението ми.

– Защо тогава да не яздите открито и явно с мене из хълмовете? – попита той.

Тя поклати глава и той си въобрази, че в този жест има малко съжаление. Изведнъж го обзе лудо желание по нея.

– Вижте какво, мис Мейсън, знам, че не обичате да говорите за такива неща в кантората. И аз не обичам. Това като че е част от цялата система на отношения; човек трябва да говори със стенографката си само по работа. Бихте ли дошли на езда с мене следващата неделя и тогава ще си поговорим и ще стигнем до някакво заключение. Там сред хълмовете е по-лесно да се говори за другите неща. Предполагам, че ме познавате достатъчно добре, за да знаете, че съм почтен. Аз... аз... ви уважавам... и всичко такова и аз... – той започна да се запъва, а ръката му, опряна на масата, започна видимо да трепери. Той се помъчи да се овладее. – Желая това по-силно от каквото и да е друго в предишния ми живот. Не мога да ви обясня, но е така. Ще дойдете ли? Само следващата неделя? Утре?

И на ум не му дойде, че произнесеното с половин глас съгласие се дължеше предимно на капчиците пот по челото му, на треперещата му

ръка и явната му мъчителна тревога.

Глава XIV

– Разбира се, няма начин да се разбере какво иска човек по това, което казва! – Дейлайт почеса немирното ухо на Боб с камшика и се замисли недоволно над думите, които току-що бе изрекъл. Те не изразяваха това, което искаше да каже. – Искам да кажа, че вие съвсем ме отрязахте и казахте, че не искате да се срещаме пак и ми обяснихте причините, но как мога да знам, че това са истинските причини? Може би просто не искате да се сближите с мен и не го казвате, за да не нараните чувствата ми. Не разбирате ли? Аз съм последният човек на този свят, който би се наврял, където не го искат. И ако мислех, че никак не ви е грижа за мене, щях да изчезна като дим.

Диди се усмихна на думите му, но продължи да язди мълчаливо. Тази усмивка е най-сладката, най-прекрасната усмивка, която е виждал. Беше различна от другите усмивки, които му беше отправяла, увери той сам себе си. Това беше усмивката на човек, който поне малко го познава. В следващия миг той се поправи – разбира се, тази усмивка беше несъзнателна. Така ставаше винаги, когато двама души се събираха заедно. Който и да е чужд човек, един търговец или чиновник, след няколко срещи би показал същите признаци на приятелство. Така ставаше обикновено с всички, но че и с нея беше така, му направи по-силно впечатление; пък и усмивката и беше така мила и чудна. Беше сигурен, че другите жени, които познаваше, не можеха да се смеят така.

Този ден беше щастлив. Дейлайт я беше срещнал на черния път за Бъркли и с часове прекараха заедно. Едва към края на деня, когато наблюдаваха вратичката на пътя за Бъркли, Дейлайт подхвана сериозния разговор.

Тя отговори на последния му въпрос и той с благодарност я заслуша.

– Предположете, просто предположете, че това са единствените причини? Че въпросът не е дали желая, или не да се сближим? Тогава какво?

– Тогава няма да престана да ви убеждавам – бързо каза той. – Защото, разбирате ли, забелязал съм, че хора, които са склонни към нещо, много по-лесно биват убеждавани. Но ако прикривате другите причини, ако не искате и да ме знаете – ако... хм,... ако мислите, че не трябва да

наранявате чувствата ми, защото сте на добра работа при мене... – на това място спокойното му разсъждение за подобна възможност бе изместено от страха, че наистина е така и той загуби нишката на мисълта си. – Във всеки случай трябва да кажете само една думичка и аз ще изчезна! И няма да ви се сърдя; просто не ми е провървяло. Така че бъдете откровена, мис Мейсън, моля ви, и ми кажете, ако това е причината – имам предчувствието, че е така!

Тя го погледна, а очите и внезапно се навлажниха от гняв и болка.

– О, но това е несправедливо! – извика тя. – Давайте ми да избирам: или да ви излъжа и нараня, за да предпазя себе си и да се отърва от вас; или, от друга страна, да захвърля предпазливостта си и да ви кажа истината, защото тогава, както сам казахте, ще продължите да ме убеждавате!

Бузите и бяха зачервени, устните и трепереха, но тя продължаваше да го гледа право в очите.

Строгата усмивка на Дейлайт бе изпълнена със задоволство.

– Много се радвам от думите ви, мис Мейсън, наистина, много се радвам!

– Не се радвайте – продължи бързо тя. – Те нищо не променят. Няма да позволя нищо да променят. Това е последната ни езда... а ето и вратичката!

Тя докара кобилата си до вратичката, наведе се, отвори я и влезе през нея.

– Не, моля ви, недейте – каза тя, когато Дейлайт понечи да я последва.

Смирено покорен, той дръпна Боб и вратичката се затвори помежду им. Но още имаше какво да се каже и тя не се отдалечи.

– Слушайте, мис Мейсън – каза той с нисък глас, който трепереше от напрежение. – Искам да разберете едно нещо. Съвсем не желая да се забавлявам с вас. Обичам ви, желая ви и никога през живота си не съм бил по-сериозен в това, което говоря. Намеренията ми са съвършено почтени. Искам съвсем честно...

Но изражението на лицето ѝ го принуди да спре. Беше ядосана и в същото време се смееше.

– Това не трябваше да го казвате – извика тя. – Прилича ми на... бюро за женитби: съвършено почтени намерения, цел – брак. Но това си и заслужавам! Това ли наричате убеждаване?

Кожата на Дейлайт бе избледняла, откакто заживя под градските покриви, така че кръвта, която сега нахлу в бузите му и ги зачерви,

личеше ясно. А в крайното си смущение той не забеляза, че в този миг тя го гледа по-ласкаво, отколкото през целия ден, прекаран заедно. До сега не беше виждала въззрастни мъже да се изчервяват като малки момчета и вече съжаляваше за остротата, с която бе избухнала.

– Вижте какво, мис Мейсън! – започна той бавно и със запъване, но после се забърза и думите му едва се разбираха. – Груб човек съм, знам го, и знам, че ми липсват познания за почти всичко! Никога не са ме учили на хубави неща! Никога не съм ухажвал и не съм се влюбвал – и съвсем не знам как да постъпвам в такъв случай, а се държа като пълен идиот... Вие трябва да не обръщате внимание на думите ми, а да почувствувате човека, който се крие зад тях! Това съм аз, това, което искам, е хубаво, а не знам как да го постигна!

Диди Мейсън приличаше па птичка, просто прехвъркваше от едно настроение на друго. Тя веднага се разкая искрено.

– Простете ми, че се изсмях – каза тя през вратичката, – Това не беше истински смях. Просто ме изненадахте, а ме и наскърбихте. Виждате ли, мистър Харниш, аз не съм...

Тя спря, защото изведнъж се уплаши да не завърши мисълта, към която я бе подмамила бързата смяна на настроенията.

– Искате да кажете, че не сте свикнали с такъв род предложения? – каза Дейлайт. – Нещо като „Здрасти, много се радвам, че се запознахме, ще се ожените ли за мене?“

Тя кимна и избухна в смях. Той се присъедини към смеха и това разведри атмосферата. После събра смелост и продължи с повече самоувереност и спокойствие:

– Ето, виждате ли, вие сама заставате на моя страна! Вие сте имали опит в подобни неща. Сигурен съм, че са ви правени стотици предложения. Аз пък нямам никакъв опит и се чувствам като риба на сухо. Пък и това не е предложение. Това е просто едно особено положение и аз съм в безизходица. Имам достатъчно здрав разум, за да знам, че не е редно да се говори за женитба, когато искаш по-близко опознаване. Точно тук попаднах в безизходица. Номер едно – не мога да се сбliжа с вас в кантората. Номер две – казвате ми, че няма да се виждаме извън кантората. Номер три – причините, които изтъквате, са, че хората ще говорят, защото работите при мене. Номер четири – трябва на всяка цена да се сбliжа с вас и да ви убедя, че намеренията ми са почтени и добри. Номер пет – ето ви от другата страна на вратата, готова да си отидете, а аз съм от тази страна, съвсем отчаян и искам да ви кажа нещо, за да ви накарам да си помислите още малко. Номер шест – казах го. А сега,

съвсем последно, просто искам да си помислите още малко!

Диди се заслуша в простите му, мили думи, които подчертаваха искреността му и разликата между него и другите ѝ познати мъже, загледа се в развълнуваното му лице, престана да го слуша и потъна в собствените си мисли. Любовта на силния мъж винаги привлича всяка естествена жена и сега, когато гледаше към Дейлайт над затворената врата, тя почувствува това влечение по-силно от всякога. Не би и сънувала дори да се ожени за него – имаше цяла дузина причини против това; но защо пък да не се виждат по-често? Съвсем не ѝ беше противен. Напротив, харесваше го, винаги го бе харесвала, още от първия ден, когато видя слабото му индианско лице и святкащите индиански очи. Отличаваше се от другите мъже не само по силните си мускули. Беше обкръжен с ореола на романтиката – храбър авантюрист от Севера, с груб характер, извършил много подвизи, спечелил много милиони, дошъл от Арктика, за да поведе изкусно борба с мъжете на Юга.

Жесток като червенокож, комарджия и развратник, човек без морал, чиято жажда за отмъщение беше ненаситна, който стъпкваше всеки на пътя си – о, тя знаеше всичко лошо, което бяха писали за него! Но въпреки това не се боеше от него. В името му имаше друг смисъл. Бърнинг Дейлайт значеше още много неща. Те се намираха по вестниците и списанията, в книгите за Клондайк. Като се вземеше всичко пред вид, Бърнинг Дейлайт представляваше нещо, което можеше да възбуди въображението на всяка жена. И докато слушаше през вратичката неговите тъжни, простички думи, нейното въображение също бе възбудено. Преди всичко Диди беше жена, пълна с женска суета, и тъкмо суетата и бе поласкана, че такъв човек търси любовта ѝ.

В главата и се въртяха още много мисли. Тя почувствува още по-силно самотата и умората си; душата ѝ бе обладана от цели пълчища призраци на смътни чувства и желания; прозвучаха някакви още по-дълбоки и неясни отзвуци, трепетите на забравени поколения кристализираха и отново трептяха, вечно трептяха – несънуваният, незнаен и мощен дух на живота, който винаги се възраждаше през хиляди лъжи и измами. Да язди с този мъж сред хълмовете, беше голямо изкушение. Но нямаше да има нищо повече, защото тя бе твърдо убедена, че неговият начин на живот никога не би могъл да бъде и неин. От друга страна, тя беше лишена от обикновените женски страхове. Никога не се съмняваше, че може при всякакви обстоятелства да се грижи за себе си и да се справи с всичко. Тогава защо не? В крайна сметка това беше нещо толкова дребно.

В най-добрия случай животът, който водеше, можеше да се нарече обикновен и еднообразен. Ядеше, спеше и работеше – това беше почти всичко. Като на филмова лента пред очите и се изниза нейният отшелнически живот: шест дена от седмицата минаваха в кантората и пътуване на отиване и връщане; преди да си легне открадваше няколко часа, за да посвири на пианото и да попее, да изпере нещо, да закърпи това-онова и да приведе в ред скромните си сметки; две вечери за забавления, които си позволяваше; в събота още няколко откраднати часа, които прекарваше при брат си в болницата; и седмия ден – неделя, единственият и ден за почивка и отмора, когато възсядаше Маб и яздеше по любимите си хълмове. Но яздейки сама, тя се чувствуваше самотна. Никой от познатите ѝ не яздеше. Беше убедила няколко момичета от университета, но след една-две недели върху седлата на наети коне, те се отказваха. Само Медлин си бе купила собствен кон и няколко месеца възторжено ходеше на езда, но после се ожени и отиде да живее в Южна Калифорния. След като яздиш сам в течение на години, започваш да се измоляваш от вечната самота.

Такова дете беше този едър здравеняк – милионер, който беше изплашил половината богаташи на Сан Франциско! Такова дете! Никога не бе отгатнала тази черта на характера му.

– Как се женят хората? – казваше той. – Номер едно – срещат се; номер две – харесват се; номер три – опознават се; и номер четири – или се женят или не се женят, според това дали са се харесали, след като са се опознали. Но не мога да проумея как, за бога, ние ще разберем дали се харесваме достатъчно, щом сами не си създадем възможности за това. Бих ви дошъл на гости, да ви видя, но знам, че живеете в пансион или стая, така че и това не върви!

Настроението на Диди внезапно се промени и положението и се видя невъзможно смешно. Изпитваше желание да се смее, не гневно, не истерично, а просто весело. Толкова смешно беше! Тя самата – стенографката, и той – известният, могъщ спекулант – милионер, който ѝ разправя през затворената вратичка как хората се сближават и женят. Пък и положението беше невъзможно. По всичко беше явно, че така не може да продължава. Тези прикрити срещи сред хълмовете трябваше да спрат. Нямах да се срещат вече. А ако, щом му откажеше това, той се опита да я ухажда в кантората, тя щеше да бъде принудена да загуби хубавата си работа и с това да се приключи цялата история. Подобна мисъл не беше никак привлекателна; но тя познаваше света на мъжете и особено в градовете, та не очакваше нищо приятно. През дългите

години, докато бе работила, за да си изкарва хляба, тя бе загубила твърде голяма част от илюзиите си.

– Няма да се промъкваме и крием! – обясняваше Дейлайт. – Ще си яздим храбро и открито, а пък ако някой ни види, добре, нека ни гледа! Ако почнат да говорят, щом като съвестта ни е чиста, няма нужда да се безпокоим. Кажете една дума само и Боб ще понесе на гърба си най-щастливия човек на земята.

Тя поклати глава, успокои кобилата, която нетърпеливо искаше да си тръгне към къщи, и многозначително погледна към удължените сенки.

– Става вече късно – продължи бързо Дейлайт, – а ние още по нищо не сме се разбрали. Още една неделя поне – не искам много, – за да се разберем.

– Имахме цял ден на разположение – каза тя.

– Но твърде късно започнахме да говорим за това. Следващия път ще започнем от по-рано! Това е нещо много сериозно за мене, вярвайте ми! Кажете, че сте съгласна за другата неделя?

– Могат ли мъжете да бъдат наистина почтени? – попита тя. – Знаете много добре, че под „другата неделя“ разбирате още много недели!...

– Тогава, нека бъдат много недели! – извика възбудено той, а тя си мислеше, че никога не го бе виждала по-красив. – Кажете една думичка! Само една думичка! Идната неделя при кариерата...

Тя притегли юздите в ръката си и се готвеше да тръгва.

– Лека нощ – каза тя – и...

– Да! – прошепна той с едва доловима властна настойчивост.

– Да! – каза тя с нисък, но ясен глас.

В същия миг тя подкара кобилата в тръс и се отдалечи по пътя, без да погледне назад, задълбочена в собствените си чувства. Разумът ѝ беше решил да каже „не“ – и до последната минута решението и бе останало непроменено. Но устните и казаха „да“. Или поне изглеждаше, че устните го бяха казали. Тя нямаше намерение да се съгласи. Защо тогава се бе съгласила? Първата ѝ изненада и учудването от непредвидената ѝ постъпка отстъпи пред мисълта за възможните последици. Тя знаеше, че с Бърнинг Дейлайт не можеше да се играе и че под момчешкото му простодушие се крие властният характер на зрял мъж. Беше се вплела в бъдеще, изпълнено с неизбежни напрежения и бури. И тя отново се питаше защо бе казала „да“ тъкмо тогава, когато намеренията и бяха съвсем други.

Глава XV

Животът в кантората си течеше както преди. И двамата не даваха да се разбере нито с поглед, нито с дума, че положението се е изменило. Всяка неделя се разбираха за следващата неделя. Никога не засягаха този въпрос в кантората. По този въпрос Дейлайт докрай проявяваше силното си кавалерско чувство. Той не искаше тя да напусне кантората. Видът и му доставяше неизмерима радост. Но той не злоупотребяваше с това. Никога не забавяше диктовката, нито пък измисляше допълнителна работа, за да я задържи по-дълго при себе си. Защото над егоистичните му инстинкти стоеше любовта му към почтената игра. Той презрително отказваше да се възползува от случайните преимущества на положението. Дълбоко в съществуването му се криеше идеята за любовта като нещо повече от обикновено притежание. Искаше да го обичат заради самия него и двамата участници да имат еднакви шансове.

От друга страна, дори да беше най-големият хитрец, не би могъл да измисли по-подходящо държане. Тя обичаше личната си свобода като птичка, беше последната жена в света, над чиито чувства би могъл да се наложи някой, и тъкмо затова оценяваше кавалерското му поведение. Тази оценка беше съзнателна, но нейното въздействие отиваше дълбоко в подсъзнанието и, невидимо като нишките на паяжина. Паяжината, която личността Дейлайт изплиташе около нея, тя усещаше само в някои върховни моменти. Невидимите връзки се изплитаха неусетно, нишка по нишка. Те бяха причина да каже „да“, когато искаше да каже „не“. Нямахме ли по същия начин при някой напрегнат момент в бъдещето да я накарат, въпреки здравия и разум, отново да даде неволно съгласието си?

Между другите добри последици от сближаването и с Дейлайт беше, че Дейлайт намали пиенето. Така силно отслабна жаждата му за пие, че накрая той забеляза това. Опиянението, от което се нуждаеше, някак се беше въплътило в нея. Мисълта за нея беше като коктейл. Или поне заменяше известен брой коктейли. Напрежението в противоестествеността за него градски живот го бе подтикнало към коктейлите. Сега Диди беше станала част от стената, с която се заграждаше срещу силното напрежение. Видът ѝ, нейният смях, отгънците на гласа ѝ, невероятният златист блясък на очите и, отблясъците на косата, нейното тяло, дрехите ѝ, начинът, по който яздеше, най-дребните и жестове – всичко това се въртеше непрекъснато из главата му и заместваше много коктейли и

много чаши уиски със сода.

Той откри, че Диди е добра ездачка – добра не само в ездата, но и в издръжливостта. Имаше дни, когато изминаваха по шестдесет, седемдесет и дори осемдесет мили; и Диди никога не се оплакваше, че са яздили много и никога – Дейлайт особено ценеше това – гърбът на кобилата и не биваше натъртен.

– Чудесно момиче! – казваше си възхитено Дейлайт.

По време на тези дълги, непрекъснати от нищо разходки, те се опознаха много добре. Нямаше за какво друго да говорят освен за себе си и докато тя слушаше разказите му за пътешествията из Арктика и златотърсаческите авантюри, той от своя страна малко по малко допълваше портрета ѝ в съзнанието си. Тя описваше подробно детството си в ранчото, разправяше за конете, кучетата, нещата и хората, докато накрая той просто знаеше как бе отраснала и станала жена. Узна как се е разорил и умрял баща ѝ, а тя е била принудена да напусне университета и да се хване на работа. Тя разправи и за брат си, за дългата ѝ борба да го излекува и за отлитащите ѝ надежди. Дейлайт реши, че се разбира с нея по-лесно, отколкото си бе представял, макар винаги да чувствуваше, че зад всичко, което знаеше за нея, се криеше тайнствената и загадъчна същност на жената. Той беше достатъчно скромнен, за да признае пред себе си, че това беше неизследвано, безбрежно море, за което не знаеше нищо и по което въпреки това, трябваше някак да плува.

Страхът, който цял живот бе изпитвал от жените, бе породен именно от неразбиране. На свой ред той му бе попречил и по-късно да ги разбере. Диди върху коня, Диди, която бере макове през лятото, Диди, която записва диктуваното от него писмо с резките си стенографски движения – всичко това той разбираше. Но не можеше да разбере тази Диди, която така бърже променяше настроенията си, Диди, която твърдо отказваше да язди с него и изведнъж се съгласяваше, Диди, в чиито очи ту се появяваше, ту изчезваше златистата светлина, която нашепваше неща неясни за неговите уши. Във всички тези неща, той виждаше тайнствените дълбочини на женствеността ѝ, поддаваше се на обаянието им и ги приемаше, без да ги разбира.

Имаше още една страна от живота и, за която той нямаше представа. Тя познаваше книгите и притежаваше това загадъчно и ужасно нещо, което наричаха „култура“. И той винаги се учудваше, че тази култура никога не се намесваше в отношенията им. Тя никога не говореше за книги, за изкуство или за други висши пеща. Сам той бе съвършено естествен и разбра, че и тя е също така естествена като него. Тя обичаше

обикновените неща, природата, конете и хълмовете, слънчевата светлина и цветята. По местата, които посещавах, растяха непознати за него растения и тя му стана водач, показва му всичките разновидности на дъба, запозна го с мандроновото дърво и манцанитата, каза му имената, навичките и местонахожденията на множество диви цветя, храсти и папрати. Зоркият ѝ поглед, от който не убягваше нищо в гората, беше ново очарование за него. Това бе поглед на човек, израсъл сред природата. Един ден, за да решат чии очи са подобри, те решиха да видят кой ще открие повече птичи гнезда. И той, който винаги се бе гордял с острата си наблюдателност, с големи усилия успя да запази малка преднина. В края на деня той водеше само с три гнезда и едното от тях, за което и той не беше много сигурен, бе яростно оспорено от нея. Той я поздрави и каза, че по всяка вероятност тя е постигнала такъв почетен резултат, защото тя самата е птичка и притежава острото зрение на птиците.

Колкото повече я опознаваше, толкова повече се убеждаваше в приликата и с птиците. Затова обича да язди, си казваше той. Ездата най-много се приближава до летенето. Ливада, покрита с полски макове: дере, образло с папрат; редица тополи сред полето; кафявочервената земя на някой хълм, слънчевите петна по далечните върхове – всичко това веднага предизвикваше у нея изблици на радост, които му приличаха на песни. Тя се радваше на малките неща и сякаш постоянно пееше. А когато яздеше Боб и се бореше за надмощие с прекрасното животно, Дейлайт я сравняваше с орлица.

Малките и радости бяха и за него извор на радост. Той се радваше на нейната радост. Очите му я гледаха също така възбудено, както тя гледаше предмета на вниманието си. Пак чрез нея той започна да разбира по-добре природата. Тя му показваше цветове сред пейзажа, за които той и на сън не би помислил, че съществуват. Той познаваше само основните цветове. Всички тонове на червеното бяха червено. Черното си беше черно, а кафявото си беше обикновено кафяво, докато станеше жълто и преставаше да е кафяво. Пурпурното за него беше винаги червено, нещо като цвета на кръвта, но Диди му обясни, че не е така. Веднъж се изкачиха на билото на един хълм, където вятърът люлееше маковете около краката на конете им и тя застана, възхитена от далечната перспектива. Тя изброи седем плана и той, който цял живот бе наблюдавал природата, за първи път научи какво е „план“. След това той винаги наблюдаваше природата с очи, които виждаха повече и за свое собствено задоволство се научи да наблюдава сгъстените вериги на хълмовете и дълго да съзерцава виолетовите летни мъгли, скрити в гънките на

далечните хълмове.

Но през всичкото това минаваше златната нишка на любовта. Отначало той беше доволен да язди с Диди и да бъдат добри приятели; но влечението му към нея се засили. Колкото повече я опознаваше, толкова повече я ценеше. Ако се държеше с него сдържано и надуту или пък ако беше някоя лигава, вечно кикотеща се женичка, всичко щеше да бъде съвсем иначе. Но той бе учуден и очарован от нейната естественост и жизненост, от уменията ѝ да бъде добър другар. Последното ѝ качество бе съвсем неочаквано. Никога не бе гледал на жените в тази светлина. Жената играчка; жената хищница; жената като необходима съпруга и майка на поколенията – такива бяха разбиранията му за жените. Но Диди го изненада със способността на жената да бъде другар, приятел, да зарадва. Колкото повече съвършенства откриваше у нея, толкова повече се разгаряше любовта му и гласът му неволно се изпълваше с гальовни оттенъци, а в очите му блестяха предупредителни пламъчета. Тя не беше сляпа и виждаше всичко това, но като милиони други жени, мислеше да си поиграе с красивия огън и да избегне последствията на пожара.

– Зимата скоро ще дойде – каза тя един ден със съжаление и предизвикателство – и няма вече да има езда!

– Но трябва да ви виждам и през зимата! – бързо извика той.

Тя поклати глава.

– Всичко беше много хубаво – каза тя, като го гледаше откровено в очите. – И си спомням глупавите предлози за опознаването ни; но това няма да доведе доникъде; просто няма възможност! Познавам се много добре, така че не греша!

Лицето ѝ беше сериозно и напрегнато от страх да не би да му причини болка и очите ѝ не трепваха, но в тях светеше златистата светлина – дълбочините на пола, в които сега не го беше страх да погледне.

– А аз се държах много добре – рече той. – Оставям на вас да се произнесете дали е така. Мога да ви кажа, че ми беше твърде трудно. Помислете си само! Нито веднъж не съм ви продумал за любов, а през цялото време съм ви обичал. Това е доста тежко за човек, който е свикнал да прави, каквото си ще. Щом става въпрос за пътуване, винаги бързам. Ако трябва, ще накарам и самия господ да бърза, когато тичам по леда. Но вас не ви карам да бързате. Предполагам, че това показва колко много ви обичам. Разбира се, искам да се омъжите за мене. Но продумал ли съм макар и една дума за това? Нито дума, нито знак. Бил съм кротък и послушен, макар че понякога тази кротост ме е карала да се разболявам. Не съм ви предлагал да се омъжите за мене. И сега не ви

предлагам. За мен вие сте съвършена. Сигурен съм, че сте точно жена за мене. Но какво да кажа за себе си? Познавате ли ме достатъчно добре, за да вземете решение? – той повдигна рамене. – Не знам и няма да гадая сега. Трябва със сигурност да знаете дали ще можете да се разберете с мене, или не. Играта ми е бавна и сигурна и не искам да я загубя заради зле разиграни карти.

Такова любовно признание беше нещо съвсем ново за Диди. Никога не беше чувала подобно нещо. Още повече я поразиха липсата на вълнение и за да преодолее това впечатление, тя трябваше да си спомни треперещата му ръка и страстта, която бе забелязала в очите и гласа му и в онзи ден, и във всички други дни, когато бяха заедно. Спомни си и какво и беше казал преди няколко седмици. „Сигурно не знаете какво нещо е търпението“ бе казал той и след това ѝ бе разправил как бе стрелял катерички с голямата пушка по времето, когато той и Илайджа Дейвис умираха от глад край река Стюарт.

– Ето виждате ли! – настоя той. – За да бъде справедлива играта, трябва да продължим да се виждаме и през зимата. Вие вероятно още не сте решили...

– Решила съм – прекъсна го тя. – Не бих си позволила да се влюбя във вас. Това няма да ме направи щастлива. Харесвате ми, мистър Харниш, признавам, но нищо повече не може да има.

– Това е, защото не одобрявате начина ми на живот – възрази той и се сети за сензационните пиянски разходки и цялата разпуснатост, която му приписваха вестниците; сети се и се запита дали поради моминската си свенливост тя няма да се престори, че не знае нищо.

За негова изненада отговорът и беше пряк и непримирим:

– Наистина не го одобрявам.

– Вярно, че съм правил шуротии в някои от тези пиянски разходки, за които писаха вестниците – започна защитата си той – и че съм бивал в неподходящи компании...

– Не говоря за това – каза тя, – въпреки че знам всичко и не мога да кажа, че ми се нрави. Говоря за живота и работата ви изобщо. Има жени по света, които биха могли да се оженият за човек като вас и да бъдат щастливи. Но аз не бих могла. Колкото повече бих обичала такъв човек, толкова по-нешастна бих била. А моето нещастие от своя страна ще направи нещастен и него. За мен такъв брак ще бъде грешка и за него също ще бъде грешка, но той би я преживял по-леко, защото му остава работата.

– Работата! – възкликна Дейлайт. – Какво не ви харесва в моята

работа? Играя честно и открито. Няма нищо в моята дейност, което да не може да се каже за много други дейности, като почнем с дейността на големите корпорации и свършим с малките лъжливи бакали на ъгъла. Играя по правилата на играта и няма нужда да лъжа, да мамя или да не удържам на думата си!

Диди изпита облекчение и се зарадва, че промениха темата и че има възможност да каже какво и тежи.

– „В древна Гърция – започна тя наставнически – са смятали за добър гражданин този, който е строил къщи, засаждал дървета...“ – Тя не завърши цитата, но побърза да извади заключение. – Колко къщи сте построили вие? Колко дървета сте посадили?

Той неопределено поклати глава, защото не разбра накъде клони примерът ѝ.

– Преди две зими – продължи тя – вие закупихте всички налични въглища...

– Само местните – засмя се той при спомена за тази си сделка. – Само местните. Тогава се възползувах от недостига на транспортни средства и стачката в Британска Колумбия.

– Но вие сам не сте изкопали нито една бучка от тези въглища. Въпреки това покачихте цената им изкуствено с четири долара и спечелихте купища пари. Такава е вашата дейност. Накарахте бедните хора да плащат по-скъпо за въглищата. Казвате, че играете почтено, но бръгнахте в джобовете им и им взехте парите. Знам го много добре, защото и аз горя въглища в стаята си. И онази зима вместо по единадесет долара платих по петнадесет за тон. Обрахте ми четири долара. Аз можах да го понеса. Но имаше хиляди бедняци, за които това беше страшно. Вие можете да го наричате законна игра, но за мене беше чиста кражба.

Дейлайт не се смути. Нямаше нищо ново в думите ѝ. Той си спомни за старата жена, която правеше вино сред хълмовете на Сонома и милионите като нея, предопределени да бъдат ограбвани.

– Вижте какво, мис Мейсън, признавам, че до известна степен сте права. Но вие отдавна знаете как работя и знаете, че обикновено не се нахвърлям върху бедняците. Моят лов са големите риби. Тях преследвам. Те крадат от бедняците, а аз обирам тях. Сделката с въглищата беше случайност. Но и в нея не се бях насочил срещу бедняците, а срещу големите и успях да ги посмачкам. Бедняците се изпречиха на пътя и пострадаха, това беше всичко. Не виждате ли – продължи той, – че цялата игра е комар. Всеки по един или друг начин играе на комар. Фермерите залагат на хубавото време и на цените на земеделските

произведения. Същото прави и корпорацията „Юнайтид стейтс стийл“. Работата на много хора е да грабят бедняците. Но аз никога не съм вършил подобна работа. Знаете това! Винаги съм преследвал само грабителите.

– Не се изразих правилно – призна тя. – Почакайте малко.

Известно време те продължиха да яздят мълчаливо.

– Разбирам го по-ясно, отколкото мога да го изкажа, но приблизително нещата стоят така. Има работа, която е законна, и работа, която е... добре, да кажем – незаконна. Фермерът обработва земята и произвежда жито. Той върши нещо от полза за човечеството. В известен смисъл той създава нещо – житото, което ще запълни stomасите на гладните.

– А пък железниците, спекулантите и тям подобните се намесват и му ограбват житото – прекъсна я Дейлайт.

Диди се усмихна и вдигна ръка:

– Почакайте! Обърквате ме. Не е толкова важно, че ще му ограбят всичкото жито и той ще умре от глад. Важното е, че житото, което е произвел, все още е налице. То съществува. Не разбирате ли? Фермерът е създал нещо, да кажем десет тона пшеница и тези десет тона съществуват. Железопътните компании откарват пшеницата до пазара, до уста-та, които ще я изядат. Това също е законно. То е все едно, че някой ви донася чаша вода или ви вади пращинката от окото. Нещо е направено, създадено до известна степен, също като пшеницата.

– Но железопътните компании крадат страшно – възрази Дейлайт.

– Тогава тяхната работа е отчасти законна и отчасти незаконна. А сега да видим какво работите вие! Вие не създавате нищо. След като свършите дадена работа, не съществува нищо ново. Също като с въглищата. Вие не сте ги изкопали. Не сте ги закарали на пазара. Не сте ги доставили на някого. Разбирате ли? Това исках да кажа, когато ви говорих за садене на дървета и строене на къщи. Вие не сте посадили нито едно дърво и не сте построили нито една къща.

– Никога не съм предполагал, че на този свят съществува жена, която би могла да говори така за бизнеса – измърмори възхитен той. – И в това сте права. Но могат доста неща да се кажат и в моя полза. Сега вие ме послушайте. Ще говоря по три точки. Номер едно: най-добрите от нас живеят съвсем кратко, а много дълго време са мъртви. Животът е голяма хазартна игра. Някои се раждат щастливи, а някои нещастни. Всички сядат на масата за игра и всеки се опитва да ограби другия. Повечето биват ограбвани. Те се раждат глупави. Появява се човек като

мене и вижда какви са възможностите. Имам два избора. Мога да се присъединя към глупчовците или пък да се присъединя към разбойниците. Като глупчо не мога да спечеля нищо. Разбойниците ми задигат и залька от устата. Работя като вол цял живот и умирам, работейки. Никакво удоволствие. Само работа, работа и пак работа. Говорят за благородството на труда.

Повярвайте ми, в такъв труд няма никакво благородство. Другият ми избор е да се присъединя към разбойниците и аз се присъединявам към тях. И разигравам картите си по най-добрия начин, за да спечеля. Получавам автомобили, скъпи ресторанти и меко легло.

Номер две: няма голяма разлика да си разбойник наполовина, подобно на железопътните компании, които отнасят на пазара пшеницата на фермера, и да си напълно разбойник и да грабиш разбойниците, както правя аз. Пък и да си разбойник наполовина, е твърде бавна игра за мене. Не се печели достатъчно бързо.

– Но защо искате да печелите? – попита Диди. – Имате вече много милиони. Не можете да се возите на повече от един автомобил и да спите на няколко легла.

– Номер три отговаря на това – каза той. – Ето как! Хората и нещата са създадени с различни вкусове. Заекът обича вегетарианска храна. А рисът обича месо. Патиците плуват, кокошките се боят от водата. Някои събират пощенски марки, други – пеперуди. Едни се увличат по картини, други по яhti, а трети по лов на едър дивеч. Има мъже, които мислят, че щастието, с голямо **Щ** е в конните надбягвания, а други намират най-пълно щастие при актрисите. Те не могат да променят вкусовете си. Така са се родили и не могат да сторят нищо. Аз пък обичам хазарта. Обичам да играя играта. Искам да играя на едро и бързо. Така съм устроен. Ето защо играя.

– Защо не правите добрини с парите си?

Дейлайт се засмя:

– Да правя добрини с парите си! Това е все едно да удариш шамар на дядо господ, а после да му кажеш, че не знае как да управлява своята вселена и че ще му бъдеш много благодарен, ако се махне от пътя ти и те остави да си опиташ късмета! Но дядо господ съвсем не ме интересува, затова аз гледам другояче на тези неща. Не е ли смешно, след като си чупил с тояга главите на хората, за да им вземеш парите, и си събрал цяла камара, да се разкаеш и да превързваш главите, счупени от другите разбойници? Оставям на вас да решите. Ето какво значи да правиш добро с пари! От време на време някой разбойник се трогва и сяда да кара

линейката за бърза помощ. Така направи Карнеги. Той ступи не малко глави в ожесточени битки в Питсбърг. Беше страшен главоразбивач на едро. Обра няколкостотин милиона от баламите, а сега им ги връща на час по лъжичка. Смешно, нали? Оставям на вас да решите.

Той си сви цигара и загледа Диди с любопитство в удоволствие. Резките му отговори и обобщения, които идваха от една по-груба школа, я объркаха и тя се върна на предишните си позиции.

– Не мога да ви оборя и вие го знаете! Колкото и права да е една жена, мъжете имат винаги начин,... каквото казват, винаги звучи убедително, но жената въпреки това е убедена, че не са прави. Но има и нещо друго – творческата радост! Наречете го хазарт, ако щете! Независимо от това, на мене ми се струва, че по-голямо удоволствие е да се създава нещо, отколкото по цял ден да се хвърлят зарчета. Понякога вместо гимнастика или пък когато трябва да платя петнадесет долара за въглищата, аз се заемам да почистя Маб и половин час я вчесвам. И когато видя копринената й козина чиста и лъскана, чувствам задоволство от работата си. Така трябва да се чувствава и мъжът, който е построил къща или е посадил дърво. Той може да се наслаждава на произведението си. Той го е създал. То е дело на неговите ръце. И дори когато някой като вас дойде и му вземе дървото, то все пак си остава там и все пак е създадено от него. Не можете да му откраднете това, мистър Харниш, въпреки всичките си милиони. Това е творческата радост и тя е по-голяма от удоволствието на хазартната игра. Никога ли не сте направили сам някой предмет – дървена колиба по Юкон или кану, или сал, или нещо друго? И не си ли спомняте колко доволен сте бил, колко добре сте се чувствали, когато сте го правили и след като сте го свършили?

Докато тя говореше, в съзнанието му нахлуха спомени, предизвикани от думите ѝ. Той видя пустата равнина край брега на Клондайк, видя дървените складове и къщи, които никнеха край нея, всички дървени постройки, направени от него, видя дъскорезниците си, които работеха денонощно на три смени.

– Наистина, мис Мейсън, в известно отношение имате право. Там горе съм построил стотици къщи и си спомням, че бях горд и щастлив, като гледах как се издигат. И сега, като си спомня, се гордея с тях. Ами да вземем Офир – най-загубеното еленово пасбище, каквото е съществувало някога! Аз го превърнах в големия Офир. Не докарах ли вода чак от Ринкабили, на осем мили оттам? Всички казваха, че не мога да го направя, но аз го направих, и то съвсем сам. Язовирната стена и тръбите ми струваха четири милиона. Но би трябвало да видите Офир – с

электроцентралите, електрическите светлини и стотиците хора, които работеха ден и нощ. Разбирам какво влагате в думите – да се създаде нещо. Аз създадох Офир и, майка му стара, стана разкошна работа! Простете, не исках да псувам! Ех, този Офир – и сега аз още се гордея с него, както и последния път, когато го видях.

– И там спечелихте нещо повече от пари – окуражи го Диди. – Знаете ли какво щях да направя, ако имах много пари и продължавах да играя в бизнеса? Да вземем всички тези южни и западни склонове на голите хълмове. Бих ги купила и бих ги засадила с евкалиптови дървета. Бих го направила единствено заради радостта, която това ще ми достави; но да предположим, че у мене има тази склонност към хазарта, за която говорите вие, пак бих направила същото и щях да спечеля от дърветата. А ето и втората ми мисъл. Вместо да повдигам цената на въглищата, без да прибавям нито грам към изкопаните запаси, от тези дървета ще натрупам хиляди кубически метра дърва за горене. Във всеки случай ще създам нещо, където преди това не е имало нищо. И всеки, който ще прекосява залива с ферибота, ще гледа нагоре към обраслите с дървета хълмове и ще се чувствава щастлив. Кой се е чувствал щастлив от прибавянето на четири долара за тон въглища?

– Вие предпочитате да върша подобни работи, така ли? – попита той накрая.

– По-добре ще е и за другите, и за вас – отговори тя уклончиво.

Глава XVI

През цялата седмица всички в кантората се досещаха, че в главата на Дейлайт се заражда нещо ново и голямо. Няколко месеца той не се бе интересувал от никакви спекулации с изключение на няколко дребни сделки. Но сега често потъваше в дълбок размисъл, правеше неочаквани и продължителни пътешествия през залива до Оуклънд или с часове седеше тихо и неподвижно на бюрото си. Изглеждаше необикновено щастлив от мислите си. Понякога при него идваха хора и се съвещаваха, но по вид и физиономия те бяха различни от обикновените му посетители.

Една неделя Диди научи всичко.

– Много мислих по нашия разговор – започна той – и реших, че не е лошо да опитам. И съм измислил нещо, от което косите ви ще настърхнат. Това е нещо законно, както го наричате вие, и в същото време е най-страшният хазарт, игран някога от някого. Какво ще кажете, ако

вместо дървета, посадя минути и отгледам две минути на мястото на всяка една? О да, ще засадя и няколко дървета – да кажем няколко милиона броя! Помните ли кариерата, която се преструвах, че искам да купя? Е добре, сега ще я купя! И ще купя тези хълмове отгук, около Бъркли, чак от другата страна, до Сан Леандро. Всъщност вече притежавам много от тях. Но трябва да си мълчите. Още доста имам да купувам, та не бива да се разчуе, защото не искам цените на пазара да отскочат нависоко. Виждате ли онзи хълм там? Целият е мой, заедно със склоновете, които се спускат до Пиомонт, и нагънатите му поли до Оуклънд. Но това нищо не е в сравнение с бъдещите ми покупки.

Той замълча с тържествуващ вид.

– И всичко това само за да накарате да растат две минути, където е расла една ли? – запита Диди и от сърце се разсмя на тайнствения му вид.

Дейлайт я гледаше с възторг. Тя по момчешки отхвърляше глава назад, когато се смееше. А зъбите и непрестанно будеха възхищение у него. Бяха средно големи, здрави и правилно подредени, без никакво петно по тях; той ги смяташе за най-здравите, най-белите и най-красивите зъби на света. И от месеци насам ги сравняваше със зъбите на всяка срещната жена.

Дейлайт успя да продължи, едва когато тя престана да се смее.

– Фериботният превоз между Оуклънд и Сан Франциско е един от най-тежките проблеми на Съединените Щати. Вие всеки ден прекосявате залива с него и това са шест дена в седмицата. Това прави, да кажем, двадесет и пет дни в месеца или триста дни на година. Колко трае единичното пътуване? Четиридесет минути, ако имате късмет. А аз ще ви превоза за двадесет. Убийте ме, ако това не значи да отгледаш две минути там, където по-рано е растяла само една. Ще ви спестя двадесет минути за всяко преминаване. Това прави четиридесет минути на ден, умножено по триста, прави дванадесет хиляди минути в година само за вас, само за един човек! Чакайте да видим – то е равно на цели двеста часа. Да предположим, че спестя по двеста часа на още хиляда души – как мислите, нали ще бъде хубаво!

Диди можа само да кимне със затаен дъх. Тя се бе заразила от неговия ентузиазъм, макар че нямаше никаква представа как би се стигнало до такова пестене на време.

– Хайде! – каза той. – Да се качим на хълма! Когато стигнем горе и можете да хвърлите поглед наоколо, ще ви разправя всичко посвързано!

Преди да започнат изкачването, те прекосиха сухото корито на каньона по една малка, пешеходна пътека. Конете се хлъзгаха и препъваха сред заплетения гъсталак, който покриваше стръмния склон. На Боб му дойде до гуша, той ненадейно се извърна и се опита да се размине с Маб. Кобилата бе отхвърлена настрана в по-гъстия храсталак и едва – що не падна. Оправяйки се, тя с цялата си тежест се облегна на Боб. При този натиск краката на двамата ездачи се намериха притиснати между двата коня и когато Боб се втурна надолу, Диди едва не падна на земята. Дейлайт с една ръка спря Боб, а с другата върна Диди на седлото. Върху тях се посипаха листа и клонки; двамата преминаха през още няколко подобни приключения, преди да изкачат хълма, изморени, но щастливи и възбудени от изкачването. Тука нямаше дървета, които да пречат на гледката, а хълмът, върху който се бяха изкачили, се издигаше над околните хълмове, така че можеха да виждат доста далече. Под тях в равнината, която стигаше до залива, лежеше Оуклънд, а от другата страна се виждаше Сан Франциско. Между двата града по водата можеха да се забележат белите фериботи. Вдясно беше Бъркли, а вляво селата, пръснати между Оуклънд и Сан Леандро. Точно под тях беше Пиемонт с безразборно пръснатите фермерски къщи и парчета обработена земя, а надолу до Оуклънд склоновете се спускаха на вълни, на вълни.

– Погледнете – каза Дейлайт и с един жест на ръката обхвана цялата околност. – Тука живеят сто хиляди души, а няма причини да не станат половин милион. Това е възможност да се отгледат пет души там, където сега расте един! Ето ви целия план с две думи! Защо в Оуклънд не живеят повече хора? Защото няма добра връзка със Сан Франциско, пък и самият Оуклънд е заспал. А това място е много по-добро за живеене, отколкото Сан Франциско. Сега да предположим, че закупя всички трамвайни линии в Оуклънд, Бъркли, Аламеда, Сан Леандро и останалите населени места и ги обединя в една компания със способни ръководители? Да предположим, че намаля времето за пътуване до Сан Франциско наполовина, като построя там, почти до остров Гоут, голям пристан и уредя нова фериботна служба с модерни фериботи? Разбира се, че хората ще предпочитат да живеят от тази страна. Ще имат нужда от земя, върху която да си построят къщи. Затова аз първо ще закупя земята. А земята сега е евтина. Защо? Защото е рядко населена, няма трамваи, няма бързи съобщителни връзки и никой не предполага, че трамваите ще бъдат прокарани скоро. Аз ще ги прокарам. Това ще повдигне цените на парцелите. И тогава ще продавам парцели на хората, а те ще искат да купуват, защото фериботната служба ще е подобрена и ще имат

добър обществен транспорт.

Ето, ще увеличи стойността на земята, като построя транспортни средства. Тогава ще продам земята, а трамвайните линии ще останат, ще превозват хората и ще носят голяма печалба. Невъзможно е да загубя. В това начинание има хиляди начини да се спечелят милиони. Ще туря ръка и на земите край брега. Например между стария пристан и новия, който аз ще построя, е плитко. Мога да направя дъното по-дълбоко и да построя пристани, които ще побират стотици кораби. Пристаните на Сан Франциско са претъпкани. Няма място за повече кораби. Когато стотици кораби започнат да товарят и разтоварват отсам, направо от вагоните на три големи железопътни линии, вместо да ходят отсреща в Сан Франциско, хората ще построят заводи отсам. А това значи, че ще има нужда от парцели за строежа на заводите. А това значи, че аз ще закупя парцелите, преди още да се знае какво става! За заводите ще трябва десетки хиляди работници, а те ще бъдат със семействата си. Това означава нужда от още къщи и още парцели и ето, аз пак съм насреща, защото аз ще им продам парцелите. А десетки хиляди семейства – това значи десетки хиляди петака всеки ден за моите трамваи. Увеличеният брой на жителите значи повече магазини, повече банки и всичко в повече. И ето ме пак мене, защото ще продавам не само парцели за къщи, но и парцели за банки и магазини. Какво мислите за всичко това?

Преди тя да може да му отговори, той пак се впусна да излага плана си, защото в мисления си взор виждаше новия град-мечта, който той строеше по Аламедските хълмове до вратата към Далечния изток²³.

– Знаете ли, проверих, че Фърт ъф Клайд, където англичаните строят броненосците си, е колкото половината на нашия Оуклъндски залив, ей там, където се въргалят онези стари корита? А защо и тука да няма един Фърт ъф Клайд? Защото Оуклъндският градски съвет прекарва времето си в спорове за сливите и гроздето. Нужен е човек, който да може да види всичко това, а след това – организация. Този човек съм аз. Не напразно създадох Офир. Веднъж само да се пораздвижат нещата, ще започне да нахлува и капитал отвън. Аз трябва само да туря начало. „Джентълмени, ще кажа аз, ето ви всички преимущества на един голям град. Тях господ ги е поставил на това място, а мене ме е определил да ги видя. Желаете ли да разтоварвате вашите коприни и чай от Азия и направо да ги препращате към Източните щати? Ето ви пристани за

23. Заливът на Сан Франциско е главното американско пристанище, което свързва страната с Тихия океан, Япония, Китай, Индонезия и пр. – Б. пр.

вашите параходи, ето ви и железопътни линии! Желаете ли заводи, от които да можете направо да товарите по вода и суша? Ето те са тук, а ето ви и съвсем модерен град, с последните новости и подобрения, където вие и работниците ви можете да живеете!“

А ето и въпроса с водата! Почти всички водоизточници ще се окажат мои. Защо да не се заема и с водопроводите? Сега в Оуклънд има две водопроводни компании, които се бият като куче и котка и са почти пред фалит. Един град има нужда от добра водопроводна система. Те не могат да му я дадат. Затънали са в блатото. Ще ги глътна и ще снабдя града с истински водопровод. И в това има пара – пара има навсякъде! Всичко е свързано едно с друго. Всяко ново подобрение повдига цената на всичко останало. Цената се повдига и от хората. Колкото повече народ се събира на едно място, толкова повече се покачват цените на парцелите – за строеж. А това място може да побере много народ. Вижте го! Само го вижте! Не можете да намерите по-хубаво място за голям град. Трябва само да се докарат хората и за две години аз ще докарам тука сто – двеста хиляди души. И нещо повече, това няма да е някоя дива спекулация с покачване цените на местата за строеж. Не, всичко ще бъде законно. След двадесет години от тая страна на залива ще живеят един милион души. Нужни са и хотели. Сега няма нито един свестен хотел в целия град. Ще построя няколко модерни хотела, които ще накарат хората да се заглеждат в тях. Не ме е грижа, ако първите години не дават печалба. Ефектът, който ще предизвикат, ще ми върне парите от другите начинания. И, о, още нещо, ще посадя няколко милиона евкалиптови дървета по тези хълмове!

– Но как смятате да направите всичко това? – попита Диди. – Няма те достатъчно пари, за да изпълните всичките си планове.

– Имам тридесет милиона, а ако имам нужда от повече пари, ще мога да взема заем срещу земята и другите работи! Лихвата на ипотеките няма да бъде по-голяма от увеличението в цените на парцелите, а аз скоро ще почна да продавам парцели!

В следващите няколко седмици Дейлайт беше много зает. По-голямата част от времето си той прекарваше в Оуклънд и рядко се връщаше в кантората. Беше решил да премести кантората си в Оуклънд, но както каза на Диди, най-напред трябваше да приключи със закупуването на земите. Неделя след неделя те се изкачваха на върха ту на един, ту на друг хълм, гледаха оттам града и предградията му и той и показваше последните си покупки. Отначало негови бяха отделни ивици и пръснати парчета земя; но с течение на времето чуждите земи станаха все по-редки,

докато накрая имаше само островчета тук-таме, заобиколени изцяло от земите на Дейлайт.

Трябваше да се пипа бързо и в огромен мащаб, защото в Оуклънд и околностите му скоро усетиха бясното закупуване на земя. Но Дейлайт имаше готова пара, а неговата политика беше винаги да нанася удара мълниеносно. Той спокойно привърши с доста неща, преди още другите да усетят предстоящия удар. Докато неговите агенти закупуваха ъглови-те места, цели квартали в търговския център на града и запустелите земи в покрайнините – това щяха да бъдат парцели за бъдещите заводи, – Дейлайт получаваше монополни права от градския съвет, превзе двете водопроводни компании, осемте или деветте отделни трамвайни линии и сложи ръка на Оуклъндският залив и крайбрежните земи, където смяташе да построи пристани. Тези земи от години бяха предмет на спорове и дела, но Дейлайт хвана бика за рогата, като откупи всички права на частните собственици и в същото време взе земите под наем от общинския съвет.

Когато невиджаната му многостранна дейност разбуди Оуклънд и хората започнаха да се питат какво значи всичко това, Дейлайт тайно откупи главния вестник на републиканците и главния вестник на демократите и се нанесе в новата си кантора. По необходимост тя трябваше да е просторна и затова той зае четирите етажа на единственото модерно търговско здание в града – единственото здание, което по-късно нямаше да става нужда да се събаря, казваше Дейлайт. В кантората имаше множество отдели и стотици чиновници и стенографки. А той каза на Диди:

– Сега притежавам толкова много предприятия, че не могат да се изброят. Ето например синдиката „Аламеда енд Контра Коста Ланд“, Обединените трамвайни линии, фериботната компания „Йерба буена“, „Обединената водопроводна компания“, Компанията „Пиемонт Риълти“, Компанията „Феървю енд Портола хотел“, а има и още няколко, за да ви ги кажа, трябва да погледна в бележника си. Мои са и „Пиемонт Лондри Фарм“ и „Редуудските обединени кариери“. Започнах с нашата кариера и продължих, докато ги закупих всичките. А за корабостроителната компания още не съм намерил име. Понеже ще ми трябват фериботи, реших да си ги строя сам. Ще бъдат готови, когато пристанът ще е готов да ги посрещне. Пфу! Това е по-добро от покера! В същото време си доставих и удоволствието да бодна някои от разбойническите банди. Водопроводните магнатчета още пискат. Халосах ги здравата точно където ги болеше. И без това бяха достатъчно загазили, но аз ги довърших.

– Защо ги мразите толкова? – попита Диди.

– Защото са страхливи порове!

– Но и вие играете същата игра.

– Да, но не по същия начин – Дейлайт замислено я погледна. – Когато казвам страхливи порове, искам да кажа точно това – страхливи порове! Представят се големи играчи, а няма и един на хиляда от тях, който да е свестен играч. Те са блъфьори, ако знаете какво значи това. Малки обикновени зайци, които се представят за свирепи вълци. Вечно се ежат и изядат някого, но при най-малката опасност свиват опашка и бягат в гората. Ето как става цялата работа! Когато едрите магнати искаха да се отърват от акциите на „Литъл копър“, те пратиha Джеки Купър на Нюйоркската борса да вика: „Купувам «Литъл копър» по петдесет и пет!“, а те вървяха по петдесет и четири. За тридесет минути тези зайци – някои ги наричат финансисти – повдигнаха цените на „Литъл копър“ до шестдесет. А след час бягаха към гората и хвърляха „Литъл копър“ по четиридесет и пет и дори четиридесет!

Те просто служат за маши на едрите магнати. Веднага щом те обераат баламите, едрите магнати идват и ограбват тях. Или пък едрите финансисти ги използват, за да се обираат един други. Така при последната борсова паника възглицният тръст погълна компанията „Чатануга Коул енд Айърн“. Сам тръстът създаде паниката. Трябваше му да срази няколко големи банкови компании и да попритисне пет-шест от едрите финансисти и го направи, като подплаши зайците. Зайците свършиха останалата работа, а тръстът погълна „Чатануга Коул енд Айърн“. Та всеки мъж със здрави нерви и малко познания по въпроса може да накара зайците да се втурнат към гората! Не че лично ги мразя, но нямам никакво уважение към блъфьори с пилешки сърца!

Глава XVII

В течение на няколко месеца Дейлайт бе затрупан от работа. Разходите бяха колосални, а нямаше още никакви приходи. Цената на парцелите се покачи малко, но във всичко останало Оуклънд не реагираше на неговата намеса във финансовия му живот. Градът чакаше да го види какво смята да прави и той не се забави да удовлетвори любопитството му. Нае най-добрите специалисти за различните си предприятия. Дейлайт не можеше да търпи началните грешки и затова бе решил да започне както трябва. За да се заеме с организацията на трамвайните линии,

той докара от Чикаго Уилкинсън и почти удвои и без това голямата му заплата. По улиците денонощно работеха бригади работници. Денонощно забиваха огромни стълбове в калното дъно на залива на Сан Франциско. Пристанът трябваше да бъде дълъг три мили и по хълмовете около Бъркли изсякоха всички големи евкалиптови дървета, за да ги използват за подпори.

В същото време, докато строяха трамвайните му линии през хълмовете, ливадите биваха измервани и превръщани в градски парцели, като по най-добрите съвременни методи в градоустройството оставяха места за булеварди и паркове. Направиха широки равни улици и ги павираха с камъни от собствените му кариери. Поставиха водопроводни и канализационни тръби. Покрай улиците иззидаха циментови тротоари. Така че купувачът трябваше само да си избере място и архитект и да започне да строи. Бързите извънградски трамваи на Дейлайт направиха предградията лесно достъпни и дълго преди да започне работа новата фериботна служба, стотици заселници започнаха да се придвижват нагоре. Печалбата от тези парцели беше огромна. Почти в един ден с помощта на богатството си той бе превърнал покрайнините на Оуклънд в едни от най-хубавите квартали на града.

Но парите, които се втичаха в касите му, веднага изтичаха за други капиталовложения. Такава нужда имаше от трамвайни коли, че той откри собствен завод за производството им. И дори сега, когато цените на земята се покачваха, той продължаваше да купува хубави места за заводи и за строеж. По съвета на Уилкинсън почти всички трамвайни линии бяха построени наново. Махнаха леките старомодни релси и ги замениха с най-тежките, които се произвеждаха. Купуваше ъгловите места по острите завои на тесните улици и разсипнически ги подаряваше на градския съвет, за да бъдат по-широки завоите на релсите му и да могат неговите трамваи да развиват по-голяма скорост. Трябваше да се направят и отклоненията от главната линия, които щяха да карат пътниците от всички квартали в Оуклънд, Аламеда и Бъркли до пристана с бързи експресни трамваи. Същият огромен размах бе приложен и към водопроводната система. За да сполучат големите му начинания, трябваше да има образцово обслужване. Той беше решен да направи от Оуклънд град, в който си струва да се живее. Освен новите си хотели, той изгради за простия народ паркове с развлечения, а за по-изисканите класи построи художествени галерии и крайградски клубове. Още преди да се увеличи населението, трамвайният трафик показа увеличение. В плановете му нямаше нищо нереално. Това бяха стабилни вложения.

– Оуклънд има нужда от първокласен театър – каза той и след като напразно се бе опитал да заинтересува местните капиталисти, започна сам да строи театъра; защото само той предвиждаше, че в града ще се настанят нови двеста хиляди души.

Ала колкото и да бе отрупан с работа, Дейлайт пазеше неделите си за езда из хълмовете. Но не дъждовете на зимата прекъснаха разходките му с Диди. Една събота следобед, в кантората, тя му каза да не я чака на следващия ден, а когато той настоя за обяснение, рече:

– Продадох Маб!

За миг Дейлайт не можа да проговори. Постъпката ѝ можеше да значи толкова много неща, че той не можа да я разбере. Приличаше му едва ли не на предателство! Може би е останала без пари. А може би по този начин искаше да му каже, че ѝ е омръзнал. Или...

– Какво се е случило? – успя да попита той.

– Не мога да си позволя да държа кон, когато сеното струва по четиридесет и пет долара тона! – отговори Диди.

– Това ли е единствената причина? – попита той и я погледна право в очите. Той си спомни как му беше разказала, че преди пет години запази кобилата през зимата, макар сеното да се покачило на шестдесет долара тона.

– Не! Разноските по лекуването на брат ми също се повишиха и реших, че щом не мога да поддържам и двамата, трябва да се лиша от кобилата и да запазя брат си!

Дейлайт се почувствува страшно натъжен. Изведнъж усети голяма празнина в себе си. Какво щеше да е неделята без Диди? И безкрайният низ от недели без нея? Той забарабани с пръсти по бюрото, съвършено объркан.

– Кой я купи? – попита той.

Очите ѝ веднага пламнаха, а той знаеше, че този пламък се появява само когато е сърдита.

– Само да посмеете да ми я купите обратно! – извика тя. – Не отричайте, че точно това мислехте!

– Няма да отричам. Точно това беше идеята ми. Но не бих го направил, без да ви попитам най-напред, а като виждам какво мислите, няма дори и да ви попитам. Но вие се бяхте привързала много към кобилата и ще ви е много тежко да я загубите! Страшно съжалявам! И съжалявам, че утре няма да яздим заедно. Ще се чувствам като загубен и няма да знам какво да правя!

– И аз също! – печално призна Диди. – Ще убия времето в шиене!

– Пък аз нямам и какво да шия!

Гласът на Дейлайт беше плачевен, но тайничко той се радваше на признанието ѝ че е самотна. Почти си струваше да се продаде кобилата само за да чуе това от устата ѝ. Във всеки случай той значеше нещо за нея. Не и беше съвсем безразличен.

– Бих искал да си помислите още веднъж, мис Мейсън! – каза тихо той, – Не само заради кобилата, но и заради мене самия. Тука парите нямат никакво значение. Другите мъже пращат цветя или бонбони на някое младо момиче – за мене да ви купя кобилата ще бъде същото. Пък и аз никога не съм ви прашал цветя или бонбони! – Той забеляза предупредителния блясък на очите ѝ и побърза, за да предотврати отказа. – Ще ви кажа какво ще направим! Да предположим, че купя кобилата за себе си и ви я давам назаем, когато искате да яздите. В това няма нищо нередно! Всеки може да вземе кон назаем от когото си иска!

Той отново видя, че ще получи отказ и я отклони:

– Много мъже водят дами на разходка с кабриолет. В това няма нищо нередно. А коня и кабриолета винаги доставя мъжът. Добре, има ли разлика, ако вместо да ви покания утре на разходка и да се погрижа за кон и кабриолет, излезем двамата на езда и аз се погрижа за коне?

– Знаете ли, мис Мейсън, че освен вас нямам нито един приятел на света? Искам да кажа истински приятел, мъж или жена, към когото си привързан, доволен си да бъдеш с него и съжаляваш, когато го няма! С Хегън съм най-близък, но и той е на милион мили от мене. С него се разбираме само по работа. Той притежава огромна библиотека и един особен вид култура. Когато не пише пиеси и стихотворения, прекарва цялото си свободно време в четене на френски, немски и други книги. Само с вас дружа и вие знаете колко рядко се виждаме, веднъж в седмицата – в неделя, и то ако не вали! Свикнах да разчитам на вас. Станахте за мене нещо като... като...

– Като навик – каза тя с усмивка.

– Нещо такова! Беше толкова приятно да ви гледам как яхате кобилата по мъжки, да се приближавате по пътя под дърветата и слънцето да ви грее – а сега какво, като ви няма вас и кобилата, няма да има и нищо хубаво, за което човек да си мисли и да го чака цяла седмица. Ако ми позволите само да я купя...

– Не, не, казвам ви, че не трябва! – Диди се надигна нетърпеливо и очите ѝ се навлажниха при спомена за любимото животно. – Моля ви, не ми говорете повече за нея! Ако мислите, че ми беше лесно да се разделя с нея, лъжете се! Но аз няма да я видя вече и искам да я забравя.

Дейлайт не отговори и вратата се затвори зад нея.

Половин час по-късно той говореше с Джонс, някогашния служител от асансьора и ожесточен пролетарий, когото Дейлайт бе снабдил със средства за една година, за да напише роман. Романът, който той написа, претърпя пълен неуспех. Издателите не искаха и да го видят и сега разочарованият автор бе на служба при Дейлайт в неговото собствено, частно, детективно бюро, което той бе принуден да създаде. Джонс, който казваше, че нищо на света не може да го учуди, след като се сблъскал с триковете на железопътните компании, и сега не изрази учудване, когато му възложиха да открие купувача на някаква си кафявочервена кобила.

– Колко да платя за нея? – попита той.

– Колкото и да е! Трябва да я купите, това е важното. Пазарете се здраво, за да не възбудите подозрение, но я купете! След това ще я предадете на този адрес в окръга Сонома. Това е пазачът на малкото ми ранчо. Кажете му, че трябва да се грижи много добре за нея. А след това забравете всичко. Не ми казвайте, от кого сте я купили. Нищо няма да ми кажете, освен че сте я купили и предали. Ясно ли е?

Но още не бе изминала седмицата и Дейлайт забеляза опасния блясък в очите на Диди.

– Какво има? Нещо не е наред? – попита смело той.

– Маб! – отговори тя. – Човекът, който я купи, вече я е продал. Ако съм сигурна, че имате нещо общо...

– Дори не знам на кого сте я продали – отговори Дейлайт. – А и съвсем не мисля за нея! Тя си беше ваша и не е моя работа какво сте направили с нея! Вече я нямате и това е жалко. А сега, докато говорим на подобни опасни теми, ще ви кажа и нещо друго. И няма защо да се засягате, защото всъщност не се отнася до вас!

През промеждутъка, който последва, тя чакаше и го гледаше подозрително.

– Става въпрос за брат ви! Вие не можете да му дадете всичко, от което се нуждае. С парите от кобилата не можете го изпрати в Германия. А неговите доктори казват, че се нуждае точно от това. Трябва да се изпрати при оня смахнат германски специалист, който натрошава на прах костите на човека и след това наново ги оправя. Добре, искам да го изпратя в Германия и да дам възможност на смахнатия да покаже майсторството си, това е всичко!

– Стига да беше възможно! – въздъхна тя, без следа от гняв. – Само че не е възможно и вие знаете, че не е възможно. Не мога да приема

пари от вас...

– Не бързайте! – прекъсна я той. – Ако умирахте от жажда и един от дванадесетте апостоли ви подадеше глътка вода, не бихте ли приели? Или бихте се побояли от лошите му намерения? ...

Тя направи жест на несъгласие...

– Или ще речете какво ще кажат хората?

– Но това е друго – започна тя.

– Вижте какво, мис Мейсън, трябва да си избие от главата някои глупави мисли! Тази налудничава идея за парите е най-смешното нещо, което съм виждал. Няма ли да е редно да протегна ръка и да ви хвана, ако падахте от някоя скала? Разбира се, че ще е редно. Но да предположим, че се нуждаете от друг вид помощ – вместо от силата на мускулите ми, от силата на джоба ми? Това вече не било редно! Така казват всички. Но защо казват така? Защото бандите на разбойниците искат всички глупчовци да са честни и да уважават парите. Ако глупчовците не бяха честни и не уважаваха парите, какво щеше да стане с разбойниците? Не разбирате ли? Разбойниците не работят с ръце и мускули, а с долари. Затова ръцете и мускулите са нещо обикновено, а долларите са свещени, и то толкова свещени, че вие не смеете да ми позволите да ви услужа с няколко от тях.

– Нека да го кажем по друг начин! – продължи той, подтикнат от мълчаливия ѝ протест. – Когато падате от някоя скала и аз ви помогна със силата на ръката си, всичко е наред. Но ако употребя същата тази сила, копая цял ден и спечеля два долара, вие не искате да имате нищо общо с двата долара. Но всъщност това е същата сила на ръката ми, само че под друга форма. Още повече, не става въпрос за вас. Това няма дори да е заем за вас. Просто помагам със силата на ръката си на вашия брат – съвсем по същия начин, както бих му помогнал, ако падаше от скала. Вие сте чудесна наистина – тичате и ми викате: „Не го пипай!“ и оставяте брат ви да падне от скалата. Той има нужда от оня смахнат германец, за да му оправи крака, и аз го подкрепям с ръката си.

Бих искал да видите стаите ми. Стените са украсени със стотици юзди от конски косми. Никаква полза нямам от тях и струват страшно скъпо. Но ги правят затворници и аз продължавам да ги купувам. За една гуляйджийска нощ само съм давал повече пари, отколкото са нужни, за да се плати на най-добрите лекари и да се оправят десет случая като този на брат ви! И запомнете, вие нямате нищо общо с тая работа. Ако брат ви иска да го приеме като заем, не възразявам! Това си е негова работа и вие не трябва да ми пречите да го спася от падане.

Но Диди не се съгласяваше и доводите на Дейлайт станаха лични.

– Започвам да мисля, че се изпречвате срещу брат си поради погрешната идея, която се е загнездила в главата ви, че по този начин искам да ви ухажвам! Добре – не е така. По същата логика ще сметнете, че ухажвам всички тия затворници, от които купувам юзди. Не съм ви поискал още ръката и ако го направя, няма да искам да купя съгласието ви! И когато дойда да ви поискам ръката, всичко ще бъде открито и честно!

Лицето на Диди беше гневно и зачервено.

– Ако знаехте колко сте смешен, веднага щяхте да спрете! – извика тя. – Никой мъж не ме е карал да се чувствам толкова неудобно. От време на време току ми съобщавате, че още не сте ми поискали ръката! Не желая да ми я искате! Никога няма да успеете, казах ви го още от началото! И въпреки това постоянно ме заплашвате, че някога ще ми поискате ръката. Искайте я сега, та да ви отговоря и да приключим с тази работа!

Той се загледа в нея с искрено и нескрито възхищение.

– Толкова силно ви желая, мис Мейсън, че не се осмелявам да ви я поискам сега! – каза той така комично-сериозно, че я накара да отметне глава и да се засмее с откровен, момчешки смях. – Пък и както ви казах, аз съм новак в любовта. Никога преди не съм ухажвал жена и сега не искам да направя грешка!

– Но постоянно правите грешки! – извика тя разгорещено – Никой мъж досега не е ухажвал жена, като я заплашва с предложение за женитба, все едно, че държи палка над главата ѝ!

– Няма вече да правя така! – каза смирено той. – Но ние се отклонихме от темата си. Всичко, което казах, си остава в сила. Вие пречите на брат си. Каквото и да сте си вътълпили, не бива да му пречите и да му дадете възможност да се излекува. Ще ми позволите ли да отида да го видя и да си поговоря с него? Предложението ми ще бъде съвсем делово. Ще му дам пари, за да оздравее, и ще му взема лихви за заема.

Тя явно се колебаеше.

– И не забравяйте едно нещо, мис Мейсън: става дума за неговия крак, не за вашия!

Диди все още бавеше отговора си и Дейлайт продължи да укрепва спечелените позиции.

– И не забравяйте, че ще отида да го видя самичък! Той е мъж и полесно ще се разбере, ако няма жени наоколо. Ще отида още утре

следобед.

Глава XVIII

Дейлайт беше съвършено искрен, когато каза на Диди, че няма истински приятели. Въпреки че познаваше хиляди хора и дружеше със стотици, той беше самотник. Не можеше да намери човек или компания, с която истински да се сближи. Градът не предразполагаше към приятелство за разлика от пътищата в Аляска. Пък и мъжете бяха други. От една страна, Дейлайт презираше финансистите и търговците, а, от друга, отношенията му с господарите на Сан Франциско бяха по-скоро удобен съюз. Откровената бруталност на тези господари го беше привлякла повече, но не можеше да ги уважава. Бяха прекалено големи мошеници. В този цивилизован свят предпочитаха полиците пред мъжката честна дума, а дори и тях човек трябваше добре да оглежда. Едно време по Юкон беше другоаче. Полиците там не вървяха. Човек казваше колко притежава и думата му се приемаше дори при игра на покер.

Лари Хегън, който отговори на изискванията и на най-големите спекулации на Дейлайт и у когото нямаше нито илюзии, нито лицемерие, би могъл да бъде добър приятел, но за това пречеше странният му нрав. Наистина той беше своего рода гений, Наполеон в юрисдикцията, и фантазията му надхвърляше фантазията на Дейлайт, но извън кантората двамата мъже нямаха нищо общо. Той прекарваше времето си над книгите, нещо съвършено чуждо за Дейлайт. Голяма част от свободните си часове той посвещаваше в писане на пиеси, които, оставаха само като ръкописи. Дейлайт смътно чувствуваше, че Хегън е умерен, но неизлечим привърженик на хашиша. Хегън живееше с книгите си в някакъв недействителен свят. Той не разбираше живота сред природата и не можеше да го търпи. В храната си бе въздържан като калугер, а физическите упражнения му бяха противни.

По липса на по-близки връзки Дейлайт попадеше сред пиянски, шумни компании. След като неделните разходки с Диди престанаха, той все по-често се връщаше към тези компании. Започна да пие повече коктейли от по-рано, за да издига пак стена около съзнанието си. Голямата червена кола сега излизаше по-често, Дейлайт нае и един коняр, който да извежда Боб. При по-раншния му живот в Сан Франциско между отделните негови сделки имаше промеждутъци, но при тази сделка, по-голяма от всички досегашни, напрежението беше непрекъснато.

Сегашната му огромна спекулация със земя не можеше да бъде завършена в два-три месеца. Беше толкова сложна и се разпростираше толкова надалече, че постоянно изникваха нови усложнения и бъркотии. Всеки ден носеше нови задачи и когато ги разрешише майсторски, той напускаше кантората в голямата си кола и въздишаше с облекчение при мисълта за двойните картини, които го очакваха. Дейлайт рядко се напиваше. Организмът му беше много здрав и издържаше. Той беше от най-лошия вид пиячи, които пиеха постоянно, съзнателно, не се напиваха и поглъщаха много повече алкохол от нередовните пиячи, които се напиваха.

В продължение на шест последователни седмици той виждаше Диди само в кантората, а там решително избягваше да я заговаря. Но на седмата неделя желанието му да я види го победи. Денят беше бурен. Духаше силен югоизточен вятър и носеше проливен дъжд над града. Не можеше да не мисли за нея и непрекъснато си я представяше как шие, седнала до прозореца. Когато дойде време да изпие първия следобеден коктейл, който обикновено му сервираха в стаята, той се отказа. Изведнъж бе изпълнен с решителност, потърси в бележника си телефонния номер на Диди и го поиска от централата.

Отначало се обади дъщерята на хазайката и, но след малко чу гласа, който жадуваше да чуе.

– Исках просто да ви кажа, че ще ви дойда на гости! – каза той. – Не исках да ви се домъкна, без да съм ви предупредил, това е всичко!

– Случило ли се е нещо? – чу се гласът ѝ.

– Ще ви кажа, като дойда – измъкна се той.

Той остави червената кола през две улици и отиде пеша до хубавата триетажна къща с дървен покрив. За момент само изпита смущение, но в следващия миг позвъни. Знаеше, че с постъпката си нарушава нейното желание и че я поставя пред трудната задача да посрещне като неделен гост известния мултимилionер с огромна вестникарска слава – Елам Харниш. От друга страна, беше сигурен, че тя няма да изпадне, както казваше той, в „глупави женски глезотии“.

И не се излъга в това си убеждение.

Тя лично го посрещна на вратата и се здрависа с него. Той закачи мушамата и шапката си на закачалката в уютния квадратен хол и се обърна към нея, за да го поведе.

– Там се занимават – каза тя и посочи гостната; през нейната отворена врата се чуваха буйни младежки гласове и се виждаха няколко колежани. – Няма как, ще трябва да дойдете в стаята ми!

Тя го поведе към една врата вдясно. Щом влезе, той се спря като закован, взе да се вглежда наоколо и в нея самата и в същото време полагаше неимоверни усилия, за да престане да се вглежда. В смущението си той не чу и не забеляза поканата ѝ да седне. Значи, това беше квартирата и. Порази го мисълта, че бяха само двамата в нея и че тя не протестира, но точно това и беше очаквал от Диди. Стаята всъщност се състоеше почти от две стаи, тази, в която беше и която по всичко изглеждаше, че е всекидневна, и другата, която можеше да види – спалня. С изключение на една дъбова тоалетка, където бяха подредени четки, гребени и множество красиви дреболии, нямаше никакви признаци, че се използва за спалня. Дейлайт реши, че за легло трябва да ѝ служи широкият диван, застлан с покривка в сиво розов цвят и ограден с възглавници, макар че той беше твърде далече от неговата представа за нормално легло.

Разбира се, в този неудобен момент, застанал прав, Дейлайт не можеше да забележи много подробности. Общото впечатление навяваше топлина, уют и красота. Нямаше килими и по дъсчения под той забеляза няколко кожи на вълци и койоти. Вниманието му привлече една „Седяща Венера“, която украсяваше пианото и ясно се открояваше пред увисналата на стената кугуарова кожа.

Но най-силно подейства на възприятията му самата Диди. Винаги го бе поразявала нейната женственост – линиите на тялото, косата, нейните очи, гласът, приликата ѝ с птичка, всичко подчертаваше тази женственост, но сега, в собствената ѝ стая, облечена в мека, опъната по тялото рокля – женствеността и беше поразителна. Беше свикнал да я вижда само в костюми и блузи или в облекло за езда от памучно кадифе и не беше подготвен за този ѝ вид. Сега изглеждаше много по-нежна, по-гъвкава, по-мека и по-близка. Тя представляваше неразделна част от тази атмосфера на спокойствие и красота. Така добре подходеше на тази атмосфера, както и на строгата обстановка в кантората.

– Няма ли да седнете? – повтори тя.

Дейлайт се почувствува като животно, останало дълго време без храна. Гладът му към нея надви и той се хвърли да „налапа“ вкусното парче пред себе си. Забрави търпението и дипломацията. Най-правият, най-късият път престана да му изглежда прекалено бърз и въпреки че той не го знаеше, този път беше и най-правилният.

– Вижте какво – каза той с глас, треперещ от вълнение. – Има едно нещо, което никога няма да направя, и то е да ви поискам ръката в кантората. Затова съм тука. Диди Мейсън, желая ви, просто ви желая!

Докато говореше, той се приближи до нея, черните му очи горяха, а

кипналата му кръв нахлу в бузите.

Действията му бяха толкова изненадващи, че тя едва има време да извика неволно и да отстъпи, хващайки в същото време едната му ръка, когато той се опита да я прегърне.

За разлика от него Диди пребледня и кръвта се отдръпна от бузите ѝ. Ръката ѝ, която бе възпряла неговата и все още я държеше, трепереше. Тя отпусна пръстите си и неговата ръка падна. Диди искаше да каже нещо, да направи нещо, за да премине неудобният момент, но никаква разумна мисъл не ѝ дойде в главата. Изпитваше само желание да се смее. То бе предизвикано наполовина от истерия и наполовина от чувството ѝ за хумор. Постепенно чувството и за хумор взе връх. Въпреки че цялата работа беше изумителна, тя виждаше и смешната ѝ страна. Чувствуваше се, като че е изпитала ужаса от нападението на страшен разбойник, който в последния миг се е оказал мирен пешеходец и я е попитал колко е часът.

Дейлайт пръв се окопоти.

– Какъв глупак съм! – каза той. – Надявам се, че мога да седна. Не се плашете, мис Мейсън! Всъщност не съм толкова опасен.

– Не се страхувам – каза тя, усмихна се и сама седна в едно кресло. До него, на пода, Дейлайт забеляза работната и кошничка, от която се подаваше нещо бяло и въздушно, направено от дантела и муселин. Тя отново се усмихна. – Въпреки че, да си призная, в първия миг ме стреснахте!

– Смешно е – въздъхна със съжаление Дейлайт, – ето аз съм достатъчно силен, за да ви прегърна и да ви счупя с една ръка! Свикнал съм да се налагам на хора, на животни, на всичко. А сега седя в това кресло, слаб и безпомощен като агънце! Взели сте ми силата, изглежда.

Диди напразно се мъчеше да отговори нещо на думите му. Вместо това тя непрекъснато си спомняше как по средата на бурното си обяснение той се бе отдръпнал, за да каже няколко незначителни думи. Порази я сигурността на този мъж. Той съвсем не се съмняваше, че рано или късно ще я спечели, тъй че винаги можеше да си позволи да спре и да прави обобщения върху любовта и нейните последици.

Тя забеляза, че по навик ръката му несъзнателно бърка в джоба, където той държеше тютюна и хартийките за цигари.

– Ако искате, можете да запушите! – каза тя.

Той дръпна ръката си бързо, сякаш нещо в джоба го бе ужилило.

– Не, не мислех за пушене! Мислех за вас. Какво друго може да направи човек, когато желае една жена, освен да ѝ поиска ръката?

Точно това правя и аз. Не умея да го направя както трябва. Знам. Но мога да го кажа на разбран език и това ми е достатъчно! Наистина много силно ви желая, мис Мейсън. Вече не ми излизате от главата. И искам да знам дали и вие ме искате? Това е то.

– Бих... бих предпочела да не бяхте попитали! – каза меко тя.

– Може би ще бъде по-добре да знаете някои неща, преди да ми отговорите! – продължи той, без да забелязва, че отговорът е вече даден. – Макар че за мен пишат точно обратното, никога не съм ухажвал жена преди вас. Това, дето дрънкат вестниците и списанията, че съм бил донжуан, е съвсем невярно. Няма капка истина в него. Може би съм прекалявал в играенето на карти и пиенето на уиски, но никога не съм закачал жените. Имаше една жена, която се самоуби, но аз не знаех, че ме обича толкова силно, защото, ако знаех, щях да се ожена за нея – не от любов, а за да не я оставя да се самоубие. Тя беше най-добрата от всички, но никога не съм и давал надежди. Казвам ви това, защото сте го чели, а аз искам от мен да разберете как е! Донжуан ли? – презрително каза той. – Ще ви кажа, мис Мейсън, че по-рано ме беше страх от жените. Вие сте първата, от която не ме е страх. Това е най-чудното. Обожавам ви, а не ме е страх от вас. Може би, защото сте различна от жените, които познавам. Вие никога не сте ме преследвали. Какъв ти донжуан! Та аз, откакто се помня, бягам от жените и ако съм се спасил, то е, защото имам здрави дробове и защото досега не съм се препънал да си счупя краката! Преди да ви срещна, никога не съм искал да се женя. Пък дори и дълго, след като ви срещнах. Харесахте ми още от самото начало, но никога не съм мислил, че ще ме хване толкова силно, та да мисля за женитба... От желание и мисли по вас нощно време не мога да спя!

Той млъкна и зачака. Тя беше извадила муселина и дантелата от кошницата и шиеше нещо по тях, може би за да се успокои и да събере мислите си. Тя не поглеждаше към него, а той я поглъщаше с очи. Забеляза здравите ѝ, сръчни ръце – ръце, които можеха да управляват кон като Боб, да пишат на машина с бързината, с която той диктуваше, да взат нежни шевици и без съмнение да свирят на пианото в ъгъла. Той забеляза и още една напълно женска подробност – чехлите ѝ. Бяха малки, бронзови на цвят. Никога не си беше представял, че тя има такъв малък крак. Беше я виждал само с обикновени обувки и ботушки за езда, а те съвсем не разкриваха това и качество. Бронзовите чехли го плениха и очите му непрекъснато се връщаха на тях.

Почука се на вратата и тя отвори. Дейлайт, без да иска чу разговор. Викаха я на телефона.

– Нека ме потърси отново след десет минути! – чу я да казва той и незнайният мъж от другата страна на телефона предизвика у него мигновена ревност. Добре, реши той, който и да е този непознат, Дейлайт здраво ще се бори с него. Беше му чудно, че момиче като Диди досега не се е оженило.

Тя се върна, усмихна му се и се хвана отново за шиенето си. Очите му се спряха на ръцете ѝ, погледнаха към бронзовите пантофи, върнаха се към ръцете ѝ и той си помисли, че има много малко стенографки като нея. Това е по всяка вероятност, защото произхожда от добро семейство и има много добро възпитание. Нищо друго не би могло да обясни наредбата на стаите ѝ, дрехите и начина, по който ги носеше.

– Десетте минути отлитат – подкани я той.

– Не мога да се ожена за вас – каза тя.

– Не ме ли обичате?

Тя поклати глава.

– Харесвате ли ме поне мъничко?

Този път Диди кимна и в същото време се усмихна. Но в усмивката ѝ нямаше презрение. Тя винаги виждаше смешната страна във всяко положение.

– И това е добра за начало – заяви той. – Винаги трябва да има начало, за да се започне нещо. Най-напред и аз само ви харесвах, а вижте какво стана сега! Спомнете ли си, когато ми казахте, че не харесвате начина ми на живот? Променил съм го много. Вече не играя рисковано както преди. Заел съм се със законни сделки, както вие ги наричате, и печеля две минути от една, „отглеждам“ триста хиляди души там, където преди са расли само сто хиляди. А догодина по това време по хълмовете ще растат два милиона евкалиптови дървета. Кажете, не ме ли харесвате малко повече?

Тя вдигна очи от работата си, погледна го и отговори:

– Много ми харесвате, но...

Той я почака малко да завърши изречението си, но понеже не го стори, сам той продължи:

– Аз нямам много добро мнение за себе си, затова не се хваля, когато казвам, че ще стана добър съпруг. Ще видите, че не обичам да се карам и да придирям. Мога да си представя какво значи независимостта на жена като вас. И като моя жена ще бъдете независима. Няма да ви вържа я! Можете да правите, каквото си искате, и няма да срещнете никакви пречки! Бих ви дал всичко, каквото пожелаете.

– С изключение на себе си – го прекъсна тя ненадейно и почти

остро.

– Не мисля така! Ще бъда честен и почтен и ще живея порядъчно. Не ми е по вкуса да си делея чувствата.

– Не това исках да кажа! – отвърна тя. – Вместо да се посветите на жена си, вие ще се посветите на тристата хиляди души в Оуклънд, на трамваите си и на вашите фериботни линии, и на двата милиона дървета по хълмовете, на всичко, което е работа, и всичко, свързано с нея!

– Ще се погрижа да не се сбъдне това! – заяви твърдо той. – Винаги ще бъда на вашите услуги...

– Така си мислите, но ще излезе другояче! – Изведнъж тя започна да нервничи. – Трябва да прекратим този разговор. Прилича твърде много на пазарлък. „Колко ще дадете?“ – „Давам толкова и толкова.“ – „А пък аз искам повече.“ Харесвате ми, но не толкова, за да се омъжа за вас, и никога няма да ви харесам толкова, че да се омъжа за вас.

– Откъде знаете? – попита той.

– Защото все по-малко ми харесвате!

Дейлайт онемя от изненада. Лицето му ясно показваше, че изпитва болка.

– О, нищо не можете да разберете! – извика отчаяно тя, започвайки да губи самообладание. – Не искам да кажа това! Харесвам ви! Колкото повече ви опознавам, толкова повече ми харесвате! И в същото време, колкото повече ви опознавам, толкова повече те искам да се омъжа за вас!

Тези загадъчни думи окончателно объркаха Дейлайт.

– Не разбирате ли? – побърза да продължи тя. – Много по-лесно бих се омъжила за току-що пристигналия от Клондайк Елам Харниш, тогава, когато за пръв път го видях преди много време, отколкото за вас сега!

Той бавно поклати глава:

– Това не мога да разбера! Колкото повече опознавате и харесвате някой човек, толкова по-малко искате да се омъжите за него? Близостта предизвиква неуважение, предполагам, че това искате да кажете.

– Не, не! – извика тя, но преди да може да продължи, на вратата се почука.

– Десетте минути изтекоха – каза Дейлайт.

Острият му поглед, наблюдателен като на индианец, огледа набързо стаята, докато Диди беше излязла. Той отново усети с чувствата си, не с разума, топлотата, удобството и красотата на стаята; очароваше го простотата на наредбата – скъпа простота, реши той. Сигурно тези неща

в по-голямата част бяха останали от времето, когато баща ѝ е бил жив и богат. Никога преди не можеше да си представи красотата на обикновения дъсчен под с няколко вълчи кожи по него; така беше по-добре, отколкото с килими. Почтително се загледа в библиотеката, където имаше няколкостотин тома. Те представляваха неразгадаема тайна. Не можеше да разбере за какво можеха хората да пишат толкова много. Да пишеш и да четеш, не беше като да вършиш нещо, а той беше преди всичко човек на действията и затова за него бе естествено само да върши нещо.

Погледът му се премести от „Седящата Венера“ на една малка масичка за чай, върху която бяха наредени необходимите изящни и фини принадлежности – лъснат меден чайник и меден котлон. Той знаеше за какво служат котлоните и си помисли дали на него не е готвила вечери на някого от студентите, за които бе дочул да се говори. По стените имаше един-два акварела и той реши, че тя сама ги е рисувала. Имаше също фотографии на коне и репродукции от старите майстори, а виолетовите тонове на едно „Погребение на Христос“ задържаха за известно време погледа му. Но очите му постоянно се връщаха към „Седящата Венера“ върху пианото. За неговия естествен, възпитан сред дивата пустош на Севера ум беше непонятно как една възпитана, млада жена може да държи открито в собствената си стая такава дръзка, за да не кажем, неприлична вещ. Но той се помири с това, понеже вярваше на Диди. Щом тя вършеше нещо, то сигурно беше в реда на нещата. Явно бе, че подобни неща бяха част от културата. Подобни неща имаше и в претърпаното с книги жилище на Хегън. Но Лари Хегън беше съвсем различен. В негово присъствие Дейлайт винаги чувствуваше нещо болезнено, неестествено, а пък Диди беше здрава и жизнена и от нея се излъчваше атмосфера, напоена със слънцето, вятъра и праха на природата. И щом като тази естествена, жизнерадостна и почтена жена слагаше статуи на голи жени върху пианото си, тогава това трябваше да е редно. Самата Диди го правеше да е редно. Тя може да направи почти всичко да е редно. Пък и той нищо не разбираше от култура.

Тя се върна в стаята и когато я прекосяваше, за да седне в креслото си, той се възхити от походката ѝ, а бронзовите чехли го подлудиха.

– Искам да ви задам няколко въпроса – започна веднага той. – Имате ли намерение да се омъжите за някой друг?

Тя весело се изсмя и поклати глава.

– Харесвате ли някого повече от мене?... Например мъжа, с когото току-що говорихте по телефона?

– Няма никой друг. Не познавам никого, когото да харесвам

толкова, че да се омъжа за него. Пък и не мисля, че изобщо съм подходяща за женитба. Изглежда, че работата в кантората ме е направила такава!

Дейлайт я огледа от глава до пети с поглед, който я накара да се изчерви, и недоверчиво поклати глава.

– Струва ми се, че вие сте най-подходящата за брак жена, която съм срещал... А сега друг въпрос! Виждате ли, просто трябва да разбере къде съм. Има ли някой друг, когото да харесвате колкото мене?

Но Диди се беше вече овладяла.

– Това не е честно – каза тя. – И ако спрете и помислите, ще видите, че правите точно това, което отричахте – че придиряте! Отказвам да отговарям на въпросите ви! Да говорим за други неща! Какво прави Боб?

Половин час по-късно Дейлайт летеше през дъжда по Телеграф авеню към Оуклънд, пушеше цигара и обсъждаше станалото. Не беше съвсем лошо, заключи той, макар че имаше много неразбираеми неща. Например това, че колкото повече го опознава, толкова повече го харесва, но толкова по-малко иска да се омъжи за него! И това ако не беше загадка!

От една страна хубаво беше, че му отказа. Отказвайки му, тя се бе отказала и от тридесетте му милиона долара. За една стенографка с деведесет долара на месец, при това видяла много по-добър живот, такъв отказ не беше малко нещо. Явно, че не тичаше след парите. Всяка жена, която бе срещал досега, искаше да го вземе заради парите му. От деня, когато Диди за пръв път дойде да работи при него, той бе удвоил богатството си, беше спечелил петнадесет милиона, а желанието ѝ да се омъжи за него бе намалявало заедно с увеличението на парите му.

– По дяволите! – измърмори той. – Ако спечеля сто милиона от тази сделка със земята, тя ще престане и да ми говори!

Но смехът не помагаше. Загадъчното ѝ твърдение, че би се омъжила по-лесно за току-що пристигналия от Клондайк Елам Харниш, отколкото за сегашния Елам Харниш, продължаваше да го обърква. Оставаше му само едно нещо – да се върне по-близо до стария Дейлайт, който дойде от Севера, за да си опита късмета в голямата игра. Но това беше невъзможно. Не можеше да върне хода на времето назад. Желанието му беше изпълнимо, а друг начин нямаше. Със същия успех би могъл да поиска отново да стане малко момче.

От разговора им той бе изпитал още едно удовлетворение. Беше чувал по-рано за стенографки, които отказвали на работодателите си и неизменно, веднага след това напускали службата. Но Диди дори не бе

и споменала за такова нещо. Колкото и загадъчна да беше, у нея нямаше никакви дребни женски глупости. Главата ѝ си беше на мястото. Но и той се беше държал разумно и може би нейното оставане се дължеше до известна степен и на него. Не ѝ беше досаждал в кантората. Вярно, че на два пъти бе нарушил този принцип, но това бяха отделни случаи и те не се повтариха. Тя знаеше, че може да има доверие в него. Но въпреки това той беше сигурен, че повечето млади жени са достатъчно глупави, за да напуснат работата си при мъжа, на когото са отказали. А ето че и щом ѝ обясни разумно защо иска да изпрати брат и в Германия, тя не прояви глупост и се съгласи.

– Виж ти! – заключи той, когато колата спря пред хотела. – Да бях знаел това, което сега знам, щях да ѝ предложа женитба още в първия ден, когато дойде на работа. Според нейните думи тогава било най-подходящото време! Тя ме харесва все повече и повече и колкото повече ме харесва, толкова по-малко иска да се омъжи за мене! Това пък какво ли е? Сигурно се шегува с мене!

Глава XIX

След няколко седмици през една дъждовна неделя Дейлайт още веднъж направи предложение на Диди. Както и първия път той се въздържа, докато жаждата му да я види не го победи и тогава се втурна с червената си кола към Бъркли. Остави колата през няколко улици и продължи пеша до къщата. Но дъщерята на хазайката му каза, че Диди е излязла и след като размисли малко, прибави, че се разхожда из хълмовете. Девойката му каза още и къде горе-долу би се разхождала Диди.

Дейлайт последва указанията на момичето, отмина скоро и последните къщи по улицата, която бе хванал и която свърши в подножието на хълмовете. Въздухът беше влажен от приближаващия се дъжд. Бурята още не бе избухнала, но надиганият се вятър подсказваше, че е наблизил. Додето стигаше погледът му по гладките тревисти хълмове, нямаше и следа от Диди. Надясно, в една котловинка и по отсрещния и бряг, растеше горичка от големи евкалиптови дървета. Там всичко шумеше и се движеше, високите стройни дървета се люлееха напред – назад от вятъра и удряха клоните си. Сред по-малките шумове от скърцането на дърветата се открояваше дълбокият вой на вятъра, който свиреше като огромна арфа. Дейлайт познаваше добре Диди и беше сигурен, че ще я намери някъде из горичката, където красотата на бурята се проявяваше

най-силно. И наистина я намери там, и то на откритото било на отсрещния склон, където напорите на вятъра бяха най-могъщи.

Дейлайт правеше предложенията си за женитба еднообразно, но не и досадно. Той не познаваше дипломацията и тънките хитрини и беше открит и спонтанен като самата буря. Нямахше време за поздрави и извинения.

– Все същата работа! – каза той. – Желая ви и доходо заради вас. Трябва да ме вземете, Диди, защото колкото повече си мисля, толкова по-сигурен съм, че ме харесвате малко повече от обикновено! И вие не бихте го отрели; ще посмеете ли сега да го отречете?

Когато започна да говори, той се здрависа с нея и задържа ръката ѝ. Сега тя не отговори и почувствува слаб, но твърд натиск, който я привличаше към него. Без да съзнава, тя почти се поддаде, защото в същия миг желанието ѝ победи волята. След това обаче внезапно се отдръпна, но остави ръката си в неговата.

– Не се боите от мене, нали? – попита виновно той.

– Не! – усмихна се тя тъжно. – Не от вас, а от себе си!

– Не отговорихте на предизвикателството ми – продължи той, след като отговорът и го бе насърчил.

– Моля ви, много ви моля! – примоли се тя. – Никога не можем да се оженим, затова нека да не говорим повече!

– Хвашам се на бас, че пророчеството ви няма да се сбъдне! – Той се беше почти развеселил вече, защото никога не се беше надявал на такъв бърз успех.

Нямаше съмнение, че го харесва; и нямаше съмнение, че го харесва достатъчно, за да му позволи да държи ръката ѝ и да не ѝ е противна неговата близост. Тя поклати глава:

– Невъзможно е. Ще загубите баса!

За пръв път през ума на Дейлайт мина мрачно подозрение – нещо, което би обяснило всичко.

– Да не би да сте сключили таен брак?

Удивлението, което звучеше в гласа му ѝ се бе изписало по лицето му, я накара да избухне във весел смях – също като изблик на радост, който се разнася от гърлото на някоя птичка.

Дейлайт разбра отговора, разгневи се на себе си и реши, че действията са по-резултатни от думите. Той застана между вятъра и нея и я притегли до себе си, така че тя се намери на завет. Вятърът налетя с необичайна сила и зави из върховете на дърветата, а те двамата спряха да послушат. Отгоре им се изсипа дъжд от листата; по петите на вятъра

идеха първите капки дъжд. Той погледна надолу към нея и към косата и, която се вееше около лицето и, понеже беше близо до нея, отново и още по-силно почувствува какво значеше тя за него и потръпна, а тя го усети по ръката му, която държеше нейната.

Диди внезапно се облегна на него, наведе глава и я опря леко на гърдите му. Те седяха така, а нов напор на вятъра разхвърля отново листата и донесе нови капки дъжд. Също така внезапно тя вдигна глава и го погледна.

– Знаете ли – каза тя, – снощи се молих за вас! Молих се да не успеете, да загубите всичко... съвсем всичко!

При това загадъчно признание Дейлайт се встрещи от удивление.

– Е, това вече не мога да го разбера! Винаги съм казвал, че не разбирам жените, но вас пък съвсем не мога да разбера! Защо искате да загубя всичко, щом ме харесвате?

– Не казах, че ви харесвам.

– Добре, не сте казали. Тогава аз казвам: щом ме харесвате, не мога да разбера с простия си мозък защо искате да се разоря! Това е като другата ви загадка – колкото повече ме харесвате, толкова по-малко искате да се омъжите за мене! Трябва да ми обясните, това е то.

Ръцете му я обвиха и притиснаха и този път тя не се възпротиви. Главата ѝ беше наведена и той не можеше да види лицето ѝ, но имаше чувството, че тя плаче. Той бе научил предимствата на мълчанието и сега зачака мълчаливо. Нещата бяха отишли вече толкова далече, че тя щеше да бъде принудена да му каже нещо. Беше сигурен в това.

– Не съм романтичка – започна тя и отново го погледна. – По-добре щеше да бъде за мене, ако бях! Тогава бих могла да излъжа себе си и да стана нещастна за цял живот. Но ми пречи ужасният ми здрав разум. Макар че той съвсем не ме прави по-щастлива.

– Все още нищо не разбирам – каза Дейлайт, след като напразно я изчака да продължи. – Трябваше да ми обясните, а нищо не ми обяснихте. Това, за здравия ви разум и че сте се молили да фалирам, ми е съвсем неясно! Мъничката ми, обичам ви много и искам да се омъжите за мен! Съвсем просто, разбрано и почтено. Ще се омъжите ли за мен?

Тя поклати глава, след това заговори и започна да се гневи. И тъжният ѝ гняв бе насочен срещу него – Дейлайт прекрасно разбираше това.

– Тогава ще ви обясня също тъй просто и откровено, както ме попитайте! – Тя млъкна, сякаш се чудеше как да започне. – Вие сте почтен и откровен. Искате ли и аз да бъда почтена и откровена – както жената никога не трябва да бъде? Да ви кажа нещо, от които ще ви заболи? Да

направя признания, от които ще се срамувам? Да се държа по начин, който на повечето мъже би се сторил неподходящ за жена?

Ръката, обгърнала рамото ѝ, я притисна и подкани, но той не промълви нито дума.

– Много бих искала да се ожена за вас, но ме е страх! Чувствам се и горда, и смирена, че ме обича мъж като вас. Но вие имате твърде много пари. Точно тука се намесва ужасният ми здрав разум. Даже и да се оженим, никога няма да бъдете мой – мой любим и съпруг! Ще принадлежите на парите си. Знам, че съм глупава жена, но искам моят мъж да принадлежи само на мене. А вие няма да имате свободно време за мене. Вие сте собственост на парите, те ви отнемат времето, мислите, енергията, всичко, карат ви да ходите тук или там, да вършите това или онова! Не разбирате ли? Може би е съвсем глупаво, но чувствам, че мога да обичам много, да давам много, да дам всичко; и в замяна, макар че не искам всичко, искам много – и то много повече, отколкото ще ви позволят парите ви. Освен това парите ви погубват; правят ви все по-лош и по-лош. Не ме е срам да кажа, че ви обичам, защото никога няма да се омъжа за вас. Обичах ви много, още, когато не ви познавах, когато за пръв път дойдохте от Аляска и когато аз за пръв път влязох в кантората. Бяхте моят герой. Бяхте златотърсачът Бърнинг Дейлайт, смелият пътешественик и златотърсач. И видът ви беше такъв. Не мога да разбера как би могла някоя жена по онова време да не се влюби във вас от пръв поглед. Но сега видът ви не е такъв. Моля ви, много ви моля, простете ми, че ви причинявам болка. Искяхте да бъда откровена и аз съм. През всичките тези години оттогава вие водите неестествен живот. Вие, човекът, свикнал да живее сред природата, се завряхте в града и приехте навиците му. Вече не сте същият човек и парите ви погубват. Ставате нещо различно от това, което бяхте преди, сега не сте така здрав, чист и приятен. Причината за това са парите ви и вашият начин на живот. Сега нямате тялото, което сте имали тогава. Надебелявате и тая пълнота не е здравословна. Знам, че към мене сте добър и мил, но едно време сте били такъв към целия свят, а сега не сте! Станали сте груб и жесток. Знам много добре всичко това. Спомнете си, че съм ви наблюдавала по шест дена всяка седмица, и то месец след месец, година след година; знам повече и за най-дребните ви прояви, отколкото вие знаете за цялата мене. Жестокостта ви не е само в сърцето и мислите, тя е изписана и на лицето ви. Издълбала е по него характерните си линии! Гледала съм ги как се появяват и растат. Причината са парите ви и животът, който те ви принуждават да водите. Те ви озверяват, развърщават! И този процес

може само да се задълбочава, докато ви погуби безнадеждно...

Той се опита да я прекъсне, но тя го спря, задъхана и с треперещ глас.

– Не, не; оставете ме да се изкажа докрай! От първия път, когато яздихме заедно, през всичките тези месеци аз само съм мислила, мислила и пак мислила, а сега, след като започнах да говоря, ще кажа всичко, което се е насъбрало в мене. Обичам ви, но не мога да се ожена за вас и да разруша любовта си! Вие се превръщате в нещо, от което накрая не мога да не се отвратя. И сте безсилен да си помогнете. Вие обичате вашата финансова игра повече, отколкото бихте могли да обичате мене. Вашата работа, която е напълно безполезна за вас, ви поглъща изцяло. Понякога си мисля, че по-лесно би било да ви деля наравно с друга жена, отколкото с работата ви. Тогава бих могла да ви имам поне наполовина. Но работата ви изисква не половината, а девет десети, дори деветдесет и девет стотни от вас!...

Запомнете, че за мене женитбата не значи да се докопам до парите на някой мъж и да ги харча. Аз искам самия мъж. Казвате, че ме желаете. Представете си, че се съглася и ви дам само една стотна от себе си. Представете си, че имам нещо друго в живота си, което отнема другите деветдесет и девет части, а освен това разваля тялото ми, прави торбички под очите ми и бръчки в ъглите им, кара ме да погрознявам и загрозява душата ми. Бихте ли се задоволили с тази стотна част от мене? А вие точно това ми предлагате. Чудно ли ви е, че не искам, че не мога да се омъжа за вас?

Дейлайт почака да види дали е свършила и тя започна отново:

– Не съм егоистка. В крайна сметка любовта дава, а не получава. Но виждам съвсем ясно, че всичко, което мога да дам, няма да ви помогне. Вие ми приличате на болник. Вие не се занимавате с работата си, както другите мъже. Вие влагате в нея душата си, сърцето си, цялото си същество. Каквото и да вярвате и мислите, една съпруга за вас би била краткотрайно развлечение! Ето го чудесния Боб, който се тормози в конюшната! Ще ми купите прекрасен дворец и ще ме оставите в него да се скъсам от прозевки или да си изплача очите, защото не мога да ви помогна и да ви спася. Болестта на работата ще ви разяжда и ще ви погубва. В работата си играете, както сте играли винаги и във всичко, както в Аляска сте залагали живота си по пътищата. Никому не е позволено да пътува толкова бързо и толкова далече, колкото пътувате вие, да работи, колкото вас и да издържа толкова! Не оставяте нищо; хвърляте всичко в това, което вършите...

– Моят реланс е до небето! – мрачно потвърди той.

– Ако можехте да играете по същия начин и като любим съпруг!...

Тя заекна и спря, мокрите и бузи се зачервиха и тя сведе поглед пред неговия.

– Няма да кажа нито дума повече – прибави тя. – Държам цяла проповед!

Тя се облегна на него спокойно и доверчиво и се закри на завет в прегръдките му; и двамата не забелязваха все по-силните и по-чести напори на бурята. Проливният дъжд все още се бавеше, но все по-често долитаха водни капки, носени от вятъра и подобни на мъгла. Дейлайт беше явно объркан, когато започна да говори:

– Страшно съм оплетен! Не знам какво да мисля. Поразен съм, мис Мейсън, или по-скоро Диди, защото много ми се ще да те наричам така! Признавам, че има много истина в това, което казваш... Доколкото те разбирам, ти би се омъжила за мене, ако няхах нито цент и не дебелеех. Не, не се шегувам! Просто се мъча да стигна до същността на нещата и до изводите! Ако няхах нито цент, ако водех здрав живот и имах достатъчно време да те обичам и да ти бъда съпруг, вместо да съм потънал до гуша в работа, тогава би се оженила за мене! Всичко ми е съвсем ясно и никога не съм предполагал, че ще излезеш толкова права. Отвори ми очите. Но аз съм се оплел здравата. Какво мога да сторя? Работата ме е вързала и белязала с клеймото си. Краката и ръцете ми са спънати и не мога да стана и да тръгна към зелените ливади. Приличам на оня човек, който хванал мечката за опашката. Не мога да я пусна; желая те и трябва да я пусна, за да хвана тебе! Не знам какво да правя, но сигурно ще се случи нещо. Не мога да те загубя. Просто не мога. И няма да го допусна. Ти и сега едва ли не си по-важна от работата за мене. Работата ми никога не ме е държала буден нощно време. Не мога нищо да ти отговоря. Знам, че не съм същият човек, който дойде от Аляска. Сега не мога да пътувам като едно време с кучетата. Мускулите ми са омекнали, а сърцето ми е закоравяло. Едно време уважавах хората, сега ги презирам. Виждаш ли, целия си живот съм прекарал на открито и смятам, че такъв живот ми подхожда повече. Горе, в Глен Елен, имам най-хубавото ранчо, което си виждала. Това беше, когато ме измамиха с онази фабрика за тухли. Сигурно си спомняш кореспонденцията. Само веднъж видях ранчото и така се влюбих в него, че веднага го купих. Един път само пояздих по хълмовете и бях щастлив като ученик, който бяга от училище. Ако живея сред природата, ще бъде много по-добре. Градът ме разваля. Знам, че в това отношение си напълно права. Но представи си, че

молитвата ти се събдне, че фалирам и че трябва да работя за една надница?

Тя не отговори, но тялото и издаде съгласието ѝ.

– Да предположим, че ми остане само малкото ранчо и се задоволя да отглеждам няколко кокошки и успявам по някакъв начин да си изкарвам прехраната – тогава ще се омъжиш ли за мене, Диди?

– Та ние ще бъдем през цялото време заедно! – извика тя.

– Само че от време на време ще ходя да ора! – предупреди я той. – Или пък ще отивам до града за храна!

– Но поне кантората няма да я има и няма да се виждаш с този, с онзи, с безброй хора!... Но всичко това е глупаво и невъзможно; ако искаме да избегнем дъжда, трябва вече да си тръгваме!

Преди да се спуснат надолу, там сред дърветата, беше моментът, когато Дейлайт би могъл да я притегли до себе си и да я целуне. Но той беше твърде объркан от новите мисли, които тя му бе навяла, та не се възползува от удобния миг. Той я хвана само за ръка ѝ и помагаше на по-трудните места.

– Чудни кътчета има около Глен Елен! – каза замислено той. – Ще ми се да ги видиш!

На края на горичката той намекна, че ще е по-добре да се разделят там.

– Съседите те познават, а хората са клюкари.

Но тя настоя да я изпрати до в къщи.

– Не мога да те поканя да влезеш! – каза тя, когато стигнаха до стълбите, и протегна ръка.

Вятърът диво виеше и напираше поривисто, но още не беше заваяло.

– Знаеш ли – каза той, – въпреки всичко това е най-щастливият ден в живота ми! – Свали шапка и вятърът разроши и заплете черната му коса, а той тържествено продължи: – Благодарен съм на бога или там на каквото и да е, че ти съществуваш на земята! Защото и ти ме харесваш, и то много! Много се зарадвах, като го каза. Това е... – Дейлайт остави мисълта си недовършена, лицето му прие обикновения си упорит израз и той прошепна: – Диди, Диди, трябва да се оженим. Това е единственият изход! Довери се на щастието, защото всичко ще бъде наред!

Но тя поклати глава и сълзите напираша на очите ѝ, когато се обърна и се изкачи по стъпалата.

Глава XX

Когато фериботите заработиха и се разбра, че времето за превоз между Оуклънд и Сан Франциско е наполовина намалено, огромните вложения на Дейлайт започнаха да дават приходи. Но те пак изчезваха, защото той веднага ги влагаше в други начинания. Хиляди от неговите парцели за строеж бяха продадени, построиха се хиляди къщи. Продадоха се и много места за заводи по покрайнините и много места за търговски заведения в центъра на Оуклънд. Всичко това повишаваше цената на огромните владения на Дейлайт. Но както и едно време, той имаше предчувствие и го следваше. Беше започнал вече да взема заеми от банките. Прекрасните печалби, които извличаше от земята, той отново превръщаше в земя и нови подобрения; и вместо да изплаща старите заеми, той сключваше нови. Също както на времето в Доусън, той и сега правеше удари един след друг, но сега знаеше, че предприятията му са стабилни, не са някогашните златотърсачески авантюри.

Някои следваха примера му, но на дребно, купуваха и продаваха земи и печелеха от подобренията, които той правеше. Това трябваше да се очаква и малките състояния, които трупаха за негова сметка, не го дразнеха. Но имаше и едно изключение. Някой си Саймън Даливър с достатъчно пари, хитрост и смелост се беше заел да спечели няколко милиона за сметка на Дейлайт. Даливър също правеше удар след удар, играеше бързо и точно и преобръщаше непрекъснато парите си. Неведнъж се изпречваше на пътя на Дейлайт, също както той се бе изпречил на пътя на Гугънхемър, когато за пръв път хвърлиха око на „Офир“.

Работата по пристаните вървеше бързо; но това беше едно от тези предприятия, които поглъщаха страшно много пари и не можеха да бъдат завършени така скоро, като фериботната система. Техническите трудности бяха големи, копаенето и запълването – гигантска работа. Дори слагането на подпорите не беше леко. Една добра средна подпора, докарана на мястото, струваше двадесет долара, а такива подпори се употребяваха с хиляди. Всички по-близки гори от стари евкалиптови дървета бяха изсечени, а откъм Пюджетсаунд довякоха огромни салове, натоварени с борови и борови трупи.

Дейлайт не се задоволи да произвежда за трамваите си електричество както по-рано, с малки електроцентрали, а организира и образува компанията „Сиера енд Салвадор пауър“. Тя веднага взе невероятни размери. В долината Сан Йоаким откъм планините надолу към хълмовете

при Контра Коста имаше множество градчета и дори един доста голям град, които можеха да бъдат снабдени с електричество и светлина, така че проектът се разшири и включи уличното и къщното осветление. Веднага щом се уреди с местните власти покупката на места за електростанциите, проучвателните бригади тръгнаха и започнаха строежите.

Така си вървеше. Дейлайт изливаше потоци пари в хиляди ненаситни търбуси. Но всичко беше толкова стабилно и редовно, че Дейлайт, който беше роден комарджия и притежаваше прозорливост, не можеше да играе кротко и сигурно. Тук шансовете бяха огромни и той можеше да играе тази игра само на едро. А и единственият му доверен съветник Лари Хегън съвсем не го възпираше. Тъкмо обратното, Дейлайт трябваше да въздържа необузданото въображение на способния морфиноман. Освен че сключваше огромни заеми от банките, Дейлайт бе принуден да издаде акции за няколко от предприятията си. Това правеше обаче само при крайна нужда, а повечето от големите предприятия задържа само за себе си. Между компаниите, в които неохотно допусна участието на други, бяха „Голдън гейт док कंपनी“, „Рикриейшън парк कंपनी“, обединената „Уотър कंपनी“, „Енсинъл шипбилдинг कंपनी“ и „Сиера енд Салвадор пауър कंपनी“. Въпреки това той и Хегън държаха контролния пакет акции във всяко от тези предприятия.

За Диди сякаш беше забравил. Но това бе само привидно, защото, макар че се бавеше да се захване със сложния проблем, който тя му поставяше, копнежът му към нея продължаваше да расте. Служейки си със своите картоиграчески термини, той си казваше, че съдбата му е дала най-забележителната карта от цялото тесте и че години наред той не и бе обръщал внимание. Тази карта беше Любовта и тя биеше всички други карти. Любовта беше най-силният коз, петото асо, джокера и оня вид покер, който играеха новациите. Тази карта стоеше над всички други карти и когато му дойдеше времето, той щеше да заложил всичко за нея. Но времето и още не беше дошло. Най-напред трябваше да се свърши някак сегашната игра.

Въпреки това той не можеше да изличи от мислите си спомена за онези малки бронзови пантофки, за прилепналата рокля и за женствената топлина и кротост на Диди, там, в добре подредените стаи, в Бъркли. Една дъждовна неделя той пак и телефонира, че отива при нея. И както бе вървяло от оня ден, когато първият мъж погледнал първата жена и видял, че е хубава, той отново залагаше спящата сила на мъжкия нагон срещу тайната слабост на жената да отстъпва. Дейлайт не беше свикнал да се моли и да проси. Обратното, той се налагаше във всичко, което

правеше, но имаше една забавна и убедителна упоритост, на която Диди устояваше много по-трудно, отколкото би устояла срещу молбите на някой хленчещ влюбен. Краят на срещата не беше никак щастлив, защото Диди, подтиквана от мъките на собствения си копнеж, доведена до отчаяние от слабостта си и в същото време презираща със своя здрав разум тази си слабост, извика:

– Ти ме караш да си опитам щастието, да се омъжа за теб и да се доверя на щастието, което ще оправи всичко! Казваш, че животът е хазарт. Много добре, нека да играем хазарт! Вземи една монета и я хвърли във въздуха! Ако се падне „ези“ ще се омъжа за теб. Ако е „тура“, ще ме оставиш завинаги на спокойствие и никога вече няма да ми говориш за женитба!

Очите на Дейлайт пламнаха от двойния огън на любовта и страстта към хазарта. Ръката му неволно посегна към джоба. Но той се спря и блясъкът в очите му помътня.

– Хайде! – викна остро тя. – Не се бави, защото мога да се разкая и ще загубиш удобния случай!

– Мъничката ми! – Сравненията му бяха смешни, но в смисъла им нямаше нищо смешно; мисълта му бе също така сериозна, както и гласът му. – Мъничката ми, аз бих играл хазарт от деня на сътворението до второто пришествие, бих залагал златна арфа срещу ореола на светците; бих играл на ези-тура пред прага на Новия Ерусалим и бих сложил маса за фараон пред вратите на рая; но да бъде проклет, ако заложа любовта си на комар! Любовта е нещо твърде голямо за мене, за да рискувам! Любовта трябва да бъде нещо сигурно и между нас двамата е нещо сигурно! Дори да бях уверен, че шансовете да спечеля с това хвърляне са сто към едно, пак не бих хвърлил монетата!...

Пролетта на същата година се разрази голямата криза. Първото предупреждение дойде, когато банките започнаха да си прибират необезпечените заеми. Дейлайт незабавно плати първите лични полици, които му бяха представени; после отгатна, че това показва накъде духа вятърът и че над Съединените щати скоро ще избухне една от тези страшни финансови бури, за които беше само слушал. Но той не можеше да предвиди колко страшна щеше да бъде. Въпреки това той взе всички мерки, които зависеха от него, и беше спокоен, че ще я издържи.

Пари се намираха все по-трудно. След краха на няколко от най-големите източни банки положението така се затегна, че всяка банка в страната започна да прибира заемите си. Дейлайт бе хванат в клопка, хванат, защото за първи път играеше на законната игра.

По-рано подобна паника, придружена с крайно спадане на ценните книжа, щеше да бъде време на златна жетва за него. А сега само наблюдаваше как спекулантите, които бяха плували върху вълната на благоденствието, се подготвяха за кризата, криеха се в безопасност или пък събираха двойна реколта. На него не му оставаше нищо друго, освен да застане здраво и да издържи напора на бурята.

Той виждаше съвсем ясно положението. Щом банките искаха да си изплати заемите, той разбираше, че банките се нуждаят страшно от пари. Но той се нуждаеше повече от тях. А пък знаеше също, че банките не искаха за гаранция ценните му книжа, които държах. Не можеха да им свършат работа. При такова спадане на ценните книжа не беше време да се продава. Ценните му книжа, които служеха за гаранция, бяха свършено стабилни и си струваха стойността: но в такъв момент, когато всички викаха непрекъснато за пари, пари и пак пари, те нямаша никаква стойност. Понеже видяха, че е упорит, банките поискаха нови гаранции и когато търсенето на пари стана още по-тежко, те поискаха двойни и тройни гаранции. Дейлайт понякога отстъпваше на исканията им, а по-често не, но винаги водеше упорити битки.

Той се биеше зад срутваща се стена, която поддържаше с глина. Всички части на стената бяха застрашени и той постоянно я обикаляше, като заздравяваше слабите и места с глина. Тази глина бяха парите и той ги хвърляше, една сума тук, друга сума там, навсякъде, където имаше нужда от тях, но само когато нуждата беше съвсем неотложна. Главните му опорни точки бяха компанията „Йерба Буена Фери“, „Обединените трамвайни линии“ и „Обединената водопроводна компания“. Въпреки че хората вече не купуваха места за строеж на къщи, заводи и магазини, те бяха принудени да се возят на неговите трамваи и фериботи и да харчат вода. Когато целият финансов свят вопиеше за пари и загиваше от липсата им, на всяко първо число в касите му се изсипваха много хиляди долари от таксите за водата, а всеки ден от трамваите и фериботите пристигаха десет хиляди долара в монети от по десет и пет цента.

Беше нужна налична пара и ако той можеше да използва целия този приток на пари, всичко щеше да е наред. Но при това положение, той трябваше постоянно да се бори за част от тях. Работата по подобренията бе престанала изобщо и се вършеха само крайно наложителни поправки. Най-жестоката му битка беше с разходите по поддръжката, а тя никога не свършваше. Той безжалостно затягаше пресата на икономите. Изрязваше всичко, като се почне от доставчиците на едро и се мине през заплатите, та се стигне до хартията за писане и пощенските марки.

Когато неговите заместници и началници на отдели правеха чудеса, за да икономисат нещо, той ги тупаше по гърба и изискваше нови икономии. Когато отчаяно отпускаха ръце, той им показваше как могат да постигнат още нещо.

– Получавате по осем хиляди долара на година! – каза той на Матюсън. – Такава заплата не сте получавали никога! Вашето богатство е в една торба с моето. Трябва и вие да поемете част от напрежението и риска. Имате личен кредит в града. Използвайте го! Не плащайте временно на касапина, хлебаря и тям подобните. Разбирате ли? Вземете около шестстотин и шестдесет долара на месец. Тези налични пари ми трябва. Отсега нататък отказвайте на кредиторите си и взимайте само сто долара заплата! За останалото ще ви плащам лихви, докато приключи кризата.

След две седмици той взе списъка на заплатите и каза:

– Матюсън, кой е този деловодител Роджърс? Ваш племенник? Така си и мислех. Той взема осемдесет и пет долара на месец. Отсега нататък да взима по тридесет и пет. Петдесетте ще останат при мене и ще му носят лихва.

– Невъзможно! – извика Матюсън. – Той и сега не може да свърже двата края със заплатата си, а пък има и жена и две деца ...

Дейлайт се нахвърли отгоре му с ругатни.

– Не може! Невъзможно! Какво мислите, че ръководя аз? Приют за малоумни? Да храня, да обличам и да бърша носа на цял куп идиоти, които не могат да се грижат за себе си. Не, нямам такива намерения! Сам аз се лишавам от много неща и сега е времето всеки, който работи при мене, също да се лиши от това-онова. Не искам в кантората си хора, които издържат само при добро време! Сега времето е лошо, много лошо и те трябва да се изправят срещу бурята също като мене. В този момент в Оуклънд има десет хиляди безработни, а в Сан Франциско други шестдесет хиляди. Вашият племенник и всички останали в този списък могат или да приемат условията ми, или веднага да напуснат. Разбирате ли? Ако някой от тях закъса, вие лично ще отидете при касапина и хлебаря и ще гарантирате кредита им. Затова намалете съответно заплатите по този списък. Досега съм се грижил за няколко хиляди души, нека известно време сами да се погрижат за себе си! Това е всичко!

– Казвате, че този филтър трябва да бъде сменен – каза той на началника на водопроводите. – Ще видим тая работа! Нека за разнообразие жителите на Оуклънд известно време да пият кал. Това ще ги научи да ценят хубавата вода. Спрете веднага работата! Съкратете тези

служители! Отменете всички поръчки за материали! Ще ни съдят предприемачите ли? Нека ни съдят и да вървят по дяволите! Или ще бъдем смазани от бурята, или ще се спасим в пристанището, преди да могат да извадят присъда!

А на Уилкинсън:

– Отменете нощния ферибот! Нека хората мърморят, затова пък ще се връщат рано при жените си! Също и последния трамвай по Двадесет и втора улица и Хъстингс, който има връзка с ферибота в дванадесет и четиридесет и пет! Спрете го! Не мога да го поддържам за двама-трима пътници! Нека вземат по-ранен ферибот или да ходят пеш! Сега не е време за благоденствия. Спрете също и няколко коли през най-напрегнатите часове. Нека правосъящите плащат! Правосъящите ще ни задържат на повърхността.

А на един друг от началниците, който не бе издържал непрекъснатото напрежение на постоянните икономии:

– Казвате, че не можете да направите това и не можете да направите онова! Аз ще ви покажа някои от последните номера в тази игра „мога и не мога“! Ще си подадете оставката ли? Добре, щом искате! Никога досега не съм срещал човек, който да е бил незаменим! А когато някой мисли, че за мене е незаменим, аз просто му показвам най-новите номера в играта и му подписвам паспорта!

И така той водеше битки, принуждаваше, заплашваше и дори убеждаваше, но си пробиваше път. От ранна сутрин до късна вечер трябваше да се бори, да се бори и пак да се бори без никаква почивка. Частната му кантора всеки ден биваше изпълвана с тълпи хора. Всякакви хора идваха да го видят или им беше наредено да дойдат. Ту някое оптимистично мнение за кризата, ту някой виц, ту някой сериозен разговор по работата, ту някой удар от рода на „или се подчинявайте, или си обирайте крушите“. И никой не можеше да го замести. Трябваше непрекъснато да се тика напред, да се натиска, а само той можеше да върши това. И така продължаваше ден след ден, докато целият финансов свят наоколо се тресеше и всеки ден следваха фалит след фалит.

– Всичко е наред, стари приятелю! – казваше заран той на Хегън; и повтаряше същото през целия ден освен по времето на разгорещените битки, когато подчиняваше на волята си хората и нещата.

Сутрин в осем часа той беше вече в бюрото си. В десет часа сядаше в колата и обикаляше банките. Обикновено с него бяха и десетте хиляди долара, които предния ден бяха спечелили фериботите и трамваите му. Те бяха предназначени за най-слабите места в бента на неговите

финанси. Едно след друго разиграваше еднакви представления с председателите на банките. Те всички бяха парализирани от страх и той преди всичко изпълняваше ролята си на голям, жизнерадостен оптимист. Времената се оправят. Разбира се, че е така! Вече има признаци. Единственото, което трябва да прави човек, е да изчаква и да се държи здраво! Това е всичко. На изток парите вече се размърдват. Погледнете сделките на Уол Стрийт през последните двадесет и четири часа! По тях се познава накъде духа вятърът! Не беше ли казал Райън така и така? И не се ли говори, че Морган ще направи това и това?

А що се отнася до него, не се ли увеличават редовно доходите от трамваите му? Въпреки кризата все повече хора прииждат в Оуклънд. Дори в продажбата на парцели се забелязва вече известно раздвижване. Ето сега води пазарлък за хиляда акра от крайградските си парцели. Разбира се, той прави жертва, но пък ще намали напрежението за всички и ще повдигне духа на малодушните. Те са трудността. Ако няма малодушни, няма да има и криза. Онзи източен синдикат сега води с него преговори да откупи контролния пакет от компанията „Сиера енд Салвадор пауър“. Не е ли това указание, че идват по-добри времена?

Ако пък банките не се поддаваха на оптимизма му, а молеха и заплашваха или решаваха да започнат бой, Дейлайт трябваше да им отвръща по същия начин. Щом те можеха да заплашват, можеше да заплашва и той. Щом му отказваха на молбата, тя се превръщаше в заповед. А стигнеше ли се до открит бой, изчезваха ли последните остатъци от добри чувства и илюзии, той можеше ума да им вземе!

Но също така знаеше кога и как да отстъпва. Когато виждаше, че стената някъде се клати и неизбежно ще се събори, той я закърпваше с налични пари от трите си компании, които носеха пари в брой. Ако банките фалираха и той щеше да фалира. Трябваше те да издържат. Ако се разоряха и хвърляха акциите, които гарантираха заемите му на обезумелия пазар, това щеше да е и неговият край. Така понякога освен всекидневната суха пара червената му кола разнасяше и най-доходоносните и стабилни акции, които притежаваше: от „Фериботната компания“, „Обединената водопроводна“ и „Обединените трамвайни линии“. Но това вършеше неохотно, като се биеше за всеки цент.

Когато директорът на търговската банка „Сан Антонио“ се оплака, че има твърде много клиенти, които трябва да поддържа, той му каза:

– Те са дребни риби! Оставете ги да фалират! Аз СЪМ тук едрата риба! От мене ще изкарате повече пари, отколкото от тях. Разбира се, че поддържате твърде много клиенти. Ще трябва да направите избор. Или

вие да оцелеете, или те, в това се състои въпросът! Мене не можете да разорите, защото съм твърде силен. Можете само да ми причините неприятности и да объркате себе си! Единственият ви изход е да изхвърлите дребните... И, и аз ще ви помогна за тази работа!

Сред финансовия хаос Дейлайт събра сведения за всички предприятия на Саймън Даливър и помогна за окончателното му разоряване. Банката „Голдън Гейн Нешънъл“ беше ключовата позиция в играта на Даливър и Дейлайт каза на председателя ѝ:

– Помагал съм ви винаги, сега изкачваме последното нанагорнище, а Даливър през цялото време язди вас и мене. Тая работа няма да я бъде! Чувате ли – няма да я бъде! Даливър не може да изкашля и десет долара, за да ви спаси! Оставете го да слезе и да си ходи пеша и ще ви кажа какво ще направя аз! Ще ви давам петачетата от трамвая в течение на четири дни – това са четиридесет хиляди в брой! И на шесто число от месеца може да разчитате на още двадесет хиляди от „Водопроводната компания“! – Той вдигна рамене. – Това са условията ми! Ако щете, приемайте, ако щете, недейте!

– Стигнахме дотам, кучето да изяжда кучето, а аз не пропускам нито едно парче месо, което видя около себе си! – каза Дейлайт същия следобед на Хегън; и Саймън Даливър го постигна участта на нещастниците в кризата, които се намериха с купчини хартия в ръцете, но без пари.

Ходовете и изобретателността на Дейлайт бяха удивителни. Нищо не можеше да убегне от острия му поглед, колкото и незначително да беше. Напрежението, с което работеше, беше страхотно. Не обядваше вече. Дните бяха твърде къси, а в обедните часове кантората му биваше претъпкана с хора, също както и през останалото време. В края на деня биваше изтощен и още по-упорито от друг път търсеше облекчение зад предпазната алкохолна стена. Закарваха го направо в хотела, той отиваше направо в стаите си, където веднага му приготвиха първия от цяла поредица двойни мартини. До времето за вечеря разумът му биваше добре замъглен и кризата – забравена. С помощта на шотландското уиски по време за лягане той беше вече ПИЯН – не буйстваше и не вдигаше шум, нито пък затыпяваше, просто изпаднаше под влиянието на лека упойка.

На следващата сутрин се събуждаше с пресъхнали уста и натезжала глава, но това бързо минаваше. В осем часа беше вече пред бюрото си, готов за бой, в десет обикаляше лично банките и след това, без прекъсване до вечерта се занимаваше с оплетените комбинации в индустрията, финансовата политика и човешките характери, които се трупаха около

него. Вечерта пак се връщаше в хотела, при двойните картини и шотландското уиски; такава беше програмата му ден след ден, а дните се превръщаха в седмици.

Глава XXI

Въпреки че между подобните си Дейлайт даваше вид на неуморим, препълнен с енергия и жизненост мъж, дълбоко в себе си той се чувствуваше страшно изморен. Понякога под влиянието на алкохола през главата му минаваха разумни мисли много по-ясно, отколкото когато беше трезвен. Така например една нощ бе седнал на кревата с едната си обувка в ръка и разсъждаваше над мисълта на Диди, че не можеш едновременно да седиш на два стола. Все още държейки обувката, той се загледа в накачените по стените юзди от конски косми. Той понесе обувката, изправи се тържествено, преброи ги, като обиколи и двете съседни стаи, за да завърши броенето. След това се върна обратно на кревата и заговори на обувката си със сериозен тон:

– Мъничката е права! Само един стол! Сто и четиридесет юзди и за нищо не ми служат! Само една юзда! А дори и един кон не мога да яздя! Бедният стар Боб! По-добре ще е да го изпратя на паша. Тридесет милиона долара, може би в проект сто милиона или нищо, и въпреки това с какво мога да се похваля? Парите могат да купят много неща. Но не могат да купят мъничката! Не могат да купят и вместимост. Каква полза имам от тридесетте милиона, когато дневно мога да побера само един квартал коктейли? Ако можех да изпия сто кварта коктейли, работата щеше да е друга. Но един квартал – един мизерен квартал! Ето ме мене, тридесет пъти милионер, а работя здравата всеки ден повече от една дузина мъже, на които плащам, и всичко, което получавам, са две безвкусни яденета, едно легло, квартал картини и сто четиридесет юзди от конски косми, да си ги гледам по стените! – Той огледа тъжно стените. – Мистър Чепик, аз съм пиан! Лека нощ!

Сред закостенелите пияници най-лоши са самотниците и Дейлайт ставаше точно такъв. Той вече почти не пиеше с хората, пиеше си сам в стаята. Връщайки се пребит от работа, той се опиваше, докато заспи, и знаеше, че на сутринта ще се събуди с пресъхнала и горяща уста, за да повтори пак същата програма.

Но страната не успя да се оправи от кризата така бързо, както очакваха. Свободни пари все още не се намираха, макар обикновеният

читател на вестниците, финансирани от Дейлайт и от всички други финансисти, да си правеше заключение, че липсата на пари е преминала и че кризата е вече история. Всички публични изявления бяха оптимистични и жизнерадостни, но голяма част от тези, които правеха изявленията, бяха закъсали. Сцените, които се разигравяха в кабинета на Дейлайт и на съвещанията с директорите му, биха опровергали вестниците; когато се обръщаше към акционерите на „Сиера енд Салвадор пауър कंपनी“, „Обединената водопроводна компания“ и няколко от другите акционерни компании например, Дейлайт казваше:

– Трябва да дадете! Държите в ръцете си нещо добро, но за да го задържите, трябва да пожертвувате по нещичко! Няма нужда да ви давам обяснения за трудните времена. Аз ли не знам, че продължават трудните времена? Иначе нямаше да сте тука? Както казах и преди, трябва да давате! Аз съм притежател на контролния пакет и работата допря до допълнителни вноски! Или трябва да ги дадем, или да фалираме!

Ако аз започна да падам, така силно ще тупна, че няма да разберете как ще хвъркнете! Малките рибки могат да бягат, но вие не можете. Този кораб няма да потъне, докато стоите на него. Но ако го напуснете, ще се удавите, преди да стигнете до брега! Допълнителните вноски трябва да се дадат – това е всичко! Големите търговски къщи на едро, доставчиците, които снабдяваха хотелите му с хранителни продукти, и цялата тълпа хора, които непрекъснато искаха да им се плаща, прекарваха тежки половинчасови разговори с него. Той ги викаше в кабинета си и им показваше последните номера в играта „мога и не мога“ и „ще направя и няма да направя“.

– По дяволите, трябва да ме поддържате! – казваше им той. – Ако мислите, че си играем с вас вист на дребно и че винаги, когато си поискате, можете да се откажете и да си отидете у дома, жестоко се лъжете! Вижте какво. Уоткинс, преди пет минути казахте, че не искате да чакате за парите! Позволете ми да ви кажа няколко неща! Ще чакате и ще продължавате да чакате! Ще продължавате да ме снабдявате и да се задоволявате с полиците ми, докато премине кризата! Как ще се справите, е ваша, а не моя работа. Спомняте ли си какво направих с Клинкнър и компанията „Алтамонт тръст“? Знам и калта под ноктите на вашето предприятие, и то по-добре от самия вас. Ако се опитате да ме изоставите, ще ви смачкам! Даже и сам да фалирам, ще намеря една минутка време и за вас, да ви помъкна след себе си! Въпросът е дали да потънем, или да изплуваме всички заедно; сигурно се досещате, че е във ваш интерес да ме държите на повърхността!

Най-жестоката му битка беше може би с акционерите на „Обединената водопроводна компания“, защото, за да укрепи широкия си паричен фронт, той поиска да му се даде в заем почти целият солиден приход на компанията. Но никога не отиваше прекалено далеч в твърдото налагане на волята си. Той принуждаваше хората, чиито интереси се преплитаха с неговите, да правят жертви, но когато някой от тях биваше притиснат до стената и се намираще в голяма нужда, Дейлайт се притичваше, помагаше му и го връщаше в редиците. В подобен момент на върховни усилия само един силен човек би могъл да удържи сложното положение и Дейлайт беше именно такъв човек. Той маневрираше и лавираше, измисляше и планираше, ободряваше и подкарваше по-слабите, държеше страхливците в редиците на борбата и нямаше милост към дезертъорите.

Накрая, в началото на лятото, нещата започнаха да се оправят. Дойде ден, когато Дейлайт направи нещо, което не бе правил преди. Напусна кантората един час по-рано от обикновено, защото за пръв път от започването на кризата беше приключил преждевременно работата си. Преди да си тръгне, той се отби в частния кабинет на Хегън, за да си побърбят, и когато тръгна да си отива, му каза:

– Хегън, ние сме в чудесно състояние! Измъкваме се от заложната къща в добра форма и ще си отидем, без да оставим нито един залог неоткупен! Най-лошото мина и вече му се вижда краят! Ще постегнем юздите още някоя и друга седмица, може да ни попритиснат още малко, но след това ще се отпуснем и ще си плюем на ръцете!

Този път той промени програмата си. Вместо да отиде направо в хотела, започна да обикаля баровете и кафенетата, пиеше тук един коктейл, там един коктейл, а където срещнеш някой познат, и по два-три. След около един час влезе в бара „Партенон“, за да изпие последния коктейл преди вечеря. Цялото му същество беше приятно затоплено от алкохола и той бе изпаднал в прекрасно настроение. В единия ъгъл на бара няколко млади мъже мереха силите си по стария известен начин, като опираха лакти върху тезгяха и се мъчеха да наведат ръцете си надолу. Един широкоплещест млад гигант, без да мръдне лакът, сваляше ръцете на всички, които му се противопоставяха. Дейлайт се заинтересува.

– Това е Слосън – отговори барманът. – Хвъргач на чук от университетския отбор! Тази година счупи всички рекорди, дори и световния! Юначага, няма що!

Дейлайт кимна, отиде при него и намести ръката си.

– Бих искал да си опитам късмета в тази игра, синко! – каза той.

Младият мъж се засмя и вкопчи ръка в неговата; и за голямо учудване на Дейлайт ръката му бе наведена и опряна на бара.

– Чакайте малко! – измърмори той. – Нека опитаме още веднъж! Първия път сигурно не съм бил готов!

Ръцете им се вкопчиха отново. Всичко стана много бързо. Атаката на мускулите му веднага се превърна в защита и след напразна съпротива, ръката на Дейлайт бе наведена и опряна на бара. Дейлайт беше удивен. Нямаше никакъв трик. Умението им беше еднакво, дори неговото бе по-голямо. Той поръча по нещо за пиене и все още с удивление гледаше ръката си като някаква нова, чужда вещ. Той не познаваше тази ръка. Не беше същата ръка, с която си бе служил толкова години, това беше сигурно. Старата му ръка? Та за нея да наведе ръката на този млад юначага щеше да е играчка. Но тази ръка – той продължаваше да я гледа с такова съмнение и объркване, че предизвика шумния смях на младите хора.

Този смях го отрезви. Отначало и той се присъедини към него, но лицето му постепенно стана сериозно. Той се наведе към хвъргача на чук.

– Синко – каза той, – позволи ми да ти пошепна една тайна! Махни се оттук и престани да пишеш, преди да си започнал!

Младежът се изчерви гневно, но Дейлайт продължи твърдо:

– Слушай баща си и му позволи да ти каже това-онова! Аз самият съм млад човек, но не се чувствам така. Нека ти кажа, че преди няколко години да наведе ръката ти, би било все едно да набия дете от забавачницата!

Слосън го погледна с недоверие, а другите се хилеха и се натрупаха около Дейлайт, за да го накарат да продължи.

– Синко, не обичам да държа проповеди! За пръв път се разкайвам, и то ти ме накара! Видял съм туй-онуй на времето си и както можеш да забележиш, не съм от меко тесто. Но позволи ми да ти кажа: само дяволът знае колко милиона имам и бих ги дал всичките, още сега, на този бар, ако мога да надвия ръката ти! А това значи, че бих се отказал от цялата престрелка, само да се върна там, където бях, преди да прекъсна спането си под открито небе, преди да дойда в градските кокошарници да пия коктейли и да се возя на автомобил! Ето какво ми е, синко, това чувствам! Играта не си струва трудът. Погрижи се за себе си и от време на време си спомняй съвета ми! Лека нощ!

Той се обърна и излезе, залитайки. Понеже беше явно пиян,

изказването му не бе взето сериозно.

Все още замаян, Дейлайт се върна в хотела, вечеря и се приготви да ляга.

– Проклетото хлапе! – измърмори той. – Наведе ръката ми без никакво усилие! Моята ръка!

Той повдигна виновната ръка и с глупаво учудване се загледа в нея. Ръката, която никога не е била побеждавана! Ръката, от която се плашеха гигантите в Съркъл Сити! И някакво си хлапе от университета, смейки се в лицето му, я беше победило – и то два пъти! Диди беше права. Той не беше същият човек. Положението изискваше повече внимание, отколкото той му отделяше. Но не му беше сега времето. На сутринта, след като се наспи добре, щеше да се занимае с тая работа.

Глава XXII

Дейлайт се събуди с пресъхнали уста, пи доста вода от шишето до кревата му и подхвана нишката на разсъжденията си, където я бе изоставил предната вечер. Той направи преглед на подобрението във финансовата криза. Накрая нещата бяха почнали да се оправят. Още беше трудно, но нямаше вече големи опасности. Както беше казал на Хегън, засега беше достатъчно да се сложат юздите и да се играе внимателно. Щеше да има още неизбежни безредици и опасности, но те не бяха толкова големи, както тези, през които бяха вече минали успешно. И той беше здравата ударен, но се измъкваше без счупени кости, а това беше нещо, с което Саймън Даливър и много други не можеха да се похвалят. И нито един от приятелите му в работата не беше разорен. Беше ги заставил да стоят в редиците, за да го спасят, и по този начин и те самите се бяха спасили.

Мислите му се прехвърлиха върху случката в бара „Партенон“, където младият атлет бе навел ръката му. Той вече не беше поразен от това, но бе натъжен, както само един силен човек би могъл да се натъжи, когато види, че силата му го е напуснала. Изводите бяха твърде ясни, за да мами дори и себе си. Той знаеше защо ръката му бе победена. Не защото беше стар. Сега беше в разцвета на годините си и всъщност той трябваше да наведе ръката на атлета. Дейлайт знаеше, че си бе позволил доста нещо. Винаги беше гледал на силата си като на нещо постоянно, а ето че в течение на години тя бе изтичала равномерно от него. Както сам бе поставил диагнозата, той бе дошъл от живота на открито, за да

хване ръжда из градските кокошарници. Беше почти забравил да ходи пеша. Беше се отпуснал и се возеше в автомобили, файтони и трамваи. Не правеше никакви упражнения, а мускулите му бяха разядени от алкохола.

А струваше ли си трудът? Какво значеха в крайна сметка всичките му пари? Диди беше права. Можеше да си купи само един стол, а в същото време парите правеха от него най-презрения роб. Здравго обвързваха. Ето че и сега беше обвързан от тях! Дори и да искаше, днес не можеше да остане да лежи в кревата. Парите го викаха. Скоро щеше да свирне сирената на кантората му и той щеше да ѝ се подчини. Ранната слънчева светлина нахлуваше през прозореца му – прекрасен ден за езда из хълмовете с Боб, Диди и Маб. А всичките му милиони не можеха да купят този ден. Можеше да дойде някоя внезапна финансова бъркотия и той трябваше да е там, за да я посрещне. Тридесет милиона! И те бяха безсилни да убедят Диди да язди Маб – Маб, която бе купил, която никой не използваше, и тя дебелееше по пасищата. Какво представляваха тридесет милиона, когато не можеха да купят една разходка с момичето, което обичаше? Тридесет милиона! Караха го да идва тука, да отива там, висяха на шията му като воденични камъни, растяха и го погубваха, забраняваха му и му пречеха да спечели това момиче, което работеше за деветдесет долара на месец.

Кое е по-добро? – се питаше той. Точно това беше мисълта на Диди. Това беше смисълът на молитвата ѝ да се разори. Той вдигна провинилата се дясна ръка... Разбира се, че тя не можеше да обича тази ръка и това тяло, както ги бе обичала – силни и здрави преди години. Той самият не харесваше тялото и ръката си. Някакво младо хлапе си позволяваше да си играе с тях. Тялото му бе изневерило. Той изведнъж се надигна. Не, дявол да го вземе, той му беше изневерил! Той бе изневерил сам на себе си. Той бе изневерил на Диди. Тя беше права, хиляди пъти права и имаше достатъчно здрав разум, щом отказваше да се омъжи за един роб на парите с изгнил от уиски скелет.

Той стана от кревата и се огледа в дългото огледало на вратата на гардероба. Не беше никак красив.

Едновременните му слаби бузи ги нямаше. Сегашните бяха дебели и като че ли от собствената си тежест увисваха надолу. Той потърси жестоките черти, за които му беше говорила Диди, и ги откри, а в очите откри грубост, в очите, помътнели от снощните коктейли и от коктейлите на много месеци и години. Погледна ясно очертаните торбички под тях и се стресна. Нави ръкава на пижамата си. Нищо чудно, че

хвъргачът на чук бе надвил ръката му. Та това не бяха мускули! Те бяха изчезнали в пласт тлъстини! Свали горнището на пижамата си. Отново се ужаси, този път от дебелината на тялото си. Не беше приятна гледка. Стройният му корем се бе превърнал в търбух. Изпъкналите мускули на гърдите, рамената и стомаха се бяха превърнали в гънки от тлъстини.

Той седна на кревата и през мисълта му минаха картини от младежкото му превъзходно тяло, картини на лишенията, които бе понасял по-добре от другите, по-добре дори от кучетата и индианците, чиито нозе бе изгощавал сред невъобразимите дни и нощи по пътищата на Аляска, картини на подвизите и мощта, които го бяха направили цар сред онази здрава пионерска раса.

Това е старостта. Тогава пред мисления му взор мина старецът, когото бе срещнал в Глен Елен, който се качваше по хълма сред огньовете на слънчевия залез, с побеляла глава и брада, осемдесет и четири годишен, понесъл в ръка ведрото с пенливо мляко, а на лицето с израз на доволство от изминатия летен ден. Това се казва старост. „Да, господине, осемдесет и четири и по-пъргав от много други! – беше чул той да казва старецът. – И никога не съм стоял без работа. Минах през равнините с чифт волове и се бих срещу индианците в петдесет и първа, а по това време бях вече женен и имах седем деца!“

След това си спомни за старата жена, която правеше виното сред дъбравите, които ограждаха разчистеното и парче земя в планината; и за Фъргюсън, малкия човечец, който бе изскочил като заек на пътя, някогашния отговорен редактор на голям вестник, доволен сега да живее сред гората край своето изворче и отгледаните като деца плодни дървета. Фъргюсън беше разрешил задачата. Болнав и алкохолизиран, той бе избягал от докторите и от градските кокошарници, и целият бе попил здраве като гъба. Щом такъв болник, който докторите са били отписали, може да се превърне в здрав физически работник, какво ли не можеше да стори при подобни условия един човек като него, който беше само понапълнял? Той се видя пак с тяло, което си е възвърнало всички младежки качества, помисли за Диди и внезапно седна на кревата, стреснат от великата идея, която му хрумна.

Дейлайт не седя дълго. Мозъкът му както винаги работеше като стоманена пружина и мигновено обмисли идеята от всички страни. Това беше нещо голямо, по-голямо от всичко, което бе правил досега. Но той не се смути, взе идеята в двете си ръце, обърна я и я разгледа. Простотата ѝ го очарова. Той се захили радостно, взе решение и започна да се облича. Облечен наполовина, спря, за да говори по телефона.

Най-напред се обади на Диди.

– Тази сутрин недей идва в кантората! – каза той. – Ще дойда да те видя за малко!

Обади се и на други. Повика колата си. На Джонс нареди да изпрати Боб и Уолф в Глен Елен. Изненада Хегън, като го накара да прегледа нотариалния акт за ранчото в Глен Елен, и го помоли да състави нов на името на Диди Мейсън.

– На чие име? – попита Хегън.

– Диди Мейсън – отговори невъзмутимо Дейлайт. – Изглежда, че тази сутрин не се чува добре по телефона. Д-и-д-и М-е-й-с-ъ-н. Разбра ли?

След половин час той летеше към Бъркли. И за пръв път голямата, червена кола спря право пред къщата. Диди предложи да го приеме в гостната, но той поклати глава и кимна към нейната стая.

– Там! – каза той. – Друго място няма да е подходящо.

Когато вратата се затвори, той протегна ръце и я прегърна. След това сложи длани на рамената ѝ и я погледна в лицето.

– Диди, ако ти кажа ясно и просто, че ще живея в ранчото на Глен Елен, че няма да взема нито цент със себе си, че ще работя за всяка хапка, която изяждам и че никога вече няма да участвам в играта на финансистите и bankerите, ще дойдеш ли с мене?

Тя извика тихичко от радост и той я привлече до себе си. Но в следващия момент тя се отдръпна и дланите му пак бяха върху рамената ѝ.

– Аз... аз не мога нищо да разбера! – каза тя задъхана.

– Още не си отговорила на предложението ми, макар че вярвам, че няма нужда от отговор! Веднага отиваме да се оженим и тръгваме. Вече изпратих Боб и Уолф. Кога ще си готова?

Диди не можа да сдържи усмивката си.

– Божичко, какъв мъж! Като ураган! Съвсем съм объркана. А още нищо не си ми обяснил!

Дейлайт се усмихна в отговор.

– Виж какво, Диди, картоиграчите наричат това игра с открити карти. Стига вече сме флиртували, стига сме си правили фасони и сме си играли на любов отдалече! Нека кажем всичко направо – истината, цялата истина, и нищо освен истината. Отговори ми сега на няколко въпроса, а после и аз ще ти отговоря! – Той млъкна за малко. – Всъщност аз имам само един въпрос: обичаш ли ме достатъчно, за да се ожениш за мене?

– Но... – започна тя.

– Без „но“! – прекъсна я остро той. – Играем с открити карти. Когато казвам да се оженим, имам пред вид това, което казах още от начало-то, че ще идем да живеем в ранчото. Обичаш ли ме достатъчно, за да дойдеш с мен?

Тя го погледна, след това клепачите и се спуснаха и от цялото и същество сякаш се излъчваше съгласие.

– Хайде, тогава да тръгваме! – Мускулите на краката му се напрягнаха несъзнателно, като че искаше да я поведе към вратата. – Колата ми чака пред вратата. Няма какво да се бавим, вземи си само шапката!

Той се наведе над нея.

– Мисля, че е позволено – каза той и я целуна.

Целувката им беше продължителна, после тя първа проговори:

– Още не си отговорил на въпросите ми. Как е възможно всичко това? Как е възможно да напуснеш работата си? Да не се е случило нещо?

– Не, още нищо не се е случило, но скоро ще се случи! Взех при-сърце твоята проповед и се покаях. Ти си моят бог и аз идвам да ти слу-жа! Всичко останало може да върви по дяволите. Ти беше права. Бях роб на парите си и понеже не мога да служа на двама господари едновре-менно, оставям парите настрана. Предпочитам теб пред всичките па-ри на света, това е всичко! – Той отново я притисна в ръцете си. – Сега си моя, Диди, наистина си моя! Искам да ти кажа и още нещо! Изпих последната чаша алкохол. Омъжваш се за вкиснат от уиски мъж, но съп-ругът ти няма да е повече такъв. Той ще се превърне толкова бързо в друг човек, че няма да го познаеш. След няколко месеца, горе в Глен Елен, ще се събудиш някоя сутрин, ще откриеш в къщата един съвсем непознат човек и ще трябва отново да се запознаваш с него. Ти ще ка-жеш: „Аз съм госпожа Харниш, а вие кой сте?“, а аз ще кажа: „Аз съм по-младият брат на Елам Харниш. Току-що пристигам от Аляска, за да присъствам на погребението!“ – „Какво погребение?“ – ще попиташ ти. А аз ще кажа: „Ами че на погребението на онзи негодник, картоиграч и пияница Бърнинг Дейлайт, дето умря от затлъстяване на сърцето, поне-же цели дни и нощи играеше на бизнес! Да, госпожо – ще кажа аз. – Да, той наистина беше безнадежден случай, но ето че аз дойдох да го заместя и да ви направя щастлива! А сега, госпожо, ако ми разрешите, докато вие пригответе закуската, аз ще се разходя до ливадата и ще издоя кравата!“

Той отново я хвана за ръка и тръгна към вратата. Когато тя се възп-ротиви, Дейлайт се наведе и я зацелува.

– Наистина съм жаден за тебе, мъничката ми! – прошепна той. –

Пред тебе тридесет милиона приличат на тридесет цента!

– Седни и бъди разумен! – помоли го тя, с изчервени бузи, а златистата светлина в очите и беше по-златиста от всеки друг път.

Но Дейлайт беше твърдо решил и седна само след като я притегли до себе си и я обгърна с ръка.

– „Да, госпожо! – ще кажа аз. – Бърнинг Дейлайт наистина беше добро момче, но по-добре, че се махна! Той напусна живота на открито, не се завиваше вече в заешки кожи и не спеше в снега и отиде да живее в градските кокошарници. Той навири крака, престана да работи и взе да живее само с мартини и шотландско уиски. Той мислеше, че ви обича, госпожо, и полагаше някакви усилия, но коктейлите обичаше повече, повече обичаше парите си, повече обичаше и себе си, пък и всичко друго обичаше повече от вас. – А след това ще кажа: – Госпожо, погледнете ме, само за да видите колко се различавам от него! Не изпитвам жажда за коктейли и всичките пари, които имам, са само един долар и четиридесет цента и трябва да купя нова брадва, понеже старата е съвсем захабена, и мога да ви обичам десет пъти повече от първия ви съпруг! Виждате ли, госпожо, той беше съвсем затлъстял. А по мене няма и грам тлъстина! – Тогава ще навия ръкав, да ги покажа ръката си, и ще кажа: – Госпожа Харниш, след като бяхте женена за тази стара, тлъста торба с пари, ще се съгласите ли да се омъжите за такъв млад и строен момък като мене?“ А ти само ще изтриеш една сълза, пролята за бедния, стар Дейлайт, и ще се наведеш към мене със съгласие в очите, а аз може би ще се изчервя малко, защото съм много млад, и ще те прегърна както сега, а после – после ще се ожена за вдовицата на брат си и ще изляза да свърша някоя и друга работа, докато тя сготви нещо за хапване!

– Но още не си отговорил на въпросите ми! – упрекна го тя, като се откъсна, зачервена и щастлива, от прегръдката, с която бе завършил разказа.

– Кажи, какво точно искаш да знаеш? – попита той.

– Искам да знам как ще бъде възможно всичко това? Как ще можеш да напуснеш работата си точно сега? Какво значеше това, че нещо ще се случи много скоро? Аз... – тя се поколеба и се изчерви. – Аз отговорих на твоите въпроси!

– Хайде да отидем и да се оженим – подкани я той и цялата веселост на думите му се отрази и в очите. – Знаеш, че трябва да отстъпя мястото си на по-малкия си брат и не ми остава да живея дълго! – Тя направи недоволна гримаса, а той продължи сериозно: – Виж каква е цялата работа, Диди! От началото на кризата работя не като кон, а като

четиридесет коне и въпреки това през цялото време мислите, на които ти ме наведе, се готвеха да дадат плод. И тази сутрин дадох плод, това е всичко! Започнах да се надигам от кревата с намерението да отида в кантората както винаги. Но не отидох в кантората. Точно тогава те дадох плод. Слънцето светеше през прозореца и знаех, че сред хълмовете трябва да е прекрасно. Знаех, че искам да яздя с теб из хълмовете точно трийсет милиона пъти повече, отколкото исках да отида в кантората. И през цялото време знаех, че това е невъзможно. А защо? Заради кантората. Кантората не ми позволяваше. Всичките ми пари се възпротивиха, препречиха се на пътя ми и не ме пускаха. Парите си имат един проклет начин винаги да се препречват на пътя! Сама го знаеш!

Тогава реших, че съм стигнал на кръстопът. Единият път водеше към кантората. Другият водеше към Бъркли. И аз поех пътя към Бъркли. Никога вече няма да стъпя в кантората. Всичко това е минало, свършено, приключил съм с него и оставям всичко да пропадне, ако ще. Твърдо съм решил. Виждаш ли, станах религиозен и приех една твърде стара вяра; това е любовта, а тя е по-стара и от най-старата религия. Това е ТО, ето какво е то – ТО с големи букви!

Тя го погледна внезапно, почти уплашена.

– Искаш да кажеш?... – започна тя.

– Искам да кажа точно това. Започвам наново. Оставям всичко да пропадне. Когато тридесетте милиона застанаха срещу мене и ми казаха, че днес не мога да изляза с тебе из хълмовете, аз реших, че е дошло времето да се действа. И ето че започвам да действам! Имам тебе, силата да работя и малкото ранчо в Сонома. Това е всичко, което искам, и само това ще запазя от състоянието си заедно с Боб, Уолф, един куфар и сто и четиридесет юзди от конски косми. Всичко друго се маха и много се радвам, че се отървам от него. Другото е само боклук!

Но Диди настояваше.

– Тогава цялата тази... тази огромна загуба съвсем не е неизбежна, така ли? – попита тя.

– Не съм казал това. Тя е неизбежна. Ако тези пари си мислят, че могат да ми се изпречат отпред и да ми кажат, че не бива да излизам с тебе на езда...

– Не, не, бъди сериозен! – прекъсна го Диди. – Не искам да кажа това и ти го знаеш. Искам да знам, дали от гледна точка на бизнеса този крах е неизбежен?

Той поклати глава:

– Можеш да се хванеш на бас, че не е! В това е цялата работа. Не се

отказвам, понеже съм победен от кризата и трябва да се откажа! Не, уволнявам бизнеса след като съм победил кризата, и сега печеля, без да си мръдна пръста! Това показва колко малко ме е грижа за бизнеса! Само ти имаш значение, мъничката ми, и затова играя по този начин!

Но тя се отдръпна от ръцете му, които я прегръщаха.

– Ти си луд, Елам!

– Наречи ме пак така! – прошепна той във възторг. – Това е сладко от звука на милионите!

Тя не обърна внимание на думите му.

– Това е лудост! Ти не знаеш какво правиш!...

– О, напротив, знам – увери я той. – Старая се да спечеля най-съкровеното желание на сърцето си. Та малкото ти пръстче струва повече.

– Бъди за момент разумен!

– Никога не съм бил по-разумен през живота си. Знаем какво искам и ще си го взема! Искам тебе и живот на открито! Искам краката ми да са далеч от паважа, а ухото от телефона! Искам едно малко ранчо сред най-красивата местност, която бог е създал, и искам сам да върша всичката работа из ранчото – да доя кравите, да цепя дърва, да чистя на конете, да ора земята и всичко останало; искам също и ти да си с мене в къщата! Уморен съм от всичко друго и ми е опротивяло. Аз съм най-щастливият човек на този свят, защото имам нещо, което не се купува с пари. Имам тебе, а тебе не могат да те купят нито тридесет милиона, нито триста милиона, нито тридесет цента...

Едно почукване на вратата го прекъсна и той остана да се вглежда възхитен в „Седящата Венера“ и другите хубави дреболии на Диди, пръснати из стаята, а тя отиде да се обади на телефона.

– Обажда се мистър Хегън – каза тя, като се върна. – Той чака на телефона. Казва, че било много важно!

Дейлайт поклати глава и се усмихна:

– Кажи, моля те, на мистър Хегън да затвори. Аз приключих с кантората и не желая да слушам каквото и да било!

След една минута тя пак се върна.

– Той отказва да затвори. Каза ми да ти кажа, че в кантората те чакат Ънуин и Харисън. Мистър Хегън каза, че Гримшоу и Ходжкинс си имат неприятности. Имало изгледи да фалират. Каза и нещо за поръчителство.

Тези сведения бяха наистина поразителни. И Ънуин, и Харисън представляваха големите банкови корпорации, а Дейлайт знаеше, че ако фирмата „Гримшоу и Ходжкинс“ фалира, тя ще повлече доста фалити

след себе си и положението ще стане твърде сериозно. Но Дейлайт се усмихна, поклати глава и със стереотипния глас, който употребяваше в кантората, каза:

– Мис Мейсън, ще бъдете ли така добра да кажете на мистър Хегън, че няма какво да се прави и да затвори телефона!

– Не прави това! – каза умолително тя.

– Гледай и ще видиш! – мрачно и твърдо отвърна той.

– Елам!

– Кажй го отново! – извика той. – Кажй го отново и цяла дузина Гримшоувци и Ходжкинсовци могат да се разорят!

Той я хвана за ръката и я привлече към себе си.

– Остави Хегън да виси на телефона, докато се измори. В ден като този не можем да изхабим нито минутка за него. Той е влюбен само в книгите и нещата, а аз държа в ръцете си истинска, жива жена, която ме обича, въпреки че през цялото време се опъва!

Глава XXIII

– Но аз знам нещичко за войната, която водиш от толкова време – възрази Диди. – Ако спреш сега, всичко, което си направил, всичко ще бъде разрушено! Нямаш право да се откажеш! Не можеш да се откажеш!

Дейлайт беше упорит. Той поклати глава и се усмихна закачливо:

– Нищо няма да бъде разрушено, Диди, съвсем нищо. Ти не разбираш тази спекулантска игра. Всичко се върши на хартия. Не разбираш ли? Къде е златото, което съм изкопал от Клондайк? В двадесет доларовите златни монети, златните часовници и сватбените халки. Каквото и да стане с мене, златните монети, часовниците и сватбените халки ще останат. Да предположим, че умра сега. Това няма да се отрази с нищо на златото. Същото е и с нашето положение. Всичко, което имам, е на хартия. Имам документите за хиляди акра земя. Добре. Нека изгоря заедно с хартията! Земята нали ще остане? Дъждът я мокри, семената поникват от нея, дърветата растат отгоре и, къщите седят, а трамваите пътуват по нея. Работата се върши само на хартия. Да изгубя хартиите или да загубя живота си, е все същото; това няма да промени нито песъчинка, нито пък ще извърне настрана една тревичка! Нищо няма да се загуби – нито една подпора от пристана, нито един клин от релсовия път, нито грам дим от комините на фериботите. Трамваите ще продължават

да се движат независимо дали аз или някой друг държи документите. Потокът се устреми към Оуклънд. Хората започват да се стичат насам. Отново продаваме места за строеж. Потокът не може да бъде спрял. Независимо какво ще стане с мене и хартиите, тези триста хиляди души ще дойдат. И ще има трамвай, за да ги возят, и къщи, за да ги приютят, и вода, за да пият, и електричество, за да се осветяват, и всичко останало!

По това време Хегън пристигна с автомобил. През отворения прозорец чува свирката му и го видяха да спира до голямата червена кола. В колата бяха Ънуин и Харисън, а до шофьора седеше Джонс.

– Ще се видя с Хегън – каза Дейлайт на Диди. – Останалите няма нужда да идват. Могат да почакаат в колата.

– Да не е пиян? – обърна се шепнешком Хегън към Диди на вратата.

Тя поклати глава и го въведе в стаята.

– Добро утро, Лари – посрещна го Дейлайт. – Седни и си почини. Струва ми се, че си развълнуван!

– Развълнуван съм! – озъби се малкият ирландец – Ако не се направи веднага нещо, „Гримшоу и Ходжкинс“ ще фалират! Защо не дойде в кантората? Какво смяташ да правиш?

– Нищо – мързеливо проточи Дейлайт. – Освен да ги оставя да фалират!...

– Но...

– Не съм имал вземане-даване с „Гримшоу и Ходжкинс“. Нищо не им дължа. Пък и аз самият ще фалирам! Виж какво, Лари, ти ме познаваш. Знаеш, че когато реша нещо, не се разколебавам! Добре, сега съм решил. Уморен съм от цялата тази игра. Отгърсвам се от нея колкото може по-бързо, а фалитът е най-бързият начин.

Хегън с ужас се вгледа в шефа си, след това премести поглед към Диди, която му кимна със съчувствие.

– Нека фалират, Лари – продължи Дейлайт. – Трябва само да запазиш себе си и всичките ни приятели. Слушай сега да ти кажа какво да правиш! Всичко е подготвено. Не трябва никой да пострада! Всички, които са ме поддържали, трябва да излязат здрави и читави. Веднага трябва да се изплатят всички закъснели надници и заплати. Всичките пари, които съм отклонил от водопроводната, трамвайната и фериботната компания, трябва да бъдат върнати. И ти самият няма изобщо да пострадаш. Компаниите, от които имаш акции, ще се отърват...

– Ти си полудял, Дейлайт! – извика малкият адвокат. – Всичко това е чиста лудост! Какво ти става? Да не си вземал наркотик?

– Точно така – усмихна се в отговор Дейлайт. – Вземах наркотик и сега се освобождавам от влиянието му! До гуша ми дойде да живея в града и да играя тази игра. Отивам сред природата, при слънчевата светлина и зелената трева. И Диди идва с мене. Така че имаш случая пръв да ни поздравяш!

– Ще поздравя... дявола! – заекна Хегън. – Няма да търпя подобна глупост!

– О, ще търпиш; защото иначе крахът ще е по-голям и много хора ще пострадат. Ти имаш сега към милион и малко повече и ако ме послушаш, ще се измъкнеш със здрава кожа! Аз искам да пострадам, и то докрай! Точно това искам и няма човек или група хора, които да могат да се противопоставят на желанието ми. Разбираш ли, Хегън? Разбираш ли?

– Какво сте му направили? – озъби се Хегън на Диди.

– Почакай малко, Лари! – За пръв път гласът на Дейлайт стана отново остър и по лицето му изпъкнаха старите черти на жестокостта. – Мис Мейсън ще стане МОЯ съпруга и нямам нищо против да и говориш, каквото си искаш, но ще трябва да промениш тона си или много бързо ще отидеш в болница и това ще бъде по-неочаквано и от финансов крах. Ще ти кажа и нещо друго. Всичко това е моя идея!

Хегън тъжно поклати глава и продължи занемял да гледа Дейлайт.

– Разбира се, ще бъде назначена временна управителна комисия – посъветва Дейлайт, – но няма да е за дълго и няма да безпокоят никого! Веднага трябва да спасиш всички – хората, които ми оставяха заплатите си, всички кредитори и концерните, които са ни подкрепяли. Онази земя, за която се пазарим с агентите от Ню Джърси! Те ще закупят изцяло няколко хиляди акра, ако им отстъпите малко. Участъкът във Фермънт е каймакът на тия парцели и там те биха достигнали до хиляда долара за акър, дори повече. Това ще помогне малко. Виж, за ивицата от петстотин акра зад него бъди доволен, ако вземеш и по двеста долара за акър!

Диди, която едва слушаше, изглежда, изведнъж се реши на нещо, пристъпи напред и се изправи пред двамата мъже. Лицето ѝ беше бледо, но решително и когато го погледна, Дейлайт си спомни за първия път, когато тя се бе качила на Боб.

– Чакайте! – каза тя. – Искам да кажа нещо. Елам, ако направиш тази лудост, няма да се омъжа за тебе! Отказвам да се омъжа за тебе!

Въпреки мъката, която изпитваше, Хегън и хвърли бърз, благодарен поглед.

– Ще рискувам по тоя въпрос! – започна Дейлайт.

– Чакай! – прекъсна го отново тя. – Обратното, ако не направиш това, ще се омъжа за тебе!

– Нека се разберем ясно! – Дейлайт говореше с отливаща бавност и спокойствие. – Доколкото разбирам, ако продължа да работя, ще се омъжиш за мене? Ще се омъжиш за мене, ако продължа да работя като вол и да пия мартини?

След всеки въпрос той прекъсваше, а тя кимаше в знак на съгласие.

– И ще се омъжиш веднага за мене?

– Да.

– Днес? Сега още?

– Да.

Той помисли малко.

– Не, мъничката ми, тази работа няма да стане! Нищо няма да излезе от това и ти го знаеш! Желая те, и то цялата; а за да те получа, трябва да ти се отдам изцяло! Продължа ли да работя, твърде малко от мен ще остане за даване. Ако двамата сме заедно в ранчото, аз съм сигурен и в двама ни. Сигурен съм в тебе във всеки случай. Можеш да си приказваш, каквото щеш, но въпреки това ще се омъжиш за мене. А сега, Лари, по-добре ще е да тръгваш! След малко ще бъда в хотела и понеже няма вече да стъпя в кантората, донеси всичко, което трябва да се подпише, в стаята ми. Там можеш винаги да ме намериш по телефона. Фалитът ми ще стане. Ясно ли е? Напуснал съм вече и ме няма!

Той се изправи, за да даде знак на Хегън да си върви. А Хегън беше съвършено замаян. Той също се изправи, но безпомощно се оглеждаше наоколо.

– Чиста, абсолютна лудост! – измърмори той.

– Дръж се, Лари! Винаги си говорил за чудесата на човешката природа. Ето сега ти давам още един пример именно за това, а ти не го оценяваш! Аз съм по-голям мечтател от тебе, това е всичко. И мечтата ми сигурно ще се сбъдне. Това е най-голямата, най-хубавата мечта, която съм имал някога, и съм се заел да я осъществя...

– Като загубиш всичко, което имаш! – избухна Хегън.

– Точно така. Като изгубя всичко, което имам. Не го и искам! Но стоте и четиридесет юзди от конски косми ще си запазя въпреки всичко... А сега по-добре ще е да побързаш при Ънуин и Харисън и да отидеш в града. Ще си бъда в хотела и можете да ми се обадите по всяко време!

Той се обърна към Диди веднага щом Хегън излезе и я хвана за ръката.

– А сега, мъничката ми, няма вече нужда да отиваш в кантората! Смятай се за уволнена. И помни, че съм ти бил работодател и ще трябва да дойдеш при мене за препоръка, а ако не си съвсем послушна, няма да ти я дам. Междувременно си почини и помисли какво искаш да вземеш, защото ще трябва да подредим къщата с твоите неща, поне по-официалните помещения!

– Но, Елам, няма, няма да сторя това! Ако извършиш тази лудост, никога няма да се омъжа за тебе!

Тя се опита да си измъкне ръката, но той я хвана още по-здраво, грижовна, бащинска ласка.

– Ще бъдеш ли откровена и честна? Добре, ето ти! Какво предпочитай – мене и парите или мене и ранчото?

– Но... – започна тя.

– Без но! Мене и парите ли?

Тя не отговори.

– Мене и ранчото ли?

Тя пак не отговори, но той не се разтревожи.

– Виждаш ли, аз знам отговора ти, Диди, и няма какво повече да говорим! Напускаме и отиваме по хълмовете в Сонома. Решавай какво да опаковаш и след няколко дена ще изпратя работници, за да свършат каквото трябва. Това ще бъде почти последната работа, която друг ще върши за нас. Разопакованото и нареждането ще си го вършим вече сами!

Тя направи последен опит.

– Елам, няма ли да се вразумиш? Има време да промениш решението си. Мога да телефонирам и да хвана мистър Хегън веднага щом стигне в кантората...

– Та аз ли съм единственият разумен човек в цялата тази тълпа? – отвърна той. – Погледни ме, не съм ли спокоен и щастлив като цар, а те се мотаят наоколо като куп уплашени кокошки, на които предстои да ги колят!

– Ако мислех, че ще помогне, бих заплакала! – заплаши го тя.

– Тогава сигурно ще трябва да те прегърна и да те успокоя! – отвърна той на заплахата ѝ. – А сега ще си вървя! Много лошо стана, че продаде Маб, можеше да я изпратиш на ранчото. Но ще се погрижа да ти намеря някаква кобила за езда!

Когато Дейлайт застана на върха на стъпалата и си тръгна, тя каза:

– Няма нужда да изпращаш работници! Нищо няма да се опакова, защото няма да се омъжа за тебе!

– Хич не ме е страх – отвърна той и слезе надолу по стъпалата.

Глава XXIV

След три дни Дейлайт отиде в Бъркли с червената си кола. Караше я за последен път, защото на другия ден голямата машина смени притежателя си. Трите дни бяха пълни с напрежение, защото неговият крах беше най-големият, който кризата бе предизвикала в Калифорния. Вестниците пишеха само за тази новина и точно тия, които по-късно откриха, че Дейлайт изцяло е защитил интересите им, вдигнаха голям вой на възмущение. Когато тези факти излязоха на бял свят, те станаха причина да се разпространи нашироко слуха, че Дейлайт е полудял. Търговците и финансистите бяха убедени, че разумен човек не може да постъпи по този начин. От друга страна, продължителното му пиене и любовната история с Диди не се узнаха никога и единственото възможно обяснение беше, че дивият финансист от Аляска е полудял. А Дейлайт се хилеше и потвърди подозренията, като отказа да види репортерите.

Той спря колата пред вратата на Диди и я посрещна с обичайната си стремителност, като я прегърна, преди да проговори.

– Направих го! – съобщи той. – Разбира се, ти си видяла вестниците. Разорен съм напълно и дойдох да разбера кой ден искаш да тръгнем за Глен Елен. Трябва да е скоро обаче, защото в тия дни е твърде скъпо да се живее в Оуклънд. Платил съм си в хотела само до края на седмицата и не мога да си позволя да остана повече. От утре ще съм принуден да използвам трамваите, а за тях трябва доста петачета.

Той спря, зачака и я погледна. По лицето ѝ се изписа нерешителност и вълнение. След това добре известната усмивка се появи на устните ѝ в очите и накрая тя отхвърли глава назад по познатия му момчешки начин и се изсмя...

– Кога ще дойдат работниците да опаковат? – попита тя.

Тя отново се засмя и се престори, че иска да избяга от мечешката му прегръдка.

– Мили Елам – пошепна тя, – мили Елам! – И за първи път тя сама го целуна.

Гальовно прекара ръка през косата му.

– Сега очите ти са златни – каза той. – Мога да погледна в тях и да кажа точно колко ме обичаш.

– Били са съвсем златни за тебе, Елам, още много отдавна! Мисля, че в нашето малко ранчо ще бъдат винаги златни.

– В косата ти също има злато – блестящо злато. – Той обърна

ненадейно лицето ѝ, задържа го в ръцете си и се загледа продължително в очите и. – А и онзи ден, когато каза, че няма да се омъжиш за мене, очите ти пак бяха пълни със злато!

Тя кимна и се засмя.

– Щеше да стане, както ти искаше! – призна тя. – Но не можех да взема участие в такава лудост. Но през цялото време те обичах, Елам, защото беше едно голямо дете, което счупва тридесет милионната си играчка, защото му е омръзнало да си играе с нея! И когато казвах „не“, знаех през цялото време, че е „да“! И съм сигурна, че очите ми са били златни през цялото време. Беше ме само страх, че няма да успееш да загубиш всичко. Защото, мили, знаех си, че ще се омъжа за тебе във всички случаи, а пък така исках само тебе, ранчото, Боб, Уолф и юздите от конски косми! Да ти кажа ли една тайна? Веднага щом си отиде, телефонирах на човека, на когото продадох Маб!...

Тя скри за миг лице в гърдите му, а след това го погледна отново, потънала в щастие.

– Виждаш ли, Елам, въпреки че устата ми говореха противното, още тогава бях решила... Аз... аз просто трябваше да се омъжа за тебе! Но се молах да успееш да загубиш всичко! И така, опитах се да намеря Маб. Но човекът я беше продал и не знаеше какво е станало с нея! Виждаш ли, исках да яздя с тебе по хълмовете в Глен Елен, яхнала Маб, а ти – Боб, също както яздехме из Пиемонтските хълмове.

Дейлайт го засърбя езика да и каже къде се намира Маб, но се съдржа.

– Обещавам да ти намеря друга кобила, която ще харесаш колкото Маб! – каза той.

Но Диди поклати глава – за кобилата тя не можеше да бъде утешена.

– Дойде ми на ума нещо! – каза Дейлайт, като побърза да измести разговора на по-безопасна почва. – Ние бягаме от градовете и ти нямаш никакъв роднина, така че не ми изглежда редно да започнем, като се оженим в града. Та ето какво предлагам: аз ще замина за ранчото, ще постегна къщата и ще освободя пазача. Ти ще ме последваш след два дена и ще дойдеш със сутрешния влак. Аз ще съм уредил всичко с пастора и той ще ни чака. А ето и още нещо! Ще си вземеш дрехите за езда в един куфар. Щом свърши церемонията, ще отидеш в хотела и ще се облечеш. След това ще излезеш и ще ме намериш да чакам с два коня, и ще тръгнем към ранчото, така че веднага ще видиш най-хубавите му места. А ранчото е наистина хубаво. И тъй, щом се разбрахме по този

въпрос, ще те чакам със сутрешния влак в други ден.

Диди заговори и се изчерви.

– Такъв ураган си!...

– Да, госпожо! – проточи той. – Не обичам да хабя дневната светлина! А ние двамата сме изхабили купища от дневна светлина. И двамата сме били възмутителни разсипници! Можехме да сме женени преди години.

Два дена по-късно Дейлайт чакаше пред хотела в Глен Елен. Церемонията бе завършила и той бе оставил Диди да влезе в хотела и да се преоблече за езда, а сам бе отишъл да доведе конете. И сега държеше Боб и Маб, а Уолф лежеше в сянката на коритото за водопой и го поглеждаше. Двата дена под калифорнийското слънце бяха вече оставили нов, лек загар върху стария бронзов цвят на лицето му. Но когато видя Диди да излиза от вратата с камшик в ръка, облечена в пола от кадифе и кожените ботушки, познати му от дните из Пиемонтските хълмове, бузите на Дейлайт се оцветиха още по-силно, а очите му загоряха. Тя го погледна и нейното лице също се зачерви. След това погледна към конете и видя Маб. Но погледът и отскочи обратно към него.

– О, Елам! – въздъхна тя.

Вздишката ѝ беше почти като молитва, но молитва, изпълнена с хиляди скрити значения. Дейлайт се опита да даде вид, че нищо не разбира, но сърцето му пееше твърде възторжено, за да превърне всичко в обикновена закачка. В името му, което бе произнесла, се съдържаше упрек, подсладен с благодарност, смесица на любов и щастие.

Тя пристъпи, поглади кобилата, отново се обърна да го погледне и пак въздъхна:

– О, Елам!

Всичко, което прозвуча в гласа ѝ, се отрази и в очите ѝ, и Дейлайт надзърна в бездна, толкова дълбока, че не би могла да я опише човешката реч – цялата необятна тайнственост, цялото чудо на любовта и жената.

Той отново потърси шеговити думи, но мигът беше прекалено тържествен, за да има място дори за любовни закачки. И двамата мълчаха. Тя пое юздите и той ѝ подаде ръка, за да стъпи на нея. Диди подскочи, когато той я повдигна, и се намести на седлото. В следващия миг и той се беше качил на коня и застана до нея. Уолф поведе с обичайния си вълчи тръс и те се заизкачваха по хълма, който извеждаше от градчето – двама влюбени върху два кафявочервени коня, тръгнали на езда сред топлия летен ден към медения си месец. Дейлайт се чувстваше опиянен,

сякаш бе пил вино. Намираше се на най-високия връх в живота си. Никой не можеше и не беше се изкачвал по-високо. Това беше денят на дните му, денят на неговата любов, времето, когато се намира съпругата, и всичко е увенчано от девственото притежание на онази, която бе казала „О, Елам!“, и от гласа, с който го бе казала, и от погледа, с който го бе погледнала от дъното на душата си.

Те изкачиха билото на хълма и той наблюдаваше радостта, която се изписа по лицето и, когато видя красивата гледка. Показа й гъсто обраслите с дървета хълмове отвъд вълнистите узрели жита на нивите.

– Те са наши – каза той. – А това е само една част от ранчото! Почакай, докато видиш големия каньон. Там има еноти, а тука, по склоновете на Сонома, има видри. А елените! – цялата планина гъмжи от тях! Ако потърсим повечко, можем да подплашим и някой когуар. А виж там онази малка ливада – няма да ти казвам нищо повече! Почакай и сама ще видиш.

Те се отклониха при портата, където пътят към мястото за копаене на глина прекосяваше ливадите, и двамата с възхищение поеха дъха на зрялото сено, който лъхна право в ноздрите им. Както и при първото му идване, чучулигите издаваха звънките си чуруликания и изхвърчаха пред конете, а когато стигнаха до гората, изпъстрена с малки цветни полянки, чучулигите отстъпиха на кълвачите и сините сойки.

– Сега сме на наша земя – каза той, когато напуснаха ливадите. – Оттук се стига до най-гористата и насечена част. Почакай само и ще видиш!

Също както през първия ден той обърна встрани от кариерата за глина и пресече гората вляво, отмина първия извор и накара конете да прескочат разрушената ограда. Оттук нататък Диди изпадна в неспирен възторг. До изворчето, което бълбукаше сред секвоите, растеше друга дива лилия, понесла на нежното си стебло огромния фонтан на белите восъчни камбанки. Този път той не слезе от коня, а поведе през дълбокия каньон, където потокът бе пробил път сред хълмовете. Тук Дейлайт бе поработил преди това и сега една хлъзгава и стръмна конска пътека прекосяваше потока. Те минаха нататък през полумрака на секвоите и още по-нататък през плетеницата от мадронови дървета и дъбове. Излязоха на малка поляна от няколко акра, където тревата достигаше до кръста.

– Наше – каза Дейлайт.

Тя се наведе от седлото, откъсна един стрък и го захапа.

– Сладка планинска трева! – извика тя. – Точно такава обича Маб.

И през цялото време, докато язدهа, тя продължаваше да пуска възглицания на изненада и възхищение.

– И никога не си ми разправял за това! – го упрекна тя, когато погледнаха през просеката над спускащите се надолу гористи склонове към извивката на долината Сонома.

– Ела! – каза той. И те се върнаха през горската сянка, прекосиха потока и стигнаха до дивата лилия при извора.

И тука, където пътят водеше нагоре из гъсталака по стръмния хълм, той бе прокарал примитивна конска пътека. Когато се изкачваха по зигзагите, те поглеждаха от време на време през морето от листа. Но погледът им се спираше винаги от зелената стена и през цялото време горският свод се извисяваше над тях като само тук-таме малки пролуки позволяваха да проникват слънчеви лъчи. Навсякъде наоколо им растяха различни видове папрати, от най-малките до най-едрите, високи по шест до осем фута. Докато се изкачваха, под себе си виждаха огромни чепати стволове и клони на стари дървета, а над себе си – същите чепати клони.

Диди спря коня и въздъхна от толкова много красота.

– Като че сме плувци – каза тя, – които се издигат към повърхността през басейн от зелено спокойствие! Там горе някъде са небето и слънцето, но тук е басейнът и ние сме много, много дълбоко!

Те подкараха конете, но едно малко цвете, което се подаваше сред папратите, привлече вниманието ѝ и я накара отново да спре.

Стигнаха билото и изскочиха от басейна, сякаш в друг свят, защото сега бяха сред горичка от млади мадронов дървета и гледаха надолу откритите, залени от слънчева светлина склонове, покращащите се треви, ивиците от сини и бели немофилии, които покриваха с килим малката ливада от другата страна на поточето. Диди плесна с ръце.

– Наистина по-красиво е от мебелите в кантората – забеляза Дейлайт.

– Наистина е по-красиво! – отвърна тя.

И Дейлайт, който знаеше слабостта си да употребява често думата наистина, разбра, че тя я беше повторила нарочно и с любов.

Те прекосиха потока и хванаха говедарската пътека по скалистия хълм през ниската горичка от манцанита, после излязоха в другата малка долинка с поточе, заобиколено от ливади.

– Ще се учудя доста, ако не вдигнем скоро някой пьдпъдък! – каза Дейлайт.

И едва думите му бяха излезли от устата, когато се чу внезапно пърхане на крила и навсякъде около Уолф заизлитаха стари пьдпъдци,

а младите тичаха да се скрият и изчезваха като по чудо пред самите им очи.

Той ѝ показа ястребовото гнездо, което бе открил на върха на поразената от гръм секвоя, а тя откри едно гнездо на горска мишка, което той не бе забелязал по-рано. След това те хванаха горската пътека и излязоха на открито там, където на десетина акра от червената вулканична пръст растяха лозите. След това минаха по говедарската пътека през няколко горички, храсталаци и пръснати сред тях полянки и се спуснаха по склона до мястото, където до устието на големия каньон бе кацнала къщата и можеше да се види едва когато човек стигнеше съвсем близо до нея.

Докато Дейлайт връзваше конете, Диди застана на широката веранда, която се простираше по цялата дължина на къщата. Беше настъпило сухото, топло спокойствие на калифорнийското пладне. Сякаш целият свят бе заспал! Отнякъде се разнасяше мързеливото гугукане на гълъби. С дълбока въздишка на задоволство Уолф, който бе пил до насита от всички потоци по пътя, легна в хладната сянка на верандата. Диди чу стъпките на Дейлайт, който се връщаше, и дълбоко и бързо пое въздух. Той взе ръката ѝ в своята и когато натисна дръжката на вратата, почувствува, че Диди се поколеба. Тогава той я прегърна с ръка; вратата се отвори и те влязоха заедно.

Глава XXV

Много хора, родени и отрасли в града, бяха избягали сред природата и бяха успели да постигнат щастие. Но го постигаха само с цената на големи разочарования. А случаят на Диди и Дейлайт беше различен. Те се бяха родили сред природата, познаваха голата ѝ простота и грубите ѝ страни. Приличаха на двама души, които след дълго лутане се връщаха в къщи. За тях нямаше нищо неочаквано в отношенията им с природата, а в същото време изпитваха удоволствието от спомените си. Това, което на един човек, възпитан в градски лукс, може да се стори мрачно и мръсно, за тях беше естествено и чисто. Те познаваха и бяха опитали живота сред природата. Те допускаха по-малко грешки. Вече познаваха всичко и с радост си припомняха, каквото бяха забравили.

Научиха и още нещо, а именно, че този, който е живял в доволство, по-лесно се задоволява с коричка хляб от този, който е живял само с коричка хляб. Животът им съвсем не беше беден. Но те намираха по-

дълбоко задоволство и повече радост в малките неща. Дейлайт, който бе играл най-високата и фантастична игра, откри, че и тука, по склоновете на планината Сонома, пак се водеше същата стара игра. Пред човека имаше работа за вършене, сили, срещу които да се пребори, и пречки, които да превъзмогне. Когато се опита да развъди няколко гълъба, за да ги продава, откри, че да си брой гълъбите, беше също така занимателно, както по-рано да си брой милионите. Постижението не беше по-малко, а пък това му занимание беше по-смислено и здравият му разум го одобряваше.

Той откри, че в намаления мащаб на сегашната му работа подивялата котка, която дебнеше гълъбите му, представлява същата заплаха, каквато бе представлявал Чарлз Клинкнър, който искаше да му ограби няколко милиона. Ястребите, невестулките и енотите, които тайничко го нападаха, бяха като Даусетовци, Летъновци и Гугънхемъровци. Дивата растителност, която напираше по границите на разчистените места и понякога само за една седмица ги изпълваше, не беше от най-слабите неприятели, с които трябваше да се бори и да побеждава. Зеленчуковата му градина в заградената с хълмове полянка не даваше най-добрите добиви, които можеха да се очакват от плодородната и почва, и тя се превърна в проблем, изцяло заел вниманието му; а когато направи дренаж и разреши проблема, той изпита голяма радост. Винаги, когато работеше в нея и виждаше чистата, рохкава пръст, изпитваше радост от постижението си.

След това дойде ред на водопровода. Той купи необходимите материали, след като продаде изгодно не малко юзди от конски косми. Работата си извърши съвсем сам, но често се налагаше да вика Диди да държи тръбата с тръбния ключ. Накрая, когато беше инсталирал ваната и казанчетата и когато проработиха, той не можеше да се откъсне от това, което ръцете му бяха създали. Първата вечер Диди видя, че го няма, потърси го и го намери с лампа в ръка да наблюдава с мълчаливо задоволство ваната и казанчетата. Той търкаше с ръка гладките им дървени ръбове и се засрами като малко момче, когато го хванат така тайно да се радва на собственото си постижение.

След водопровода и обработката на дървените съоръжения той се зае да построи малка работилница, където бавно събра цяла колекция от любими инструменти. И той, който на времето можеше да си купи с милионите си, каквото пожелаеше, сега позна новата радост на покупката след строго пестене и отлагане на желанието. Той изчака да минат три месеца, преди да си позволи лукса да вземе автоматична отвертка, и

задоволството му от чудния малък механизъм беше такова, че Диди веднага намисли нещо велико. В течение на шест месеца тя пести парите от продажба на яйца, които ѝ бяха определени за нейни собствени нужди, и за неговия рожден ден му подари един струг с много просто устройство, с който можеха да се вършат най-различни работи. Взаимното им възхищение от този инструмент, който беше негов, можеше да се сравни само с възхищението от първото конче на Маб, което стана нейна лична собственост.

Чак на второто лято Дейлайт построи огромната камина, която си съперничеше с камината на Фъргюсън. Всички тези неща отнемаха много време, а Диди и Дейлайт не бързаха. Те не правеха грешката на средния градски жител, който бяга към природата със свръхмодерна невинност. Не се нагърбваха с много неща. Нямаха ипотека за погасяване, а не искаха да печелят богатство. Трябваше им малко храна, а наем не плащаха. Така че нямаха големи амбиции и запазваха повече свободно време един за друг и за всички онези преимущества на живота сред природата, които обикновеният селянин не използва. Те имаха голяма полза и от примера на Фъргюсън. Ето един човек, който не искаше много; той задоволяваше скромните си нужди със собствените си ръце; наемаше се да работи само когато имаше нужда от пари, за да си купи книги и списания; и се стараеше да посвети на заниманията си по-голямата част от своето време. Той обичаше да прекарва следобедите на сянка с книга в ръка или пък да става заедно със зората и да тръгва из хълмовете.

Понякога той придружаваше Диди и Дейлайт на лов за елени из дивите каньони и по силно насечените склонове на планината Худ, въпреки че по-често Диди и Дейлайт излизаха сами. Ездата представляваше едно от главните им удоволствия. Те изследваха всяка гънка на хълмовете и опознаха всички скрити изворчета и усамотени долчинки във веригата, която обкръжаваше тяхната долина. Научиха всички пътеки; но най-много обичаха да минават през най-трудни и невъзможни места. Те бяха доволни, когато могат да се наведат и да пролазят по някоя пътека от елени, а Боб и Маб един до друг се мъчеха да си пробиват път зад тях.

На връщане от езда носеха семена и луковици от диви цветя, за да ги засадят по любимите си места из ранчото. Около пешеходната пътека, която се спущаше по стената на каньона до началото на водопровода, те развдиха папрат. Но това не беше нещо особено и папратите бяха оставени сами на себе си. Диди и Дейлайт само от време на време добавяха нови видове, като ги преместваха от едно диво място на друго.

Същото беше и с дивия люляк, който Дейлайт изписа от общината Мендосино. Той стана част от природата на ранчото и след като един сезон го наглеждаха, оставиха го да се оправя сам. Те събираха семената на калифорнийския мак и ги пръскаха из земите си, а оранжевите цветове изпъстряха планинските ливади и си живееха много добре като огнени петна в ъглите на оградите и по краищата на поляните.

Диди, която имаше слабост към камъша, насади една ивица от него покрай потока и го остави да се бори с кресона. А когато самият кресон бе заплашен от изстребление, Дейлайт засили напояването на кресона и обяви война на камъша. На годишнината от сватбата им Диди бе открила една дълга лилия по пътеката, която зигзагообразно се изкачваше над извора сред секвоите, и продължаваше да сади там все повече и повече лилии. Голият склон над малката ливада се превърна в сборище на марипози. Това се дължеше главно на нейните усилия, а Дейлайт, който яздеше с една къса брадва, закачена на седлото, разчисти манцанитовата горичка на скалистия хълм от всички умрели и умиращи фиданки, които я задръстваха.

Тези задачи не им струваха труд, нито пък бяха някакви особени задачи. Просто като минаваха, от време на време се спираха и помагаша на природата. Цветята и храстите си растяха самички и присъствието им не нарушаваше естествената среда. Дватамата не се и опитваха да засаждат цвете или храст, които да не принадлежат към дадено място. А и не ги предпазваха от неприятелите им. Конете, жребчетата, кравите и телетата пасяха между тях и върху тях и всяко растение трябваше само да си се пази. Но животните не нанасяха големи пакости, защото бяха малко на брой, а ранчото беше голямо. Дейлайт би могъл да вземе дванадесетина коня на паша, за което щяха да му платят по долар и половина месечно на глава. Но той отказа заради пораженията, които щяха да нанесат.

Фъргюсън пристигна, за да отпразнуват затоплянето на къщата, когато голямата каменна камина бе завършена. Дейлайт често бе яздил през долината, за да се съветва с него как да постъпи, и Фъргюсън беше единственият, който присъства на свещения ритуал – запалването на първия огън. Дейлайт бе махнал вътрешната стена между две стаи и така се бе образувала голямата всекидневна, където бяха наредени съкровищата на Диди – книгите ѝ, нейните картини и снимки, пианото, „Седящата Венера“, котлонът с всичките му принадлежности. До нейните кожи от диви животни по пода вече лежаха и кожите на елените, койките и един когуар, които Дейлайт бе убил. Той сам си ги бе оцавил

бавно и трудно по способа на ловците от Запада.

Той подаде кибрита на Диди, тя драсна една клечка и подпали огъня. Сухите съчки от манцанита запукаха, когато пламъците скочиха нагоре и заблизаха сухата кора на по-големите цепеници. След това тя се облегна в прегръдката на мъжа си и тримата зачакаха, затаили дъх. Когато Фъргюсън заговори, лицето му бе светнало и той протегна ръка.

– Тегли! Честна дума, тегли! – извика той.

Той разтърси възторжено ръката на Дейлайт, а Дейлайт му отвърна и навеждайки се, целуна Диди по устните. Те бяха така щастливи от простичкото си постижение, както никой спортен капитан не е бил от най-удивителната победа на отбора си.

А когато жената се притисна още по-плътно към мъжа победител, в очите на Фъргюсън се появи съмнителна влага. Дейлайт я хвана ненадейно, завъртя я към пианото и викна:

– Хайде, Диди! Изсвири „Глория, Глория“!

И докато пламъците се издигаха в камината, която теглеше, от пианото се изтръгнаха тържествените звуци на „Дванадесетата литургия“.

Глава XXVI

Макар че цели месеци след фалита си Дейлайт не бе пил нито капка, той не се беше заклел да не пие изобщо. Скоро той доказа, че е достатъчно силен, за да изпие една чаша и да спре. От друга страна, откакто започна живота си сред природата, жаждата към алкохола и нуждата от него бяха изчезнали. Той не изпитваше влечение към него и дори забрави за съществуването му. Но не се страхуваше и понякога, когато продавачът в града го канеше, отговаряше:

– Добре, приятелю! Щом това ти доставя удоволствие, ще изпия едно уиски!

Но едната чаша не пораждаше желание за втора. Беше твърде закрепнал и една чаша не можеше да му поддейства. Както бе предсказал на Диди, Бърнинг Дейлайт, градският финансист, бе умрял скоростижно в ранчото и по-младият му брат, Дейлайт от Аляска, бе заел мястото му. Излишната тлъстина изчезна и той си възвърна старата индианска стройност и гъвкавост на мускулите. Възвърна си и някогашните леко хлътнали бузи. Но с розовия си цвят те свидетелстваха за добро здраве. Всички го признаваха за най-силен в долината Сонома, човекът, който можеше да дигне най-много и който издържаше най-много от всички

здравеняци-фермери из долината. А веднъж в годината той празнуваше рождения си ден по стария начин, както някога сред северната пустош, и предизвикваше всички мъже от долината да се изкачат в ранчото, за да ги свали на земята. Голяма част от тях отвърщаха на предизвикателството, довеждаха жените и децата и този ден си устройваха празненство.

В началото, когато му трябваша пари, той бе последвал примера на Фъргюсън да работи като надничар, но скоро се насочи към друг вид работа, по-доходна и добра. Тя му оставяше повече свободно време за Диди, ранчото и за езда по хълмовете. Веднъж ковачът го бе предизвикал да обяди един неукротим жребец и той така добре се справи, че си спечели славата на укротител на коне. И скоро той можеше да припечелва необходимите си пари чрез тази приятна за него работа.

Един богаташ, производител на захар, който имаше конезавод и конюшни в Калиенте, на три мили от ранчото, изпращаше да го викат, когато имаше нужда, и преди края на годината му предложи да ръководи конюшните. Но Дейлайт се засмя и поклати глава. Освен това той отка- за да укротява всички животни, които му предлагаха.

– Не ща да пукна от умора! – увери той Диди и се съгласяваше да укротява коне само когато имаше нужда от пари.

По-късно Дейлайт загради едно място сред пасбището и там от време на време приемаше малък брой неукротими коне.

– Имаме си ранчото, имаме и нас си – каза той на жена си – и предпочитам да яздя с тебе всеки ден до планината Худ, вместо да печеля по четиридесет долара. С четиридесет долара, мила, не можеш да купиш слънчеви залези, студена изворна вода и други такива работи! Четиридесет милиона долара не могат ми върна един-единствен ден, в който не съм яздил с тебе до планината Худ!

Животът, който водеше, беше напълно здрав и естествен. Лягаше си рано, спеше като младенец и ставаше със зората. Винаги имаше нещо за вършене, а хилядите дребни задължения, които привличаха вниманието му, но не бяха спешни, не го уморяваха. Въпреки това понякога и той, и Диди, след като бяха минали седемдесет-осемдесет мили на седлото, преди да си легнат, признаваха, че са уморени. А понякога, когато бяха събрали малко пари и времето беше подходящо, те се качваха на конете си, слагаха зад седлата торби, преминаваха отвъд хребета и навлизаха в другите долини. Вечерта се подслоняваха в най-близката ферма или село, а на сутринта тръгваха отново, без определен план – просто продължаваха да яздат ден след ден, докато им се свършеха парите и биваха принудени да се върнат. Такива разходки обикновено траеха

една седмица, десет дена или две седмици, а веднъж успяха да изкарат цели три седмици. Те дори крояха амбициозни планове как някой ден, когато забогатеят повече, ще стигнат на коне чак до ония места в Източен Орегон, където Дейлайт бе прекарал детството си, а по пътя щяха да спрат и в Сискиу, дома на нейното детство. И когато за хиляден път разискваха подробностите в тази голяма авантюра, те предвкушаха очакваните радости.

Един ден, когато спряха пред пощата в Глен Елен, за да пуснат едно писмо, ковачът ги повика.

– Слушай, Дейлайт! – каза той. – Един младеж, казва се Слосън, ти праща много здраве. Мина с автомобил на път за Санта Роза. Искаше да знае къде живееш, но хората, с които беше, бързаха. Така че той ти праща много здраве и каза да ти кажа, че е послушал съвета ти и продължава да чупи собствените си рекорди.

Дейлайт отдавна бе разправил за случката на Диди.

– Слосън? – замисли се той. – Слосън? Трябва да е хвъргачът на чук! Проклетото хлапе, дето два пъти наведе ръката ми? – Той внезапно се обърна към Диди: – Слушай, до Санта Роза има само дванадесет мили и конете не са изморени!

Тя отгатна какво е наумил, защото блестящите му очи и глупавата момчешка усмивка го издаваха достатъчно, и кимна в знак на съгласие.

– Ще пресечем през долината Бенет – каза той. – Оттам е по-близо!

Веднъж стигнали Санта Роза, да намерят Слосън, не беше никак трудно. Той и компанията му бяха отседнали в хотел „Оберлин“ и Дейлайт срещна самия спортист в канцеларията.

– Слушай, моето момче! – каза Дейлайт веднага, след като представи Диди. – Дошъл съм при теб още веднъж да си опитам щастието в онази игра с ръцете! Тука мястото е подходящо!

Слосън се усмихна и прие. Дватама мъже застанаха един срещу друг, опряха лактите на десните си ръце на масата и вкопчиха пръсти. Ръката на Слосън бързо бе наведена и опряна долу.

– Вие сте първият човек, който е успял да направи това нещо! – каза той. – Хайде да опитаме отново!

– Дадено! – отговори Дейлайт. – И не забравяй, момчето ми, че ти беше първият, който наведе моята ръка. Затова се втурнах след теб днеска!

Те вкопчиха отново ръце и отново ръката на Слосън бе наведена до долу. Той беше широкоплещест, мускулист млад гигант, поне с една глава по-висок от Дейлайт. Той искрено изказа мъката си и помоли да

опитат и трети път. Този път той напрегна всички сили и за миг изходът беше съмнителен. Той посрещна натиска на противника си със стиснати зъби и зачервено лице, но пукащите му мускули не издържаха. Изпусна шумно въздуха от напрегнатите си дробове, ръката му меко се отпусна и той се предаде.

– Твърде силен сте вие за мене! – призна той. – Ще се надявам само, че няма да се заемете с хвърляне на чук.

Дейлайт се засмя и поклати глава:

– Нека всеки си остане в собствената категория! Ти ще си хвърляш чук, а аз ще продължа да навеждам ръцете на хората!

Но Слосън не приемаше поражението си.

– Слушайте! – извика той, когато Дейлайт и Диди, възседнали конете, се готвеха да тръгнат. – Слушайте, ще имате ли нещо против догодина да ви потърся? Бих искал пак да се опитам.

– Разбира се, моето момче! Винаги си добре дошъл! Но те предупреждавам, че няма да е лесна работа. Ще трябва здравата да тренираш, защото от години вече аз ора, цепя дърва и обуздавам жребци!

По пътя за в къщи Диди можеше да чуе как весело се подсмива нейното голямо момче-съпруг. Когато спряха конете на билото, което заграждаше долината Бенет, за да наблюдават залеза, той застана до нея и я прегърна през кръста.

– Мъничката ми! – каза той. – Ти си причината за всичко това. И ти ще решиш дали всичките пари на света струват колкото тази ръка, щом тя може да прегърне такава сладка, мъничка женичка!

Защото от всички радости на новото му съществуване Диди беше най-голямата. Както и бе казвал неведнъж, през целия си живот беше напласен от любовта, и накрая откри, че това е най-великото нещо на света. Те двамата бяха напълно подходящи един за друг, а отивайки да живеят в ранчото, бяха избрали и най-добрата почва, върху която да се развива любовта им. Въпреки книгите и музиката, у нея имаше природна естественост и любов към природата, а пък Дейлайт по начало беше създаден само за живот сред природата.

Дейлайт никога не можа да се начуди на сръчните ръце на Диди – ръцете, които бе видял най-напред да стенографират диктовки и да чукат по пишештата машина; ръцете, които имаха достатъчно твърдост да задържат такъв прекрасен грубиян като Боб, които се движеха с чудни движения по пианото, не спираха пред домашната работа и които можеха чудно да гаят и да се ровят из косата му. Но Дейлайт не беше сляпо влюбен в жена си. Той живееше своя мъжки живот, както и тя живееше

живота си на жена. В работата, която всеки от тях вършеше, те си разделяха усилията. Но цялото им съществуване бе изтъкано от нишките на общите им интереси и взаимното уважение. Той се интересуваше от готвенето и музиката ѝ, а пък тя проявяваше същия интерес към земеделските му подвизи в зеленчуковата градина. И той, който решително не искаше да пукне от преумора, се грижеше и тя да не се излага на подобна опасност.

Затова, вслушвайки се в мъжкия си здрав разум и налагайки мъжка-та си воля, той не ѝ разреши да се обременява с посрещането на гости. Защото гости им идваха, особено през дългите топли лета, и обикновено бяха нейни приятели от града, които живееха в палатки и като истински лагерници си готвеха сами. Подобно нещо беше възможно може би само в Калифорния, където всеки познаваше лагерния живот. Но Дейлайт твърдеше, че жена му няма да става готвачка, прислужница и камериерка, защото нямаше на разположение цяла къща слуги. От друга страна, те често канеха гостите си на вечери, приготвени на котлона, в голямата всекидневна, но в такива случаи Дейлайт определяше на всеки задача и следеше за изпълнението. За никой, който оставаше само една вечер, работата беше друга. Друго беше отношението му и към брат ѝ, който се беше върнал от Германия и отново можеше да се качва на кон. Когато прекарваше ваканциите си при тях, той ставаше третият член на семейството и върху него лягаше паленето на огъня, бърсането на прах и миенето на чиниите.

Дейлайт си постави задачата да облекчи труда на Диди, а брат ѝ му подсказа как да използва чудесната водна сила сред ранчото, която сега отиваше напразно. За тази цел Дейлайт трябваше да обуздае още няколко коня, за да набави пари за материалите, а братът посвети триседмичната си ваканция да му помага и двамата заедно инсталираха водно колело. Освен с резачката на дърва, струга и точилото Дейлайт свърза колелото и с маслобойната; но най-голямото му тържество беше, когато прегърна Диди и я заведе да види една перална машина, задвижвана от водното колело, която наистина работеше и наистина переше дрехите.

След дълга, търпелива борба Диди и Фъргюсън научиха Дейлайт да цени поезията и сега, докато се отпускате на седлото и слизаше по планинските пътечки през прошарените от слънчева светлина гори, той често декламираше на глас „Томлинсън“ от Киплинг, а когато точеше брадвата си, понякога лееше заедно с колелото на точилото „Песента на сабята“ от Хенли. Той не стана литератор като двамата си учители. От Броунинг го заинтересуваха само „Фра Липс Липи“ и „Калибан и

Сетевос“, а Джордж Мередит винаги го отчайваше. Обаче по собствено желание си купи цигулка и толкова прилежно се упражняваше, че след време двамата с Диди прекарваха много щастливи часове и омаяни свиреха заедно, след като нощта бе вече паднала.

Така всичко вървеше добре за тази добре подхождаща си двойка. Времето никога не течеше мудно за тях. Винаги имаше нови, чудни сутрини, а хладният здрач в края на деня все още ги възхищаваше; той винаги се интересуваше от хиляди неща и тя винаги споделяше интересите му. Той бе разбрал относителността на нещата много по-пълно, отколкото предполагаше. В новата игра той откри, че в дребните неща човек може да вложи същата страст и да изпита същата радост, удовлетворение, каквито изпитваше и от чудовищно големите неща някога, когато представляваше голяма сила и раздрусваше с яростни удари половин континент. Да укроти с разум и твърда ръка някой див жребец, да рискува живота си или здравето си в услуга на човека и да сполучи, за него беше също голямо, постижение. А тази нова маса, на която играеше сега, беше чиста. Там нямаше нито мошеничества, нито лъжи, нито подлости. В другата игра се залагаше на разложението и смъртта, а в новата се залагаше на чистата сила и на живота. И той беше доволен да живее в кацналата при устието на каньона къща с Диди до себе си, да наблюдава шествието на дните и годишните времена, да язди през мразовитите утрини или под палещото слънце на лятото; и да се приютява в голямата стая, където цепениците горяха в построената от него камина, докато отвън светът трепереше и се бореше в прегръдките на бурята, докарана от югоизточния вятър.

Диди веднъж само го попита дали не съжалява за всичко и в отговор той я смачка в прегръдките си и затисна устните и със своите. След минута той ѝ отговори в словесна форма:

– Мъничката ми, дори и да струваше тридесет милиона, ти пак си най-евтината необходимост в живота, която съм си позволявал. – А след това прибави: – Да, съжалявам за нещо, и то страшно много! Бих искал отново да те спечеля. Бих искал да се промъквам из Пиемонтските хълмове и да те търся. Бих искал отново да видя за първи път стаите ти в Бъркли. И просто умирам от съжаление, че не мога отново да те прегърна както онзи път, когато облегна глава на гърдите ми и заплака сред дъжда и вятъра!

Глава XXVII

Но дойде един ден от годината, рано през април, когато Диди седна в едно кресло на терасата и взе да шиє някакви малки дрешки, а Дейлайт ѝ зачете на глас. Беше следобед и яркото слънце озаряваше света, обвит в свежа зеленина. Потоци вода течаха по напоителните канали в зеленчуковата градина и от време на време Дейлайт прекъсваше четенето, за да изгича и промени направлението на водата. В същото време той закачливо се интересуваше от малките дрешки, които Диди шиеше, а тя беше безкрайно щастлива с тях, въпреки че когато нежните му закачки ставаха твърде настоятелни, тя се изчервяваше объркано и добродушно протестираше.

От местата, където бяха седнали, те можеха да гледат над света. Пред тях като острие на ятаган се простираше Лунната долина, посипана с къщички и изпъстрена с пасбища, ливади и лозя. По-нататък се вдигаше планинската преграда на долината, чиито гънки Диди и Дейлайт познаваха, а на едно място, където слънцето падаше направо, бялата купчина пръст на изоставената мина блестеше като скъпоценен камък. На преден план, зад хамбара, Маб с майчинско безпокойство се грижеше за подранилото пролетно конче, което залиташе около нея на треперещите си крака. Въздухът трептеше от горещината и денят приканваше към мързелуване и припичане на слънце. От покрития с дървета хълм зад къщата се чуваха пѣдпѣдъците, които викаха малките си. Питомните гълъби тихичко гукаха, а из зелените дълбини на каньона се разнасяше тъжният стон на див гълъб. Кокошките, които кротко кълвяха, изведнѣж закудкудякаха предупредително и се втурнаха презглава да се крият, защото по земята премина сянката на един ястреб, който крѣжеше високо в синьото небе.

Може би тази случка събуди у Уолф стари ловджийски спомени. Във всеки случай Диди и Дейлайт разбраха, че нещо става в ограденото място за конете и видяха отново, и този път безобидно, да се разиграва старата, жестока трагедия на първобитния живот. Странно възбудено, с безшумни стѣпки, мълчаливо като призрак, прилегнал към земята, промѣкващо се, кучето, което всъщност бе само опитомен вълк, дебнеше съблазнителното парче живот, което Маб наскоро бе родила на този свят. Старите инстинкти на кобилата също се бяха събудили и треперейки, тя непрекъснато се въртеше между кончето и тази заплаха от древните дни на живота, когато всички нейни прадеди бяха изпитвали страх

от вълка и неговите събратя, тръгнаха на лов. Веднъж тя се извърна и се опита да го ритне, но повече се опитваше да го докачи с предното си копито или пък се втурваше отгоре му с прилепнали уши и отворена уста, като се стремеше да го докопа за гръбнака и да го строши със зъбите си. А кучето-вълк, приклепнало и с прибрани уши, се изплъзваше, за да заобиколи към кончето и отново да обезпокои кобилата. Тогава Дейлайт, подканен от загрижената Диди, издаде нисък заплашителен вик; цялото тяло на Уолф незабавно се отпусна, подчинено на човешката воля, и той се промъкна зад хамбара.

Няколко минути след това, когато Дейлайт прекъсна четенето, за да промени направлението на водата в напоителните си канали, той откри, че водата бе спряла. Нарамн кирка и лопата, взе чука и ключа от работилницата и се върна на верандата при Диди.

– Ще трябва да слеза долу и да разровя тръбата! – и каза той. – Сигурно е онова място, дето цяла зима се готвеше да се срути. Трябва да се е срутило накрая!

– И да не четеш самичка – предупреди я той, като заобиколи къщата и пое по пътеката, която се спущаше надолу по стената на каньона.

По средата на пътеката той се натъкна на срутването. Не беше кой знае колко голямо – няколко тона пръст и натрошени скали; но понеже бе тръгнало от петдесетина фута височина, бе ударило водопроводната тръба с достатъчна сила, за да я прекъсне при едно съединение. Преди да започне работа, той погледна нагоре по следата на свличането, и то с погледа на опитен златотърсач. И видя нещо, което накара погледът му да изрази изненада и за миг да спре по-нататъшния оглед.

– Здравсти! – каза той гласно. – Я виж какво имало тука!

Погледът му се плъзна по-нагоре по стръмната, набраздена повърхност и по ръбовете ѝ. Тук-таме на места се бяха захванали малки, разкривени манцанити, но с изключение на тревата, тази част на каньона беше почти гола. Забелязваха се следи от често разместване на почвата, защото дъждовете довлечаха откъм устието на каньона богата наносна пръст.

– Истинска жила, ако разбирам нещо от тая работа! – тихо възкликна той. И както малко преди това старите ловни инстинкти се бяха надигнали в кучето-вълк, така и сега у него възкръсна старата страст на златотърсача. Той остави чука и тръбния ключ, но задържа кирката и лопатата и се заизкачва по срутването към мястото, където се виждаха няколко издадени скали. Някои бяха голи, но повечето – покрити с пръст. Нищо не се виждаше ясно, обаче опитното му око различи

прикритите пластове. На няколко места по края на жилата той поразкопа с копача и разчисти с лопата натрупаната пръст. На няколко пъти изследва скалата. Някои части от нея бяха така меки, че можеше да ги разстроиш с ръка. Покачи се на десетина фута и отново нападна скалата с кирка и лопата. И този път, когато разтърка парче скална пръст в ръката си и погледна, той се изправи и се задъха от задоволство. После, като елен на водопой, винаги изплашен, че ще се появи неприятел, той бързо се огледа, да не би някой да го е видял. Захили се на собствената си глупост и отново се зае да разглежда парчето скала. Отгоре му падна слънчев лъч и то заблестя цялото с малките люспички самородно злато.

– Под самите корени на тревата – измърмори той с благоговение и заби кирката в меката пръст.

Той целият се преобрази. Никога цял кварт коктейли не бе зачервявал така бузите му, нито пък бе запалвал подобен пламък в очите. Докато работеше, го обзе старата страст, на която бе посветил голяма част от живота си. Обзе го трескаво възбуждение, което се увеличаваше всеки миг. Той копаеше като луд, докато се задъха от усилията, а потта закапа от челото му на земята. Потърси по следата на свличането, на отсрещната страна на жилата и обратно. А в средата се порови в червената вулканична пръст, която се свличаше от рушещия се хълм и откри кварц, изгнил кварц, който се разтроши в ръката му и се оказа, че е пълен със самородно злато.

Понякога събаряше малки количества пръст, които затрупваха разкопаното и трябваше отново да ги разчиства. Веднъж се свлече петдесет фута надолу по стената на каньона, но се изкачи отново нагоре, без да си поеме дъх. Натъкна се на кварц, който беше така изгнил, че приличаше на глина и в него имаше най-много злато. Това беше истинска съкровищница. Той проследи жилата на сто фута надолу и нагоре от мястото срутването. Дори се изкачи до горния ръб на каньона, за да огледа дали няма следи от началото на жилата. Но това можеше да почака и той се върна при находката си.

Продължи да работи със същата луда бързина, докато изтощението и нетърпимата болка в кръста го принудиха да спре. Изправи се с ново парче кварц, още по-богато със злато. Докато се бе навеждал, потта бе капала право на земята. Сега потече в очите му и го заслепи. Той я изтри с опакото на ръката си и пак се зае да разглежда златото. Щеше да даде от тридесет до петдесет хиляди на тон, може би много повече – в това беше сигурен. Докато се вглеждаше в жълтата примамка, задъхвайки се и бършейки потта си, живото му въображение заработи. Той

виждаше вече пътищата, които трябваше да се прокарат през долината и планинските пасища, направи изчисленията и построи моста, който щеше да се прехвърли през каньона. Мястото за промивките беше от другата страна на каньона и той го построи; построи също и въздушната линия с кофи, които щяха да се движат от собствената си тежест, увиснали на стоманеното въже и да пренасят рудата през каньона до мелницата за кварца. По същия начин си представи как се разраства цялата мина пред него и под него – тунели, шахти, галерии и подземни машини. В ушите му забучаха взривовете от мината, а от другата страна на каньона можеше да чуе рева на каменотрошачките. Ръката, която държеше парчето кварц трепереше, а някъде в стомаха си той усещаше уморено, нервно потрепване. Изведнъж разбра, че му се пие – уиски, коктейл, каквото и да е, само да е алкохол. Но дори и сега, при тая нова страшна жажда за алкохол, той чу през зелената пропаст на каньона, далечен и слаб, гласът на Диди, която викаше:

– Тука, кът-кът-кът-кът-кът! Елате, кът-кът-кът!

Дейлайт се зачуди, че бе минало толкова много време. Тя беше прекъснала шиенето си на верандата, за да нахрани кокошките и да приготи вечерята. Следобедът бе свършил. Не можеше да повярва, че толкова време е минало.

– Елате, кът-кът-кът-кът-кът! Елате, кът-кът-кът!

Винаги така ги викаше – най-напред пет, а после три къткания. Отдавна го беше забелязал. А мисълта му за нея породила други мисли, които изписаха силен страх по лицето му. Защото му се стори, че едва не я е загубил. Сред тези трескави часове той не беше помислил нито веднъж за нея и през това време поне, той наистина я беше загубил.

Пусна парчето кварц, спусна се по срутеното и се втурна нагоре по пътеката с тежки стъпки. Като излезе на открито, забави хода си и накрая почти лазешком се промъкна до едно дърво, откъдето можеше да надзърта, без да го видят. Диди хранеше кокошките, хвърляше им пълни шепи зърна и се смееше на кълването им.

Видът ѝ, изглежда, намали паническият страх, в който бе изпаднал, той се обърна и се затича обратно в каньона. Отново се покачи по срутеното, но този път по-нависоко; и пак носеше със себе си кирката и лопатата. Отново се зае трескаво за работа, но този път с друга цел. Той сръчно сшиваше големи количества пръст и я пращаше надолу да закрие всичко, което бе разровил, да скрие от светлината съкровището, което бе открил. Дори отиде в гората, събра няколко наръча паднали миналогодишни листа и ги пръсна върху срутената пръст. Но после разбра, че

това няма да помогне и срути още няколко пъти пръст върху мястото, където беше разкопал, докато там не остана нито следа от подаващата се жила.

След това поправи прекъснатата водопроводна тръба, събра инструментите и тръгна по пътеката. Вървеше бавно и се чувствуваше страшно уморен, като човек, който е изживял ужасна криза. Той остави инструментите, напи се до насита от водата, която отново течеше по тръбите, и седна на пейката до отворената врата на кухнята. Диди беше вътре и приготвяше вечерята, а шумът от стъпките и го изпълни с неизмеримо доволство.

Той поемаше спокойно, на големи глътки планинския въздух също като някой водолаз, който току-що е излязъл от морето. Поемайки въздух, той пиеше с поглед облаците, небето и долината, сякаш искаше и тях да поеме заедно с въздуха.

Диди не знаеше, че се е върнал. От време на време той извърщаше глава и поглеждаше крадешком навътре, към нея – към сръчните ръце, към бронза в кафявата коса, която пламваше всеки път, когато тя прекосяваше слънчевата светлина, нахлула през прозореца, към тялото, пълно с обещания, които му причиняваха някаква странна и сладка болка. Той я чу да се приближава към вратата и решително обърна глава към долината. След това потръпна от удоволствие, както потръпваше винаги, щом усетеше леката милувка на пръстите ѝ по косата си.

– Не знаеш, че си се върнал – каза тя. – Нещо сериозно ли беше?

– Доста лошо срутване – отговори той, като все още гледаше настрани и се наслаждаваше на докосването ѝ. – Доста по-сериозно, отколкото предполагам. Но реших какво да направя. Знаеш ли какво съм намислил? Ще го засадя цялото с евкалиптови дървета. Те ще се задържат. Ще ги насадя гъсто като трева, така че дори и някой гладен заек да не може да се провре помежду им; а когато хванат корени, нищо на света не ще може отново да размърда тази пръст.

– Та толкова лошо ли е?

Той поклати глава.

– Нищо особено. Но няма да се дам на някакъв си сипей, това е всичко! Ще го запечатам така, че да издържи милион години. И когато дори настане второ пришествие и Сонома и всички други планини се превърнат в прах, този сипей ще остане цял, защото корените ще го задържат!

Той я обгърна с ръка и я привлече на коленете си. – Каж ми, мъничката ми, сигурно ти липсват много неща в нашия живот в ранчото –

музика, театър и така нататък! Никога ли не ти се е искало да напуснеш и да се върнеш в града?

Тревогата му бе толкова голяма, че не посмя да я погледне, а когато Диди поклати глава и се разсмя, той изпита истинско облекчение. Дейлайт забеляза, че смехът и си оставаше, както и едно време, момчешки.

– Слушай! – каза той с неочакван жар. – Да не си посмяла да отиваш към сипея, прели да съм го засадил и преди дърветата да са хванали корени! Много опасно е, а сега не мога да те загубя!

Той притегли устните и до своите и я целуна жадно и страстно.

– Колко си влюбен! – каза тя и гласът ѝ показва колко се гордееше и със своя мъж, и със себе си.

– Погледни, Диди! – Той освободи едната си ръка от прегръдката и с огромен замах показа към долината и планините зад нея. – Лунната долина, хубаво име, хубаво име! Знаеш ли, като гледам всичко това и мисля за тебе и за всичко, което ти значиш за мене, усещам една особена болка в гърлото си и чувствам в сърцето си неща, за които не мога да намеря думи, и тогава почти започвам да разбирам Броунинг и всичките онези наперени поети! Погледни планината Худ точно там, където я огрява слънцето! Там, в тази гънка открихме изворчето.

– Това беше вечерта, когато не издои кравите до десет часа! – Тя се засмя. – А ако ме задържиш още малко тука, вечерята ще закъснее както онази вечер.

И двамата станаха от пейката. Дейлайт взе ведрото за мляко от гвоздеа на вратата. Той спря още малко, за да погледа долината.

– Чудесно е! – каза той.

– Чудесно е! – повтори като ехо тя и радостно се засмя – засмя се на него, на себе си и на целия свят и влезе в кухнята.

А Дейлайт, също като стареца, когото бе срещнал някога, пое надолу по хълма с ведро в ръка през огнената светлина на залеза.

КРАЙ

© 1962 Цветан Стоянов, превод от английски

Jack London
Burning Daylight, 1910

Сканиране и разпознаване: Remo, 2008
Редакция: sir_Ivanhoe, 2008
Допълнителна редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация:

Сияйна зора / Майкъл, братът на Джери
Избрани произведения в 10 тома. Том 4
1962 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5435>]